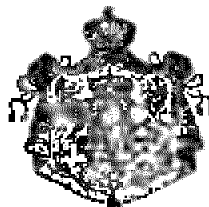

REGATUL ROMÂNIEI

MONITORUL OFICIAL

PREȚUL ABONAMENTULUI:

În țară: 240 lei anual; 120 lei pe șase luni; 60 lei pe trei luni.
 Pentru autorități județene și comune urbane, 200 lei anual.
 Pentru comune rurale, 120 lei anual.
 În străinătate, lei 300 anual.

Orice abonament la particulari se plătește cu anticipația.
 Abonamentul la *Dezbaterile Parlamentare* costă 20 lei lunar și asta
 osobit de acela la *Monitorul Oficial*.

Costul unui exemplar *Monitorul Oficial* este 1 leu.
 Costul unui exemplar *Dezbaterile Parlamentare* este 10 bani.

Abonamentele încep la 1 Aprilie, 1 Iulie, 1 Octombrie și 1 Ianuarie
 fără a trece dintr'un an financiar în altul.

DIRECȚIA GENERALĂ A MONITORULUI OFICIAL ȘI IMPRIMERIILOR STATULUI: BUCUREȘTI, BULEVARDUL ELISABETA

PREȚUL PUBLICAȚIILOR:

Orice publicație judecătorească sau particulară și orice act introdus ca anexă de
 inserat în *Monitorul Oficial* se va plăti cu 2 lei linia de *Monitor*.

Orice citație de inserat costă 20 lei.

Statuțiile de botărnici se vor taxa cu 2 lei linia de *Monitor*.

Statuțiile oricăror fel de societăți cu 2 lei linia de *Monitor*.

Publicațiile relative la schimbare de nume, la libera practică a oricărei profesii, etc.
 costă 20 lei pentru fiecare inserțiune.

Se exceptează publicațiile relative la pierderile de acte cari rămân taxate cu pre-
 țul de 10 lei până la maximum 10 linii.

Lei 200 pentru publicarea Jurnalului consiliului de miniștri privitoare la acor-
 darea avantajelor legii pentru încurajarea industriei naționale la fabricanți
 și industriași.

Lei 80 idem, idem privitoare pe meseriași și miori țărănești.

Nu se dă curs nici unei publicații decât dacă e slăturată la o adresă pentru
 cele ale autorităților sau cele judecătorești și la o petiție timbrată cu 1 leu

timbru fiscal și 10 bani timbru de ajutor pentru cele ale particularilor.

Publicația va fi totdeauna scrisă citeț pe altă foaie de hârtie decât adresa ori
 petiția.

Adresa și petițiile vor fi îndreptate către Directorul general al *Monitorului
 Oficial*.

Pentru publicațiile cerute să apară a doua zi se va socoti taxa dublă, iar pentru cele cerute să apară a treia zi
 se va percepe odată și jumătate taxa obișnuită.

S U M A R:

PARTE OFICIALĂ. — Ministerul afacerilor străine: Decret.

Ministerul de interne: Decrete.

Ministerul de finanțe: Decret.

Ministerul de război: Decret.—Erate.

Decizii ministeriale.

PARTE NEOFICIALĂ. — Comunicări. — Cota apei Dunării.

Anunțuri ministeriale, judiciare și particulare

PARTE OFICIALĂ

București, 20 Septembrie

MINISTERUL AFACERILOR STRĂINE

FERDINAND I.

Prin grația lui Dumnezeu și voința națională, Rege al României,

la toți de față și viitori, sănătate:

Corpurile legiuitoare votând și adoptând, Noi sancționăm ce urmează:

L E G E

Articol unic. — Guvernul este autorizat a ratifica și a face să se execute Tractatul de pace, Protocolul
 și Declarațiunea la dânsul anexate, încheiat de Puterile Aliate și Asociate cu Ungaria, în Trianon, la 4 Iunie
 1920.

Copii și traduceri autentice de pe zisele Tractat, Protocol și Declarațiune se vor alătură la prezenta lege.

Această lege, dimpreună cu Tractatul de pace, Protocolul și Declarațiunea la dânsa anexate, încheiat de
 Puterile Aliate și Asociate cu Ungaria, în Trianon, la 4 Iunie 1920, s'a votat de Senat în ședința dela 17
 August anul 1920 și s'a adoptat cu majoritate de șasezeci și opt voturi, contra unul.

Președinte, General C. Goandă.

Secretar, Ioan Papp.

(L. S. S.)

Această lege, dimpreună cu Tractatul de pace, Protocolul și Declarațiunea la dânsa anexate, încheiat de
 Puterile Aliate și Asociate cu Ungaria, în Trianon, la 4 Iunie 1920, s'a votat de Adunarea deputaților în
 ședința dela 26 August anul 1920 și s'a adoptat cu majoritate de una sută treizeci și patru voturi, contra
 douăzeci.

Vice-președinte, D. R. Ioanițescu.

Secretar, L. Jacob.

(L. S. A. D.)

Promulgăm această lege și ordonăm ca ea să fie investită cu sigiliul Statului și publicată prin *Mo-
 nitorul Oficial*.

Dat în București, la 30 August 1920.

(L. S. St.)

FERDINAND

Ministrul afacerilor străine,
 Take Ionescu.

Ministrul justiției ad-interim,
 D. A. Grecianu.

No. 3.702.

TRACTAT DE PACE

ENTRE

PUTERILE ALIATE ȘI ASOCIATE ȘI UNGARIA

PROTOCOL ȘI DECLARAȚIUNI

Din 4 Iunie 1920

(**TRIANON**)

STATELE-UNITE ALE AMERICII,
IMPERIUL BRITANIC, FRANȚA, ITALIA
ȘI JAPONIA

Puteri desemnate în Tratatul de față ca Prin-
cipale Puteri aliate și asociate,

BELGIA, CHINA, CUBA, GRECIA, NICARAGUA,
PANAMA, POLONIA, PORTUGALIA, ROMÂNIA,
STATUL SERBO-CROATO-SLOVEN, SIAM, CECO-
SLOVACHIA,

Constituind împreună cu Principalele Puteri de
mai sus. Puterile aliate și asociate,

și UNGARIA

Considerând că, în urma cererii fostului Gu-
vern imperial și Regal al Austro-Ungariei, un ar-
mistitiu a fost acordat Austro-Ungariei la 3 No-
embrie 1918, de către Principalele Puteri aliate și
asociate și completat în ce privește Ungaria prin
Convențiunea Militară din 13 Noembrie 1918,
pentru ca un Tratat de pace să poată fi încheiat;

Considerând că Puterile aliate și asociate sunt
de asemenea doritoare ca războiul în care unele
dintre ele au fost târâte pe rând, în mod direct
sau indirect, contra Austro-Ungariei, și care își
are origina în declarațiunea de război adresată, la
28 Iulie 1914 de către fostul Guvern Imperial și
Regal al Austro-Ungariei, Serbiei, și în ostilitățile
conduase de Germania, aliata Austro-Ungariei, să
facă loc unei păci temeinice, drepte și durabile;

Considerând că fosta monarhie austro-ungară
a încetat azi de a mai exista și a făcut loc în Un-
garia unui guvern național ungar;

Șpre acest sfârșit, ÎNALTELE PĂRȚI CON-
TRACTANTE au desemnat drept plenipotențiar:
PRESEDINTELE STATELOR-UNITE ALE AME-
RICII:

D. HUGH CAMPBELL WALLACE, Ambasa-

dor extraordinar și plenipotențiar al Statelor-
Unite ale Americii la Paris;

MAIESTATEA SA REGELE REGATULUI UNIT
AL MAREI BRITANII ȘI IRLANDEI ȘI AL
TERITORIILOR BRITANICE DE PESTE MĂRI,
ÎMPARAT AL INDIILOR:

Prea Onorabilul Edward-George VILLIERS,
Conte de Derby, K. G., P. C., K. C. V. O.,
C. B., Ambasador extraordinar și plenipo-
tențiar al Maiestății Sale britanice la Paris;

Și: pentru DOMINION AL CANADEI:

Onorabilul Sir George Halsey PERLEY, K. C.
M. G., Inalt Comisar pentru Canada în Re-
gatul-Unit;

Pentru COMMONWEALTH AL AUSTRALIEI:

Prea Onorabilul Andrew FISHER, Inalt Co-
misar pentru Australia în Regatul-Unit;

Pentru DOMINION AL NOUEI ZELANDE:

Onorabilul Sir Thomas MACKENZIE, K. C.
M. G., Inalt Comisar pentru Noua Zelandă
în Regatul-Unit;

Pentru UNIUNEA SUD-AFRICANĂ:

D. Reginald Andrew BLANKENBERG, O. B. E.,
făcând funcțiuni de Inalt Comisar pentru
Uniunea Sud-Africană în Regatul-Unit;

Pentru INDIA:

Prea Onorabilul Edward-George VILLIERS,
Conte de Derby, K. G., P. C., K. C. V. O.,
C. B., Ambasador extraordinar și plenipo-
tențiar al Maiestății Sale britanice la Paris;

PRESEDINTELE REPUBLICII FRANCEZE:

D. Alexandru MILLERAND, Președinte al Con-
siliului, Ministru al Afacerilor Străine;

D. Frederic FRANÇOIS-MARSAL, Ministrul
Finanțelor;

D. August PAUL-LOUIS-ISAAC, Ministrul Co-
merțului și Industriei;

D. Jules CAMBON, Ambasador al Franței;
D. Georges MAURICE PALÉOLOGUE, Ambasador al Franței, Secretar General al Ministerului de Afaceri Străine;

MAIESTATEA SA REGELE ITALIEI :

Contele Lelio Boniu LONGARE, Senator al Regatului, Ambasador extraordinar și plenipotențiar al M. S. Regelui Italiei la Paris;
Contra Amiralul MARIO GRASSI;

MAIESTATEA SA IMPĂRATUL JAPONIEI :

D. K. MATSUI, Ambasador extraordinar și plenipotențiar al M. S. Impăratului Japoniei la Paris;

MAIESTATEA SA REGELE BELGILOR :

D. Jules van den HEUVEL, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar, Ministru de Stat;
D. Rolin JACQUEMYNS, Membru al Institutului de drept internațional privat, Secretarul general al Delegațiunii belgiene;

PRESEDINTELE REPUBLICEI CHINEZE :

D. Vikiuin Wellington KOO;
D. Sao-Ke Alfred SZE;

PRESEDINTELE REPUBLICEI CUBANE :

Doctorul Rafael Martinez ORTIZ, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al Republicii Cubane la Paris;

MAIESTATEA SA REGELE ELENILOR :

D. Athos ROMANOS, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al M. S. Regelui Elenilor la Paris;

PRESEDINTELE REPUBLICEI NICARAGUA :

D. Carlos A. VILLANUEVA, Însărcinat cu Afaceri ai Republicii Nicaragua la Paris;

PRESEDINTELE REPUBLICEI PANAMA :

D. Raul A. AMADOR, Însărcinat cu Afaceri ai Republicii Panama la Paris;

PRESEDINTELE REPUBLICEI POLONEZE :

Principele Eustache SAPIEHA, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al Republicii poloneze la Londra;

D. Erasme PITZ, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al Republicii poloneze la Praga;

PRESEDINTELE REPUBLICEI PORTUGHEZE :

Doctorul Alfonso Augusto da COSTA, fost Președinte al Consiliului de Miniștri;

D. João CHAGAS, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al Republicii Portugheze la Paris;

MAIESTATEA SA REGELE ROMÂNIEI :

Doctorul Ion CANTACUZINO, Ministru de Stat;

D. Nicolae TITULESCU, fost Ministru, Secretar de Stat;

MAIESTATEA SA REGELE SĂRBILOR, CROAȚILOR ȘI SLOVENILOR :

D. NICOLAE P. PACHITCH, fost Președinte al Consiliului de Miniștri;

D. Ante TRUMBIC, Ministru al Afacerilor Străine;

D. Ivan ZOLGER, Doctor în drept;

MAIESTATEA SA REGELE SIAMULUI :

Alteța Sa Principele CHAROON, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al M. S. Regelui Siamului la Paris;

PRESEDINTELE REPUBLICEI CEHO-SLOVACE :

D. Eduard BENES, Ministru al Afacerilor Străine;

D. Stephen OSUSKY, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar al Republicii cehoslovace la Londra;

UNGARIA :

D. Gaston de BÉNARD, Ministrul Muncii și Ocrotirii sociale;

D. Alfred Drasche-Lázár de THORDA, Trimis extraordinar și Ministru plenipotențiar.

PARTEA I

PACTUL SOCIETĂȚII NAȚIUNILOR

ARTICOLUL 1

Considerând că, pentru a dezvoltă cooperarea între națiuni și pentru a le garanta pacea și siguranța, importă :

să se primească anumite obligațiuni de a nu recurge la război,

să se întrețină, la lumina zilei, relațiuni internaționale, bazate pe justiție și onoare,

să se observe, riguros, prescripțiunile dreptului internațional, recunoscute de aci înainte ca reguiă de conducere efectivă a guvernelor,

să se facă să domnească dreptatea și să se respecte cu stințenie toate obligațiile Tractatelor, în raporturile mutuale dintre popoarele organizate, adoptă prezentul Pact, care institue Societatea Națiunilor.

ARTICOLUL 1

Sunt Membrii originari ai Societății Națiunilor, acei dintre semnatari al căror nume figurează în anexa prezentului Pact, precum și Statele, de asemenea numite în Anexă, cari vor fi aderat la prezentul Pact, fără nici o rezervă, prin o declarațiune, depusă la Secretariat în cursul celor două luni dela intrarea în vigoare a Pactului și despre care se va face notificare celorlalți Membri ai Societății.

Orice Stat, Dominion sau Colonie, care se guvernează liber și care nu este menționat în anexă, poate deveni Membru al Societății, dacă admițiunea sa este pronunțată de cele două treimi ale Adunării, cu condiție să dea garanții efective de sinceritate și sinceră de a observa angajamentele sale internaționale și de a accepta regulamentul stabilit de Societate, în ceea ce privește forțele și armamentele sale militare, navale și aeriene.

Orice Membru al Societății poate, după o prealabilă înștiințare făcută cu doi ani mai înainte, să se retragă din Societate, cu condiția de a fi înțeleșit, în acel moment, toate obligațiunile sale internaționale, inclusiv cele prevăzute în prezentul Pact.

ARTICOLUL 2

Acțiunea Societății, astfel cum este definită în prezentul Pact, se exercită de o Adunare și de un Consiliu asistați de un Secretariat permanent.

ARTICOLUL 3

Adunarea se compune din reprezentanții ai membrilor Societății.

Ea se întrunește la epoci fixate și la orice alt moment, dacă împrejurările o cer, la sediul Societății sau în vreun alt loc care va putea fi desemnat.

Adunarea are căderea de a se pronunța asupra oricărei chestiuni care intră în sfera de activitate a Societății sau care atinge pacea lumii.

Fiecare Membru al Societății nu poate avea mai mult de trei reprezentanți în Adunare și nu dispune decât de un vot.

ARTICOLUL 4

Consiliul se compune din reprezentanți ai principalelor Puteri aliate și asociate, precum și din reprezentanți ai altor patru Membri ai Societății. Acești patru Membri ai Societății sunt desemnați, în mod liber, de Adunare și la datele ce va crede de cuviință. Până la prima desemnare, de către Adunare, reprezentanții Belgiei, Braziliei, Spaniei și Greciei sunt Membrii în Consiliu.

Cu aprobarea majorității Adunării, Consiliul poate desemna alți Membri ai Societății a căror reprezentare în Consiliu va fi de aci înainte permanentă.

El poate, cu aceeași aprobare, să sporească numărul Membrilor Societății cari vor fi aleși de Adunare pentru a fi reprezentați în Consiliu.

Consiliul se întrunește când o cer împrejurările și cel puțin odată pe an, la sediul Societății, sau în orice alt loc care va putea fi desemnat.

Orice chestiune intrând în sfera de activitate a Societății sau privitoare la pacea lumii e de căderea Consiliului.

Orice Membru al Societății care nu este reprezentat în Consiliu este invitat să trimeată un reprezentant, spre a lua parte în Consiliu, atunci

and o chestiune care îl interesează în particular
e adusă înaintea Consiliului.

Fiecare Membru al Societății reprezentat la
Consiliu nu dispune decât de un vot și nu are
decât un singur reprezentant.

ARTICOLUL 5

Afără de vreo dispozițiune hotărâtă contrară
acestui Pact sau clauzelor prezentului Tractat,
hotărârile Adunării sau ale Consiliului sunt date
pe unanimitatea membrilor societății reprezentați
la Adunare.

Toate chestiunile de procedură cari se ivesc
la întrunirile Adunării sau ale Consiliului, inclu-
siv desemnarea Comisiunilor însărcinate să an-
uneteze asupra unor puncte particulare, se des-
leagă de Adunare sau de Consiliu și se decid de
majoritatea Membrilor Societății reprezentați la
întrunire.

Prima întrunire a Adunării și prima întrunire
a Consiliului vor avea loc în urma convocării
Președintelui Statelor-Unite ale Americii.

ARTICOLUL 6

Secretariatul permanent este stabilit la sediul
Societății. El se compune dintr'un secretar gene-
ral, din secretarii și din personalul necesar.

Cel dintâiu secretar general e desemnat prin
Anexă. În urmă, secretarul general va fi numit
de Consiliu, cu aprobarea majorității Adunării.

Secretarii și personalul Secretariatului sunt
numiți de secretarul general, cu aprobarea Con-
siliului.

Secretarul general al Societății este de drept
secretar general al Adunării și al Consiliului.

Cheltuielile Secretariatului sunt în sarcina
Membrilor Societății în proporția stabilită pen-
tru Biroul internațional al Uniunii poștale uni-
versale.

ARTICOLUL 7

Sediul Societății este stabilit la Geneva.

Consiliul poate, la orice moment, să hotărască
stabilirea sediului în orice alt loc.

Poate funcțiunile Societății sau ale serviciilor
săi depind de ea, inclusiv Secretariatul, sunt egal
accesibile bărbaților și femeilor.

Reprezentanții Membrilor Societății și agenții
acesteia se bucură, în exercițiul funcțiunilor lor,
de privilegiile și imunitățile diplomatice.

Clădirile și terenurile ocupate de societate, de
serviciile sau de întrunirile ei, sunt inviolabile.

ARTICOLUL 8

Membrii Societății recunosc că menținerea păcii
cere reducerea armamentelor naționale la mini-

mul compatibil cu siguranța națională și cu exe-
cutarea obligațiilor internaționale impuse prin-
tr'o acțiune comună.

Consiliul, ținând seamă de situațiunea geogra-
fică și de condițiunile speciale ale fiecărui Stat,
pregătește planurile acestei reduceri, în vederea
examinării și deciziei diverselor guverne.

Aceste planuri trebuie să facă obiectul unei
noui examinări și, dacă e nevoie, al unei revizui,
cel puțin la fiecare zece ani.

După adoptarea lor de diversele guverne, li-
mita armamentelor astfel fixată nu poate fi de-
pășită fără consimțământul Consiliului.

Având în vedere că fabricarea privată a muni-
țiilor și a materialului de război ridică grave
obiecțiuni, Membrii Societății însărcinează con-
siliul să chibzuiască asupra măsurilor ce sunt de
luat pentru a evita efectele ei supărătoare, ținând
seamă de nevoile Membrilor Societății cari nu-și
pot fabrica munițiile și materialul de război nece-
sare siguranței lor.

Membrii Societății își iau îndatorirea să-și co-
munice, în modul cel mai franc și complet, toate
informațiunile privitoare la scara armamentelor
lor, la programele lor militare, navale și aeriene
și la starea aceloră dintre industriile lor cari sunt
susceptibile de a fi utilizate pentru război.

ARTICOLUL 9

O Comisiune permanentă va fi formată pentru
a da Consiliului avizul său asupra executării
dispozițiunilor articolelor 1 și 8 și, în mod ge-
neral, asupra chestiunilor militare, navale și
aeriene.

ARTICOLUL 10

Membrii Societății își iau îndatorirea să res-
pecte și să menție, în contra oricărei agresiuni
externe, integritatea teritorială și independența
politică existentă a tuturor Membrilor Socie-
tății. În caz de agresiune, de amenințare sau
de pericol de agresiune, Consiliul avizează asu-
pra mijloacelor de a asigura executarea acestei
obligațiuni.

ARTICOLUL 11

Se declară în mod hotărât că orice război sau
amenințare de război, fie că ar atinge direct
sau nu pe unul din Membrii Societății, intere-
sează Societatea întreagă, și că aceasta trebuie să
ia măsurile proprii pentru a salva în mod eficace
pacea națiunilor. În asemenea caz, secretarul ge-
neral convoacă imediat Consiliul, după cererea
oricărui Membru al Societății.

În afară de aceasta, se mai declară că orice
Membru al Societății are dreptul să atragă, în

nod amical. atențiunea Adunării sau a Consiliului asupra oricărei împrejurări de natură să atingă relațiunile internaționale și cari amenință în urmă să turbure pacea, sau buna înțelegere între-națiuni, de care depinde pacea.

ARTICOLUL 12

Toți Membrii Societății convin că, dacă se ivește între ei un diferend susceptibil să aducă o ruptură, îl vor supune, fie procedurii arbitrajului, fie examinării Consiliului. Ei mai convin că, în nici un caz, nu trebuie să recurgă la război. Înainte de expirarea unui termen de 3 luni după darea sentinței arbitrilor, sau după raportul Consiliului.

În toate cazurile prevăzute de acest articol, sentința arbitrilor trebuie să fie dată într'un timp util, iar raportul Consiliului trebuie să fie întocmit în cursul celor 6 luni, cu începerea din ziua când diferendul a fost adus la cunoștința lui.

ARTICOLUL 13

Membrii Societății convin că dacă s'ar ivi între ei un diferend susceptibil, după părerea lor, de o soluțiune arbitrală și dacă acestui diferend nu i se poate pune capăt în mod satisfăcător, pe cale diplomatică, chestiunea va fi supusă în întregime arbitrajului.

Printre diferendele cari sunt în general susceptibile de o soluțiune arbitrală, se declară: toate diferendele privitoare la interpretarea unui tractat, la orice chestiune de drept internațional, la orice fapt care, dacă s'ar realiza, ar constitui rupțura unui angajament internațional, precum și diferendele relative la întinderea sau la natura separațiunii datorite pentru o asemenea ruptură.

Curtea de arbitraj, căreia îi este supusă chestiunea, este Curtea indicată de părți, sau prevăzută în convențiunile lor anterioare.

Membrii Societății se îndatorează să execute, de bună credință, sentințele date și să nu recurgă la război în contra oricărui Membru al Societății, care se va conforma lor. În lipsă de executare a sentinței, Consiliul propune măsurile cari trebuie să-i asigure efectul.

ARTICOLUL 14

Consiliul este însărcinat să prepare un proiect de Curte permanentă de justiție internațională și să-l supună Membrilor Societății. Această Curte va fi competentă de a judeca toate diferendele cu caracter internațional, ce Părțile i le vor supune. Ea va da, de asemenea, avize consultative asupra oricărui diferend sau oricărui punct ce

va fi adus înaintea ei de către Consiliu sau de Adunare.

ARTICOLUL 15

Dacă se ivește, între Membrii Societății, un diferend susceptibil de a atrage după sine o ruptură, și dacă acest diferend nu este supus arbitrajului, prevăzut prin art. 13, Membrii Societății convin să-l aducă în fața Consiliului. În acest scop, este de ajuns ca unul dintre ei să aducă acest diferend la cunoștința Secretarului General, care ia orice dispozițiuni în vederea unei anchete și a unei examinări complete.

În cel mai scurt termen, Părțile trebuie să-i comunice expunerea faptului împreună cu toate circumstanțele referitoare și cu piesele justificative. Consiliul poate să ordone publicarea lor imediată.

Consiliul se silește să asigure soluționarea diferendului. Dacă reușește, publică, în măsura pe care o crede folositoare, o expunere relatând faptele, explicațiunile ce ele comportă și soluțiunea dată.

Dacă nu s'a putut pune capăt diferendului, Consiliul redactează și publică un raport, votat, fie în unanimitate, fie cu majoritate de voturi, pentru a arăta circumstanțele diferendului și soluțiunile ce recomandă ca fiind cele mai echitabile și cele mai apropiate în speță.

Orice Membru al Societății reprezentat în Consiliu poate, de asemenea, să publice o expunere a faptelor diferendului, precum și propriile sale concluziuni.

Dacă raportul Consiliului este acceptat în unanimitate, votul Reprezentanților Părților nefiind socotit în calculul acestei unanimități, Membrii Societății își iau îndatorirea să nu recurgă la război în contra nici unei Părți, care se conformă concluziunilor raportului.

În cazul când Consiliul nu reușește a face ca raportul său să fie primit de către toți Membrii săi, alții decât Reprezentanții Părților în litigiu, Membrii Societății își rezervă dreptul de a lucra cum vor crede de cuviință pentru menținerea dreptului și a justiției.

Dacă una din părți pretinde, și dacă Consiliul recunoaște, că diferendul atinge o chestiune pe care dreptul internațional o lasă la competența exclusivă a acestei Părți, Consiliul va constata aceasta printr'un raport, fără a recomanda însă vreo soluțiune.

Consiliul poate, în toate cazurile prevăzute în prezentul articol, să aducă diferendul înaintea Adunării. Adunarea va trebui, de asemenea, să fie încunostiințată despre diferend, după cererea uneia din Părți; această cerere va trebui să fie prezentată în termen de patrusprezece zile, cu în-

reperere din momentul în care diferendul este adus înaintea Consiliului.

În orice afacere supusă Adunării, dispozițiunile prezentului articol și ale articolului 12, privitoare la acțiunea și la puterile Consiliului, se aplică, de asemenea, la acțiunea și la puterile Adunării. Se înțelege că un raport făcut de Adunare, cu aprobarea Reprezentanților Membrii Societății reprezentați în Consiliu și a unei majorități a celorlalți Membri ai Societății, cu excluderea, pentru fiecare caz în parte, a Reprezentanților Părților, are același efect ca un raport al Consiliului, adoptat în unanimitate de Membrii săi, afară de reprezentanții Părților.

ARTICOLUL 16

Dacă un membru al Societății recurge la război, în contravieșuirea angajamentelor luate prin articolele 12, 13 sau 15, este *ipso facto* considerat că a comis un act de război în contra tuturor celorlalți Membri ai Societății. Aceștia se îndatorează să rupă imediat cu el orice relații comerciale sau financiare, să interzică orice raporturi între naționali lor și aceia ai Statului care a călcat Pactul, și să facă să înceteze orice comunicațiuni financiare, comerciale sau personale, între naționali acestui Stat și aceia ai oricărui alt Stat, Membru sau nu al Societății.

În acest caz, Consiliul are datoria de a recunoaște, diferitelor guverne interesate, efectivele militare, navale sau aeriene cu cari Membrii Societății vor contribui, fiecare în parte, la forțele armate destinate pentru respectarea angajamentelor Societății.

Membrii Societății mai convin, în afară de acestea, de a-și da sprijin reciproc pentru aplicarea măsurilor economice și financiare ce urmează să se ia în virtutea prezentului articol, pentru a reduce, la minimum, pierderile și neajunsurile ce ar putea rezulta. Își dau de asemenea sprijin reciproc pentru a rezista împotriva oricărei măsuri speciale, îndreptată în contra unuia dintre ei, de către Statul care a călcat Pactul. Ei iau dispozițiunile necesare pentru a înlesni trecerea, prin teritoriul lor, a forțelor oricărui membru al Societății, care ia parte la o acțiune comună pentru a obține respectarea angajamentelor luate de Societate.

Poate să fie exclus din Societate orice Membru care s'a făcut vinovat de violarea vreunui din angajamentele ce rezultă din Pact. Excluderea este pronunțată prin votul tuturor celorlalți Membri ai Societății reprezentați în Consiliu.

ARTICOLUL 17

În caz de diferend între două State, dintre cari numai unul singur este Membru al Societății, sau

între două State cari nu fac parte din Societate, Statul sau Statele, cari nu sunt Membri ai Societății, sunt invitate să se supună obligațiilor impuse Membrilor ei, pentru soluționarea diferendului, în condițiunile socotite drepte de Consiliu. Dacă această invitație este primită, dispozițiunile articolelor 12—16 se aplică sub rezerva modificărilor considerate ca necesare de Consiliu.

Din momentul trimiterii acestei invitațiuni, Consiliul deschide o anchetă asupra împrejurărilor diferendului și propune măsura care îi se pare cea mai nemerită și cea mai eficace în acea împrejurare.

Dacă Statul invitat refuză să primească obligațiunile de Membru al Societății, în scopul soluționării diferendului, și recurge la război în contra vreunui Membru al Societății, îi sunt aplicabile dispozițiunile articolului 16.

Dacă cele două Părți, invitate, refuză să primească obligațiunile de Membri ai Societății, în scopul soluționării diferendului, Consiliul poate să ia toate măsurile și să facă orice propuneri de natură a preveni ostilitățile și a pune capăt conflictului.

ARTICOLUL 18

Orice tractat sau angajament internațional încheiat, în viitor, de un Membru al Societății, va trebui să fie imediat înregistrat de Secretariat și publicat de el, cât mai curând posibil. Nici unul din aceste tractate sau angajamente internaționale nu va fi obligatoriu înainte de a fi fost înregistrat.

ARTICOLUL 19

Adunarea poate, din când în când, să invite pe membrii societății ca să procedeze la o nouă examinare a tractatelor devenite inaplicabile, precum și a situațiilor internaționale, a căror menținere ar putea să pună în pericol pacea lumii.

ARTICOLUL 20

Membrii Societății recunosc, fiecare în ce îl privește, că prezentul Pact abrogă orice obligațiuni sau înțelegeri „inter se”, incompatibile cu dispozițiunile sale și se leagă în mod solemn să nu mai contracteze în viitor altele de acest fel.

Dacă, înainte de intrarea sa în Societate, un Membru a luat asupra-și obligațiuni incompatibile cu dispozițiunile Pactului, dânsul trebuie să ia măsuri imediate pentru a se desface de aceste obligațiuni.

ARTICOLUL 21

Angajamentele internaționale, precum sunt tractatele de arbitraj și înțelegerile regionale, ca și doctrina lui Monroe, făcute în vederea menținerii

oacei, nu sunt considerate ca incompatibile cu nici una din dispozițiunile prezentului Pact.

ARTICOLUL 22

Principiile următoare se aplică coloniilor și teritoriilor cari, în urma războiului, au încetat de a fi sub suveranitatea Statelor cari le guvernau mai înainte și cari sunt locuite de popoare încă incapabile de a se conduce ele însăși, date fiind condițiunile deosebit de grele ale lumii moderne. Buna stare și dezvoltarea acestor popoare formând o misiune sacră de civilizațiune, este necesar să se încorporeze în prezentul Pact garanții pentru împlinirea acestei misiuni.

Cea mai bună metoadă pentru realizarea în mod practic a acestui principiu este de a încredința tutela acestor popoare națiunilor mai înaintate cari, prin resursele, experiența sau pozițiunea lor geografică, sunt cele mai în măsură să-și ia această răspundere și cari consimt să o primească: ele ar exercita această tutelă în calitate de Mandatari și în numele Societății.

Caracterul mandatului trebuie să difere după gradul de dezvoltare al poporului, după situația geografică a teritoriului, după condițiunile sale economice și după orice alte circumstanțe asemănătoare.

Anumite comunități, cari aparțineau altă dată imperiului Otoman, au ajuns la un așa grad de dezvoltare, încât existența lor, ca națiuni independente, poate să fie recunoscută provizoriu, cu condițiune ca consiliile și ajutorul unui Mandatar să călăuzească administrația lor până în momentul în care vor fi capabile să se conducă singure. Domeniile acestor Comunități trebuie să fie luate mai întâiu în considerațiune la alegerea Mandatarului.

Gradul de dezvoltare în care se găsesc alte popoare, în special cele din Africa centrală, cere ca în acele ținuturi Mandatarul să-și asume administrația teritoriului, în condițiuni cari, împreună cu pronibirea de abuzuri, — precum este comerțul cu sclavi, traficul de arme și de alcool, — să garanteze libertatea conștiinței și a religiei, fără alte limitări, decât acelea pe cari le poate impune menținerea ordinii publice și a bunelor moravuri și să interzică de a ridica fortificațiuni sau de a stabili baze militare sau navale și de a da indigenilor o instrucție militară alta decât aceea care e necesară pentru poliția sau apărarea teritoriului, și cari să asigure deopotrivă celorlalți Membrii ai Societății condițiuni de egalitate pentru schimburi și comerț.

În sfârșit, sunt teritoriile, ca Sud-Vestul african și anumite insule din Pacificul austral, cari din cauza stăbeii densității a populației lor, a suprafeței lor restrânse, a depărtării lor de centrele de civi-

lizație, a învecinării lor geografice cu teritoriul Mandatarului, sau a altor circumstanțe, n'ar putea să fie mai bine administrate decât sub legile Mandatarului, ca și cum ar face parte integrantă din teritoriul lui, sub rezerva garanțiilor prevăzute mai sus, în interesul populațiunii indigene.

În toate cazurile Mandatarul trebuie să trimeată Consiliului un raport anual asupra teritoriilor cu a căror administrare este însărcinat.

Dacă gradul de autoritate, de control sau de administrare, ce urmează a exercita Mandatarul, n'a făcut obiectul unei convențiuni anterioare între Membrii Societății, Consiliul va hotărî, în mod expres, asupra acestor puncte.

O comisiune permanentă va fi însărcinată să primească și să examineze rapoartele anuale ale Mandatarilor și să dea Consiliului părerea sa asupra tuturilor chestiunilor privitoare la executarea mandatelor.

ARTICOLUL 23

Sub rezerva și conform dispozițiunilor convențiunilor internaționale, actualmente în ființă sau cari se vor încheia ulterior, Membrii Societății:

a) își vor da silința de a asigura și a menține condițiuni de muncă echitabile și umane pentru bărbat, femei și copil pe teritoriile lor proprii, precum și în toate țările asupra cărora se întind relațiunile lor comerciale și industriale și, în acest scop, de a înființa și a întreține organizațiuni internaționale necesare;

b) iau îndatorirea de a asigura un tratament echitabil pentru populațiunile indigene, în teritoriile supuse administrațiunii lor;

c) însărcinează Societatea cu controlul general al acordurilor relative la comerțul de femei și copii, al traficului de opium și alte toxice vătămătoare;

d) însărcinează Societatea cu controlul general al comerțului de arme și de munițiuni cu țările unde controlul acestui comerț este indispensabil interesului comun;

e) vor lua dispozițiunile necesare pentru a asigura garantarea și menținerea libertății comunicațiunilor și tranzitului, precum și un echitabil tratament pentru comerțul tuturilor membrilor Societății, rămânând bine înțeles că nevoile speciale ale regiunilor devastate în timpul războiului din 1914—1918 vor trebui să fie luate în considerare;

f) își vor da silința de a lua măsuri de ordin internațional, pentru a preveni și combate boalele.

ARTICOLUL 24

Toate biureurile internaționale anterior înființate prin tractate colective vor fi, sub rezerva consimțământului Părților, puse sub autoritatea

Societății. Oricari alte birouri internaționale și orice comisiuni pentru reglementarea afacerilor de interes internațional, cari vor fi create ulterior, vor fi puse sub autoritatea Societății.

Pentru orice chestiuni de interes internațional, stabilite prin convențiuni generale, dar ne-subuse controlului unor comisiuni sau birouri internaționale, Secretariatul Societății va trebui, dacă Părțile o cer și dacă Consiliul consimte, să adune și să distribue toate informațiunile folositoare și să dea tot ajutorul necesar sau dorit.

Consiliul poate decide ca printre cheltuelile Secretariatului să intre și acelea ale oricărui birou sau comisiune puse sub autoritatea Societății.

ARTICOLUL 25

Membrii Societății își iau îndatorirea de a încuraja și favoriza înființarea și cooperarea organizațiilor voluntare naționale ale Crucii Roșii, autorizate în regulă, cari au de obiect îndreptarea sănătății, apărarea preventivă în contra boalei și alinarea suferinței în lume.

ARTICOLUL 26

Modificările Pactului de față vor intra în vigoare din momentul ratificării lor de către Membrii Societății, ai cărei Reprezentanți compon Consiliul, și de către majoritatea acelorora ai căror Reprezentanți formează Adunarea.

Oricare Membru al Societății este liber a nu primi amendamentele aduse Pactului, în care caz ei încetează de a mai face parte din Societate.

Anexă

Membrii originari ai Societății Națiunilor semnatare ale Tratatului de Pace

Statele-Unite ale Americii.	Haiti.
Belgia.	Hedjaz.
Bolivia.	Honduras.
Brazilia.	Italia.
Imperiul Britanic.	Japonia.
Canada.	Liberia.
Australia.	Nicaragua.
Africa de Sud.	Panama.
Noua-Zelandă.	Peru.
India.	Polonia.
China.	Portugalia.
Juba.	România.
Equator.	Statul Serb-Croat-Sloven.
Franta.	Siam.
Grecia.	Ceho-Slovacia.
Guatemala.	Uruguay.

State invitate a adera la Pact

Argentina.	Țările-de-Jos.
Chili.	Persia.
Columbia.	Salvador.
Danemarca.	Suedia.
Spania.	Elveția.
Norvegia.	Venezuela.
Paraguay.	

II. Primul Secretar General al Societății Națiunilor
Onorabilul Sir James Eric Drummond, K.
C. M., G. C. B.

PARTEA II

FRUNTARIILE UNGARIEI

ARTICOLUL 27

Fruntariile Ungariei vor fi fixate după cum urmează:

(A se vedea harta anexată).

1° Cu Austria:

de la un punct ce se va stabili la aproximativ un kilometru la Vest de Antonienhof (Est de Kittsee), punct comun celor trei frontiere ale Ungariei, Austriei, Ceho-Slovachiei, spre Sud și până la cota 115 situată la aproximativ 8 kilometri la Sud-Vest de Saint-Johann;

o linie de determinat pe teren, lăsând în întregime pe teritoriul ungar linia ferată Kariburg-Csorna și trecând spre Vest de Kr. Jahrndorf și de Wüst-Sommerein și la Est de Kittsee, D. Jahrndorf, Nickelsdorf și de Andau;

de acolo, spre Vest și până la un punct de ales pe malul meridional al lui Neusiedler See între Holling și Hiedegseg;

o linie de determinat pe teren, trecând la Sud de Pamhagen, lăsând în Ungaria întreg canalul Einser precum și linia ferată secundară ducând spre Nord-Vest plecând de la stațiunea Mexiko, traversând Neusiedler See și trecând la Sud de insula pe care se găsește cota 117;

de acolo, spre Sud și până la cota 265 (Kamenje) la aproximativ 2 kilometri la Sud-Est de Nikitsch;

o linie de determinat pe teren, trecând la Est de Zinkendorf și de Nikitsch și la Vest de Nemet, Peresztég și de Kövesd;

de acolo, spre Sud-Vest și până la cota 883 (Trott Kö) la aproximativ 9 kilometri la Sud-Vest de Köszeg;

o linie de determinat pe teren, trecând la Sud-Est de Locsmand, Olmod și de Liebing și la Nord-

est de Kőszeg și de drumul ducând dela această linie în urmă localitate la Salamonfa;

de acolo, spre Sud și până la cota 234 aproximativ 7 kilometri la Nord-Nord-Est de Pinkamindszent;

o linie de determinat pe teren, trecând la Est de localitățile Rohoncz și de Nagynarda și la Vest de Butcsing și de Dozmat, apoi prin cotele 273, 260 și 241;

de acolo, într-o direcțiune generală spre Sud-Est și până la cota 353 la aproximativ 6 kilometri la Nord-Nord-Est de Szt-Gotthard;

o linie de determinat pe teren, trecând între localitățile Nagysaroslak și Pinkamindszent, la Sud de satele Karacsfa, Nemetbükkös și Zsamand, apoi prin cota 323 (Hochkogel);

de acolo, spre Sud-Vest și până la un punct de determinat pe linia de delimitare a apelor între bazinele Raba (Raab) și Mur la aproximativ 2 kilometri la Est de Toka, punct comun celor trei ținuturi ale Austriei, Ungariei și Statului Sârb-Croat-Sloven;

o linie de determinat pe teren, trecând la Est de satele Rabakeresztur, Nemetlak și Nagyfalva și la Vest de drumul Radkersburg-Szt Gotthard și prin cota 353 (Janke B.);

10 Cu Statul Sârb-Croat-Sloven:

de la punctul mai sus stabilit, spre Sud și până la cota 313 la 10 kilometri aproximativ la Sud de Szt Gotthard;

o linie de determinat pe teren, urmând în direcțiune generală linia despărțind bazinele Raba la Nord și Mur la Sud;

de acolo, până la Sud și până la cota 295 (la aproximativ 16 kilometri la Nord-Est de Muraszombat);

o linie de determinat pe teren, trecând la Est de localitățile Nagydolany, Orihodos împreună cu stațiunea sa de cale ferată, Kapornak, Domonkosfa și Kisszerdahely și la Vest de Kotormany și de Szomorocz și prin cotele 319 și 291;

de acolo, spre Sud-Est și până la cota 209 la aproximativ 3 kilometri la Vest de Nemesnep;

o linie de determinat pe teren, urmând în direcțiune generală linia despărțind bazinele Nemensep la Nord și Kebele la Sud;

de acolo, spre Sud-Sud-Est și până la un punct de ales pe Lendva la Sud de cota 265;

o linie de determinat pe teren, trecând la Est de localitățile Kebeleszentmarton, Zsitkőcz, Göntherhaza, Hidveg, Csente, Pincze, și la Vest de Lendvajakabfa, Bödehaza, Gaborjanhaza, Dedes, Lendva-Ujfalu;

de acolo, spre Sud-Est:

cursul râului Lendva în jos;

apoi, cursul râului Murs în jos;

apoi, până la întâlnirea ei cu vechea limită între Ungaria și Croația-Slavonia, la aproximativ 1 kilometru 500 în sus de podul de cale ferată dela Gyekenyes la Koproncza;

cursul râului Drau (Drave) în jos;

de acolo, spre Sud-Est și până la un punct de ales la aproximativ 9 kilometri la Est de Miholjadolnji;

vechiul hotar administrativ între Ungaria și Croația-Slavonia, rectificat astfel încât să lase în întregime pe teritoriul ungar linia ferată dela Gyekenyes la Barcs, inclusiv stațiunea Gola;

de acolo, spre Est și până la cota 93 la aproximativ 3 kilometri la Sud-Vest de Baranyavar;

o linie de determinat pe teren, trecând la Nord de localitățile Torjancz, Lőcs și Benge și la Sud de Kassad, Beremend împreună cu stațiunea sa de cale ferată și Illocska;

de acolo, spre Nord-Est și până la un punct al cursului Dunărei, de ales pe teren la aproximativ 8 kilometri la Nord de cota 169 (Kiskőszeg);

o linie de determinat pe teren, trecând la Vest de Baranyavar, Főherczeglak, lăsând Statului Sârb-Croat-Sloven calea ferată, reunind aceste două localități cu bifurcația imediată la Nord de Baranyavar și Dalyok, și la Est de Ivan-Darda, Sarok, Udvar și Izabellaföld (împreună cu calea sa ferată);

de acolo, spre Est-Nord-Est și până la un punct al cursului râului Kigyos la aproximativ 3 kilometri la Est-Sud-Est de stațiunea Bacsmadaras;

o linie de determinat pe teren, trecând între localitățile Herczegszanto și Bereg, urmând apoi în direcțiune generală cursul râului Kigyos, dar făcând o curbă la Nord de Rigycza;

de acolo, spre Est-Nord-Est și până la un punct de ales pe brațul mort al Tisei (Theiss) la aproximativ 5 1/2 kilometri la Est-Nord-Est de stațiunea Horgos;

o linie de determinat pe teren, trecând la Sud de Kun-Baja, tăind calea ferată dela Szabadka la Bacsalmas la aproximativ 1 1/2 kilometri la Est de stațiunea Csikeria, tăind calea ferată dela Szabadka la Kiskunhalas la aproximativ 3 kilometri la Sud de stațiunea Kelebia și trecând la Nord de Horgos și de stațiunea sa și la Sud de Röske-Szentmihalytelek;

de acolo, spre Sud-Est și până la Tisa;

linia mediană a brațului mort;

de acolo, spre amonte pe o distanță de aproximativ 5 kilometri și până la un punct de ales pe teren: cursul Tisei;

de acolo, într-o direcțiune generală spre Est și până la un punct de ales pe teren la aproximativ 4 kilometri la Sud-Vest de stațiunea Kiszombor, aproximativ la Est-Sud-Est de cota 84 și la Sud-

Sud-Vest de cota 83, acest punct fiind punctul comun celor trei fruntarii, a României, Ungariei și a Statului sârb-croat-sloven :

o linie de determinat pe teren, trecând între localitățile Gyala și Oszentivan și între Obeg și Kübekhaza.

3° Cu România :

Dela punctul mai sus definit, spre Est-Nord-Est și până la un punct de ales pe râul Maros la aproximativ 3 kilometri 500 în amonte de podul căiei ferate dela Mako la Szeged :

o linie de determinat pe teren ;

de acolo, spre Sud-Est,

apoi spre Nord-Est și până la un punct de ales la aproximativ 1 kilometru la Sud de stațiunea Nagylah :

cursul râului Maros spre amonte ;

de acolo, spre Nord-Est și până la eșindul limitei administrative între comitatele Csanad și Arad la Nord-Nord-Vest de Nemetpereg :

o linie de determinat pe teren, trecând între Nagylak și stațiunea de cale ferată ;

de acolo, spre Est-Nord-Est și până la un punct de fixat pe teren între localitățile Battonya și Torony ;

această limită administrativă trecând la Nord de Nemetpereg și de Kispereg ;

de acolo și până la cota 123 (aproximativ 1 kilometru 200 la Est de Magosliget), punct comun celor trei fruntarii ale Ungariei, României și Cehoslovachiei (teritoriul rutean) :

o linie de determinat pe teren, trecând la Vest de Nagyvarjas, Kisvarjas și Nagyiratos, la Est de Dombegyház, Kevermes și de Elek, la Vest de Ótilaka, Nay-Pel, Gyula Varsand, Ant și Illye, la Est de Gyula, Gyula-Vari și Kőtegyan, tăind calea ferată dela Nagyszalonta la Gyula la aproximativ 2 kilometri de Nagyszalonta și între cele două bifurcațiuni pe cari le formează încrucișarea acestei căi ferate cu calea ferată dela Szeghalom la Erdőgyarak ; trecând la Est de Mehkerek, la Vest de Nagyszalonta și de Marczihaza, la Est de Geszt, la Vest de Atyas, Olah-Szt-Miklos și de Rojt, la Est de Ugra și de Harsany, la Vest de Körösszeg și de Körös-Tarján, la Est de Szakal și de Berek-Böszörmény, la Vest de Bors, la Est de Artand, la Vest Nagy-Szanto, la Est de Nagy-Kereki, la Vest de Pelbarthida și de Bihardioszeg, la Est de Kis-Marja, la Vest de Csokaly, la Est de Nagyleta și de Almosd, la Vest de Er-Selind, la Est de Bagnier, la Vest de Er-Kenez și de Ermihalyfalva, la Est de Szt-György-Abrany și de Peneszlek, la Vest de Szamiszlo, Bere-Csomaköz, Feny, Csanalos, Körvelv și de Domahida, la Est de Vállaj, la Vest de Csenger-Bagos și de Ovari, la Est de Csenger-

Ujfalu, la Vest de Dara, la Est de Csenger și de Komlod-Totfalu, la Vest de Pete, la Est de Nagy-Gecz, la Vest de Szaraz-Berek, la Est de Mehtelek, Garboloz și de Nagy-Hodos, la Vest de Fertös-Ajmas, la Est de Kis-Hodos, la Vest de Nagy-Palad, la Est de Kis-Palad și de Magosliget.

4° Cu Ceho-Slovachia :

Dela cota 123 mai sus descrisă, spre Nord-Vest și până la un punct de fixat pe cursul râului Batar la aproximativ 1 kilometru la Est de Magosliget :

o linie de determinat pe teren ;

de acolo, cursul râului Batar în jos ;

de acolo și până la un punct de ales în jos de Badalo și aproape de acest sat :

cursul Tisei în jos ;

de acolo, spre Nord-Nord-Vest și până la un punct de ales pe teren la Nord-Est de Darocz :

o linie de determinat pe teren, lăsând în teritoriul rutean al Statului Ceho-Slovac localitățile Badalo, Csoma-Macsola, Asztely și Deda, și în teritoriul ungar localitățile Bereg-Surany și Darocz ;

de acolo, spre Nord-Vest și până la confluența râului Fekete Viz, cu râul Csaronda :

o linie de determinat pe teren, trecând prin cota 179, lăsând în teritoriul rutean localitățile Mező Kaszony, Lonyay Tn., Degenfeld Tn., Hetgen, Horvarthi Tn., Komjathy Tn. ; și în teritoriul ungar localitățile Kerék Gorond Tn., Berki Tn. și Barabas ;

de acolo, până la un punct de ales pe teren în amonte de linia administrativă între comitatele Szabolcs și Bereg :

cursul râului Csaronda în jos ;

de acolo, spre Vest și până la punctul unde limita mai sus menționată, venind despre malul drept, taie cursul Tisei :

o linie de determinat pe teren ;

de acolo, în jos și până la un punct de ales pe teren la Est-Sud-Est de Tarkany :

cursul Tisei ;

de acolo, în direcțiune generală spre Vest și până la un punct al cursului râului Ronyva la aproximativ 3 kilometri 700 la Nord de podul între orașul și gara Satoralja-Ujhely :

o linie de determinat pe teren, lăsând Ceho-Slovachiei localitățile Tarkany, Perbenyik, Orös, Kis-Kövesd, Bodrog-Szerdahely, Bodrog-Szog și Borsi, și Ungariei localitățile Damoc, Laca, Rosvagy, Pacin, Karos, Felső-Berecki, traversând râul Bodrog și tăind triunghiul de căi ferate la Sud-Est de Satoralja-Ujhely, trecând la Est de acest oraș, astfel încât să lase în teritoriul ceho-slovac întreaga cale ferată Kassa-Csap ;

ie acolo în amonte și până la un punct situat aproape de cota 125 la aproximativ 1 kilometru 500 la Sud de Alsomihaly :

cursul râului Ronyva ;

ie acolo, spre Nord-Vest și până la un punct al cursului râului Hernad la înălțimea cotei 167, situată pe malul drept la Sud-Vest de Abaujnasd :

o linie de determinat pe teren, urmând în direcțiune generală linia de despărțire a apelor între basinurile râului Ronyva la Est și al râului Bozsva a Vest, dar trecând la aproximativ 2 kilometri la Est de Pusztafalu, îndreptându-se la cota 896 spre Sud-Vest, tăind la cota 424 șoseaua Kassa-Satmarja și trecând la Sud de Abaujnasd ;

ie acolo, în aval și până la un punct de ales pe teren la aproximativ 1 kilometru 500 la Sud-Vest de Abaujvar :

cursul râului Hernad ;

ie acolo, spre Vest și până la cota 330 la aproximativ 1 kilometru 500 la Sud-Sud-Vest de Pereny :

o linie de determinat pe teren, lăsând Ceho-Slovaciei localitățile Miglecznemeti și Pereny, și Ungariei Tornynosnemeti ;

ie acolo, spre Vest și până la cota 291 la aproximativ 3 kilometri 500 la Sud-Est de Janok :

linia de despărțire a apelor între basinurile râului Bodva la Nord și râului Rakacza la Sud, lăsând însă pe teritoriul ungar drumul de pe creasta la Sud-Est de Buzita ;

ie acolo, spre Vest-Nord-Vest și până la cota 431 la aproximativ 3 kilometri la Sud-Vest de Torna :

o linie de determinat pe teren, lăsând Ceho-Slovaciei localitățile Janok, Tornaborvati și Bodavendegi, și Ungariei localitățile Tornaszentjakab și Hidvegaro ;

ie acolo, spre Sud-Sud-Vest și până la cota 365 la aproximativ 12 kilometri la Sud-Sud-Est de Pelococz :

o linie de determinat pe teren, trecând prin cotele 601, 381 (pe șoseaua Rozsnyo-Edeleny), 557 și 502 ;

ie acolo, spre Sud-Sud-Vest și până la cota 305, la aproximativ 7 kilometri la Nord-Vest de Putnok :

linia de despărțire a apelor între basinurile râurilor Sajó la Vest și Szuha și Kelemeri la Est ;

ie acolo, spre Sud-Sud-Vest și până la cota 178, la Sud de confluența râurilor Sajó și Rima :

o linie de determinat pe teren, trasă în așa fel încât să lase Ungariei gara Banreve, permițând însă la nevoie construirea pe teritoriul Ceho-Slovaciei a unei racordări între cele două linii ferate dela Pelsócz și dela Losonc ;

ie acolo, spre Sud-Vest și până la cota 485 la

aproximativ 10 kilometri de Est-Nord-Est de Salgo-tarjan :

o linie de determinat pe teren, urmând în direcțiune generală linia de despărțire a apelor între basinurile râurilor Rima la Nord și Hangony și Tarna la Sud ;

de acolo, spre Vest-Nord-Vest și până la cota 727 ;
o linie de determinat pe teren, lăsând Ungariei localitățile și minele Zagyva-Rona și Salgo și trecând la Sud de stațiunea Somos-Ujfalu ;

de acolo, spre Nord-Vest și până la cota 391 la aproximativ 7 kilometri la Est de Litke :

o linie urmând în direcțiunea generală creasta limitând la Nord-Est basinul râului Dobroda și trecând prin cota 446 ;

de acolo, spre Nord-Vest și până la un punct de ales pe cursul râului Eipel (Ipoly) la aproximativ 1 kilometru 500 la Nord-Est de Tarnocz :

o linie de determinat pe teren, trecând prin cota 312 și între Tarnocz și Kalonda ;

de acolo, spre Sud-Vest și până la un punct de ales pe cotul format de râul Eipel la aproximativ 1 kilometru la Sud de Tesmag ;

cursul râului Eipel în aval ;
de acolo, spre Vest și până la un punct de ales pe cursul râului Eipel la aproximativ 1 kilometru la Vest de Tesa ;

o linie de determinat pe teren, în așa mod încât să treacă la Sud de stațiunea Ipolysag și să lase în întregime pe teritoriul Ceho-Slovaciei calea ferată dela Ipolysag la Csata, precum și ramificațiunea spre Korpona (Karpfen), lăsând însă Ungariei localitățile Bernecze și Tesa ;

de acolo, spre Sud și până la confluența sa cu Dunărea :

cursul râului Eipel în aval ;
de acolo, în amonte și până la un punct de fixat la aproximativ 2 kilometri la Est de Antonienhof (Est de Kittsee) :

cursul principal de navigațiune al Dunărei ;
de acolo, spre Vest și până la un punct de ales pe teren la aproximativ 1 kilometru la Vest de Antonienhof (Est de Kittsee), punct comun celor trei fruntarii ale Austriei, Ungariei și Ceho-Slovaciei :

o linie de determinat pe teren.

ARTICOLUL 28

Fruntariile descrise prin Tractatul de față sunt indicate pentru părțile lor definite, pe o hartă la scara 1/1.000.000, anexată la Tractatul de față. În caz de divergență între text și hartă, textul va avea precădere.

ARTICOLUL 29

Aceste fruntarii vor fi trase pe teren de către Comisiuni de delimitare, a căror compunere este

fixată prin Tractatul de față sau va fi fixată printr'un Tractat între Principalele Puteri aliate și asociate și Statele interesate sau unul din ele.

Ele vor avea deplină putere, nu numai pentru determinarea fracțiunilor definite sub numele de „linie de determinat pe teren“, dar și pentru rezolvirea fracțiunilor definite prin linii administrative în cazul când unul din Statele interesate face cerere și Comisiunea aprobă oportunitatea afară de fruntariile internaționale în ființă în August 1914, pentru cari rolul Comisiunilor se va mărgini la restabilirea stâlpilor sau movilelor (de fruntarie). Ele își vor da silința, în aceste două cazuri, de a urma cât mai de aproape indicațiunile date în Tractate, ținând seamă pe cât posibil de hotărârile administrative și de interesele economice locale.

Deciziunile Comisiunilor vor fi luate cu majoritate de voturi și vor fi obligatorii pentru părțile interesate.

Cheltuelile Comisiunilor de delimitare vor cădea în părți egale, în sarcina celor două State interesate.

ARTICOLUL 30

În ce privește fruntariile definite printr'un curs de apă, termenii „curs“ sau „șenal“ întrebuiți în descrierile Tractatului de față, înseamnă: de o parte, pentru fluviile nenavigabile, linia mediană a cursului apei sau a brațului său principal, și de altă parte, pentru fluviile navigabile, linia mediană a șenalului principal de navigație. Cu toate acestea, va aparține Comisiunilor de delimitare, prevăzute prin Tractatul de față, să specifică dacă linia de fruntarie va urma, în caz de neplăceri eventuale, cursul sau șenalul astfel definit, sau dacă ea va fi determinată în mod definitiv prin pozițiunea cursului sau a șenalului, în momentul punerii în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 31

Statele interesate se obligă să dea Comisiunilor toate documentele necesare pentru lucrările lor, în special copii autentice depe procesele-verbale de delimitare a actualelor sau vechilor fruntarii, toate hărțile existente pe scară mare, datele geodesice, ridicările executate și nepublicate, informațiunile despre schimbările cursurilor apelor urmând fruntariile.

Ele se mai obligă să invite autoritățile locale să comunice Comisiunilor toate documentele în special planurile, cadastrale și registrele funciare, și de a le da, la cererea lor, toate deslușirile cu privire la proprietatea, la curentele economice și alte informațiuni necesare.

ARTICOLUL 32

Statele interesate se obligă să dea ajutorul lor Comisiunilor de delimitare, fie direct, fie prin mijlocirea autorităților locale, pentru tot ce privește transportul, găzduirea, lucrătorii, (*main d'oeuvre*) materialele (stâlpi, semne de fruntarie) necesare pentru îndeplinirea misiunii lor.

ARTICOLUL 33

Diversele state interesate se obligă a lua măsuri pentru respectarea reperurilor trigonometrice, semnelor stâlpilor și movilelor de fruntarie așezate de comisiune.

ARTICOLUL 34

Movilele de fruntarii vor fi astfel așezate încât să se vadă una dela alta; ele vor fi numerotate, iar locul și numărul lor vor fi înscrise pe un document cartografic.

ARTICOLUL 35

Procesele-verbale definitive de delimitare, hărțile și documentele anexate vor fi întocmite în triplu original, din cari două vor fi transmise Guvernelor statelor limitrofe, și al treilea va fi transmis Guvernului Republicii franceze, care va libera copii autentice Puterilor semnatare ale Tractatului de față.

PARTEA III

CLAUZE POLITICE EUROPENE

SECȚIUNEA I

Italia

ARTICOLUL 36

Ungaria renunță, în ceea ce privește, în favoarea Italiei, la toate drepturile și titlurile ce ar putea avea asupra teritoriilor vechei monarhii austro-ungare, recunoscute ca făcând parte din Italia, conform articolului 36, alineatul 1 al Tractatului de pace încheiat la 10 Septembrie 1919 dintre Puterile aliate și asociate și Austria.

ARTICOLUL 37

Nici o sumă nu va fi datorită de Italia pentru intrarea sa în posesiunea clădirii „Palazzo-Venezia“ din Roma.

ARTICOLUL 38

Ungaria va restitui Italiei, într'un termen de trei luni, toate vagoanele aparținând căilor ferate italiene cari, înainte de începutul războiului, treziseră în Austria și cari se găsesc actualmente în Ungaria.

ARTICOLUL 39

Prin derogare dela articolul 252, partea X (Clauze economice), persoanele având reședința obișnuită în teritoriile fostei monarhii austro-ungare încorporate la Italia conform articolului 36 alin. 1 din Tratatul de Pace cu Austria și cari în cursul războiului se găseau afară din teritoriile fostei monarhii austro-ungare sau fuseseră închise internate sau evacuate, se vor bucura în mod integral de dispozițiunile prevăzute la articolele 235 și 236, partea X (Clauze economice).

ARTICOLUL 40

¹⁰ Hotărârile date în materie civilă și comercială dela 4 August 1914 încoace, de către tribunalele teritoriilor încorporate Italiei, conform articolului 36 alin. 1 din Tratatul de pace cu Austria, între locuitorii ziselor teritorii și alți supuși (*ressortissants*) ai fostului imperiu al Austriei, sau între locuitorii sus zisi și supușii Puterilor aliate ale monarhiei austro-ungare, nu vor fi executorii decât după *exequaturul* pronunțat de noul tribunal corespunzător al teritoriilor în chestiune.

¹⁰ Toate hotărârile date dela 4 August 1914 încoace, pentru crime sau delicta politice, de către autoritățile judiciare ale fostei monarhii austro-ungare contra supușilor italieni, inclusiv acei cari vor fi dobândit naționalitatea italiană în virtutea Tratatului de față, vor fi socotite nule.

SECȚIUNEA II

Statul Serbo-Croato-Sloven

ARTICOLUL 41

Ungaria recunoaște, precum au făcut-o deja Puterile aliate și asociate, deplina independență a Statului serbo-croato-sloven.

ARTICOLUL 42

Ungaria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea Statului serbo-croato-sloven, la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor fostei monarhii austro-ungare situate dincolo de fruntariile Ungariei, astfel precum sunt descrise la articolul 27, Partea II (Fruntariile Ungariei), și recunoscute ca

făcând parte din Statul serbo-croato-sloven, prin Tratatul de față, sau prin orice alte Tractate încheiate în vederea regulării afacerilor actuale.

ARTICOLUL 43

O comisiune compusă din șapte membri, dintre cari cinci vor fi numiți de către Principalele Puteri aliate și asociate, unul de Statul serbo-croato-sloven și unul de Ungaria, se va constitui în cursul celor cincisprezece zile dela punerea în vigoare a Tratatului de față, pentru a fixa la fața locului traseul liniei de frontieră descrisă la articolul 27—2°, Partea II (Fruntariile Ungariei).

ARTICOLUL 44

Statul serbo-croato-sloven recunoaște și confirmă față de Ungaria angajamentul de a consimți la inserțiunea într'un Tratat cu Principalele Puteri aliate și asociate a dispozițiunilor ce aceste Puteri le vor socoti necesare pentru a ocroti în Statul serbo-croato-sloven interesele locuitorilor cari se deosebesc prin rasă, limbă sau religie de majoritatea populațiunii, precum și pentru a proteja libertatea transitului și a aplica un regim echitabil comerțului celorlalte națiuni.

Proporția și natura sarcinilor financiare ale Ungariei, pe cari Statul serbo-croato-sloven va avea să le ia pe seama sa pentru teritoriul pus sub a sa suveranitate, se vor fixa conform articolului 186, partea IX (Clauze financiare), al Tratatului de față.

Convențiuni ulterioare vor regula toate chestiunile cari n'ar fi regulate prin Tratatul de față și cari ar putea lua naștere din cesiunea ziselui teritoriu.

SECȚIUNEA III

R o m â n i a

ARTICOLUL 45

Ungaria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea României, la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor fostei monarhii austro-ungare situate dincolo de fruntariile Ungariei, astfel cum sunt fixate la articolul 27, Partea II (Fruntariile Ungariei) și recunoscute prin prezentul Tratat sau prin orice alte Tractate încheiate în scop de a regula afacerile actuale, ca făcând parte din România.

ARTICOLUL 46

O comisiune compusă din șapte membri, din cari cinci vor fi numiți de principalele Puteri aliate și asociate, unul de România și unul de Ungaria, se va constitui în cursul celor 15 zile dela

punerea în vigoare a Tractatului de față pentru a fixa la fața locului traseul liniei de frontieră descrisă la articolul 27—3°, Partea II (Fruntariile Ungariei).

ARTICOLUL 47

România recunoaște și confirmă față de Ungaria angajamentul de a consimți la inserțiunea într-un Tractat cu Principalele Puteri aliate și asociate a unor dispozițiuni pe cari aceste Puteri se vor socoti necesare pentru a ocroti în România interesele locuitorilor ce se deosebesc prin rasă, limbă sau religione de majoritatea populației, precum și pentru a ocroti libertatea transiției și a aplica un regim echitabil comerțului celorlalte națiuni.

Proporția și natura sarcinilor financiare ale Ungariei pe cari România va avea să le ia pe seama sa pentru teritoriul pus sub suveranitatea ei vor fi fixate conform cu articolul 186, Partea IX (Clauze financiare), a Tractatului de față.

Convențiuni ulterioare vor regula toate chestiunile cari n'ar fi regulate prin Tractatul de față și cari ar putea lua naștere din cesiunea zisului teritoriu.

SECȚIUNEA IV

Statul Ceho-Slovac

ARTICOLUL 48

Ungaria recunoaște, precum a făcut-o deja Puterile aliate și asociate, deplina independență a Statului ceho-slovac, care va cuprinde și teritoriul autonom al Rutenilor dela Sudul Carpaților.

ARTICOLUL 49

Ungaria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea Statului ceho-slovac, la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor fostei monarhii austro-ungare, situate dincolo de fruntariile Ungariei, astfel precum sunt fixate la articolul 27, Partea II (Fruntariile Ungariei) și recunoscute prin Tractatul de față, sau prin orice alte Tractate încheiate, în scop de a regula afacerile actuale, ca făcând parte din Statul ceho-slovac.

ARTICOLUL 50

Comisiune compusă din șapte membri, din cari cinci vor fi numiți de principalele Puteri aliate și asociate, unul de Statul ceho-slovac și unul de Ungaria, se va constitui în cursul celor cincisprezece zile dela punerea în vigoare a Tractatului de față pentru a fixa la fața locului traseul liniei de

fruntarie descrisă la articolul 27—4°, Partea II (Fruntariile Ungariei).

ARTICOLUL 51

Statul ceho-slovac se obligă a nu ridica nici o lucrare militară pe partea teritoriului său care este situată pe malul drept al Dunărei, la Sud de Bratislava (Presbourg).

ARTICOLUL 52

Proporția și natura sarcinilor financiare ale Ungariei pe cari Statul ceho-slovac le va avea pe seama sa pentru teritoriul pus sub a sa suveranitate, se vor fixa conform cu articolul 186, Partea IX (Clauze financiare), a Tractatului de față.

Convențiuni ulterioare vor regula toate chestiunile cari n'ar fi regulate prin Tractatul de față și cari ar putea lua naștere din cesiunea zisului teritoriu.

SECȚIUNEA V

F i u m e

ARTICOLUL 53

Ungaria renunță la toate drepturile și titlurile asupra orașului Fiume și a teritoriilor alăturate aparținând fostului regat al Ungariei și cuprinse în hotarele cari vor fi fixate ulterior.

Ungaria se obligă să recunoască stipulațiunile cari vor interveni relativ la aceste teritorii, în special în ceea ce privește naționalitatea locuitorilor, în Tractatele destinate a regula afacerile actuale.

SECȚIUNEA VI

Protecția minorităților

ARTICOLUL 54

Ungaria se obligă ca stipulațiunile conținute în secțiunea de față să fie recunoscute ca legi fundamentale, astfel ca nici o lege, nici un regulament și nici un act oficial să nu fie în contradicție sau în opozițiune cu aceste stipulațiuni și ca nici o lege, nici un regulament și nici un act oficial să nu aibă precădere față de ele.

ARTICOLUL 55

Ungaria se obligă să acorde tuturor locuitorilor Ungariei, fără deosebire de naștere, de naționalitate, de limbă, de rasă sau de religione, deplina și întreaga protecțiune a vieții și libertății lor.

Toți locuitorii Ungariei vor avea dreptul la liberul exercițiu, atât public cât și privat, al oricărei credințe, religii sau confesiuni, a căror

practicare nu va fi incompatibilă cu ordinea publică și cu bunele moravuri.

ARTICOLUL 56

Ungaria recunoaște ca supuși (*ressortissants*) unguri, de plin drept și fără nici o formalitate, toate persoanele având indigenatul (*pertinenza*) pe teritoriul ungar la data punerii în vigoare a Tratatului de față și cari nu sunt supuși ai unui alt Stat.

ARTICOLUL 57

Nationalitatea ungară va fi obținută de plin drept, prin singurul fapt al nașterii pe teritoriul ungar, de orice persoană care nu poate prin naștere invocă vreo altă naționalitate.

ARTICOLUL 58

Toți supușii (*ressortissants*) ungari vor fi egali înaintea legii și se vor bucura de aceleași drepturi civile și politice fără deosebire de rasă, de limbă sau de religie.

Deosebirea de religie, de credință sau de concesiune nu va trebui să păgubească pe nici un supus (*ressortissant*) ungar în ceea ce privește folosința drepturilor civile și politice, în special pentru admiterea în slujbe publice, funcțiuni și onoruri sau pentru exercitarea diferitelor profesii și industrii.

Nu se va impune nici o restricțiune contra libertății întreprinderii pentru orice supus (*ressortissant*) ungar a unei limbi oarecare, fie în relațiunile private sau de comerț, fie în materie de religie, de presă sau de publicațiuni de orice natură, fie în adunările publice.

În toată stabilirea de către Guvernul ungar a unei limbi oficiale, se vor acorda înlesniri convenite supușilor (*ressortissants*) unguri de altă limbă decât cea ungară, pentru întreprinderea limbii lor, fie oral, fie în scris, înaintea tribunalelor.

Supușii unguri aparținând minorităților etnice, de religie sau de limbă, se vor bucura de același tratament și de aceleași garanții în drept și în fapt ca și ceilalți supuși (*ressortissants*) unguri. Ei vor avea în special un drept egal de a înființa, conduce și controla, pe cheltueala lor, instituțiuni de binefacere, religioase sau sociale, școli și alte înșezăminte de educațiune, cu dreptul de a se folosi în ele în mod liber de propria lor limbă și de a exercita în mod liber religiea lor.

ARTICOLUL 59

În materie de învățământ public, Guvernul ungar va acorda, în orașele și districtele unde lo-

cuște o proporție considerabilă de supuși (*ressortissants*) unguri de altă limbă decât limba ungară, înlesniri convenite spre a asigura ca în școlile primare instrucțiunea să fie dată în limba lor proprie copiilor acestor supuși (*ressortissants*) unguri. Această stipulațiune nu va împiedica Guvernul ungar de a face obligator învățământul limbii ungară în zisele școli.

În orașele și districtele unde locuște o proporție considerabilă de supuși (*ressortissants*) unguri cari aparțin minorităților etnice, de religie sau de limbă, se va asigura acestor minorități o parte echitabilă în folosința și distribuirea sumelor, ce ar putea fi atribuite din fondurile publice prin bugetul Statului, bugetele municipale sau altele, pentru scopuri de educațiune, de religie sau de caritate.

ARTICOLUL 60

Ungaria consimte ca, în măsura în care stipulațiunile articolelor precedente ale secțiunii de față ating persoane, cari aparțin minorităților de rasă, de religie sau de limbă, aceste stipulațiuni să constituie obligațiuni de interes internațional și să fie puse sub garanția Societății Națiunilor. Ele nu vor putea fi modificate fără consimțământul majorității Consiliului Societății Națiunilor. Puterile aliate și asociate reprezentate în Consiliu se obligă respectiv să nu refuze consimțământul lor la orice modificare a ziselor articole, cari ar fi aprobate în forma convenită de o majoritate a Consiliului Societății Națiunilor.

Ungaria consimte ca fiecare membru al Consiliului Societății Națiunilor să aibă dreptul de a semnală atențiunii Consiliului orice infracțiune sau primejdie de infracțiune la oricare din aceste obligațiuni, și ca Consiliul să poată proceda în așa chip și să dea verice instrucțiuni ce ar părea mai nemerite și mai eficace, după împrejurări.

Ungaria mai consimte ca în caz de divergență de opinie asupra unor chestiuni de drept sau de fapt cu privire la aceste articole, între Guvernul ungar și una din Principalele Puteri aliate și asociate, sau oricare altă Putere, care ar fi membră a Consiliului Societății Națiunilor, această divergență să fie considerată ca un diferend cu caracter internațional conform cu termenii articolului 14 al Pactului Societății Națiunilor. Guvernul ungar consimte ca orice diferend de acest soi, dacă cealaltă parte o cere, să fie deferit Curții permanente de justiție internațională. Decizia Curții permanente va fi fără apel și va avea aceeași putere și valoare ca și o deciziune dată în virtutea articolului 13 al Pactului.

(Supliment)

SECTIUNEA VII

Clauze cu privire la naționalitate

ARTICOLUL 61

Orice persoană având indigenatul (*pertinenza*) pe un teritoriu făcând parte anterior din teritoriile fostei monarhii austro-ungare, va dobândi, de plin drept și cu excluderea naționalității ungare, naționalitatea Statului ce exercită suveranitatea asupra zisului teritoriu.

ARTICOLUL 62

Contra dispozițiilor articolului 61, persoanele cari au obținut indigenatul după 1 Ianuarie 1910 într'un teritoriu transferat Statului sârb-croat-sloven sau Statului ceho-slovac, în virtutea Tractatului de față, nu vor dobândi naționalitatea sârb-croată-slovenă sau ceho-slovacă decât cu condițiunea de a obține autorizațiunea Statului sârb-croat-sloven sau Statului ceho-slovac, după cum va fi cazul.

Dacă autorizațiunea prevăzută la alineatul precedent nu este dată sau este refuzată, interesații vor dobândi de plin drept naționalitatea Statului ce exercită suveranitatea asupra teritoriului în care ei își aveau mai înainte indigenatul.

ARTICOLUL 63

Persoanele mai în vârstă de 18 ani, cari pierd naționalitatea lor ungară și dobândesc de plin drept o nouă naționalitate în virtutea articolului 61, vor avea facultatea, în cursul unei perioade de un an dela punerea în vigoare a Tractatului de față, să opteze pentru naționalitatea Statului în care aveau indigenatul lor mai înainte de a dobândi indigenatul în teritoriul transferat.

Opțiunea soțului atrage după sine pe aceea a soției și opțiunea părinților va atrage după sine pe aceea a copiilor mai mici de 18 ani.

Persoanele cari au exercitat dreptul de opțiune prevăzut mai sus, vor trebui, în cele 12 luni ce urmează, să-și mute domiciliul în Statul în favoarea căruia vor fi optat.

Ele vor fi libere să păstreze bunurile imobile ce posedă pe teritoriul celuilalt Stat unde își aveau domiciliul mai înainte de opțiunea lor.

Ele vor putea lua cu ele bunurile mobile de orice natură, fără ca pentru aceasta să li se impună vreun drept sau vreo taxă, fie de ieșire, fie de intrare.

ARTICOLUL 64

Persoanele cari au indigenatul într'un teritoriu ce făcea parte din fosta monarhie austro-ungară, și cari se deosebesc acolo, prin rasă și limbă, de

majoritatea populațiunii, vor putea, în termen de 6 luni, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, să opteze pentru Austria, Ungaria, Italia, Polonia, România, Statul serbo-croat-sloven sau Statul ceho-slovac, după cum majoritatea populațiunii de acolo va fi compusă din persoane vorbind aceeași limbă și având aceeași rasă ca ele. Dispozițiunile articolului 63, privitoare la exercițiul dreptului de opțiune, vor fi aplicabile exercițiului dreptului recunoscut prin articolul de față.

ARTICOLUL 65

Inaltele Părți contractante se obligă de a nu aduce nici o piedică la exercitarea dreptului de opțiune prevăzut de Tractatul de față sau de Tractatele încheiate între Puterile aliate și asociate și Germania, Austria sau Rusia, sau între zisele Puteri aliate și asociate însăși, și cari permit interesaților să dobândească orice altă naționalitate ce le-ar fi accesibilă.

ARTICOLUL 66

Femeile căsătorite vor urma condițiunea soților lor și copiii mai mici de 18 ani vor urma condițiunea părinților lor pentru tot ce privește aplicarea dispozițiilor secțiunii de față.

SECTIUNEA VIII

Clauze politice cu privire la unele State ale Europei

1. Belgia

ARTICOLUL 67

Ungaria, recunoscând că Tractatele din 19 Aprilie 1839, cari hotărau înainte de război regimul Belgiei, nu mai corespund împrejurărilor actuale, consimte, în ceea ce o privește, la abrogarea acestor Tractate și se obligă de pe acum să recunoască și să observe toate convențiunile, oricari ar fi ele, pe cari Principalele Puteri aliate și asociate, sau unele dintre ele, le-ar încheia cu Guvernele Belgiei sau Țărilor-de-Jos, în scopul de a înlocui zisele Tractate din 1839. Dacă adesiunea sa formală la aceste convențiuni sau la unele din dispozițiunile lor ar fi cerută, Ungaria se obligă de pe acum de a o da.

2. Luxemburg

ARTICOLUL 68

Ungaria declară că consimte, în ceea ce o privește, la abrogarea regimului de neutralitate a Marelui Ducat al Luxemburgului și primește mai dinainte toate învoielile internaționale încheiate

Puterile aliate și asociate cu privire la Marele Ducat.

3. Sleswig

ARTICOLUL 69

Ungaria declară că recunoaște, în ceea ce o privește, toate dispozițiunile încheiate de Puterile aliate și asociate cu Germania cu privire la teritoriile a căror pierdere fusese impusă Danemarcei prin Tractatul din 30 Octombrie 1864.

4. Turcia și Bulgaria

ARTICOLUL 70

Ungaria se obligă a recunoaște și a primi, în ceea ce o privește, toate învoielile pe cari Puterile aliate și asociate le vor încheia cu Turcia și cu Bulgaria cu privire la drepturile, interesele și privilegiile de orice fel, pe cari Ungaria sau supușii (*ressortissants*) unguri le-ar putea pretinde în Turcia sau în Bulgaria și cari nu fac obiectul dispozițiilor Tractatului de față.

5. Austria

ARTICOLUL 71

Ungaria renunță în favoarea Austriei la toate drepturile și titlurile asupra teritoriilor fostului Regat al Ungariei, situate dincolo de fruntariile Ungariei, astfel după cum sunt fixate la articolul 27—1°, Partea II (fruntariile Ungariei).

Comisiune compusă din șapte membri, dintre cari cinci vor fi numiți de principalele Puteri aliate și asociate, unul de Ungaria și unul de Austria, va fi constituită în cele cincisprezece zile de la punerea în vigoare a Tractatului de față, pentru a fixa pe teren traseul liniei de frontieră prevăzută mai sus.

Nationalitatea locuitorilor teritoriilor prevăzute în prezentul articol va fi regulată conform dispozițiilor articolelor 61, 63—66.

6. Rusia și Statele Rusești

ARTICOLUL 72

Ungaria recunoaște și se obligă a respecta, ca permanentă și inalienabilă, independența tuturor teritoriilor ce făceau parte la 1 August 1914 din vechiul Imperiu al Rusiei.

Conform cu dispozițiunile conținute în articolul 193, Partea IX (clauze financiare), și articolul 227, Partea X (clauze economice), ale Tractatului de față, Ungaria recunoaște în mod definitiv, în ceea ce o privește, anularea Tractatelor dela Brest-Litovsk, precum și a tuturor tractatelor, învoielilor și convențiilor încheiate de

fostul guvern austro-ungar cu guvernul maximalist din Rusia.

Puterile aliate și asociate rezervă în mod expres drepturile Rusiei de a obține dela Ungaria toate restituirile și reparațiunile întemeiate pe principiile Tractatului de față.

2° Ungaria se obligă a recunoaște deplina valoare a tuturor Tractatelor sau învoielilor pe cari Puterile aliate și asociate ar încheia cu Statele ce s'au constituit sau se vor constitui, în total sau în parte, pe teritoriul fostului Imperiu al Rusiei, astfel precum există la 1 August 1914, și a recunoaște fruntariile acestor State, așa precum ele vor fi fixate.

SECȚIUNEA IX

Dispozițiuni generale

ARTICOLUL 73

Independența Ungariei este inalienabilă, atât timp cât Consiliul Societății Națiunilor n'a decis altfel. În consecință, Ungaria se obligă să se abțină, afară numai dacă are consimțământul zisului Consiliu, dela orice act ce ar putea compromite, în mod direct sau indirect și pe orice cale ar fi, independența sa în special și până la admiterea sa ca Membru al Societății Națiunilor, pe cale de participare la afacerile unei alte Puteri.

ARTICOLUL 74

Ungaria declară de pe acum că recunoaște și primește fruntariile Austriei, Bulgariei, Greciei, Poloniei, României, Statului serbo-croato-sloven și ale Statului ceho-slovac, astfel precum aceste frontarii vor fi fost fixate de către principalele Puteri aliate și asociate.

Ungaria se obligă a recunoaște deplina valoare a tractatelor de pace și a convențiilor adiționale, cari sunt sau vor fi încheiate de Puterile aliate și asociate cu Puterile cari au combătut alături de fosta monarhie austro-ungară, să primească dispozițiunile cari au fost luate sau se vor lua cu privire la teritoriile fostului Imperiu german, ale Austriei, ale Regatului Bulgariei și ale Imperiului Otoman, și să recunoască noile State în fruntariile ce le sunt astfel fixate.

ARTICOLUL 75

Ungaria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea Principalelor puteri aliate și asociate, la toate drepturile și titlurile sale asupra teritoriilor cari aparțineau mai înainte fostei monarhii austro-ungare și cari, situate dincolo de noile frontarii ale Ungariei, astfel precum ele sunt descrise la articolul 27, partea II (Fruntariile Ungariei), nu

sunt actualmente obiectul nici unei alte stipulațiuni.

Ungaria se obligă a recunoaște dispozițiunile pe care principalele Puteri aliate și asociate le vor lua cu privire la aceste teritorii, în special în ceea ce privește naționalitatea locuitorilor.

ARTICOLUL 76

Nici un locuitor al teritoriilor vechei monarhii austro-ungare nu va putea fi urmărit sau persecutat, fie pentru atitudinea sa politică dela 28 Iulie 1914 încoace și până la recunoașterea definitivă a suveranității asupra acestor teritorii, fie în cauza regulării naționalității sale în virtutea Tratatului de față.

ARTICOLUL 77

Ungaria va remite fără întârziere Guvernelor aliate sau asociate interesate arhivele, registrele, planurile, titlurile și documentele de orice natură ce aparțin administrațiilor civile, militare, financiare, judecătorești sau altele, ale teritoriilor cedate. Dacă unele din aceste documente, arhive, registre, titluri sau planuri au fost ridicate, ele vor fi restituite de către Ungaria la cererea Guvernelor aliate sau asociate interesate.

În cazul când arhivele, registrele, planurile, titlurile sau documentele arătate la alineatul 1 și care n'ar avea un caracter militar, ar privi în același timp administrațiunile ungare, și deci remiterea lor n'ar putea avea loc fără prejudiciu pentru aceste din urmă, Ungaria se obligă, sub condiția reciprocității, să facă comunicare despre ele Guvernelor aliate și asociate interesate.

ARTICOLUL 78

Se va prevedea prin convențiuni deosebite între Ungaria și fiecare din Statele la cari s'a încorporat vreun teritoriu al fostului regat al Ungariei sau cari sunt născute din desmembrarea fostei monarhii austro-ungare, regulamentul intereselor locuitorilor, în special în ceea ce privește drepturile lor civile, comerțul lor și exercițiul profesunilor lor.

PARTEA IV

INTERESE UNGARE ÎN AFARĂ DE EUROPA

ARTICOLUL 79

În ceea ce privește teritoriile situate în afară de hotarele sale, astfel cum ele sunt stabilite prin prezentul Tratat, Ungaria renunță, în ceea ce

privește, la toate drepturile, titlurile sau privilegiile sale, de orice natură, asupra sau cu privire la oricare teritorii în afară de Europa, cari ar fi putut să aparțină fostei monarhii austro-ungare sau aliaților ei, precum și la orice drepturi, titluri sau privilegii de orice fel, cari ar fi putut să le aibă față de Puterile aliate și asociate.

Ungaria își ia de pe acum îndatorirea de a recunoaște și a accepta măsurile cari sunt sau vor fi luate de Principalele Puteri aliate și asociate de acord, dacă va fi cazul, cu terțele Puteri, în scopul de a reglementa consecințele dispozițiunii precedente.

SECȚIUNEA I

Maroc

ARTICOLUL 80

Ungaria renunță, în ceea ce o privește la toate drepturile, titlurile sau privilegiile ce rezultă în folosul ei, din actul general dela Algesiras din 7 Aprilie 1906, din Acordurile franco-germane din 9 Februarie 1909 și din 4 Noembrie 1911. Toate tractatele, acordurile, convențiunile sau contractele încheiate, de guvernul fostei monarhii austro-ungare cu Imperiul șerifian sunt considerate ca abrogate, cu începere dela 12 August 1914.

În nici un caz, Ungaria nu va putea trage foloase din aceste acte, și ea își ia îndatorirea să nu intervie, în nici un chip, în negocierile cari vor putea avea loc între Franța și celelalte Puteri cu privire la Maroc.

ARTICOLUL 81

Ungaria declară că primește toate consecințele stabilirii protectoratului Franței în Maroc, recunoscut de guvernul fostei monarhii austro-ungare și renunță la regimul capitulațiilor în Maroc.

Această renunțare își va produce efectul cu începere dela 12 August 1914.

ARTICOLUL 82

Guvernul șerifian va avea o întreagă libertate de acțiune pentru a regula statutul și condițiunile stabilirii supușilor (*ressortissants*) ungari în Maroc.

Protejații ungari, embaticarii (*censaux*) și asociații agricoli ungari, vor fi considerați că au încetat, cu începere dela 12 August 1914, de a se bucura de privilegiile decurgând din aceste calități pentru a fi supuși dreptului comun.

ARTICOLUL 83

Toate drepturile mobiliare și imobiliare ale fostei monarhii austro-ungare în Imperiul șerifian trec deplin drept asupra Maghzen-ului, fără altă indemnizare.

În această privință, bunurile și proprietățile fostei monarhii austro-ungare vor fi considerate ca cuprinzând toate proprietățile Coroanei, precum și bunurile private ale fostei familii suverane austro-ungare.

Toate drepturile mobiliare și imobiliare aparținând supușilor (*ressortissants*) ungari în Imperiul otoman vor fi tratate conform Secțiunilor III și V din Partea X (Clauze economice) a prezentului Tractat.

Drepturile miniere cari vor fi recunoscute supușilor (*ressortissants*) ungari de către Tribunalul arbitral instituit în virtutea regulamentului minier marocan, vor urma soarta bunurilor aparținând în Maroc supușilor (*ressortissants*) ungari.

ARTICOLUL 84

Guvernul ungar va asigura trecerea asupra persoanei, care va fi desemnată de către guvernul francez, a acțiunilor cari reprezintă partea Ungariei în capitalul Băncii de Stat a Marocului. Această persoană va rambursă celor în drept valoarea acestor acțiuni, indicată de Banca de Stat.

Acest transfer se va face fără a prejudicia rambursarea datoriilor pe cari supușii (*ressortissants*) ungari ie-ar fi contractat la Banca de Stat a Marocului.

ARTICOLUL 85

Mărfurile marocane vor beneficia la intrarea lor în Ungaria de regimul aplicat mărfurilor franceze.

SECȚIUNEA II

Egipt

ARTICOLUL 86

Ungaria declară că recunoaște protectoratul desemnat asupra Egiptului de Marea-Britanie la 18 Decembrie 1914 și renunță, în ceea ce o privește, la regimul capitulațiilor în Egipt.

Această renunțare va produce efect dela 12 August 1914.

ARTICOLUL 87

Toate tractatele, acordurile, convențiunile sau contractele încheiate de guvernul fostei monarhii austro-ungare cu Egiptul sunt considerate ca abrogate dela 12 August 1914.

În nici un caz, Ungaria nu se va putea folosi de aceste acte și ea își ia îndatorirea să nu intervină, în nici un chip, în negocierile cari ar putea avea loc în Marea-Britanie și celelalte Puteri cu privire la Egipt.

ARTICOLUL 88

Până la punerea în vigoare a unei legislațiuni egiptene de organizare judiciară, care ar înființa Curți cu completă competență, se va lua măsuri, pe cale de decrete date de Măria Sa Sultanul, spre a exercita jurisdicția asupra supușilor (*ressortissants*) unguri și asupra proprietăților lor prin tribunalele consulare britanice.

ARTICOLUL 89

Guvernul egiptean va avea deplină libertate de acțiune pentru a regulă statutul și condițiunile stabilirii supușilor (*ressortissants*) unguri în Egipt.

ARTICOLUL 90

Ungaria consimte, în ceea ce o privește, la abrogarea decretului dat de Alteța Sa Kediul la 28 Noembrie 1904 privitor la Comisiunea Datoriei Publice egiptene, sau la modificările ce ar părea necesare guvernului egiptean ca să fie aduse acelui decret.

ARTICOLUL 91

Ungaria consimte, în ceea ce o privește, să transfere Guvernului Majestății Sale britanice puterile conferite Majestății Sale Imperiale Sultanul, prin Convențiunea semnată la Constantinopol la 29 Octombrie 1888, privitoare la libera navigațiune în Canalul de Suez.

Ea renunță la orice participare la Consiliul sanitar, maritim și de carantină al Egiptului și consimte, în ceea ce o privește, la transferarea către autoritățile egiptene a puterilor acestui Consiliu.

ARTICOLUL 92

Toate bunurile și proprietățile fostei monarhii austro-ungare în Egipt trec de plin drept asupra Guvernului egiptean, fără nici o indemnizare.

În această privință, bunurile și proprietățile fostei monarhii austro-ungare vor fi considerate ca cuprinzând toate proprietățile Coroanei, ca și bunurile private ale fostei familii suverane a Austro-Ungariei.

Toate bunurile mobile și imobile aparținând, în Egipt, supușilor (*ressortissants*) unguri vor fi tratate conform Secțiunilor III și IV din Partea X (Clauze economice) a prezentului Tractat.

ARTICOLUL 93

Mărfurile egiptene vor beneficia la intrarea în Ungaria de regimul aplicat mărfurilor britanice.

SECȚIUNEA III

S i a m

ARTICOLUL 94

Ungaria recunoaște, în ceea ce o privește, ca fiind caduce, dela 22 Iulie 1917, toate tractatele, convențiunile sau acordurile încheiate de fostă monarhie austro-ungară cu Siamul, împreună cu drepturile, titlurile sau privilegiile ce ar putea rezulta din ele, inclusiv orice drept de jurisdicțiune consuară în Siam.

ARTICOLUL 95

Ungaria cedează, în ceea ce o privește, Siamului toate drepturile ei asupra bunurilor și proprietăților cari aparțineau fostei monarhii austro-ungare în Siam, exceptându-se clădirile întrebuintate ca reședințe sau birouri diplomatice, sau consulare, precum și toate efectele și mobilierul ce s'ar afla într'însele. Aceste bunuri și proprietăți vor fi dobândite deplin drept de Guvernul Siamez, fără nici o indemnizare.

Bunurile, proprietățile și drepturile private ale supușilor (*ressortissants*) ungari în Siam vor fi tratate conform cu stipulațiunile Părții X (Clauze economice) a Tractatului de față.

ARTICOLUL 96

Ungaria renunță, pentru ea și pentru naționaliile ei, la orice reclamațiune, contra Guvernului Siamez, privitoare la lichidarea bunurilor ungare și la internarea supușilor (*ressortissants*) ungari în Siam. Această dispozițiune nu trebuie să atingă drepturile părților interesate asupra produsului nici uneia din aceste lichidări, drepturile acestea fiind regulate de dispozițiunile Părții X (Clauze economice) a Tractatului de față.

SECȚIUNEA IV

China

ARTICOLUL 97

Ungaria renunță, în ceea ce o privește, în favoarea Chinei, la toate privilegiile și avantajele rezultând din dispozițiunile Protocolului final semnat la Peking la 7 Septembrie 1904, cuprinzând și toate anexele, notele și documentele complementare. Ea renunță, de asemenea, în virtutea zisului Protocol, în favoarea Chinei, la orice reclamațiune de indemnizare posteroară datei de 14 August 1917.

ARTICOLUL 98

Dela punerea în vigoare a Tractatului de față, ambele Părți contractante vor aplica, fiecare în ceea ce o privește:

1° Convențiunea din 29 August 1902, privitoare la noile tarife vamale chineze;

2° Convențiunea din 27 Septembrie 1905, privitoare la Whang-Poo și convențiunea provizorie complementară din 4 Aprilie 1912.

Cu toate acestea, China nu va fi ținută să acorde Ungariei avantajele sau privilegiile pe cari ea le consimțise fostei monarhii austro-ungare prin aceste convențiuni.

ARTICOLUL 99

Ungaria cedează, în ceea ce o privește, Chinei toate drepturile ei asupra clădirilor, cheiurilor, pontoanelor, cazărnilor, forturilor, armelor și munițiunilor de război, vasele de orice fel, instalațiunile de telegrafie fără fir și alte proprietăți publice, aparținând fostei monarhii austro-ungare, cari sunt situate sau cari s'ar putea găsi în concesiunea austro-ungară la Tien-Tsin sau în celelalte ținuturi ale teritoriului chinezesc.

Se înțelege totuși, că clădirile întrebuintate ca reședințe sau birouri diplomatice sau consulare, precum și efectele și mobilierul ce se găsesc în ele nu sunt cuprinse în concesiunea de mai sus; în afară de acestea, nici o măsură nu va fi luată de către Guvernul chinez pentru a dispune de proprietățile publice și private ale fostei monarhii austro-ungare situate la Peking în cartierul zis al legațiunilor, fără consimțământul Reprezentanților diplomatici ai Puterilor cari, la punerea în vigoare a prezentului Tractat, rămân ca Părți ale Protocolului final din 7 Septembrie 1904.

ARTICOLUL 100

Ungaria primește, în ceea ce o privește, abrogarea contractelor obținute dela Guvernul chinez, în virtutea cărora stăpânește actualmente concesiunea austro-ungară din Tien-Tsin.

China pusă din nou în posesiunea deplinului exercițiu al drepturilor sale suverane asupra ziselor teritorii, declară că le va pune la dispoziție pentru a fi utilizate ca reședință internațională și pentru comerț. Ea declară că abrogarea contractelor, în virtutea cărora aceste concesiuni sunt actualmente deținute, nu trebuie să atingă drepturile de proprietate ale supușilor Puterilor aliate și asociate, deținători de loturi în aceste concesiuni.

ARTICOLUL 101

Ungaria renunță la orice reclamațiune contra Guvernului chinez sau contra oricărui Guvern aliat sau asociat în ceea ce o privește internarea în China a supușilor (*ressortissants*) ungari și repatrierea lor. Ea renunță, de asemenea, la orice reclamațiune în ceea ce o privește sechestrarea vaselor austro-ungare în China, lichidarea, punerea sub sechestru, dispu-

nera sau luare în stăpânire a proprietăților drepturilor și intereselor ungare în această țară, dela 14 August 1917 încoace. Această dispozițiune nu va atinge totuși drepturile părților interesate în produsele nici uneia din aceste lichidări, aceste drepturi fiind regulate prin dispozițiunile Părții X (Clauze economice) a Tractatului de față.

PARTEA V

CLAUZE MILITARE, NAVALE ȘI AERIENE

În scopul de a face posibilă prepararea unei limitări generale a armamentelor tuturor Națiunilor. Ungaria se obligă să observe în mod strict clauzele militare, navale și aeriene stipulate mai jos.

SECȚIUNEA I

Clauze militare

CAPITOLUL I

Clauze generale

ARTICOLUL 102

După 3 luni dela punerea în vigoare a Tractatului de față forțele militare ale Ungariei vor trebui să fie demobilizate în măsura prescrisă mai jos.

ARTICOLUL 103

Serviciul militar obligator pentru toți va fi desființat în Ungaria. Armata ungară nu va fi pe viitor constituită și recrutată decât prin înrolări voluntare.

CAPITOLUL II

Efectivele și cadrele armatei ungare

ARTICOLUL 104

Numărul total al forțelor militare în armata ungară nu va putea trece de 30.000 oameni, inclusiv ofiterii și trupele depozitelor.

Formațiunile ce vor compune armata ungară vor fi fixate după voia Ungariei, însă sub rezervele următoare :

1° ca efectivele unităților formate să fie în mod obligator cuprinse între cifra maximă și cifra minimă indicată în tabela IV anexată la Secțiunea de față.

2° ca proporția ofițerilor, inclusiv personalul Statelor-Majoare și al serviciilor speciale, să nu depășească a douăzecea parte din efectivul total aflat sub arme și aceea a subofițerilor să nu depășească a cincisprezecea parte din efectivul total aflat sub arme :

3° ca numărul mitralierelor, tunurilor și obuzierelor să nu treacă de numărul fixat pentru fiecare mie de oameni a efectivului total aflat sub arme, prin tabela V anexată la Secțiunea de față.

Armata ungară va trebui să fie întrebuințată în mod exclusiv la menținerea ordinii în cuprinsul teritoriului Ungariei și la supravegherea frunțărilor ei.

ARTICOLUL 105

Forțele maxime ale Statelor Majoare și ale tuturor formațiunilor susceptibile de a fi constituite de Ungaria, sunt indicate în tabelele anexate la Secțiunea de față. Aceste cifre vor putea să nu fie urmate în mod exact, dar nu vor putea în nici un caz fi depășite.

Orice altă organizație cu privire la comandamentul trupeii sau la pregătirea pentru război este interzisă.

ARTICOLUL 106

Orice măsuri de mobilizare, sau având legătură cu mobilizarea, sunt interzise.

Formațiunile, serviciile administrative și Statele-Majoare nu vor putea, în nici un caz, să cuprindă cadre suplimentare.

Este interzis de a executa măsuri pregătitoare în vederea rechizițiunii de animale sau de alte mijloace de transporturi militare.

ARTICOLUL 107

Numărul jandarmilor, agenților vamali, gardizilor silvici, agenților poliției locale sau municipale, sau altor funcționari similari, nu va putea depăși numărul oamenilor cari îndeplineau o funcțiune asemănătoare în 1913 și cari funcționează actualmente în limitele teritoriale ale Ungariei, astfel precum acestea sunt fixate prin Tractatul de față. Totuși Principalele Puteri aliate și asociate vor putea sporii acest număr, în cazul când Comisiunea de control, prevăzută la articolul 137, va socoti, după constatarea la fața locului, că este insuficient.

Numărul acestor funcționari nu va putea, pe viitor, să fie sporit decât în proporție corespunzătoare cu aceea a sporurilor populațiunii în localitățile și municipalitățile ce-i întrebuințează.

Acești impiegați și funcționari, precum și cei din serviciul căilor ferate, nu vor putea fi reușiți pentru a lua parte la vreun exercițiu militar oarecare.

ARTICOLUL 108

Orice formațiune de trupă, neprevăzută în tabelele anexate la Secțiunea de față, este interzisă.

Formațiunile ce ar exista peste efectivul autorizat de 30.000 oameni, vor fi suprimate în termenul prevăzut la articolul 102.

CAPITOLUL III

Recrutarea și instrucția militară

ARTICOLUL 109

Toți ofițerii vor trebui să fie ofițeri de carieră. Ofițerii actualmente în serviciu, cari vor fi menținuți în armată, vor trebui să se oblige să servească cel puțin până la vârsta de 40 ani. Ofițerii actualmente în serviciu, cari nu se vor înrola în noua armată, vor fi scutiți de orice obligațiune militară; ei nu vor trebui să ia parte la nici un exercițiu militar, teoretic sau practic.

Ofițerii numiți de curând vor trebui să se oblige să servească în mod efectiv timp de cel puțin douăzeci de ani consecutivi.

Proporția ofițerilor cari părăsesc serviciul, sub orice motiv, înaintea expirării angajamentului lor, nu va trebui să depășească, în fiecare an, a douăzecea parte din efectivul total al ofițerilor prevăzut la articolul 104. Dacă această proporție este depășită pentru cauză de forță majoră, golul ce s-ar produce astfel în cadre nu va putea fi acoperit prin numiri noi.

ARTICOLUL 110

Angajamentul subofițerilor și soldaților nu va putea fi mai scurt de 12 ani consecutivi, socotindu-se cel puțin șase ani de serviciu sub arme.

Proporția oamenilor concediați înaintea expirării termenului angajamentului lor, pentru motive de sănătate sau ca măsură disciplinară, sau pentru orice altă cauză, nu va trebui să depășească în fiecare an a douăzecea parte din efectivul total fixat prin art. 104. Dacă această proporție este depășită pentru cauză de forță majoră, golul ce s-ar produce astfel nu va putea fi acoperit prin noui înrolări.

CAPITOLUL IV

Școli, așezăminte de învățământ, societăți și asociațiuni militare

ARTICOLUL 111

Numărul elevilor admiși să urmeze cursurile școlilor militare va fi, în mod strict, proporțional cu vacanțele produse în cadrele ofițerilor. Elevii și cadrele vor fi socotiți în efectivele fixate prin articolul 104.

În consecință, toate școlile militare, ce nu răspund acestor trebuințe, vor fi suprimate.

ARTICOLUL 112

Așezămintele de învățământ, altele decât cele indicate prin articolul 111, precum și toate societățile sportive sau altele, nu vor trebui să se ocupe de nici o chestiune militară.

CAPITOLUL V

Armament, munițiuni și material

ARTICOLUL 113

După trei luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, armamentul armatei ungare nu va putea să depășească cifrele fixate pentru fiecare mie de oameni, în tabela V, anexată la prezenta Secțiune.

Excedentele, în raport cu efectivele, vor fi întrebuințate numai la înlocuirile ce ar putea fi eventual necesare.

ARTICOLUL 114

Stocul de munițiuni de cari armata ungară va putea să dispună, nu va trebui să depășească pe acel fixat în tabela V, anexată la Secțiunea de față.

În cele trei luni ce vor urma punerii în vigoare a Tratatului de față, Guvernul ungar va trebui să depoziteze prisosul armamentului și munițiilor, existând actualmente, în locurile ce îi vor fi desemnate de către Principalele Puteri aliate și asociate.

Nici un alt stoc, depozit sau rezervă de munițiuni nu vor putea fi create.

ARTICOLUL 115

Fabricarea armelor, munițiilor și a oricărui material de război nu va putea fi efectuată decât într'o singură uzină. Aceasta va fi administrată de Stat, care va fi proprietarul ei, și producția va fi limitată în mod strict la fabricațiunile ce ar fi necesare pentru efectivele militare și armamentele indicate în articolele 104, 107, 113 și 114.

Totuș Principalele Puteri aliate și asociate vor putea autoriza pentru o perioadă ce ar socoti-o convenabilă, fabricațiunile mai sus arătate într'una sau mai multe alte uzini, cari vor trebui să fie încuviințate de către Comisiunea de control prevăzută la art. 137.

Fabricarea armelor de vânatoare nu va fi interzisă, cu condițiunea ca nici o armă de vânatoare fabricată în Ungaria, și întrebuințând munițiuni sub formă de gloanțe, să nu fie de acelaș calibru

ca acela al armelor de război, întrebuințate în treacura din armatele europene.

În cele trei luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, orice alte stabilimente având ca scop fabricarea, prepararea, înmagazinarea sau studiul armelor, munițiilor sau oricărui material de război, vor fi desființate sau transformate pentru o întrebuințare pur comercială.

În același interval de timp, toate arsenalele vor fi de asemenea desființate, afară de cele întrebuințate ca depozite pentru stocurile de munițiuni autorizate, iar personalul lor va fi concediat.

ARTICOLUL 116

Instalațiunile stabilimentelor sau arsenalelor, cari depășesc trebuințele fabricațiunii autorizate, vor trebui să fie scoase din uz sau transformate pentru o întrebuințare pur comercială, în conformitate cu deciziunile Comisiunii militare inter-nationale de control prevăzută la art. 137.

ARTICOLUL 117

În termen de trei luni dela punerea în vigoare a Tratatului de față, toate armele, munițiunile și tot materialul de război, inclusiv orice material de apărare antiaeriană, cari există în Ungaria, de orice origine ar fi și cari vor trece peste cantitatea autorizată, vor trebui să fie predate Principalelor Puteri aliate și asociate.

Această predare se va face în punctele teritoriului ungar, ce vor fi determinate de zisele Puteri, cari vor hotărâi asemenea asupra destinațiunii ce se va da acestui material.

ARTICOLUL 118

Exportul în Ungaria de arme, munițiuni și material de război de orice natură ar fi, este în noia formal interzis.

Aceleași măsuri se vor lua și în ce privește fabricarea și exportul armelor, munițiilor și materialului de război de orice natură ar fi, care va fi destinat țărilor străine.

ARTICOLUL 119

Întrebuințarea aruncătoarelor de flăcări și a gazelor asfixiante, otrăvitoare sau similare, precum și a lichidelor, materiilor sau procedurilor anevoage sunt strict interzise în Ungaria, fiind interzisă fabricarea și importul lor.

Tot astfel se va proceda și cu materialul destinat în special pentru fabricarea, conservarea sau întrebuințarea ziselor produse sau proceduri.

Sunt de asemenea prohibite fabricarea și importul în Ungaria a carelor blindate (*chars*

blindés), a carelor de asalt (*tanks*) sau a oricărei alte mașini similare putând servi la scopuri de război.

TABELA I

Compunerea și efectivele maxime ale unei divizii de infanterie

UNITĂȚI	Efectivul maxim al fiecărei unități	
	Ofițeri	Oameni
Statul-major al diviziei de infanterie	25	70
" " " infanteriei divizionare	5	50
" " " artileriei divizionare	4	30
3 regimente de infanterie ¹⁾ (cu un efectiv fiecare de 65 ofițeri și 2 000 oameni)	195	6.000
1 escadron	6	160
1 batalion de artilerie de tranșee (3 companii)	14	500
1 batalion de pioneri ²⁾	14	500
1 regiment de artilerie de câmp ³⁾	80	1.200
1 batalion ciclist de 3 companii	18	450
1 detașament de legătură ⁴⁾	11	330
Serviciul sanitar divizionar	28	550
Alte servicii	14	940
Totalul pentru o divizie de infanterie	414	10.780

¹⁾ Fiecare regiment cuprinde 3 batalioane de infanterie. Fiecare batalion cuprinde 3 companii de infanterie și o companie de mitraliere.

²⁾ Fiecare batalion cuprinde 1 stat-major, 2 companii de pioneri, o secție de pontonieri și o secție de proiectori.

³⁾ Fiecare regiment cuprinde 1 stat-major, 3 grupuri de artilerie de câmp sau de munte, cuprinzând în total 8 baterii, având fiecare 4 tunuri sau obuziere de câmp sau de munte.

⁴⁾ Acest detașament cuprinde 1 detașament de telefonisti și telegrafisti, o secție de observație (*écoute*) și o secție de porumbei.

TABELA II

Compunerea și efectivele maxime ale unei divizii de cavalerii

UNITĂȚI	Numărul maxim al acestor unități în aceeași divizie	Efectivul maxim al fiecărei unități	
		Ofițeri	Oameni
Statul-major al unei divizii de cavalerie	1	15	50
Regiment de cavalerie ¹⁾	6	30	720
Grup de artilerie de câmp (3 baterii)	1	30	430
Grup de auto-mitraliere și de auto-tunuri ²⁾	1	4	80
Servicii diverse	—	30	500
Totalul pentru divizia de cavalerie de 6 regimente	—	259	5.380

¹⁾ Fiecare regiment cuprinde 4 escadroane.

²⁾ Fiecare grup cuprinde 9 trăsură de luptă purtând fiecare 1 tun, 1 mitralieră și 1 mitralieră de schimb, 4 trăsură de legătură, 2 camioane de aprovizionare, 7 camioane din cari 1 camion-atelier, 4 moto-ciclete.

NOTA. — Marile unități de cavalerie pot cuprinde un număr variabil de regimente și pot fi chiar constituite în brigăzi independente în limita efectivelor de mai sus.

TABELA III

Componerea și efectivele maxime ale unei brigăzi mixte

UNITĂȚI	Efectivul maxim al fiecărei unități	
	Ofițeri	Oameni
Statul-major al brigăzii	10	50
2 regimente de infanterie ¹⁾	130	4.000
1 batalion ciclist	18	450
1 escadron de cavalerie	5	100
1 grup de artilerie de câmp	20	400
1 companie de artilerie de tranșee	5	150
Servicii diverse	10	200
Totalul pentru o brigadă mixtă	198	5.350

¹⁾ Fiecare regiment cuprinde 3 batalioane de infanterie. Fiecare batalion cuprinde 3 companii de infanterie și 1 companie de mitraliere.

TABELA IV

Efectivul minim de unități oricare ar fi organizarea adoptată în armată

(Diviziuni, brigăzi, mixte, etc.)

UNITĂȚI	EFFECTIV MAXIM (pro memoria)		EFFECTIV MINIM	
	Ofițeri	Oameni	Ofițeri	Oameni
Divizia de infanterie	414	10.780	300	8.000
Divizia de cavalerie	259	5.380	180	3.650
Brigadă mixtă	198	5.350	140	4.250
Regiment de infanterie	65	2.000	52	1.600
Batalion de infanterie	16	650	12	500
Companie de infanterie sau de mitraliere	3	160	2	120
Grup ciclist	18	450	12	300
Regiment de cavalerie	30	720	20	450
Escadron de cavalerie	6	160	3	100
Regiment de artilerie	80	1.200	60	1.000
Baterii de artilerie de câmp	4	150	2	120
Companie de artilerie de tranșee	3	150	2	100
Batalion de pionieri	14	500	8	300
Baterie de artilerie de munte	5	320	3	200

TABELA V

Maximum de armament și de munițiuni autorizate

MATERIALE	Cantitatea pentru 4.000 oameni	Cantitatea de mu- nițiuni pe armă (puști, tunuri, etc.)
Pușcă sau carabină ¹⁾	1.150	500 lovituri
Mitraliere grele sau ușoare	15	10.000 lovituri
Mortiere de tranșee ușoare	2	1.000 lovituri
Mortiere de tranșee mijlocii	2	500 lovituri
Tunuri sau obuziere de câmp sau de munte	3	1.000 lovituri

¹⁾ Puștile sau carabinele automate sunt socotite ca mitraliere ușoare. Fieci un tun greu, adică de un calibru superior lui 105 mm, nu este autorizat, în afară de acelea cari constituiesc armamentul normal a cerștilor.

SECȚIUNEA II

Clauze navale

ARTICOLUL 120

Cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, toate vasele de război austro-ungare, inclusiv submarinele, sunt declarate ca fiind predate în mod definitiv Principalelor Puteri aliate și asociate.

Toate monitoarele, torpiloarele și vasele armate ale flotilelor de pe Dunăre vor fi predate Principalelor Puteri aliate și asociate.

Ungaria va avea totuș dreptul să mențină pe Dunăre, pentru poliția fluvială, trei șalupe de pază (*chaloupes-éclaireurs*), cu condiția ca alegerea lor să se facă de Comisiunea prevăzută la art. 138 al Tractatului de față.

Principalele Puteri aliate și asociate, vor putea spori acest număr, în cazul când zisa Comisiune va socoti, după constatarea la fața locului, că este insuficient.

ARTICOLUL 121

Incrucișătoarele auxiliare și vasele auxiliare austro-ungare, enumerate mai jos, vor fi dezarmate și tratate ca vase de comerț;

Bosnia.	Herkules.
Gablonz.	Pola.
Carolina.	Najade.
Africa.	Pluto.
Tirol.	President Wilson
Argentina.	(fost Kaiser Franz
Lussin.	Joseph).
Teodo.	Trieste.
Nixe.	Baron Bruck.
Gigante.	Elizabet.
Dalmat.	Metcavich.
Persia.	Baron Call.
Prince Hohenlohe.	Gaca.
Gastein.	Cyclop.
Helouan.	Vesta.
Graf Wurmbrand.	Nymphe.
Pelikan.	Buffel.

ARTICOLUL 122

Toate vasele de război, inclusiv submarinele, actualmente în construcțiune în porturile ce aparțin Ungariei sau cari aparțineau mai înainte Monarhiei austro-ungare, vor fi distruse.

Lucrarea de distrugere a acestor vase va trebui să înceapă cât mai curând posibil, după punerea în vigoare a prezentului Tractat.

Totuș vasele puitoare de mine, cari ar fi în construcțiune la Porto-re, vor putea fi păstrate dacă Comisiunea navală interaliată de control și

Comisiunea de reparațiuni vor socoti, pentru motive economice, că întrebuințarea lor comercială ar fi necesară. În acest caz, zisele vase vor fi remise Comisiunii de reparațiuni, care va fixa valoarea lor, valoare pe care o va trece, în total sau în parte, în creditul Ungariei, sau al Austriei, dacă e cazul, la titlul reparațiunilor.

ARTICOLUL 123

Toate obiectele, orice mașini și materiale provenind din distrugerea bastimentelor de război austro-ungare, oricare ar fi ele, bastimente de suprafață sau submarine, nu vor putea fi întrebuințate decât într'un scop exclusiv industrial sau comercial.

Ele nu vor putea fi nici vândute, nici cedate în străinătate.

ARTICOLUL 124

Construcțiunea sau procurarea oricărui bastiment submarin, chiar de comerț, vor fi interzise în Ungaria.

ARTICOLUL 125

Toate armele, toate munițiunile și orice materiale naval de război, inclusiv minele și torpilele, care aparțineau Austro-Ungariei în momentul semnării armistițiului dela 3 Noembrie 1918, sunt declarate ca predate în mod definitiv Principalelor Puteri aliate și asociate.

ARTICOLUL 126

Ungaria nu va fi răspunzătoare de predarea (articolele 120 și 125), de dezarmarea (articolul 121), de distrugerea (articolul 122), precum și de felul de a trata (articolul 121), sau de a întrebuința (articolul 123) obiectele arătate în articolele precedente decât în ceea ce privește obiectele care se găsesc pe propriul ei teritoriu.

ARTICOLUL 127

În timpul celor trei luni cari vor urma dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, stațiunea ungară de telegrafie fără fir, foarte puternică, din Budapesta, nu va putea fi întrebuințată, fără autorizarea Principalelor Puteri aliate și asociate, pentru a transmite mesagii privitoare la chestiuni de ordin naval, militar sau politic, interesând Ungaria sau orice alt Stat care a fost aliat al Austro-Ungariei în timpul războiului. Această stațiune va putea transmite telegrame comerciale, dar numai sub controlul ziselor Puteri, cari vor fixa lungimea unde de întrebuințat.

În timpul aceluiaș termen, Ungaria nu va putea construi stațiuni de telegrafie fără fir puternice,

atât pe propriul său teritoriu, cât și pe acela al Austriei, al Germaniei, al Bulgariei sau al Turciei.

SECȚIUNEA III

Clauze privitoare la Aeronautica Militară și Navală

ARTICOLUL 128

Forțele militare ale Ungariei nu vor putea cuprinde nici o aviațiune militară sau navală.

Nici un balon dirijabil nu va putea fi păstrat.

ARTICOLUL 129

În termen de două luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, personalul aeronauticii, care figurează actualmente în controalele armatelor ungare de uscat și de mare, va fi demobilizat.

ARTICOLUL 130

Până la complecta evacuare a teritoriului Ungariei de trupele aliate și asociate, aparatele de aeronautică ale Puterilor aliate și asociate vor avea în Ungaria libertatea de trecere prin aer, libertatea de transit și de aterisaj.

ARTICOLUL 131

În cursul celor șase luni dela punerea în vigoare a Tractatului de față, fabricarea, importațiunea și exportațiunea aeronavelor, a pieselor de aeronave, precum și a motoarelor de aeronave și a pieselor de motoare de aeronave vor fi interzise în tot teritoriul Ungariei.

ARTICOLUL 132

Dela punerea în vigoare a Tractatului de față, tot materialul aeronauticii militare și navale va trebui să fie predat de Ungaria și pe cheltueala ei Guvernelor Principalelor Puteri aliate și asociate.

Această predare va trebui făcută în locurile pe cari le vor indica Guvernele ziselor Puteri; ea va trebui să fie terminată într'un termen de trei luni.

În acest material se va cuprinde, în special, materialul care este sau a fost întrebuințat sau destinat pentru scopuri de război, și anume:

Avioanele și hidroavioanele complete, precum și cele în curs de fabricațiune, în reparațiune sau pe cale de a fi montate;

Baloanele dirijabile în stare de a sbura, în curs de fabricațiune, în reparațiune sau pe cale de a fi montate;

Aparatele pentru fabricarea hidrogenului;

Hangarele baloanelor dirijabile și adăposturile de tot felul pentru aeronave;

Până la predarea lor, baloanele dirijabile vor fi menținute, pe cheltueala Ungariei, umflate cu hidrogen; aparatele pentru fabricarea hidrogenului, precum și adăposturile pentru baloanele dirijabile vor putea, după hotărârea ziselor Puteri, să fie lăuate Ungariei până în momentul predării baloanelor dirijabile;

Motoarele de aeronave:

Armelulele:

Armamentul (tunuri, mitraliere, puști mitraliere (*fusils-mitrailleurs*), aruncătoare de bombe (*lance-bombes*), aruncătoare de torpile (*lance-torpilles*), aparate de sincronizațiune, aparate de vizat);

Munițiunile (cartușe, obuze, bombe încărcate, corpuri de bombe, stocuri de explozive sau materii destinate la fabricarea lor);

Instrumentele de bord;

Aparatele de telegrafie fără fir și aparatele fotografice sau cinematografice întrebuițate de aeronautică;

Piese de detașate ce se referă la fiecare din categoriile ce preced;

Materialul mai sus arătat nu va putea fi deplasat fără o autorizare specială a ziselor Guverne.

SECȚIUNEA IV

Comisiuni interaliatate de control

ARTICOLUL 133

Toate clauzele militare, navale și aeronautice care sunt continute în prezentul Tractat și pentru executarea cărora s'a fixat un anumit termen, vor fi executate de Ungaria sub controlul Comisiunilor interaliatate numite special în acest scop de Principalele Puteri aliatale și asociate.

Comisiunile sus menționate vor reprezenta pe lângă Guvernul ungar Principalele Puteri aliatale și asociate pentru tot ce privește executarea clauzelor militare, navale sau aeronautice. Ele vor face cunoscut autorităților Ungariei deciziunile pe cari Principalele Puteri aliatale și asociate și-au rezervat dreptul de a le lua sau cari ar putea fi necesare pentru executarea ziselor clauze.

ARTICOLUL 134

Comisiunile interaliatate de control vor putea instala serviciile lor la Budapesta și vor avea facultatea, ori de câte ori vor crede folositor, de a se deplasa la orice punct de pe teritoriul ungar, sau de a trimite acolo subcomisiuni sau de a însărcina pe unul sau pe mai mulți din membrii lor să se deplaseze acolo.

ARTICOLUL 135

Guvernul ungar va trebui să dea Comisiunilor interaliatate de control toate informațiunile și documentele ce ele vor socoti necesare pentru îndeplinirea misiunii lor, precum și toate mijloacele, atât în ce privește personalul, cât și materialul de cari sus zisele comisiuni ar putea avea nevoie pentru a asigura completa executare a clauzelor militare, navale și aeronautice.

El va trebui să desemneze un reprezentant calificat pe lângă fiecare Comisiune interaliată de control, cu misiunea de a primi dela acesta comunicările ce ar avea de adresat Guvernului ungar, și de a-i da sau procura toate lămuririle sau documentele cerute.

ARTICOLUL 136

Întreținerea și cheltuealile Comisiunilor de control și cheltuealile ocazionate prin funcționarea lor vor cădea în sarcina Ungariei.

ARTICOLUL 137

Comisiunea militară interaliată de control va avea în special misiunea de a primi dela Guvernul ungar notificările privitoare la locul de așezare al uzinelor sau fabricilor de arme, de munițiuni și de material de război și la funcționarea lor.

Ea va lua în primire armele, munițiunile și materialul de război, uneltele destinate fabricațiunilor de război, va fixa locul unde această predare va trebui efectuată, va supraveghea distrugerile, scoaterile din uz sau transformările prevăzute prin prezentul Tractat.

ARTICOLUL 138

Comisiunea navală interaliată de control va avea în special misiunea să meargă la șantierele de construcțiune și să controleze distrugerea vaselor cari se găsesc în șantier, să ia în primire armele, munițiunile și materialul naval de război și să controleze distrugerile sau dărâmarile determinate.

Guvernul ungar va trebui să dea Comisiunii navale interaliatate de control toate lămuririle și documentele ce le va socoti necesare pentru a se asigura de completa executare a clauzelor navale, în special planurile vaselor de război, compoziția armamentului lor, caracteristicile și modelele de tunuri, munițiunile, torpilele, minele, explozibilele, aparatele de telegrafie fără fir și în general tot ce privește materialul naval de război, precum și toate documentele legislative, administrative sau regulamentare.

ARTICOLUL 139

Comisiunea aeronautică interaliată de control va avea în special misiunea de a inventaria materialul aeronautic ce se găsește actualmente în mâinile Guvernului ungar și de a inspecta uzinele de avioane, de baloane și de motoare de aeronave, fabricile de arme, munițiuni și explozibile ce pot fi întrebuințate de aeronave, de a vizita toate aerodromurile, hangarele, terenurile de aterisaj, parcurile și depozitele cari se găsesc pe teritoriul ungar și de a dispune, dacă e nevoie, strămutarea materialului prevăzut și de a-l lua în primire.

Guvernul ungar va trebui să dea Comisiunii aeronautice interaliată de control toate lămuririle și documentele legislative, administrative sau altele ce le va socoti necesare pentru a se asigura de completa executare a clauzelor aeronautice, în special un stat numeric al personalului aparținând tuturor serviciilor aeronautice ale Ungariei, precum și al materialului existent în fabrică, în comandă, o listă completă de toate stabilimentele lucrând pentru aeronautică, a locurilor unde se găsesc și a tuturor hangarelor și terenurilor de aterisaj.

SECȚIUNEA V

Clauze generale

ARTICOLUL 140

Dela expirarea unui termen de 3 luni, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, legislația ungară va trebui să fi fost modificată și va trebui să fie menținută de către Guvernul ungar, în conformitate cu prezenta parte a Tractatului de față.

În acelaș termen, toate măsurile administrative sau altele, relative la executarea dispozițiilor părții de față, vor trebui să fi fost luate de către Guvernul ungar.

ARTICOLUL 141

Dispozițiunile următoare ale armistițiului dela 11 Noembrie 1918, și anume: paragrafele 2 și 3 ale Capitolului I (clauze militare), paragrafele 2, 3 și 4 ale Capitolului I din Protocolul anexă (clauze militare), rămân în vigoare întrucât aceste dispozițiuni nu sunt contrarii stipulațiilor ce preced.

ARTICOLUL 142

Ungaria se obligă, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, să nu acrediteze în nici o țară străină nici o misiune militară, navală sau aeronautică, și să nu trimită, nici să lase să

plece vreo asemenea misiune; se obligă, în afară de aceasta, să ia măsurile convenite pentru a împiedica pe supușii (*ressortissants*) ungari de a părăsi teritoriul ei spre a se înrola în armata, flota sau serviciul aeronautic al vreunei Puteri străine, sau spre a fi atașați la o asemenea Putere în scopul de a o ajuta la pregătirea ei sau, în general, de a da vreun concurs la instrucția militară, navală sau aeronautică într'o țară străină.

Puterile aliate și asociate convin, în ceea ce le privește, că, dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, ele nu vor putea să înroleze în armatele, flotele sau forțele lor aeronautice, nici să atașeze acestora vreun supus (*ressortissant*) ungar în scopul de a ajuta la pregătirea lor militară, sau, în general, să întrebuințeze vreun supus (*ressortissant*) ungar ca instructor militar, naval sau aeronautic.

Totuș, prezenta dispoziție nu aduce nici o atingere dreptului Franței de a recruta Legiunea străină conform cu legile și regulamentele militare franceze.

ARTICOLUL 143

Atâta timp cât Tractatul de față va rămâne în vigoare, Ungaria se obligă a se supune oricărei cercetări pe care Consiliul Societății Națiunilor, votând-o cu majoritate, ar socoti-o necesară.

PARTEA VI

PRIZONIERI DE RĂSBOI ȘI MORMINTE

SECȚIUNEA I

Prizonieri de război

ARTICOLUL 144

Repatrierea prizonierilor de război și internaților civili unguri va avea loc cât mai curând posibil, după punerea în vigoare a Tractatului de față și se va efectua cât mai neîntârziat.

ARTICOLUL 145

Repatrierea prizonierilor de război și internaților civili unguri se va asigura în condițiunile fixate la articolul 144, prin îngrijirea unei Comisiuni compusă din Reprezentanții Puterilor aliate și asociate, de o parte, și ai Guvernului ungar, de altă parte.

Pentru fiecare dintre Puterile aliate și asociate, o Subcomisiune, compusă numai din Reprezentanții Puterii interesate și Delegații Guvernului ungar, va regulă amănuntele executării repatrierii prizonierilor de război.

ARTICOLUL 146

Îndată după predarea lor în mâinile autorităților ungare, prizonierii de război și internații civili vor trebui să fie trimiși fără întârziere la rețelele lor, prin îngrijirea acelor autorități.

Acei dintre ei, al căror domiciliu dinainte de război se găsește pe teritorii ocupate de trupele Puterilor aliate și asociate, vor trebui de asemenea să fie trimiși acolo, sub rezerva aprobării și controlului autorităților militare ale armatelor de ocupațiune aliate și asociate.

ARTICOLUL 147

Toate cheltuelile rezultând din această repatriere vor fi, cu începere din momentul pornirii prizonierilor, în sarcina Guvernului ungar, care va fi ținut să pună la dispoziție mijloacele de transport și personalul tehnic, după cum va crede necesar Comisiunea prevăzută la articolul 145.

ARTICOLUL 148

Prizonierii de război și internații civili, fie pasibili, fie loviți de pedepse pentru greșeli contra disciplinei, vor fi repatriați, fără să se fie socotită de terminarea pedepsei lor sau a acțiunii deschise contra lor.

Această dispozițiune nu se aplică prizonierilor de război și internaților civili cari ar fi pedepsiți pentru fapte posterioare zilei de 1 Ianuarie 1920.

Până la repatrierea lor, toți prizonierii de război și internații civili rămân supuși regulamentelor în vigoare, în special din punct de vedere al muncii și al disciplinei.

ARTICOLUL 149

Prizonierii de război și internații civili, cari sunt pasibili sau loviți de pedepse pentru alte fapte decât greșeli contra disciplinei, vor putea fi menținuți în detențiune.

ARTICOLUL 150

Guvernul ungar se obligă a primi pe teritoriul său pe toți indivizii repatriabili fără distincțiune.

Prizonierii de război sau supușii unguri cari n'ar dori să fie repatriați, vor putea fi excluși dela repatriere; însă Guvernele aliate și asociate își rezervă dreptul, fie de a-i repatria, fie de a-i conduce într'o țară neutră, fie de a-i autoriza să locuiească pe teritoriul lor.

Guvernul ungar se obligă de a nu lua împotriva acestor indivizi sau a familiilor lor nici o măsură de excepțiune, nici a exercita împotriva lor, pentru acest motiv, vreo represivă sau a lua vreo măsură jignitoare de orice natură.

ARTICOLUL 151

Guvernele aliate și asociate își rezervă dreptul de a subordona repatrierea prizonierilor de război și a supușilor unguri, cari se găsesc în puterea lor, declarațiunii și punerii în libertate imediată de către Guvernul ungar a tuturor prizonierilor de război și alți supuși ai Puterilor aliate sau asociate cari s'ar mai găsi încă reținuți contra voinței lor în Ungaria.

ARTICOLUL 152

Guvernul ungar se obligă :

1° De a înlesni accesul Comisiunilor pentru căutarea dispăruților; de a le pune la dispoziție toate mijloacele de transport trebuincioase; de a le lăsa să pătrundă în lagăre, închisori, spitale și în toate celelalte localuri; de a pune la dispoziția lor toate documentele de ordin public sau privat, cari pot să le ajute în cercetările lor;

2° De a lua măsuri contra funcționarilor sau particularilor unguri cari ar fi tănuț prezentă unui supus al unei Puteri aliate sau asociate sau cari nu s'ar fi îngrijit să destăinuiească prezența acestuia, îndată ce aveă cunoștință de ea.

ARTICOLUL 153

Guvernul ungar se obligă să restituie fără întârziere, după punerea în vigoare a Tractatului de față, toate obiectele, valorile sau documentele ce au aparținut supușilor Puterilor aliate sau asociate și cari ar fi fost reținute de autoritățile ungare.

ARTICOLUL 154

Înaltele Părți contractante declară că renunță la rambursarea reciprocă a sumelor datorite pentru întreținerea prizonierilor de război pe teritoriile lor respective.

SECȚIUNEA II

M o r m i n t e

ARTICOLUL 155

Guvernele aliate și asociate și Guvernul ungar vor face să se respecte și să se întrețină mormintele soldaților și marinarilor îngropați pe teritoriile lor respective.

Ele se obligă să recunoască orice Comisiune însărcinată de unul sau altul dintre Guverne de a identifica, înregistra, întreține sau ridică monumente convenabile pe zisele morminte și de a înlesni acestei Comisiuni îndeplinirea sarcinilor sale.

Ele mai convin de a-și da reciproc, sub rezerva prescripțiilor legislațiilor naționale și a necesităților igienei publice, toate înlesnirile pentru a satisface cererile de repatriere a rămășițelor soldaților și marinarilor lor.

ARTICOLUL 156

Mormintele prizonierilor de război și internaților civili, supuși ai diferitelor State beligerante, morți în captivitate, vor fi întreținute în mod cuvințios în condițiunile prevăzute la articolul 155 al Tractatului de față.

Guvernele aliate și asociate, de o parte, și Guvernul ungar, de altă parte, se mai obligă să-și procure reciproc :

1. Lista completă de morți cu toate informațiunile necesare pentru identificarea lor ;

2. Toate indicațiunile asupra numărului și locului mormintelor tuturor morților îngropați fără identificare.

PARTEA VII

JANCTIUNI

ARTICOLUL 157

Guvernul ungar recunoaște Puterilor aliate și asociate libertatea de a trimite înaintea tribunalelor lor militare persoanele acuzate de a fi comis acte contrarii legilor și obiceiurilor războiului. Pedepsele prevăzute de legi vor fi aplicate persoanelor găsite vinovate. Această dispozițiune se va aplica chiar dacă vor exista acțiuni sau urmăriri înainte unei jurisdicțiuni a Ungariei sau a aliaților ei.

Guvernul ungar va trebui să predea Puterilor aliate și asociate, sau aceleia dintre ele care îi va adresa cererea, orice persoane cari, fiind acuzate de a fi comis un act contrariu legilor și obiceiurilor războiului, i-ar fi indicate fie nominativ, fie prin gradul, funcțiunea sau întrebuintărea ce li s-a dat de autoritățile ungare.

ARTICOLUL 158

Autorii unor fapte criminale în contra supușilor uneia din Puterile aliate și asociate vor fi înemati înaintea tribunalelor militare ale acestor Puteri.

Autorii unor fapte criminale comise contra supușilor mai multor Puteri aliate și asociate vor fi înemati înaintea tribunalelor militare compuse din membrii aparținând tribunalelor militare ale Puterilor interesate.

În tot cazul acuzatul va avea dreptul să indice el însuși pe avocatul său.

ARTICOLUL 159

Guvernul ungar se obligă să procure orice documente și informațiuni, de orice natură ar fi, a căror prezentare va fi socotită necesară pentru cunoașterea completă a faptelor incriminate, căutarea vinovaților și aprecierea exactă a responsabilităților.

ARTICOLUL 160

Dispozițiunile articolelor 157 până la 159 se aplică de asemenea Guvernelor Statelor cărora li s'au atribuit teritorii ce au aparținut fostei monarhii austro-ungare, în ceea ce privește persoanele acuzate de a fi comis acte contrarii legilor și obiceiurilor războiului și cari se găsesc pe teritoriul sau la dispoziția ziselor State.

Dacă persoanele despre cari este vorba au dobândit naționalitatea unuia din zisele State, Guvernul acestui Stat se obligă să ia toate măsurile necesare pentru ca să asigure urmărirea și pedepsirea lor, în urma cererii Puterii interesate și de acord cu aceasta.

PARTEA VIII

REPARAȚIUNI

SECȚIUNEA I

Dispozițiuni Generale

ARTICOLUL 161

Guvernele aliate și asociate declară, iar Ungaria recunoaște că Ungaria și aliații ei sunt răspunzători pentru că le-a cauzat toate pierderile și toate pagubele suferite de Guvernele aliate și asociate și de naționalii lor ca urmare a războiului, care le-a fost impus de agresiunea Austro-Ungariei și a aliaților ei.

ARTICOLUL 162

Guvernele aliate și asociate recunosc că resursele Ungariei nu sunt îndestulătoare — ținând seamă de scăderea permanentă a acestor resurse, după cum rezultă din celelalte dispozițiuni ale prezentului Tractat — pentru a asigura reparațiunea completă a tuturor acestor pierderi și a tuturor acestor pagube.

Guvernele aliate și asociate cer cu toate acestea, iar Ungaria își ia angajamentul ca să repare toate

pagubele cauzate populațiunii civile a fiecăreia din Puterile aliate și asociate, cum și bunurile ei, în timpul perioadei în care această Putere s-a aflat în stare de război cu Ungaria, prin zisa agresiune pe uscat, pe mare și prin aer, și, în mod general, toate pagubele așa precum sunt definite în anexa I aci alăturată.

ARTICOLUL 163

Valoarea ziselor pagube, pentru cari desdăunarea este datorită de Ungaria, va fi fixată de o comisiune interaliată, care va lua numele de »Comisiunea reparațiilor« (*Commission des réparations*), și va fi constituită în forma și cu puterile indicate mai jos, precum și în Anexele II până la I aci alăturate. Comisiunea prevăzută la articolul 233 al Tractatului cu Germania este una și aceeași cu prezenta Comisiune, sub rezerva modificărilor cari rezultă din Tractatul de față: ea va constitui o secțiune pentru chestiunile speciale relative la aplicarea prezentului Tractat; această secțiune nu va avea decât o putere consultativă, afară de cazurile în cari Comisiunea reparațiilor îi va delega puterile pe cari le va socoti necesare.

Comisiunea de reparațiuni va examina reclamațiunile și va da Guvernului ungar echitabile facultate de a fi ascultat.

Comisiunea va stabili în același timp un stat al plăților, specificând epocile și modalitățile achitării către Ungaria, într-o perioadă de 30 ani, cu începere dela 1 Mai 1921, a părții din datorie care îi va fi fost fixată, după ce Comisiunea va fi stabilit dacă Germania este în situațiunea să plătească restul valorii totale a reclamațiunilor prezentate în contra Germaniei și a aliaților ei și verificate de Comisiune. Cu toate acestea, dacă în cursul acestei perioade Ungaria nu și va achita datoria ei, requirimentarea plății oricărui rest rămas neplătit va putea fi reportat pe anii următori, după voința Comisiunii, sau va putea face obiectul unui tratament diferit, în condițiunile pe cari le vor hotări Guvernele aliate și asociate, urmând procedura prevăzută în prezenta Parte a acestui Tractat.

ARTICOLUL 164

Comisiunea de reparațiuni va trebui, după 1 Mai 1921, din vreme în vreme, să studieze resursele și puterile de plată ale Ungariei, și după ce va fi dat reprezentanților acestei țări echitabile facultate de a fi ascultați, zisa Comisiune va avea tot dreptul de a prelunge perioada și de a modifica modalitățile de plată, cari ar urma să fie prevăzute în conformitate cu art. 163; ea nu va putea însă să ierte nici o plată fără autorizațiunea specială a diverselor Guverne reprezentate în Comisiune.

ARTICOLUL 165

Ungaria va plăti, în cursul anului 1920 și în timpul primelor patru luni ale anului 1921, în atâtea vărsăminte și după anumite modalități (în aur, mărfuri, nave, valori sau altfel), pe cari Comisiunea de reparațiuni le va putea fixa, o sumă echitabilă pe care Comisiunea o va hotări în contul creanțelor de mai sus; din această sumă vor fi mai întâiu plătite cheltuelile armatei de ocupație după armistițiul dela 3 Noiembrie 1918, și vor putea fi plătite, cu aprobarea ziselor Guverne, de asemenea prin deducere din acea sumă, acele cantități de produse alimentare și de materii prime pe cari Guvernele Principalelor Puteri aliate și asociate le vor socoti necesare pentru a permite Ungariei să facă față obligațiunii de a desdăuna. Soldul se va deduce din sumele datorite de Ungaria drept reparațiuni. Ungaria va mai remite pe lângă aceasta bonurile prescrise la paragraful 12 c, al Anexei II aci alăturată.

ARTICOLUL 166

Ungaria primește, afară de aceasta, ca resursele sale economice să fie direct întrebuințate pentru reparațiuni, precum este specificat în Anexele III, IV și V, privitoare, fiecare în parte, la marina comercială, la restaurările materiale și la materiile prime, fiind în totdeauna înțeles că valoarea bunurilor transferate și a folosinței lor, stabilite prin zisele Anexe, va fi trecută în creditul Ungariei, după ce va fi fixată în chipul acolo arătat, și se va deduce din obligațiunile prevăzute în articolele de mai sus.

ARTICOLUL 167

Vărsămintele succesive, cuprinzând și cele despre cari tratează articolele precedente, efectuate de Ungaria pentru a satisface reclamațiunile de mai sus, vor fi repartizate de Guvernele aliate și asociate după proporțiunile determinate de ele mai dinainte și întemeiate pe echitate și drepturile fiecăruia.

În vederea acestei repartizări, valoarea creditelor arătate la art. 173 și la Anexele III, IV și V va fi calculată în același chip ca și plățile efectuate în același an.

ARTICOLUL 168

În afară de plățile prevăzute mai sus, Ungaria va efectua, conformându-se procedurii stabilite de Comisiunea reparațiilor, restituirea în bani a sumelor ridicate, luate sau sechestrate, cât și restituirea animalelor, obiectelor de orice

el și a valorilor ridicate, luate sau sechestrate, în cazul când va fi posibil de a le identifica fie pe teritoriile aparținând Ungariei sau aliaților ei, fie pe teritoriile rămase în posesiunea Ungariei sau aliaților ei, până la completa executare a Tratatului de față.

ARTICOLUL 169

Guvernul ungar își ia îndatorirea de a face imediat restituirile prevăzute de articolul 168 de mai sus și de a efectua plățile și predările prevăzute de articolele 163, 164, 165 și 166.

ARTICOLUL 170

Guvernul ungar recunoaște Comisiunea prevăzută de articolul 163, astfel precum va putea fi constituită de Guvernele aliate și asociate, în conformitate cu Anexa II; el îi recunoaște în mod irrevocabil posesiunea și exercițiul drepturilor și puterilor ce îi le conferă Tratatul de față.

Guvernul ungar va da Comisiunii toate lămuririle de cari ea va putea avea nevoie asupra situațiilor și operațiunilor financiare și asupra bunurilor, capacității de producție, aprovizionărilor și producției curente a materiilor prime și a obiectelor manufacturate ale Ungariei și ale supușilor ei; el va da, de asemenea, toate informațiile relative la operațiunile militare ale războiului din 1914 — 1920, a căror cunoștință ar fi considerată ca necesară de către Comisiune.

Guvernul ungar va acorda membrilor Comisiunii și agenților ei autorizați toate drepturile și imunitățile de cari se bucură în Ungaria agenții diplomatici acreditați în regulă ai Puterilor Amice.

Ungaria primește, pe lângă aceasta, să suporte cheltuielile și cheltuielile Comisiunii și ale personalului ce ar întrebuința.

ARTICOLUL 171

Ungaria își ia îndatorirea să promulge, să mențină în vigoare și să publice orice legislațiune, orice regulamente și decrete ce ar putea fi necesare pentru a asigura completa executare a stipulațiunilor de față.

ARTICOLUL 172

Dispozițiunile prezentei Părți a Tratatului de față nu vor atinge întru nimic dispozițiunile Secțiunilor III și IV ale Părții X (Clauze economice) ale Tratatului de față.

ARTICOLUL 173

Se vor trece în creditul Ungariei, drept obligațiuni de reparare, următoarele elemente:

a) Orice sold definitiv în favoarea Ungariei arătat la Secțiunile III și IV ale Părții X (Clauze economice) a Tratatului de față;

b) Orice sume datorite Ungariei provenind din cesiunile arătate la Partea IX (Clauze financiare) și la Partea XII (Porturi, căi pe apă și căi ferate);

c) Orice sume pe cari Comisiunea de reparațiuni le va judeca ca trebuind trecute în creditul Ungariei în contul oricăror alte transmișteri de proprietăți, drepturi, concesiuni sau alte interese prevăzute de Tratatul de față.

Totuș, în nici un caz, restituirile efectuate în virtutea articolului 168 al prezentului Tratat nu vor putea fi trecute în creditul Ungariei.

ARTICOLUL 174

Cesiunea cablurilor submarine ungare în lipsa unei dispozițiuni speciale a Tratatului de față, este regulată prin Anexa VI aici alăturată.

Anexa I

Compensațiune poate fi reclamată dela Ungaria, conform articolului 162 de mai sus, pentru totalitatea pagubelor ce ar intra în categoriile următoare:

1° Pagube pricinuite civililor atinși în persoana sau în viața lor și supraviețuitorilor cari erau în sarcina acestor civili, prin orice acte de război, cuprinzând și bombardările sau alte atacuri pe uscat, pe mare sau pe cale aeriană, și toate consecințele lor directe sau din toate operațiunile de război ale celor două grupuri de beligeranți, în orice loc s'ar fi produs.

2° Pagubele pricinuite de Ungaria, sau de aliații ei, civililor victime ale vreunor acte de cruzime, de violență sau de rău tratament (inclusiv atingerile aduse vieții sau sănătății, pricinuite în urma unei detențiuni, deportări, internări sau evacuări, abandon în largul mării sau în urma unei munci forțate), în orice loc s'ar fi produs, precum și supraviețuitorilor cari erau în sarcina acestor victime.

3° Pagube cauzate de Ungaria, sau de aliații ei, pe teritoriul lor sau în teritoriul ocupat sau invadat, persoanelor civile, victime ale oricăror acte cari au adus atingere sănătății, capacității de muncă sau onoarei, precum și supraviețuitorilor cari erau în sarcina acestor victime.

4° Pagubele pricinuite prin orice fel de rele tratamente aplicate prizonierilor de război.

5° Întru cât există o daună cauzată Puterilor

(Supliment)

aliat și asociate, orice pensuni sau compensațiuni de aceeași natură, acordate victimelor militare de război (armate de uscat, de apă sau forțe aeriene), mutilaților, răniților, bolnavilor sau invalidizilor și persoanelor al căror sprijin erau aceste victime: totalul sumelor datorite Guvernelor aliat și asociate se va calcula, pentru fiecare din zisele Guverne, după valoarea capitalizată, la data punerii în aplicare a prezentului Tractat, a ziselor pensuni sau compensări, pe baza tarifelor în vigoare în Franța, la 1 Mai 1919.

2° Cheltueli făcute de Guvernele Puterilor aliat și asociate pentru asistența dată prizonierilor de război, familiilor lor sau persoanelor al căror sprijin erau.

3° Alocațiuni date de Guvernele Puterilor aliat și asociate familiilor sau altor persoane cari erau în sarcina mobilizaților, sau a tuturilor acelor cari au servit în armată; totalul sumelor ce le sunt datorite pentru fiecare din anii în cursul cărorora au avut loc ostilitățile, va fi calculat pentru fiecare din zisele Guverne, pe baza tarifului mijlociu aplicat în Franța, plăților de această natură în cursul zisului an.

4° Pagube pricinuite civililor în urma obligațiunii ce li s'a impus de Ungaria sau de aliații ei de a lucra fără o justă remunerare.

5° Pagube privitoare la orice proprietăți, în orice loc ar fi situate, aparținând uneia din Puterile aliat și asociate sau supușilor lor (excepându-se lucrările și materialul militar sau naval), cari au fost ridicate, sechestrate, stricate sau distruse de Ungaria sau de aliații ei, pe uscat, pe apă sau în aer, sau pagube pricinuite ca consecință directă a ostilităților sau a oricăror operațiuni de război.

6° Pagube pricinuite sub formă de (*prélèvements*) amenzi sau constrângeri (*exactions*) similare, de către Ungaria sau de aliații ei, în detrimentul populațiunilor civile.

Anexa II

§ 1

Comisiunea prevăzută la articolul 163 va purta titlul de «Comisiunea reparațiunilor» (*Commission des réparations*); ea va fi desemnată în articolele mai jos prin cuvântul «Comisiunea» (*La Commission*).

§ 2

Delegații la Comisiune vor fi numiți de Statele-Unite ale Americii, Marea Britanie, Franța, Italia, Japonia, Belgia, Grecia, Polonia, România, Statul Sârbo-Croato-Sloven și Ceho-Slovacia. Statele-Unite ale Americii, Marea Britanie, Franța, Italia, Japonia și Belgia vor numi fiecare câte un Delegat. Celelalte cinci Puteri vor numi un Delegat

comun în condițiunile prevăzute la alineatul al treilea al paragrafului 3 de mai jos. Odată cu fiecare delegat va fi numit un Delegat-ajutor, care îl va înlocui, în caz de boală, sau de absență silită, dar care, în orice altă împrejurare, va avea numai dreptul să asiste la debateri, fără însă să ia vreo parte la ele.

În nici un caz, Delegații a mai mult de cinci dintre Puterile sus arătate nu vor avea dreptul de a lua parte la debaterile Comisiunii și a-și da votul. Delegații Statelor-Unite, ai Mării-Britanii, ai Franței și Italiei vor avea totdeauna acest drept. Delegatul Belgiei va avea acest drept în toate cazurile, în afară de cele arătate mai jos. Delegatul Japoniei va avea acest drept în cazurile când vor fi cercetate chestiuni privitoare la daunele pe mare. Delegatul comun al celorlalte cinci Puteri menționate mai sus va avea acest drept când se vor examina chestiuni privitoare la Austria, la Ungaria sau la Bulgaria.

Fiecare din Guvernele reprezentate în Comisiune va avea dreptul de a se retrage, după o prealabilă înștiințare notificată Comisiunii, cu douăsprezece luni înainte și confirmată în cursul lunii a șasea dela data notificării inițiale.

§ 3

Aceea dintre Puterile aliat și asociate, care ar putea fi interesată în cauză, va avea dreptul de a numi un delegat, ori de câte ori creanțele și interesele zisei Puteri vor fi examinate sau discutate. În aceste cazuri, Delegatul va fi prezent, și va lucra ca asesor, fără a avea dreptul de vot.

Secțiunea pe care Comisiunea o va constitui pentru executarea articolului 163, va cuprinde reprezentanți ai Puterilor următoare: Statele-Unite ale Americii, Marea Britanie, Franța, Italia, Grecia, Polonia, România, Statul Serbo-Croato-Sloven, Ceho-Slovacia, fără ca această compozițiune să influențeze, în nimic, asupra admisibilității reclamațiunilor. Când secțiunea va vota, reprezentanții Statelor-Unite ale Americii, ai Mării Britanii, ai Franței și ai Italiei vor avea fiecare câte două voturi.

Reprezentanții celorlalte cinci Puteri menționate mai sus vor numi un Delegat comun, care va lua parte în Comisiunea reparațiunilor, în condițiunile arătate la paragraful 2 al prezentei Anexa. Acest Delegat, care va fi numit pe timp de un an, va fi în mod succesiv ales dintre supușii (*ressortissants*) fiecăreia din cele cinci Puteri mai sus arătate.

§ 4

În caz de deces, demisiune sau rechemare a oricărui Delegat, Delegat-ajutor sau asesor, acesta va trebui să fie înlocuit cât mai grabnic posibil.

§ 5

Comisiunea va avea principalul ei biou permanent la Paris, unde își va ține prima întrunire, în cel mai scurt timp posibil, după punerea în vizoare a prezentului Tractat; ea se va întruni apoi la locul și la data ce va crede de cuviință în vederea îndeplinirii cât mai grabnice a îndatoririlor ei.

§ 6

Chiar dela prima ei întrunire Comisiunea va alege, printre delegații arătați mai sus, un Președinte și un Vice-Președinte, cari vor rămâne în funcție timp de un an și vor fi reeligibili; dacă posturile de Președinte sau de Vice-Președinte devin vacante în cursul anului, Comisiunea va procedea imediat la o nouă alegere pentru restul zisei perioade.

§ 7

Comisiunea este autorizată a numi orice funcționari, agenți și impiegați, cari pot fi necesari, pentru executarea funcțiilor ei, și să hotărască salariile lor. Să constituie secțiuni sau comitete ai caror membri pot fi și alții decât cei cari fac parte din Comisiune, și a lua toate măsurile de execuție trebuincioase la îndeplinirea sarcinii ei, să investească cu autoritatea necesară și să dea depline puteri funcționarilor, agenților secțiilor și comitetelor ei.

§ 8

Toate deliberările Comisiunii vor fi secrete. Decizia numai dacă, pentru motive speciale, Comisiunea, în cazuri particulare, nu va decide altfel.

§ 9

Comisiunea va trebui, în termenele ce le va fixa din timp în timp, și dacă Guvernul ungar o va cere, să asculte orice argumente și mărturii prezentate de Ungaria asupra tuturor chestiunilor cari se referă la capacitatea ei de plată.

§ 10

Comisiunea va studia reclamațiunile și va da Guvernului ungar echitabila facultate de a fi ascultat, fără ca el să poată lua vreo parte, sub orice formă, la hotărârile Comisiunii. Comisiunea va acordă aceeași facultate aliaților Ungariei, când ea va socoti că interesele lor sunt în joc.

§ 11

Comisiunea nu va fi legată de nici o legislație nici prin vreun cod particular, nici printr-o regulă specială, cu privire la instrucție sau proce-

dură; ea va fi călăuzită de dreptate, echitate și bună credință. Deciziile sale vor trebui să se conformeze la principii și reguli uniforme, ori de câte ori aceste principii și aceste reguli vor fi aplicabile. Ea va fixa regulele privitoare la modurile de probare în materie de reclamațiuni. Ea va putea să întrebuițeze orice metodă legitimă de calcul.

§ 12

Comisiunea va avea toate puterile și va exercita toate atribuțiunile ce îi sunt date prin prezentul Tractat.

Comisiunea va avea, în mod general, cele mai întinse puteri de control și de executare în ceea ce privește problema reparațiilor, astfel cum ea este tratată în prezenta Parte și va avea puterea de a interpreta aceste dispozițiuni. Sub rezerva dispozițiilor prezentului Tractat, Comisiunea este constituită din diferitele Guverne aliate și asociate menționate la paragrafele 2 și 3, considerată fiind ca reprezentantul exclusiv, pentru partea ce-i privește, în scopul de a primi, vinde, păstra și repartiza plata reparațiilor de efectuat de Ungaria, în termenele prezentei Părți din Tractat. Ea va trebui să se conformeze condițiilor și dispozițiilor următoare:

a) Orice fracțiune din valoarea totală a creanțelor verificate, care nu va fi plătită în aur, sau în bastimente, valori sau mărfuri, sau în orice alt mod, va trebui să fie acoperită de Ungaria în condițiunile pe cari Comisiunea le va stabili prin remiterea, drept garanție, a unei valori echivalente de bonuri, de titluri de obligațiuni sau altele, în scop de a constitui prin aceasta o recunoaștere a fracțiunii datorici despre care este vorba;

b) Pentru a determina în mod periodic capacitatea de plată a Ungariei, Comisiunea va examina sistemul fiscal ungar: 1° cu scopul ca toate veniturile Ungariei, inclusiv și cele destinate serviciului sau plății a oricărui împrumut interior, să fie bine întrebuințate cu privilegiu la plata sumelor datorite de ea drept reparațiuni, și 2° în așa fel încât să obție certitudinea că, în general, sistemul fiscal ungar este proporțional, tot atât de încărcat ca și acela al oricăreia din Puterile reprezentate în Comisiune.

Comisiunea de reparațiuni va primi instrucțiuni prin cari i se va recomanda să țină seamă mai ales: 1° de situația economică și financiară reală a teritoriului ungar așa precum este delimitat prin prezentul Tractat, și 2° de micșorarea resurselor sale și a capacității sale de plată rezultând din clauzele prezentului Tractat. Atât timp cât situația Ungariei nu va fi modificată, Comisiu-

nea va trebui să ia aceste elemente în considerație când va fixa totalul definitiv al obligațiilor Ungariei, vărsămintele prin cari această țară va trebui să se achite și reporturile oricăror plăți de dobânzi ce vor putea fi cerute de ea;

1) Comisiunea, după cum este prevăzut la articolul 165, va cere să i se predea de către Ungaria, drept garanție de recunoaștere a datoriei ei, bonuri la purtător în aur, libere de taxe sau impozite de orice fel, stabilite sau cari vor fi stabilite de Guvernul ungar sau de orice autoritate deținând de el; aceste bonuri vor fi predate în orice timp socotit prielnic de Comisiune și în trei fracțiuni ale căror valori respective vor fi de asemenea fixate de Comisiune. [Coroana de aur fiind piătibilă conform articolului 197, partea IX clauze financiare) a prezentului Tractat]:

1° O primă emisiune de bonuri la purtător, piătibile până la 1 Mai 1921 cel mai târziu, fără dobânzi; pentru amortizarea acestor bonuri se va aplica mai ales vărsămintele pe cari Ungaria s'a obligat să le facă conform articolului 165, scăzându-se sumele destinate pentru rambursarea cheltuelilor de întreținere a trupelor de ocupație și pentru plata cheltuelilor de aprovizionare cu alimente și materii prime; acelea dintre bonuri cari nu vor fi fost amortizate la 1 Mai 1921 vor fi atunci schimbate contra unor noi bonuri de acelaș tip ca cele prevăzute mai jos (§ 12 c 2°);

2° O a doua emisiune de bonuri la purtător cu dobândă de 2 $\frac{1}{2}$ % (doi și jumătate la sută) între 1921 și 1926 și apoi cu 5% (cinci la sută), cu 1% (unu la sută) în plus pentru amortizare, cu începere dela 1926, asupra valorii totale a emisiunii;

3° Un angajament scris că va emite ca nou vărsământ, și numai când Comisiunea va fi convinsă că Ungaria poate să asigure plata dobânzilor și a fondului de amortizare, bonuri la purtător, cu dobânzi de 5% (cinci la sută), urmând ca termenele și modul de plată a capitalului și dobânzilor să fie determinate de Comisiune.

Datele la cari dobânzile sunt datorite, modul de întrebuințare a fondului de amortizare și toate chestiunile analoage relative la emisiune, gestiune și la reglementarea emisiunii bonurilor, vor fi determinate din timp în timp de Comisiune.

Nouă emisiuni vor putea fi cerute, drept recunoaștere și garanție, în condițiunile pe cari Comisiunea le va determina ulterior, din timp în timp.

În cazul când Comisiunea de reparațiuni ar proceda la fixarea definitivă, și nu numai provizorie, a totalului părții din sarcinile comune ce cad asupra Ungariei în urma reclamațiilor

Puterilor aliate și asociate, Comisiunea va anula imediat toate bonurile cari ar fi putut fi emise peste zisul total;

d) În cazul când bonuri, obligațiuni sau alte recunoașteri de datorii emise de Ungaria, drept garanție sau recunoaștere a datoriei sale de reparațiune, vor fi atribuite, cu titlu definitiv, iar nu ca garanție, altor persoane decât diferitelor Guverne în profitul cărora fusese fixat la origină totalul datoriei de reparațiune a Ungariei, zisa datorie va fi considerată ca stinsă față de acestea din urmă, pentru un total corespunzător valorii nominale a bonurilor astfel atribuite în mod definitiv, iar obligațiunea Ungariei aferentă ziselor bonuri va fi limitată la obligațiunea care este menționată pe ele;

e) Cheltuelile necesitate de reparațiuni și reconstrucțiunile proprietăților situate în regiunile invadate și devastate, inclusiv reinstalarea mobilierelor, mașinelor și a întregului material, vor fi evaluate după costul de reparațiune și reconstrucțiune la epoca în care aceste lucrări vor fi executate;

f) Deciziunile Comisiunii relative la o achitare totală sau parțială, în capital sau dobânzi, a oricărei datorii verificate a Ungariei, vor trebui să fie motivate.

§ 13

În ceea ce privește voturile, Comisiunea se va conforma regulilor următoare:

Când Comisiunea ia o deciziune, voturile tuturor Delegațiilor cari au dreptul să voteze, sau, în absența unora dintre ei, ale Delegațiilor lor ajutoari, vor fi înregistrate. Abținerea va fi considerată ca un vot emis contra propunerii pusă în discuție. Asesorii nu vor avea dreptul de vot.

Unanimitatea va fi necesară asupra următoarelor chestiuni:

a) Chestiuni interesând suveranitatea Puterilor aliate și asociate sau privind remiterea în total sau în parte a datoriei sau a obligațiilor Ungariei;

b) Chestiuni relative la totalul, precum și la condițiunile bonurilor și a altor titluri de obligațiuni ce urmează să fie remise de Guvernul ungar și la fixarea epocii și a modului de vânzare, de negociere sau de repartiție;

c) Orice report total sau parțial, trecând peste anul 1930, al plăților cu scadența între 1 Mai 1921 și sfârșitul lui 1926 inclusiv;

d) Orice report total sau parțial, pentru o durată superioară de trei ani, al plăților ajunse la scadență după 1926;

e) Chestiuni privitoare la aplicarea, într'un caz

particular, a unei metode de evaluare a pagubelor, deosebită de aceea care a fost mai înainte adoptată într'un caz asemănător ;

) Chestiuni de interpretare a dispozițiilor prezentei Părți din Tractatul de față.

Orice alte chestiuni vor fi rezolvite printr'un vot dat cu majoritate.

În caz când s'ar iscă între delegați un conflict de păreri asupra chestiunii de a se ști dacă o speță determinată face parte din acelea a cărei deciziune cere sau nu un vot unanim, și în caz când acest conflict n'ar putea fi rezolvat prin instrucțiunile cerute Guvernelor lor, Guvernele aliate și asociate se obligă să supune mediât acest conflict arbitrajului unei persoane imparțiale, asupra desemnării căreia ei se vor pune de acord și a cărei sentință dâșii se obligă să o accepte.

§ 14

Deciziunile luate de Comisiune, în conformitate cu puterile cari li sunt conferite, vor fi de îndată executorii și vor putea fi aplicate imediat fără altă formalitate.

§ 15

Comisiunea va predă fiecărei Puteri interesate, în forma pe care o va fixa :

1° Un certificat, menționând că ea deține, pe contul zisei Puteri, bunuri ale emisiunilor sus menționate, zisul certificat putând, la cererea Puterii interesate, să fie împărțit într'un număr de diviziuni (*coupons*) cari să nu treacă de cinci ;

2° Din timp în timp, certificate menționând că ea deține pe socoteala zisei Puteri orice alte bunuri create de Ungaria drept scont din datoria sa pentru reparațiuni.

Certificatele sus arătate vor fi nominative și vor putea să fie transmise pe calea îndosării, după notificarea Comisiunii.

Când sunt emise bunuri pentru a fi vândute sau negociate și când vor fi predate bunuri de către Comisiune, un număr corespunzător de certificate trebuie să fie retras.

§ 16

Guvernul ungar va fi debitat, cu începere dela 1 Mai 1921, cu dobânda datoriei sale, așa după cum va fi fost fixată de Comisiune, scăzând orice vărsăminte efectuate sub formă de plăți în bani sau echivalentele lor sau în bunuri emise în profitul Comisiunii și orice plăți arătate la articolul 173.

Cuantumul acestei dobânzi va fi fixat la 5°/₁₀₀, dară numai dacă Comisiunea nu socoteste, la

vreo dată ulterioară, că împrejurările justifică o modificare a acestui cuantum.

Comisiunea fixând la 1 Mai 1921 totalul datoriei Ungariei va putea ține socoteala de dobânzile datorite asupra sumelor cuvenite pentru reparațiunea pagubelor materiale, cu începere dela 11 Noemvrie 1918 sau oricare altă dată ulterioară care va putea fi fixată de Comisiune până la 1 Mai 1921.

§ 17

În caz de neexecutare din partea Ungariei a vreuneia din obligațiunile arătate în prezenta Parte a Tractatului de față, Comisiunea va semnală imediat această neexecutare fiecărei Puteri interesate, făcând totdeodată orice propuneri cari i-ar părea oportune cu privire la măsurile de luat în vederea acestei neexecutări.

§ 18

Măsurile pe cari Puterile aliate și asociate vor avea dreptul să le ia în caz de neexecutare voluntară de către Ungaria și pe cari Ungaria se obligă a nu le considera ca acte de ostilitate, pot să cuprindă acte de prohibiri și de represalii economice și financiare și, în general, orice alte măsuri pe cari Guvernele respective le vor putea considera ca fiind dictate de împrejurări.

§ 19

Plățile, cari trebuiesc să fie efectuate în aur, sau echivalentele lor, drept scont asupra reclamațiilor verificate ale Puterilor aliate și asociate, pot să fie acceptate în orice moment de Comisiune, sub formă de bunuri mobiliare și imobiliare, de mărfuri, de întreprinderi, drepturi și concesiuni înăuntrul teritoriilor ungare sau în afară de aceste teritorii, de nave, obligațiuni, acțiuni sau valori de orice natură sau monede ale Ungariei sau ale altor State; valoarea lor de înlocuire în raport cu aurul fiind fixată la un cuantum just și leal de însăși Comisiunea.

§ 20

Comisiunea, fixând sau acceptând plățile cari se vor efectua prin remiterea de bunuri sau drepturi determinate, va ține seamă de orice drepturi și interese legitime ale Puterilor aliate și asociate sau neutre și ale supușilor lor.

§ 21

Nici un membru al Comisiunii nu va fi responsabil, afară numai față de Guvernul care l-a desemnat, de orice act sau omisiune decurgând din

funcțiunile sale. Nici unul din Guvernele aliate și asociate nu-și asumă vreo răspundere pe seama vreunui alt Guvern.

§ 22

Sub rezerva stipulațiilor Tractatului de față, prezența Anexă va putea fi modificată prin deciziunea unanimă a Guvernelor reprezentate la Comisiune.

§ 23

Când Ungaria și Aliații ei se vor fi achitat de toate sumele ce dătoresc, spre executarea prezentului Tractat sau a deciziunilor Comisiunii, și când toate sumele primite sau echivalentele lor vor fi fost repartizate între Puterile interesate, Comisiunea va fi dizolvată.

Anexa III

§ 1

Ungaria recunoaște dreptul Puterilor aliate și asociate pentru înlocuirea, tonă pentru tonă (capacitate brută) (*juge brute*) și categorie pentru categorie, a tuturor bastimentelor și vaselor de comerț și de pescuit pierdute sau avariate din cauza războiului.

Notus, — cu toate că bastimentele și vasele ungare în ființă astăzi reprezintă un tonaj mult inferior celui al pierderilor suferite de către Puterile aliate și asociate, ca consecință a agresiunii Austro-Ungariei și a aliaților ei — dreptul recunoscut mai sus va fi exercitat asupra acestor vase și bastimente ungare, în condițiunile următoare :

Guvernul ungar, în numele său și în așa chip încât să lege pe orice alți interesați, cedează Guvernelor aliate și asociate proprietatea oricăror vase și bastimente de comerț și de pescuit aparținând supușilor fostului imperiu ungar.

§ 2

Guvernul ungar, în termen de două luni după punerea în vigoare a prezentului Tractat, va predă Comisiunii de reparațiuni toate vasele și bastimentele arătate la paragraful 1.

§ 3

Vasele și bastimentele arătate la paragraful 1 cuprind toate vasele și bastimentele : a) purtând sau având dreptul să poarte pavilionul de comerț austro-ungar, înscrise într'un port al fostului regat al Ungariei, sau b) aparținând unei persoane, unei societăți sau unei companii supuse (*ressortis-*

sant) fostului regat al Ungariei sau unei societăți sau companii a unei alte țări decât țările aliate și asociate și puse sub controlul sau direcțiunea unor supuși (*ressortissants*) ai fostului regat al Ungariei, sau c) actualmente în construcție : 1° în fostul regat al Ungariei ; 2° în alte țări decât în țările aliate sau asociate, pe seama unei persoane, unei societăți sau a unei companii supuse (*ressortissant*) fostului regat al Ungariei.

§ 4

Pentru ca să procure titluri de proprietate pentru fiecare din vasele remise în modul sus arătat, Guvernul ungar :

a) Va remite pentru fiecare vas Comisiunii de reparațiuni, după cererea sa, un act de vânzare sau orice alt titlu de proprietate, stabilind transfertul către zisa Comisiune a deplinei proprietăți a vasului, liber de orice privilegii, ipotecă și sarcini ;

b) Va lua toate măsurile cari i s'ar indica de către Comisiunea de reparațiuni, pentru a asigura zisei Comisiuni punerea acestor vase la dispoziția ei.

§ 5

Ungaria își ia îndatorirea să restituie, în natură și în bună stare Puterilor aliate și asociate, într'un termen de două luni, începând dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, conform unei proceduri ce va fi stabilită de Comisiunea de reparațiuni, toate vasele și alte aparate mobile de navigațiune fluvială cari, dela 28 Iulie 1914, au trecut, sub orice formă, în posesiunea ei sau în posesiunea unuia dintre supușii ei, și cari vor putea fi identificate.

Spre a compensa pierderile tonajului fluvial, datorite oricărei cauze, suferite în timpul războiului de Puterile aliate și asociate și cari nu vor putea fi reparate prin restituțiunile prescrise mai sus, Ungaria își ia îndatorirea să cedeze Comisiunii de reparațiuni o parte din totalul vaselor sale fluviale, până la concurența totalului acestor pierderi, zisa cesiune neputând depăși 20% din totalul acestor vase fluviale așa cum erau în ființă la data de 3 Noembrie 1918.

Modalitățile acestor cesiuni vor fi regulate de arbitrii prevăzuți la articolul 284 al Părții XII (Porturi, Căi pe apă, și Căi ferate) din prezentul Tractat, cari sunt însărcinați să rezolve dificultățile relative la repartiziunea tonajului fluvial și cari decurg din noul regim internațional al unor anumite rețele fluviale sau din modificările teritoriale atingând aceste rețele.

§ 6

Ungaria își ia îndatorirea să ia toate măsurile pe cari Comisiunea de reparațiuni i le va putea indica în scopul de a obține deplinul drept de proprietate asupra tuturor vaselor cari au putut fi transferate în timpul războiului sau ar fi pe cale de transferat sub pavilioane neutre, fără consimțământul Guvernelor aliate și asociate.

§ 7

Ungaria renunță la orice revendicare, de orice natură ar fi, contra Guvernelor aliate și asociate și contra supușilor (*ressortissants*), lor în ceea ce privește deținerea sau utilizarea oricărui vase sau bastimente ungare și orice pierdere sau pagubă suferite de zisele vase și bastimente.

§ 8

Ungaria renunță la orice revendicări asupra vaselor sau încărcăturilor, scufundate din cauza sau în urma unei acțiuni navale inamice, și apoi salvate, și în cari unul din Guvernele aliate sau asociate sau supușii lor au interese, în calitate de proprietari, inchirietori, asigurători sau sub orice alt titlu, chiar dacă vreun Tribunal de orice aie fostei monarhii austro-ungare sau al aliaților ei ar fi pronunțat vre-o sentință de condamnare.

Anexa IV

§ 1

Puterile aliate și asociate cer, și Ungaria acceptă, ca Ungaria pentru a satisface în parte obligațiunile sale menționate în prezenta Parte, și urmând modalitățile mai jos definite, să întreprindă isvoarele sale economice, în mod direct, a restaurarea materială a regiunilor invadate aparținând Puterilor aliate și asociate, în măsura pe care aceste Puteri o vor determina.

§ 2

Guvernele Puterilor aliate și asociate vor prezenta Comisiunii de reparațiuni liste cuprinzând :

a) Animale, mașinile, material de drum de fier, echipamentele, strungurile și toate articolele similare, cu un caracter comercial, cari au fost luate, întrebuintate sau distruse de Ungaria, sau distruse ca o consecință directă a operațiunilor militare, și pe cari aceste guverne, pentru satisfacerea nevoilor imediate și urgente, doresc să le vadă înlocuite cu animale sau articole de aceeași natură,

existând pe teritoriul ungar la data punerii în vigoare a prezentului Tractat ;

b) Materialele de reconstruire (piatră, cărămizi, cărămizi refractare, țigle, lemn de construcție, geamuri, oțel, var, ciment, etc.), mașini, aparate de încălzit, mobile și orice articole cu un caracter comercial, pe cari zisele Guverne doresc să le aibă produse și fabricate în Ungaria și predate lor pentru restaurarea regiunilor invadate.

§ 3

Listele relative la articolele menționate în paragraful 2 a de mai sus vor fi procurate în cele trei luni cari vor urma punerii în vigoare a prezentului Tractat.

Listele vor cuprinde toate detaliile obișnuite în contractele comerciale relativ la articolele arătate, inclusiv specificarea, termenul de predare (acest termen trebuind să nu depășească patru ani) și locul de predare ; dar ele nu vor conține nici preț, nici estimări, aceste prețuri sau estimări trebuind să fie fixate de către Comisiune, după cum se arată mai jos.

§ 4

Îndată după primirea listelor, Comisiunea va examina în ce măsură materialele și animalele menționate în aceste liste, pot fi cerute Ungariei. Pentru a ajunge la deciziunea sa, Comisiunea va ține socoteală de nevoile interne ale Ungariei atât cât va fi trebuință pentru menținerea vieții sociale și economice ; ea va ține socoteală, de asemenea, de prețurile și datele la cari astfel de articole pot fi obținute în țările aliate și asociate, și le vor compara celor aplicabile articolelor ungare ; va ține socoteală, în sfârșit, de interesul general ce guvernele aliate și asociate au pentru ca viața industrială a Ungariei să nu fie dezorganizată în așa fel încât să compromită capacitatea ei de a îndeplini celelalte acte de reparațiune ce i se cer.

Cu toate acestea, nu se va cere Ungariei mașini, echipamente, strunguri și orice articole similare cu caracter comercial, actualmente în serviciu în industrie, decât în cazul când nu se găsesc disponibile și de vânzare stocuri din aceste articole ; pe de altă parte, cererile de această natură nu vor trece de 30% din cantitățile fiecărui articol aflător în serviciul unui stabiliment ungar sau unei întreprinderi ungară oarecare.

Comisiunea va da reprezentanților Guvernului ungar facultatea de a fi ascultați, într'un termen determinat, asupra capacității lui de a procura zisele materiale, animale și obiecte.

Deciziunea Comisiunii va fi apoi, și cât mai repede posibil, notificată Guvernului ungar și diferitelor Guverne aliate și asociate interesate.

Guvernul ungar își ia îndatorirea să predea materialele, obiectele și animalele, specificate în această notificare, și Guvernele aliate și asociate interesate își iau îndatorirea, fiecare în ceea ce îl privește, să primească aceste furnituri, sub rezerva că ele vor fi conforme cu specificările date sau că, după avizul Comisiunii, nu vor fi impropii întrebuințării cerute pentru efectuarea reparațiilor.

§ 5

Comisiunea va determina valoarea de atribuit materialelor, obiectelor și animalelor, predate după cum se arată mai sus, iar Guvernele aliate și asociate cari vor primi aceste furnituri primesc să fie debitate cu valoarea lor și recunosc că suma corespunzătoare va trebui să fie socotită ca o datorie făcută de Ungaria, și care se va repartiza potrivit articolului 167 al Tractatului de față.

În cazul când se va exercita dreptul de a cere restaurarea materială, în condițiunile arătate mai sus, Comisiunea se va încredința că suma trecută în creditul Ungariei reprezintă valoarea normală a muncii făcute sau a materialelor procurate de ea, și că suma la care se ridică reclamațiunea făcută de Puterea interesată pentru paguba reparată în parte, este scăzută în proporția contribuției la reparațiunea astfel efectuată.

§ 6

Core a răspunde nevoilor imediate a țărilor a căror vite au fost luate, consumate sau distruse, Puterile aliate și asociate, vor putea prezentă Comisiunii de reparațiuni, imediat după punerea în vigoare a Tractatului de față, o listă de vite a căror predare o cer, într'un termen de trei luni după punerea în vigoare a Tractatului, ca avans imediat, drept acout, asupra animalelor menționate la paragraful 2 de mai sus.

Comisiunea de reparațiuni va decide ce cantități de vite vor trebui predate în termenul de trei luni mai sus arătat și Ungaria să obligă să efectueze aceste predări conform deciziunilor Comisiunii.

Comisiunea va repartiza între Puterile interesate, animalele ce sunt de predate, ținând seamă de nevoile imediate a fiecăreia dintre Puteri și de nevoile cari au fost satisfăcute prin Tractatele încheiate de Puterile aliate și asociate de o parte, Austria și Bulgaria de altă parte.

Animalele predate vor fi normale ca sănătate și condițiune.

Dacă animalele astfel predate nu pot fi identificate ca fiind luate sau ridicate, valoarea lor va fi trecută în creditul obligațiunilor de reparațiuni ale Ungariei conform stipulațiunilor paragrafului 5 din prezenta anexă.

Anexa V

§ 1

Ungaria dă fiecăruia dintre Guvernele aliate și asociate, sub formă de reparațiuni parțială, o opțiune pentru predarea anuală, în timpul celor 5 ani ce vor urma punerii în vigoare a prezentului Tractat, a materiilor prime enumerate mai jos, până la concurența cantităților cari vor fi, față de importurile anuale din Austro-Ungaria făcute de fiecare dintre țările aliate sau asociate înainte de război, în acelaș raport în care se găsesc resursele Ungariei în actualele ei fruntarii—astfel cum sunt definite prin prezentul Tractat— față de resursele dinainte de război ale fostei monarhii austro-ungare :

Lemn de construcție și produsele lemnului ;

Fier și aliaje de fier ;

Afară de aceasta, Ungaria dă Puterilor aliate și asociate drept reparațiuni parțială o opțiune pentru predarea anuală, în timpul celor 5 ani cari vor urma punerii în vigoare a Tractatului de față, a unei cantități de cărbuni de tracțiune provenind din minele dela Pecs, care va fi fixată în mod periodic de către Comisiunea de reparațiuni și de care Comisiunea de reparațiuni va dispune în favoarea Statului serbo-croato-sloven în condițiunile pe cari ea le va fixa.

§ 2

Prețul ce trebuie plătit pentru produsele arătate la paragraful precedent va fi prețul plătit de supușii (*ressortissants*) ungurii pentru produsele similare, iar ambalajul și transportul lor până la fruntaria ungară se vor efectua în condițiunile cele mai avantajoase cari sunt acordate supușilor (*ressortissants*) ungari pentru predarea unor asemenea produse.

§ 3

Opțiunile prezentei Anexe vor fi exercitate prin mijlocirea Comisiunii de reparațiuni. Aceasta va avea căderea, în ce privește executarea dispozițiunilor de mai sus, să hotărască asupra oricăror chestiuni privitoare la procedură, la calitățile și cantitățile furniturilor, la termenele și modalitățile de predare și de plată. Cererile, însoțite de specificațiunile necesare, vor trebui să fie notificate Ungariei cu o sută douăzeci de zile înainte de data fixată pentru începerea executării, în ce privește predările de făcut, cu începere dela 1 Iulie 1920, și cu treizeci de zile înaintea acestui termen, în ce privește predările de făcut între data punerii în vigoare a prezentului Tractat și data de 1 Iulie 1920. Dacă Comisiunea va socoti că satisfacerea

completă a cererilor este de natură să apese în mod excesiv asupra trebuințelor industriale ungare și să va putea să le amâne sau să le anuleze, precum și să stabilească ordinea de prioritate.

Anexa VI

Ungaria renunță în numele ei și al supușilor (*ressortissants*) ei, în favoarea Italiei, la orice drepturi, titluri sau privilegii asupra cablurilor sau porțiunilor de cabluri care leagă teritoriile italiene, inclusiv teritoriile atribuite Italiei prin prezentul Tractat.

Ungaria renunță de asemenea, în numele ei și al supușilor (*ressortissants*) ei, în favoarea Puterilor aliate și asociate, la orice drepturi, titluri sau privilegii asupra cablurilor sau porțiunilor de cabluri care leagă între ele teritoriile cedate Ungariei diferitelor Puteri aliate și asociate, conform dispozițiilor prezentului Tractat.

Statele interesate vor trebui să mențină așezarea (*atterrissage*) și funcționarea ziselor cabluri.

În ce privește cablul Triest-Corfu, Guvernul italian se va bucura, în raporturile sale cu Societatea proprietară a cablului, de aceeași situație de care se bucură Guvernul austro-ungar.

Valoarea cablurilor sau porțiunilor de cabluri menționate în primele două paragrafe ale prezentei Anexa, calculată pe baza prețului de instalație și micșorată cu un procent echitabil din cauza deprecierei, va fi trecută în creditul Ungariei la capitolul reparațiilor.

SECȚIUNEA II

Dispozițiuni particulare

ARTICOLUL 175

Pentru aplicarea dispozițiilor dela articolul 68, Ungaria se obligă să restituie, respectiv, fiecăreia dintre Puterile aliate și asociate toate actele, documentele, obiectele antice și de artă și orice material științific și bibliografic, ridicate din teritoriile invadate și aparținând fie Statului, fie administrațiilor provinciale, comunale, de binefacere (*hospitalières*) sau eclesiastice ori altor instituțiuni publice sau private.

ARTICOLUL 176

Ungaria va restitui de asemenea lucrurile de orice natură cu cele arătate la articolul precedent, cari ar fi fost ridicate, dela 1 Iunie 1914, din teritoriile cedate, afară de lucrurile cumpărate dela particulari.

Comisiunea de reparațiuni va aplica acestor lucruri, dacă este cazul, dispozițiunile articolului

191, Partea IX (clauze financiare) a prezentului Tractat.

ARTICOLUL 177

Ungaria va restitui respectiv fiecăreia din Guvernele aliate sau asociate interesate, toate actele, documentele și memoriile istorice aflate în stabilimentele ei publice, cari au o legătură directă cu istoria teritoriilor cedate și cari au fost ridicate din aceste teritorii dela 1 Ianuarie 1868. În ce privește Italia, această din urmă perioadă va începe dela data proclamării Regatului (1861).

În ceea ce privește obiectele sau documentele având un caracter artistic, arheologic, științific sau istoric și făcând parte din colecțiunile cari au aparținut mai înainte Guvernului monarhiei austro-ungare sau Coroanei, în cazul când nu vor face obiectul altor dispozițiuni ale Tractatului de față, Ungaria se obligă :

a) să negocieze cu Statele interesate, când i se va cere un aranjament amiabil, în virtutea căruia orice părți a ziselor colecțiuni sau toate acelea din obiectele sau documentele mai sus arătate, cari ar trebui să aparțină patrimoniului intelectual al ziselor State, vor putea fi, cu titlul de reciprocitate, repatriate în țara lor de origină ;

b) și să nu lustrăineze sau să împrăștie nimic din zisele colecțiuni și să nu dispună de nici unul din zisele obiecte timp de douăzeci ani, decât numai în cazul când a intervenit un aranjament special înaintea expirării acestui termen; dar să asigure păstrarea și buna lor conservare și să le țină împreună cu inventariile, cataloagele și documentele administrative, relative la zisele colecțiuni, la dispozițiunea studenților, supuși ai oricăreia din Puterile aliate și asociate.

În mod reciproc, Ungaria va avea dreptul de a se adresa ziselor State, și în special Austriei, pentru a negocia, în aceleași condițiuni ca cele de mai sus, aranjamentele necesare pentru repatrierea în Ungaria a colecțiilor, documentelor și obiectelor mai sus arătate, cărora li se aplică garanțiile prevăzute la alineatul b).

ARTICOLUL 178

Nouile State create din fosta monarhie austro-ungară și Statele cari primesc o parte din teritoriul acestei monarhii, se obligă, la rândul lor, să restituie Guvernului ungar actele, documentele și memoriile cari nu datează de mai mult de douăzeci de ani, cari au un raport direct cu istoria sau cu administrațiunea teritoriului ungar și cari eventual s'ar găsi în teritoriile transferate.

ARTICOLUL 179

Ungaria recunoaște că este ținută să execute față de Italia obligațiunile prevăzute de artico-

Articolul XV al Tractatului din Zürich din 10 Noembrie 1859, de articolul XVIII al Tractatului din Viena din 3 Octombrie 1866 și de Convenția din Florența dela 14 Iulie 1868, încheiate între Italia și Austro-Ungaria, întrucât articolele arătate n'ar fi fost de fapt executate integral și întrucât documentele și obiectele la cari se referă se găsesc pe teritoriul Ungariei sau al aliaților săi.

PARTEA IX

CLAUZE FINANCIARE

ARTICOLUL 180

Sub rezerva derogățiunilor ce ar putea fi acordate de Comisiunea de reparațiuni, se stabilește un privilegiu de rangul întâiu asupra tuturor bunurilor și veniturilor Ungariei pentru plata reparațiunilor și altor sarcini izvorând din Tractatul de față, sau din orice alte tractate și convențiuni complementare, sau din înțelegerile încheiate între Ungaria și Puterile aliate și asociate, în timpul armistițiului semnat la 3 Noembrie 1918.

Până la 1 Mai 1921. Guvernul ungar nu va putea nici exportă aur sau să dispue de el, nici să autorize ca aurul să fie exportat sau să se dispue de el, fără autorizarea prealabilă a Puterilor aliate și asociate, reprezentate prin Comisiunea de reparațiuni.

ARTICOLUL 181

Costul total al întreținerii tuturor armatelor aliate și asociate pe teritoriile ungare ocupate în limitele definite prin prezentul Tractat va fi sub rezerva alineatului 5 al prezentului articol, în sarcina Ungariei, cu începere dela semnarea Armistițiului din 3 Noembrie 1918. Întreținerea armatelor cuprinde hrana oamenilor și a animalelor, cazduirea și cantonamentul, soldele și accesoriile, punctamentele și salariile, dormitul, încălzitul, luminatul, îmbrăcămintea, echipamentul, harnașamentul, armamentul și materialul rulant, serviciile de aeronautică, îngrijirea bolnavilor și a răniților, serviciile veterinare și de remontă, serviciile transporturilor de orice natură (precum: cale ferată, marină sau fluvială, camioane, automobile), comunicațiunile și corespondențele și, în genere, toate serviciile administrative și tehnice, a căror funcționare e necesară pentru antrenarea trupelor, menținerea efectivelor și forței lor militare.

Rambursarea tuturor cheltuelilor cuprinse în categoriile de mai sus, întrucât ele corespund cumpărăturilor sau rechizițiunilor făcute de Gu-

vernele aliate și asociate în teritoriile ocupate, va fi efectuată, de către Guvernul ungar, Guvernelor aliate și asociate, în coroane sau în orice altă monedă având cursul legal și înlocuind coroana în Ungaria.

În toate cazurile, când un Guvern aliat va fi achitat aceste cumpărături sau aceste rechizițiuni din teritoriul ocupat, în altă monedă decât coroana, aceste cheltueli îi vor fi rambursate în orice monedă având un curs legal în Ungaria, pe cursul schimbului admis în mod general la data acestei rambursări sau pe un curs convenit.

Orice alte cheltueli dintre cele enumerate mai sus, vor fi rambursate în moneda țării creditoare.

Dispozițiunile ce preced se vor aplică operațiunilor militare cari au avut loc după 3 Noembrie 1918, în măsura în care Comisiunea de reparațiuni o va crede necesară, și aceasta din urmă va avea, în ceea ce privește aceste operațiuni, depline puteri de a hotări asupra tuturor chestiunilor cari privesc în special:

a) cheltuelile armatelor de operațiune, și mai ales specificarea lor, suma la care se ridică, parte din aceste cheltueli care urmează să fie imputată Ungariei, modul și moneda de plată a acestei părți, cu toate dispozițiunile eventuale de privilegiu sau întâietate, relative la această plată;

b) rechizițiunile bunurilor și valorilor de orice natură, efectuate în cursul operațiunilor și în special clasificarea eventuală ca pradă de război a uneia sau alteia din părți a acestor bunuri sau valori, restituțiunile ce urmează a fi prescrise, imputarea în contul reparațiunilor Puterii deținătoare a sumei reprezentând bunurile și valorile nerestituite, modul de plată, fie în numerar, fie prin compensațiune, în contul reparațiunilor sumelor astfel imputate, scadențele de plată sau de compensațiune.

ARTICOLUL 182

Ungaria confirmă predarea întregului material predat sau care urmează să fie predat de ea Puterilor aliate și asociate pentru executarea armistițiului din 3 Noembrie 1918 și a tuturor convențiunilor ulterioare de armistițiu, și recunoaște dreptul Puterilor aliate și asociate asupra acestui material.

Va fi trecută la creditul Ungariei, după scăderea sumelor datorite pentru reparațiuni Puterilor aliate și asociate, valoarea socotită de către Comisiunea de reparațiuni a materialului arătat mai sus, asupra căruia Comisiunea de reparațiuni s'ar pronunță că, față cu caracterul său nemilitar, valoarea lui trebuie să fie trecută în creditul Ungariei.

Nu vor fi trecute în creditul Ungariei bunurile

aparținând Guvernelor aliate și asociate sau sușilor (*ressortissants*) lor, și restituite sau predate astfel cum erau (*à l'identique*), drept executare a Convențiilor de armistițiu.

ARTICOLUL 183

Privilegiul stabilit prin articolul 180 se va exercita în ordinea următoare, sub rezerva menționată în ultimul paragraf al prezentului articol:

a) Costul armatelor de ocupațiune, așa cum e definit în articolul 181, în timpul Armistițiului;

b) Costul tuturor armatelor de ocupațiune, așa cum e definit în articolul 181, după intrarea în vigoare a Tractatului de față;

c) Totalul reparațiilor rezultând din Tractatul de față sau din tractatele și convențiunile complementare;

d) Toate celelalte sarcini ce ar cădea asupra Ungariei în virtutea convențiilor de armistițiu, a Tractatului de față sau a tractatelor și convențiilor complementare.

Plata aprovizionării Ungariei în produse alimentare și materii prime, precum și toate celelalte plăți ce ar avea de efectuat Ungaria în măsura în care Guvernele aliate și asociate le vor fi găsit necesare pentru a permite Ungariei de a face față obligațiilor sale de a repara, vor avea precădere în măsura și în condițiunile ce au fost sau ce ar putea fi stabilite de către guvernele ziselor Puteri.

Plata cheltuelilor armatelor întrebuintate la operațiunile cari au avut loc după 3 Noemvrie 1918, vor avea întâietate în măsura și condițiunile cari vor fi fixate de către comisiunea de reparațiuni în virtutea dispozițiilor art. 181.

ARTICOLUL 184

Dispozițiunile precedente nu aduc atingere dreptului fiecăreia din Puterile aliate și asociate de a dispune de averile și proprietățile inamice găsite sub jurisdicțiunea lor în momentul intrării în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 185

Dispozițiunile ce preced nu pot atinge în nici un caz gajurile sau ipotecile constituite în mod regulat în folosul Puterilor aliate și asociate sau al sușilor lor, de fostul guvern ungar sau de sușii (*ressortissants*) fostului Regat al Ungariei asupra bunurilor și veniturilor ce le aparțin, în toate cazurile în cari constituirea acestor gajuri și ipoteci ar fi anterioară existenței stării de război între Austro-Ungaria și fiecare din Puterile interesate, afară de cazul în care modificările acestor gajuri și ipoteci sunt expres prevăzute conform prezentului Tractat sau tractatelor și convențiilor complementare.

ARTICOLUL 186

1° Fiecare dintre Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare și fiecare dintre Statele create în urma desmembrării acestei monarhii, inclusiv Ungaria, vor trebui, întrucât le au fost recunoscute teritoriile, conform cu Tractatul de față, să-și asume răspunderea unei părți din datoria fostului guvern ungar, garantată în special cu drumuri de fier, sau alte bunuri, așa precum eră constituită la 28 Iulie 1914. Partea pe care și-o asumă fiecare Stat va fi aceea care, după părerea Comisiunii de reparațiuni, reprezintă partea datoriei garantată prin drumurile de fier și alte bunuri transferate zisului Stat, conform prezentului Tractat sau tractatelor și convențiilor complementare.

Valoarea obligațiunii privitoare la datoria garantată, luată asupra sa de fiecare Stat, afară de Ungaria, va fi evaluată de Comisiunea de reparațiuni după principiile pe cari aceasta le va socoti echitabile. Valoarea astfel fixată, va fi dedusă din suma datorită Ungariei de Statul în chestiune, pentru bunurile și proprietățile fostului și actualului guvern ungar, cari sunt dobândite de acest Stat împreună cu teritoriul transferat. Fiecare Stat va fi răspunzător numai de partea datoriei garantată, pe care o ia asupra sa, conform prezentului articol și purtătorii părții de datorie garantată, luată asupra sa de un Stat cesionar, nu vor avea drept de recurs în contra nici unui alt Stat.

Bunurile destinate în special la garantarea datorilor arătate în prezentul articol, vor rămâne destinate în special pentru a garanta noii datorii. Înșă, în cazul când, prin prezentul Tractat, aceste bunuri s'ar împărți între mai multe State, fracțiunea situată pe teritoriul unuia din ele, va garanta partea de datorie luată asupra sa de zisul Stat, cu excluderea oricărei alte părți din datorie.

Pentru aplicarea prezentului articol, vor fi considerate ca datorii garantate obligațiunile de plată luate de fostul guvern ungar și privitoare la cumpărări de linii de drum de fier sau de proprietăți de aceeaș natură. Repartizarea sarcinilor cari rezultă din aceste obligațiuni va fi determinată de Comisiunea de reparațiuni în acelaș mod ca și pentru datorile garantate.

Datoriile a căror sarcină este transferată, conform prezentului articol, vor fi socotite în moneda Statului care își asumă sarcina, în cazul când datoria primitivă eră socotită în monedă de hârtie austro-ungară. Cursul adoptat pentru această conversiune va fi cursul după care Statul, care ia asupra sa datoria, a efectuat primul schimb de coroane de hârtie austro-ungare în propria sa monedă. Baza conversiunii coroanei de hârtie austro-ungară în moneda în care vor fi socotite titlurile, va fi

supusă aprobării Comisiunii de reparațiuni, care va putea, dacă va crede necesar, să ceară ca Statul, care face această conversiune, să-i modifice condițiunile. O astfel de modificare nu va fi cerută decât în cazul când Comisiunea este de părere că valoarea, după cursul schimbului în străinătate a monedei sau a monedelor substituite monedei în care erau socotite titlurile vechi, este cu mult inferioară, în momentul conversiunii, valorii, după cursul schimbului în străinătate, a monedei primitive.

Dacă datoria ungară primitivă a fost socotită într'una sau mai multe monede străine, noua datorie va fi socotită în aceeaș sau în aceleași monede.

Dacă datoria ungară primitivă a fost socotită în monede de aur austro-ungare, noua datorie va fi socotită în lire sterlinge și în dolari ai Statelor Unite ale Americii, prin valori echivalente, după greutatea și titlurile respective ale celor trei monede, conform legislațiunilor în vigoare la 1 Ianuarie 1914.

În cazul când vechile titluri stipulau, în mod explicit sau implicit, alegerea unui curs fix de schimb asupra străinătății sau orice altă opțiune de schimb, nouile titluri vor trebui să aibă aceleași avantaje.

2° Fiecare dintre Statele cărora li s'a transferat un teritoriu care făcea parte din vechea monarhie austro-ungară, inclusiv Ungaria, și fiecare dintre Statele create în urma desmembrării acestei monarhii, vor trebui să ia asupra lor răspunderea unei părți din datoria publică ungară, negarantată și reprezentată prin titluri, astfel precum eră constituită la 28 Iulie 1914, și calculată, luându-se drept bază media celor trei ani financiari 1911, 1912 și 1913, după raportul existent între anumite categorii de venituri din teritoriul împărțit conform Tractatului de față și veniturilor corespunzătoare ale întregului teritoriu al fostului regat al Ungariei, cari venituri, după părerea Comisiunii de reparațiuni, vor fi cele mai indicate și de adevărata măsură a facultăților contributive respective ale acestor teritorii. Veniturile Bosniei și Hercegovinei nu vor intra în acest calcul.

Totus, când înainte de 28 Iulie 1914, existau acorduri financiare relative la datoria publică ungară negarantată, reprezentată prin titluri, Comisiunea de reparațiuni va putea ține seamă de aceste acorduri, procedând la repartizarea acestei datorii între Statele mai sus menționate.

Obligațiunea stipulată în prezentul articol, privitoare la datoria reprezentată prin titluri, va fi executată în condițiunile fixate în Anexa de mai jos.

Guvernul ungar va fi singur răspunzător de

toate obligațiunile contractate mai înainte de 28 Iulie 1914 de fostul guvern ungar, altele decât angajamentele reprezentate prin titluri de rență, bonuri, obligațiuni, valori și bilete desemnate special în prezentul Tractat.

Nici una din dispozițiunile prezentului articol și ale Anexei de mai jos nu se vor aplica titlurilor fostului guvern ungar depuse la Banca Austro-Ungariei drept garanție a biletelor emise de această bancă.

A n e x ă

Datoria ce urmează a fi repartizată, după cum s'a arătat la articolul 186, este vechea datorie publică ungară negarantată, reprezentată prin titluri, astfel cum eră constituită la 28 Iulie 1914.

În termen de trei luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, Statele cari iau în sarcina lor vechea datorie publică ungară negarantată, vor stampila, dacă n'au făcut-o încă, cu un timbru special pentru fiecare din ele, toate titlurile acestei datorii cari se găsesc pe teritoriile lor respective. Se va lua notă de numerele titlurilor astfel stampilate și aceste numere vor fi trimise Comisiunii de reparațiuni împreună cu celelalte documente relative la această operație de stampilare.

Purtătorii de titluri deținute în teritoriul unui Stat care trebuie să le stampileze, conform prezentei Anexa, vor deveni, din ziua punerii în vigoare a prezentului Tractat, creditorii zisului Stat pentru valoarea acestor titluri, și nu vor putea exercita nici un recurs în contra vreunui alt Stat.

Când stampilarea va arăta că valoarea titlurilor provenind dintr'o emisiune dată de vechea datorie publică ungară negarantată, deținută în teritoriul unui Stat, este inferioară părții zisei emisiuni pusă în sarcina sa de Comisiunea de reparațiuni, zisul Stat va trebui să remită acestei Comisiuni noi titluri de o valoare egală diferenței constatate. Comisiunea de reparațiuni va fixa forma acestor noi titluri și valoarea cupoanelor (*coupons*). Aceste noi titluri vor conferi, în ce privește dobânda și amortizarea, aceleași drepturi ca vechile titluri pe cari le înlocuiesc. Toate celelalte caracteristice ale lor vor fi determinate cu aprobarea Comisiunii de reparațiuni.

Dacă titlul primitiv eră exprimat în monedă de hârtie austro-ungară, noul titlu prin care va fi înlocuit va fi exprimat în moneda Statului emitent. Cursul adoptat pentru această conversiune va fi cursul, după care Statul emitent va fi făcut primul schimb de coroane de hârtie austro-ungară cu propria sa monedă. Baza conversiunii coroanei de hârtie austro-ungară în moneda în care titlurile vor fi exprimate va fi supusă la aprobarea Comi-

sumii de reparațiuni, care va putea, dacă va sosi oportun, să ceară ca Statul care face această conversiune să-i modifice condițiunile. O astfel de modificare nu va fi cerută decât dacă Comisiunea este de părere că valoarea, după schimbul asupra străinătății, a monedei sau a monezilor substituite monedei în care erau exprimate titlurile vechi, este cu mult inferioară în momentul conversiunii, valorii după schimbul asupra străinătății, a monedei primitive.

Dacă titlul primitiv era exprimat într'una sau în mai multe monede străine, noul titlu va fi exprimat în aceeași sau aceleași monede. Dacă titlul primitiv era exprimat în monede de aur austro-ungare, noul titlu va fi exprimat în lire sterlinge sau în dolari de aur ai Statelor-Unite pentru valori echivalente, echivalențele fiind determinate după greutatea și titlurile respective ale celor trei monezi, conform legislațiunilor în vigoare la 1 Ianuarie 1914.

În cazul când vechile titluri stipulau, explicit sau implicit, alegerea unui curs fix de schimb asupra străinătății, sau orice altă opțiune de schimb, nouele titluri vor trebui să aibă aceleași avantaje.

Când stampilarea va fi arătat că valoarea titlurilor provenind dintr'o emisiune dată de vechea datorie publică ungară negarantată, și deținută în teritoriul unui Stat, este superioară părții zisei emisiuni pusă în sarcina sa de Comisiunea de reparațiuni, zisul Stat va trebui să primească dela această Comisiune o parte proporțională din fiecare din nouile emisiuni de titluri, făcute conform dispozițiunilor prezentei anexe.

Purtătorii de titluri ale vechei datorii publice ungară negarantate, deținute în afară de Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare sau cari sunt născute din desmembrarea acestei monarhii, în care se curmă și Ungaria, vor remite, prin mijlocirea Guvernelor lor respective, Comisiei de reparațiuni titlurile pe cari le au. În schimb această Comisiune le va liberă certificate cari să le dea dreptul la o parte proporțională din fiecare din nouile emisiuni de titluri, făcute pentru schimbul de titluri corespunzătoare, remise conform cu dispozițiunile prezentei Anexe.

Statul sau purtătorii cari vor avea dreptul la o parte din fiecare din nouile emisiuni de titluri, făcute conform cu dispozițiunile prezentei Anexe, vor primi o parte din valoarea totală a titlurilor ieșite din aceste emisiuni, calculată după raportul existent între valoarea titlurilor vechei emisiuni ce dețineau, și valoarea totală a vechei emisiuni prezentate pentru schimb Comisiunii de reparațiuni ca executare a prezentei Anexe.

Comisiunea de reparațiuni va putea, dacă socotește această oportun, să încheie aranjamente cu

purtătorii de noi titluri emise pentru executarea prezentei Anexe, în vederea emisiunii de împrumuturi de unificare pentru fiecare din Statele debitoare. Titlurile acestor împrumuturi vor fi substituite titlurilor emise spre executarea prezentei Anexe, cu condițiuni fixate după înțelegerea dintre Comisiune și purtători.

Statul care a luat asupra sa răspunderea unui titlu al fostului Guvern ungar va lua de asemenea sarcina cupoanelor sau anuității de amortizare a acestui titlu, care, dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, ar fi devenit exigibile și n'ar fi fost plătite.

Datoria de repartizat după cum se arată la art. 186 conține, în afară de fosta datorie publică ungară negarantată, de care e vorba mai sus, partea de datorie austriacă a cărei sarcină incumbă guvernului fostului regat al Ungariei drept executare a Convențiunii adiționale, aprobată de către legea austro-ungară din 30 Decembrie 1907 (B. L. I. No. 278) și care reprezintă contribuțiunea la datoria generală a Austro-Ungariei a teritoriilor depinzând de sfânta coroană a Ungariei.

Fiecare Stat, care în virtutea Tractatului de față își asumă o parte a datoriei austriace despre care tratează paragraful precedent, va trebui să remită Comisiunii de reparațiuni noile titluri pentru o sumă egală cu partea zisei datorii austriace care-i este atribuită.

Socotirea acestor titluri va fi fixată de către Comisiunea de reparațiuni. Ea va trebui să reproducă pe cât mai exact posibil socotirea fostelor titluri austriace cărora aceste titluri vor trebui să fie substituite, pentru a fi remise Statelor sau purtătorilor titlurilor austriace, cari au dreptul la o parte din fiecare din nouile emisiuni de titluri, făcute conform dispozițiunilor Anexei articolului 203 din Tractatul cu Austria.

ARTICOLUL 187

1° În cazul în care nouile frontarii, așa precum sunt fixate de prezentul Tractat, ar fracționa o circumscripție administrativă care avea asupra sa sarcina unei datorii publice regulat constituită, fiecare din nouile părți ale zisei circumscripții va lua o parte din această datorie, care va fi determinată de Comisiunea de reparațiuni după principiile stabilite de articolul 186 al Tractatului de față pentru repartiziunea datorii de Stat, Comisiunea de reparațiuni va regulă modurile de executare.

2° Datoria publică a Bosniei și Herzegovinei va fi considerată ca datorie de circumscripție administrativă și nu ca datorie publică a fostei monarhii austro-ungare.

ARTICOLUL 188

În termen de două luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, fiecare din Statele cărora conform prezentului Tractat li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, în care se cuprind și Ungaria, vor stampila, dacă nu au făcut aceasta, cu un timbru special fiecărui din ele, diferitele titluri corespunzătoare părții datoriei de război a fostului Guvern ungar reprezentată prin titluri, deținută în teritoriile lor respective și legal emisă înainte de 31 Octombrie 1918.

Valorile astfel stampilate vor fi schimbate cu certificate și retrase din circulație; se va lua notă de numerele lor și vor fi trimise Comisiunii de reparațiuni cu toate documentele relative la această operație de schimb.

Faptul pentru un Stat de a fi stampilat și înlocuit titluri prin certificate în condițiunile prevăzute de prezentul articol nu va implica pentru acest Stat obligațiunea de a lua asupra sa sau de a recunoaște prin aceasta o sarcină oarecare, afară numai dacă nu a dat el însuș această semnificare precisă operațiunilor de stampilare și de înlocuire.

Statele menționate mai sus, afară de Ungaria, nu vor fi ținute de nici o obligațiune pentru datoria de război a fostului Guvern ungar, oriunde s'ar găsi titlurile acestei datorii, însă nici Guvernele acestor State, nici supușii (*ressortissants*) lor nu vor putea, în nici un caz, să exercite vreun recurs contra altor State, în care se cuprind și Ungaria, pentru titlurile de datorie de război, ai căror proprietari sunt ele însăși sau supuși (*ressortissants*) lor.

Sarcina părții de datorie de război a fostului Guvern ungar care, înainte de semnarea prezentului Tractat, era proprietatea supușilor sau Guvernelor altor State decât Statele cărora li s'a atribuit un teritoriu din fosta monarhie austro-ungară conform Tractatului de față va fi exclusiv suportată de Guvernul ungar, și celelalte State menționate mai sus nu vor fi în nici un fel responsabile de această parte a datoriei de război.

Dispozițiunile prezentului articol nu se vor aplica titlurilor fostului Guvern ungar, cari au fost deținute de el la Banca Austro-Ungariei pentru garantarea biletelor emise de această bancă.

Guvernul ungar actual va fi singur responsabil de toate angajamentele contractate în timpul războiului de fostul Guvern ungar, afară de cele reprezentate prin titluri de rentă, bonuri, obligațiuni, valori și bilete arătate în mod expres în prezentul Tractat.

ARTICOLUL 189

1° În termen de două luni dela punerea în vigoare a Tractatului cu Austria, Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare sau cari s'au născut din desmembrarea zisei monarhii, în care se cuprind Austria și Ungaria actuală, vor trebui, dacă n'au făcut aceasta până acum, să stampileze cu un timbru special fiecărui din ele, biletele Băncii austro-ungare deținute în teritoriile lor respective.

2° În termen de douăsprezece luni dela punerea în vigoare a Tractatului cu Austria, Statele cărora li s'au transferat un teritoriu din fosta monarhie austro-ungară sau cari s'au născut din desmembrarea zisei monarhii, în care se cuprind Austria și Ungaria actuală, vor trebui să înlocuească prin propria lor monedă sau printr'o monedă nouă, în condițiunile ce vor determina, biletele stampilate cum s'a arătat mai sus.

3° Guvernele Statelor cari ar fi făcut conversiunea biletelor Băncii Austro-Ungariei, fie stampilându-le, fie punând în circulație propria lor monedă sau o monedă nouă, și cari, în cursul acestei operațiuni, ar fi retras din circulație, fără a le stampila, toate sau o parte din aceste bilete, vor trebui, fie să stampileze biletele astfel retrase, fie să le țină la dispoziția Comisiunii de reparațiuni.

4° În termen de 14 luni dela punerea în vigoare a Tractatului cu Austria, Guvernele cari au schimbat, conform dispozițiunilor prezentului articol, biletele Băncii Austro-Ungariei cu propria lor monedă sau o monedă nouă, vor trebui să remită Comisiunii de reparațiuni toate biletele Băncii Austro-Ungare stampilate sau nu, cari au fost retrase din circulație cu ocazia acestui schimb.

5° Comisiunea de reparațiuni va dispune, în condițiunile prevăzute la Anexa de mai jos, de toate biletele cari li vor fi fost remise spre executarea prezentului articol.

6° Operațiunile de lichidare ale Băncii Austro-Ungare vor avea loc a doua zi după semnătura Tractatului cu Austria.

7° Lichidarea va fi făcută de comisari numiți în acest scop de Comisiunea de reparațiuni.

În această lichidare, comisarii vor trebui să observe regulele statutare și, în general, regulamentele în vigoare relative la funcționarea băncii, fără să se aducă vreo atingere dispozițiunilor prevăzute în prezentul articol.

În cazul în care s'ar ivi îndoeli în privința interpretării regulelor privitoare la lichidarea băncii, așa cum sunt fixate, fie prin prezentele articole și anexe, fie prin statutele băncii, deferendul va fi supus Comisiunii de reparațiuni sau

inui arbitru numit de ea. Deciziunea va fi fără apel.

10° Biletele emise de bancă după 27 Octombrie 1918 vor avea ca unică garanție titlurile emise de Guvernele austriac și ungar din trecut sau actuale și depuse la bancă ca garanție a emisiunii acestor bilete. Cu toate acestea, purtătorii acestor bilete nu vor avea nici un drept asupra celorlalte elemente ale activului băncii.

20° Purtătorii de bilete emise de bancă până la 27 Octombrie 1918 inclusiv, întrucât, conform prezentului articol, aceste bilete vor îndeplini condițiunile necesare pentru a fi admise la lichidare, vor avea drepturi egale asupra întregului activ al băncii, titlurile emise de fostele sau actualele Guverne austriac și ungar și depuse la bancă ca garantare a diverselor emisiuni de bilete, nu sunt considerate ca făcând parte din acest activ.

30° Vor fi anulate titlurile depuse la bancă de Guvernele austriac și ungar din trecut și actuale, care garantarea biletelor emise până la 27 Octombrie 1918 inclusiv, întrucât corespund unor bilete convertite în teritoriile fostei monarhii austro-ungară, așa precum eră constituită la 28 Iulie 1914, de State cărora li s'a transferat aceste teritorii sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, în care se cuprind Austria și Ungaria.

40° Titlurile cari au fost depuse de fostele și actualele Guverne austriac și ungar din trecut și actual ca garantare a biletelor emise până la 27 Octombrie 1918 inclusiv și cari n'ar fi fost anulate prin aplicarea paragrafului 10 al prezentului articol, vor continua să garanteze, până la concurența datorită, biletele acelorași emisiuni cari, la 15 Iunie 1919, se găseau deținute în afară de fosta monarhie austro-ungară. Aceste bilete cuprind, în afară de oricare altele: 1) biletele adunate de Statele cesionare în partea din teritoriile lor respective situată în afară de fosta monarhie și cari vor fi remise Comisiunii de reparațiuni conform paragrafului 4; 2) biletele adunate de orice alte State și cari vor fi prezentate, conform dispozițiunilor Anexei de mai jos, comisarilor însărcinați cu lichidarea băncii.

50° Purtătorii oricăror alte bilete emise până la 27 Octombrie 1918 inclusiv nu vor avea nici un drept asupra titlurilor depuse de fostele și actualele Guverne austriac și ungar din trecut și actual ca garanție a emisiunii de bilete și în general nici asupra activului băncii. Titlurile, cari nu vor fi fost distruse sau nu vor fi primit o destinație conform condițiunilor prevăzute la paragrafele 10 și 11, vor fi anulate.

60° Guvernele Austriei și Ungariei actuale vor

lua asupra lor singure, pentru părțile lor respective și în afară de orice alte State, sarcina tuturor titlurilor cari au fost depuse la bancă de fostele și actualele Guverne austriac și ungar din trecut și actual ca acoperire a emisiunilor de bilete și cari nu vor fi fost anulate.

140° Purtătorii de bilete ai Băncii Austro-Ungare nu vor avea recurs în contra Guvernelor Austriei și Ungariei actuale, nici în contra oricărui alt Guvern, pentru pierderi pe cari le-ar putea cauza lichidarea băncii.

150° În cazul când dificultăți de aplicare s'ar naște dela data când va fi semnat prezentul Tractat, Comisiunea de reparațiuni va avea depline puteri pentru a modifica termenele prevăzute în prezentul articol.

A n e x ă

§ 1

Guvernele respective, transmitând Comisiunii de reparațiuni toate biletele Băncii Austro-Ungariei retrase din circulație ca executare a articolului 189, vor remite de asemenea Comisiunii toate documentele cari stabilesc natura și valoarea conversiunilor ce au făcut.

§ 2

Comisiunea de reparațiuni, după ce va examina aceste documente, va liberă ziselor Guverne certificate stabilind în mod distinct valoarea totală a biletelor de bancă ce au convertit:

- a) în limitele fostei monarhii austro-ungare, așa cum eră constituită la 28 Iulie 1914;
- b) în orice alte locuri.

Aceste certificate vor permite purtătorilor lor de a valorifica înaintea comisarilor însărcinați cu lichidarea băncii drepturile pe cari biletele astfel schimbate le reprezintă în repartiția activului băncii.

§ 3

Indată ce lichidarea băncii se va termina Comisiunea de reparațiuni va distruge biletele astfel retrase.

§ 4

Biletele emise până la 27 Octombrie 1918 inclusiv nu vor da drepturi asupra activului băncii decât întrucât vor fi prezentate de Guvernul țării în care au fost deținute.

ARTICOLUL 190

Fiecare din Statele cărora li s'a transferat un teritoriu din fosta monarhie austro-ungară sau

cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, în care se cuprind și Ungaria, vor avea deplină libertate de acțiune în ce privește moneda divizionară a fostei monarhii austro-ungare existând în teritoriile lor respective.

Aceste State nu vor putea, în nici un caz, fie în numele lor, fie în acela al supușilor (*ressortissants*) lor, să exercite vreun recurs în contra altor State pentru moneda divizionară pe care o dețin.

ARTICOLUL 191

Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, vor dobândi toate bunurile și proprietățile ce aparțin Guvernului ungar, din trecut sau actual, și situate pe teritoriile lor respective.

După prezentul articol, bunurile și proprietățile fostului sau actualului Guvern ungar vor fi considerate ca cuprinzând bunurile aparținând fostului regat al Ungariei și interesele acestui regat în bunurile cari aparțineau în comun monarhiei austro-ungare, precum și toate proprietățile Coroanei și bunurile private ale fostei familii suverane a austro-ungariei.

Aceste State nu vor putea totuși să ridice nici o pretențiune asupra bunurilor și proprietăților fostului sau actualului Guvern al Ungariei situate în afară de teritoriile lor respective.

Valoarea bunurilor și proprietăților dobândite de diferitele State, exceptând Ungaria, se va fixa de Comisiunea de reparațiuni pentru a fi trecută în debitul Statului dobânditor și în creditul Ungariei în contul sumelor datorite ca titlu de reparațiuni. Comisiunea de reparațiuni va trebui să mai scadă din valoarea proprietăților publice astfel dobândite o sumă proporțională cu contribuția în bani, în pământ sau în material, dată deadreptul cu ocaziunea acestor proprietăți de către provincii, comune sau alte autorități locale autonome.

În cazul unui Stat dobânditor conform acestui articol și fără a se aduce atingere dispozițiilor articolului 186 cu privire la datoria amanetată, se va scădea din valoarea trecută în creditul Ungariei și în debitul zisului Stat, conform alineatului precedent, partea din datoria neamanetată a fostului guvern ungar pusă în sarcina zisului Stat dobânditor pe baza zisului articol 186 și corespunzând, după părerea Comisiunii de reparațiuni cheltuelilor făcute pentru bunurile și proprietățile dobândite. Valoarea de scăzut se va fixa de către Comisiunea de reparațiuni după principiile pe cari le va găsi echitabile.

Printre bunurile și proprietățile Guvernului ungar, trecut sau actual, trebuie să fie cuprinse

o parte din bunurile imobiliare de orice natură din Bosnia și Herzegovina, pentru cari guvernul fostei monarhii austro-ungare a plătit Guvernului otoman 2.500.000 lire turcești, conform art. 5 al convenției din 26 Februarie 1909. Această parte va fi proporțională cu contribuția suportată de fostul regat al Ungariei la zisa plată și valoarea, socotită de către Comisiunea de reparațiuni, va fi trecută în creditul Ungariei la titlul reparațiilor.

Ca excepție la dispozițiile de mai sus, se vor transfera fără plată :

1° Bunurile și proprietățile provinciilor, comunelor și altor instituțiuni locale autonome din fosta monarhie austro-ungară, precum și bunurile și proprietățile din Bosnia și Herzegovina cari nu aparțineau fostei monarhii austro-ungare.

2° Școlile și spitalele, proprietăți ale fostei monarhii austro-ungare ;

În afară de aceasta și după autorizarea Comisiunii de reparații, Statele vizate de alineatul întâiu și cărora li s'au transferat teritorii vor putea dobândi fără plată toate imobilele sau alte bunuri situate în teritoriile respective și cari au aparținut mai înainte Regatelor Boemiei sau Croației-Slavoniei-Dalmației sau Bosniei-Herzegovinei sau Republicilor Ragusa, Veneția sau Principatelor episcopale Trente și Bressanone și a căror principală valoare constă în amintirile istorice rămase dela ele.

ARTICOLUL 192

Ungaria renunță în ceea ce o privește, la orice reprezentare sau participare pe cari Tractate, convențiuni sau orice fel de înțelegeri i le asigură ei sau supușilor (*ressortissants*) ei în administrația sau controlul comisiunilor, agenților și băncilor de Stat, și în oricari alte organizări financiare și economice cu caracter internațional de control sau de gestiune, funcționând în vreunul din Statele aliate și asociate, în Germania, în Austria, în Bulgaria sau în Turcia, în posesiunile și dependențele sus ziselor State, precum și în fostul Imperiu rusesc.

ARTICOLUL 193

1° Ungaria se obligă a transfera în termen de o lună, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului cu Austria, sumei în aur depusă la Banca Austro-Ungariei în numele Consiliului de administrație al datoriei publice otomane ca garanție a primei emisiuni de bilete-monedă a Guvernului turc.

2° Ungaria renunță, în ceea ce o privește, la beneficiul tătului stipulațiilor inserate în Tracta-

ele din București și din Brest-Litowsk și Tractatele complementare, fără ca să se aducă atingere articolului 227, Partea X (Clauze economice) din prezentul Tractat.

Ea se obligă a transfera în mod respectiv, fie României, fie Principalelor Puteri aliate și asociate, orice instrumente monetare, bani, valori și instrumente negociabile sau produse, pe cari le-a primit spre executarea Tractatelor suszise.

3° Sumele în bani cari trebuie să plătească și instrumentele monetare, valorile și produsele de orice fel cari trebuie să predate sau transferate pe baza stipulațiilor prezentului articol vor fi întrebuințate în favoarea către Principalele Puteri aliate și asociate, conform cu modalitățile ce se vor determina ulterior în favoarea către zisele Puteri.

4° Ungaria se obligă a recunoaște transferările de aur prevăzute de articolul 259, alineatul 5, din Tractatul de pace încheiat la Versailles în 28 Iunie 1919 de Puterile aliate și asociate și Germania, precum și transferările de creanțe vizate de articolul 261 din același Tractat.

ARTICOLUL 194

Fără a aduce vreo atingere renunțării Ungariei, în virtutea altor dispozițiuni din Tractatul de față, la drepturile ce are, ea sau supușii (*ressortissants*) ei, Comisiunea de reparațiuni va putea preinde, în termen de un an dela intrarea în vigoare a Tractatului de față, ca Ungaria să dobândească toate drepturile și interesele supușilor săi (*ressortissants*) în orice întreprindere de utilitate publică sau în orice concesiune în Rusia, în Turcia, în Germania, în Austria sau în Bulgaria, sau în posesuniile și în dependențele acestor State, sau pe un teritoriu care, aparținând altă dată Ungariei sau aliaților ei, trebuie să fie transferat de Ungaria sau de aliații ei, sau administrat de un procurator pe baza unui Tractat încheiat cu Puterile aliate și asociate. Ungaria, pe de altă parte, urmează să transfere în termen de șase luni, cu începere dela data cererii, Comisiunii de reparațiuni, totalitatea acestor drepturi și interese și a tuturor drepturilor și intereselor similare pe cari Guvernul ungar, cel trecut sau cel actual, le poate posedă.

Ungaria va suporta sarcina de a despăgubi pe supușii (*ressortissants*) ei astfel deposedați, iar Comisiunea de reparațiuni va trece în creditul Ungariei, spre a fi deduse din sumele datorite drept de reparațiuni, sumele ce corespund valorii drepturilor și intereselor transferate, astfel cum această valoare va fi fixată de către Comisiunea reparațiilor. Ungaria va trebui să comunice Comisiunii de reparațiilor, în termen de 6 luni dela data intrării în vigoare a Tractatului de față, lista tuturor drepturilor și intereselor în chestiune, fie ele

dobândite definitiv, fie eventuale sau neexercitate încă, și va renunța în folosul Puterilor aliate și asociate, în numele ei și în acel al supușilor (*ressortissants*) ei, la toate drepturile și interesele sus arătate, cari n'ar fi fost menționate în lista de mai sus.

ARTICOLUL 195

Ungaria se obligă să nu pună nici un obstacol dobândirii, de către guvernele german, austriac, bulgar sau turc, oricăror drepturi și interese pentru supușii (*ressortissants*) germani, austriaci, bulgari sau turci în orice întreprindere de utilitate publică sau în orice concesiune din Ungaria, cari ar putea să fie reclamate de Comisia de reparațiuni, conform Tractatelor de pace, Tractatelor sau convențiilor complementare respectiv încheiate între Puterile aliate și asociate și Guvernele german, austriac, bulgar sau turc.

ARTICOLUL 196

Ungaria se obligă a transfera Puterilor aliate și asociate toate creanțele sau drepturile de reparațiuni în folosul guvernului ungar, trecut sau actual, dela Germania, Austria, Bulgaria sau Turcia și mai ales toate creanțele sau drepturile de reparațiuni cari rezultă sau vor rezultă din executarea obligațiilor (angajamentelor) luate dela 28 Iulie 1914 până la punerea în vigoare a prezentului Tractat.

Valoarea acestor creanțe sau drepturi de reparațiuni va fi stabilită de Comisiunea de reparațiuni și trecută de dânsa în creditul Ungariei în contul sumelor datorite ca titlu de reparațiuni.

ARTICOLUL 197

În afară de stipulațiuni contrarii inserate în prezentul Tractat sau în Tractatele și convențiunile complementare, orice obligațiune de a plăti în numerar, spre executarea prezentului Tractat, și declarată în coroane aur austro-ungare, va fi plătită, la alegerea creditorilor, în lire sterline, plătită la Londra; în dolari aur ai Statelor-Unite ale Americii, plătită la New-York; în franci aur plătită la Paris, sau în lire aur plătită la Roma.

Pentru satisfacerea prezentului articol, s'a convenit ca monedele de aur de mai sus să aibă greutatea și titlul legalmente stabilite la 1 Ianuarie 1914 pentru fiecare din ele.

ARTICOLUL 198

Vor fi fixate, printr'o înțelegere între diferitele guverne interesate, așa încât să asigure cel mai bun și cel mai echitabil tratament pentru toate părțile, toate învoirile financiare cari au devenit

(Supliment)

necesare prin desmembrarea fostei monarhii austro-ungare și prin reorganizarea datoriilor publice și sistemului monetar în condițiunile prezăcute de articolele precedente. Aceste învoiri privesc, între altele, băncile, companiile de asigurare, casele de economie, casele de economie postale, instituțiile de credit financiar, societățile deotecare și orice alte instituții similare cari funcționează pe teritoriul fostei monarhii austro-ungare. În cazul când zisele guverne n'ar putea să ajungă la o înțelegere asupra acestor probleme financiare sau în cazul când un guvern ar găsi că supușii săi nu primesc un tratament echitabil, Comisiunea de reparațiuni, la cererea unuia din guvernele interesate, va numi pe unul sau mai mulți arbitri, a căror deciziune va fi fără apel.

ARTICOLUL 199

Pensionarii civili sau militari ai fostului regat al Ungariei, recunoscuți sau deveniți, pe baza prezentului Tractat, supuși (*ressortissants*) ai unui Stat altul decât Ungaria, nu vor putea exercita, în ceea ce privește pensia lor, nici un recurs în contra guvernului ungar.

PARTEA X

CLAUZE ECONOMICE

SECȚIUNEA I

Relațiuni comerciale

CAPITOLUL I

Reglementare, Taxe și Restricțiuni vamale

ARTICOLUL 200

Ungaria își ia îndatorirea să nu supună mărfurile, produsele naturale sau fabricate ale oricăruia din Statele aliate sau asociate, importate pe teritoriul ungar, oricare ar fi locul de unde sosesc, la drepturi vamale sau sarcini, inclusiv impozitele interne, altele sau mai urcate decât acelea la cari sunt supuse aceleași mărfuri, produse naturale sau fabricate, ale oricăruia din zisele State sau ale vreunei alte țări străine.

Ungaria nu va menține sau nu va impune nici o prohibire sau restricțiune la importul pe teritoriul ungar a oricăror mărfuri, produse naturale sau fabricate, ale teritoriilor oricărui Stat aliat sau asociat, de oriunde sosesc, dacă acele prohibiri sau restricțiuni nu se aplică și la importul aceluiași mărfuri, produse naturale sau fabricate, ale oricăruia din zisele State sau ale vreunei alte țări străine.

ARTICOLUL 201

Ungaria se mai obligă să nu stabilească, în ceea ce privește regimul de import, diferențe în detrimentul comerțului oricăruia din Statele aliate sau asociate, în raport cu oricare altul din zisele State, sau în raport cu oricare altă țară străină, chiar prin mijloace indirecte, acelea cari rezultă din reglementarea sau din procedura vamală, sau din metodele de verificare și de analiză, sau din condițiunile de plata drepturilor vamale, sau din metodele de clasificare sau de interpretare a tarifelor, sau din exercițiul monopolurilor.

ARTICOLUL 202

În ceea ce privește ieșirea, Ungaria se îndatoriază să nu supună mărfurile, produsele naturale sau fabricate exportate din teritoriul ungar în teritoriile oricăruia din Statele aliate sau asociate, la drepturi de vamă sau sarcini, inclusiv pentru impozite interne, altele, sau mai urcate decât acelea plătite pentru aceleași mărfuri exportate în oricare din zisele State sau în vreo țară străină.

Ungaria nu va menține sau nu va impune nici o prohibire sau restricțiune pentru exportul oricăror mărfuri expediate din teritoriul ungar vreunui din Statele aliate sau asociate care nu se s'ar aplica și exportului aceluiași mărfuri, produse naturale sau fabricate, expediate în vreun altul din zisele State sau în vreo țară străină oarecare.

ARTICOLUL 203

Orice favoare, imunitate sau privilegiu cu privire la import, export sau transit de mărfuri, care ar fi acordat de Ungaria vreunui din Statele aliate sau asociate sau vreunei alte țări străine, vor fi simultan și în mod necondițional, fără a fi nevoie de cerere sau de compensațiune, întinse la toate Statele aliate sau asociate.

ARTICOLUL 204

Prin derogare dela dispozițiunile art. 270, partea XII (porturi, căi pe apă și căi ferate), din prezentul Tractat și pe o perioadă de trei ani dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, produsele în transit prin porturi, cari înainte de război se aflau în teritoriile fostei monarhii austro-ungare, se vor bucura la importarea lor în Ungaria de reduceri de taxe proporțional corespunzătoare aceluia cari se aplicau aceluiași produse după tariful vamal austro-ungar din anul 1906, când importarea lor se făcea prin zisele porturi.

ARTICOLUL 205

Deși există dispozițiunile art. 200—203, Puterile aliate și asociate acceptă ca să nu invoace

aceste dispozițiuni pentru a-și asigura avantajul oricărui aranjament special ce ar putea să fie încheiat de către Guvernul ungar cu Guvernele Austriei sau Ceho-Slovaciei, spre a stabili un regim vamal special în favoarea unor produse naturale sau manufacturate originare și de proveniență din acele țări care vor fi specificate în aranjamentele în chestiune, cu condițiunea ca durata aceluia aranjament să nu depășească o perioadă de cinci ani cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat.

ARTICOLUL 206

Într'un termen de 6 luni, începând dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, taxele impuse de Ungaria importățiunilor Puterilor aliate și asociate nu vor putea fi superioare taxelor celor mai favorabile care erau aplicate pentru importațiunile în fosta monarhie austro-ungară la data de 28 Iulie 1914.

această dispoziție va continua să fie aplicată într'o a doua perioadă de treizeci luni după expirarea primei șase luni exclusiv față de importațiunile de fructe proaspete și uscate, legume verzi, ulei de măsline, ouă, porci și produse de cârnărie și păsări vii, în măsura în care acele produse se bucurau la data sus menționată (28 Iulie 1914) de tarifele convenționale fixate de Tractatele cu Puterile aliate sau asociate.

ARTICOLUL 207

1° Aranjamente speciale se vor încheia între Statul ceho-slovac și Polonia și Ungaria pentru furnizarea reciprocă de cărbuni coprinzând și lignitul, produse alimentare și materiale brute.

2° În așteptarea încheierii acestor aranjamente, iar în nici un caz într'un timp mai mare de cinci ani după punerea în vigoare a prezentului Tractat, Statul Ceho-Slovac și Polonia se obligă să nu impună nici o taxă la export și nici o altă restricțiune de orice natură la exportul spre Ungaria de cărbuni sau de lignit până la concurența unei cantități ce se va fixa, în lipsa unei învoielii între Statele interesate, de către Comisiunea de reparațiuni. Pentru determinarea acestei cantități Comisiunea de reparațiuni va ține socoteală de orice elemente, inclusiv cantitățile de cărbuni ca și de lignit schimbate înainte de război între teritoriul actual al Ungariei pe de o parte, Silesia și teritoriul fostului Imperiu austriac cedate Statului ceho-slovac și Poloniei, conform cu prezentul Tractat, pe de altă parte, precum și de cantitățile actualmente disponibile pentru exportul în aceste țări. Ca titlu de reciprocitate, Ungaria urmează să furnizeze Statului ceho-slovac și Poloniei cantitățile de lignit, de produse alimentare și de materii prime vizate

la paragraful 1, în conformitate cu ceea ce se va decide de Comisiunea de reparațiuni.

3° Statul ceho-slovac și Polonia se mai obligă, pe aceeaș perioadă, să ia toate măsurile trebuincioase pentru a asigura ca cărbunii și lignitul să poată fi dobândite de cumpărătorii cari locuiesc în Ungaria în condițiuni tot așa de favorabile ca acelea cari se fac pentru vânzarea produselor de aceeaș natură pusă într'o situație analoagă cumpărătorilor cari locuiesc în Statul ceho-slovac sau Polonia, în țările lor respective sau în orice altă țară.

4° Dispozițiunile paragrafelor 2 și 3 interzicând drepturile sau restricțiunile exportului și determinând condițiunile de vânzare, se vor aplica de asemenea și furniturilor de lignit făcute de Ungaria Poloniei și Statului ceho-slovac.

5° În caz de neînțelegere cu privire la executarea sau la interpretarea uneia din dispozițiunile de mai sus, Comisiunea de reparațiuni va decide.

6° În scop de a permite Poloniei, României, Statului serbo-croato-sloven, Ceho-Slovaciei, Ungariei și Austriei de a se ajuta între ele în ceea ce privește produsele, cari până acum erau schimbate (échangés) între teritoriile acestor State, și cari ar fi indispensabile producțiunii sau comerțului acestor teritorii, unul sau altul din aceste State va întreprinde, în cele șase luni cari vor urma punerii în vigoare a Tractatului de față negocieri spre a încheia cu unul din celelalte State convențiuni separate conform cu stipulațiunile prezentului Tractat, adică cu cele ale articolelor 200 până la 205.

La expirarea acestui termen, Statul care va fi solicitat o astfel de convențiune fără a reuși să o încheie se va putea adresa la Comisiunea de reparațiuni pentru a-i cere să-i grăbească încheierea.

ARTICOLUL 208

1° Aranjamente speciale vor fi încheiate între Ungaria și Austria pentru furnizarea reciprocă a produselor alimentare, a materiilor prime și a produselor fabricate.

2° În așteptarea încheierii acestor aranjamente, dar în nici un caz în mai mult de 5 ani după punerea în vigoare a prezentului Tractat, Ungaria se obligă să nu impună la nici o taxă și la nici vreo altă restricțiune, de orice natură ar fi, exportățiunea spre Austria, a oricărui fel de produse alimentare, produse pe teritoriul ungar, până la concurența unei cantități care va fi fixată, în lipsa unui acord între Statele interesate, de către Comisiunea de reparațiuni. Pentru determinarea acestei cantități, Comisiunea de reparațiuni va ține seamă de toate elementele și în special de producțiunea și de nevoile consumățiunii în cele două

ări interesate. Cu titlul de reciprocitate, Austria va trebui să furnizeze Ungariei cantitățile de măneri prime și de produse fabricate, arătate la paragraful 1, conform cu deciziunile ce vor fi luate de Comisiunea de reparațiuni.

30 Ungaria se mai obligă ca în timpul aceleiaș perioade să ia măsurile necesare pentru a asigura ca toate aceste produse să poată fi dobândite de către cumpărătorii locuind în Austria în condițiuni tot așa de favorabile ca acelea cari sunt făcute în țările lor respective sau în orice altă țară, cumpărătorilor locuind în Ungaria, pentru vânzarea produselor de aceeaș natură așezate într'o situațiune analoagă.

40 În caz de vreo neînțelegere privitoare la executarea, sau la interpretarea uneia din dispozițiunile de mai sus, Comisiunea de reparațiuni va decide.

CAPITOLUL II

Tratamentul navigațiunii

ARTICOLUL 209

Statutele Părți Contractante se învoiesc a recunoaște pavilionul, vaselor oricărei Părți contractante, care n are litoralul maritim, dacă sunt înregistrate într'un loc anume determinat, situat pe teritoriul său; acest loc va constitui pentru aceste vase portul de înregistrare.

CAPITOLUL III

Concurență nelegală

ARTICOLUL 210

1) Ungaria se îndatorează să ia toate măsurile legislative sau administrative necesare pentru a garanta produsele naturale sau fabricate originare din vreuna din Puterile aliate sau asociate, contra oricărei forme de concurență nelegală, în tranzacțiunile comerciale.

Ungaria se obligă să reprime și să oprească prin confiscare sau prin orice alte sancțiuni potrivite, importul și exportul, precum și fabricarea, circulațiunea, vinderea și punerea în vânzare în interiorul teritoriului său, a oricăror produse sau mărfuri purtând pe ele sau pe învelitoarea lor meșiată, sau asupra ambalajului lor exterior: mărci, nume, inscripțiuni sau orice semne, comportând, direct sau indirect, indicațiuni false asupra originii, speței, naturei sau calităților specifice ale acestor produse sau mărfuri.

2) Ungaria, cu condițiunea ca un tratament reciproc să-i fie acordat în această materie, se obligă să se conformeze legilor, precum și deciziunilor administrative și judiciare, luate în conformitate cu aceste legi, în vigoare într'o țară

aliată sau asociată și notificate regulat Ungariei de către autoritățile competente, determinând sau reglementând dreptul la o denumire regională, pentru vinurile sau spirtoasele produse în țara căreia aparține regiunea, sau condițiunile în cari întrebuițarea unei denumiri regionale poate fi autorizată; de asemenea importul, exportul, precum și fabricarea, circulațiunea, vânzarea sau punerea în vânzare a produselor sau mărfurilor ayând denumiri regionale contrarii legilor sau deciziunilor sus amintite, vor fi interzise de Ungaria și reprimare prin măsurile prescrise la paragraful 1 al prezentului articol.

CAPITOLUL IV

Tratamentul supușilor (ressortissants) Puterilor aliate și asociate

ARTICOLUL 211

Ungaria își ia îndatorirea :

a) Să nu impună supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, în ceea ce privește exercitarea meseriei, profesiunii, comerțului și industriei, nici o excludere care n'ar fi de asemenea aplicabilă tuturor străinilor fără excepțiune;

b) Să nu oblige pe supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate la nici un regulament sau restricțiune, în ceea ce privește drepturile arătate la paragraful a), cari ar putea atinge direct sau indirect stipulațiunile zisului paragraf, sau cari ar fi diferite sau mai puțin avantajoase decât acelea ce se aplică străinilor supuși (*ressortissants*) ai națiunii celei mai favorizate;

c) Să nu oblige pe supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, bunurile, drepturile și interesele lor, inclusiv societățile sau asociațiunile în cari ei sunt interesați, la nici o sarcină, taxă sau impozite directe sau indirecte, altele sau mai urcate decât acelea cari sunt sau cari vor putea fi impuse supușilor (*ressortissants*) săi sau bunurilor, drepturilor sau intereselor acestora;

d) Să nu impună supușilor (*ressortissants*) vreunceia din Puterile aliate și asociate vreo restricțiune care nu eră aplicabilă supușilor (*ressortissants*) acestor Puteri la data de 1 Iulie 1914, afară numai dacă aceeaș restricțiune n'ar fi impusă și propriilor săi naționali.

ARTICOLUL 212

Supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate se vor bucura pe teritoriul ungar de o protecțiune constantă, pentru persoana lor, bunurile lor, drepturile și interesele lor, și vor avea acces liber înaintea tribunalelor.

ARTICOLUL 213

Ungaria se îndatorează să recunoască noua naționalitate care ar fi fost sau ar fi dobândită de supuși (*ressortissants*) săi, după legile Puterilor aliate sau asociate și conform deciziunilor autorităților competente ale acestor Puteri, fie pe cale de naturalizare, fie prin efectul unei clauze a unui Tratat, precum și să desfășoare, din toate punctele de vedere, pe acești supuși (*ressortissants*) în virtutea acestei dobândiri de naționalitate nouă, de orice legământ față de Statul lor de origină.

ARTICOLUL 214

Puterile aliate și asociate vor putea numi consuli generali, consuli, vice-consuli și agenți consulari în orasele și porturile Ungariei. Ungaria se îndatorează să aprobe numirea acestor consuli generali, consuli, vice-consuli și agenți consulari, ale căror nume îi vor fi notificate și să-i admită și să îndeplinească funcțiunile, conform regulilor și uzanțelor obișnuite.

CAPITOLUL V

Clauze generale

ARTICOLUL 215

Obligațiunile impuse Ungariei prin capitolul I al prezentei Convenții vor înceta de a mai avea tărie cinci ani după data punerii în vigoare a prezentului Tratat, afară numai dacă nu rezultă contrariul din text sau dacă Consiliul Societății Națiunilor decide, douăsprezece luni cel puțin înainte de expirarea acestei perioade, că aceste obligațiuni vor fi menținute pentru o perioadă următoare cu sau fără modificări.

Rămâne totuși bine stabilit că afară de o hotărâre contrarie a Societății Națiunilor, obligațiunea impusă Ungariei prin articolele 200, 201, 202 sau 203 nu va putea fi invocată după expirarea unui termen de trei ani dela intrarea în vigoare a Tratatului de față, de către o Putere aliată sau asociată care n'ar acorda Ungariei un tratament corespunzător.

Articolul 214 va rămâne în vigoare după această perioadă de cinci ani, cu sau fără modificări, pentru o perioadă, dacă e cazul, pe care eventual o va hotărâ majoritatea Consiliului Societății Națiunilor și care nu va putea depăși cinci ani.

ARTICOLUL 216

Dacă Guvernul ungar va face comerț internațional, nu va avea, din acest punct de vedere, nici un privilegiu și nu va fi considerat ca având vreunul din drepturile, privilegiile sau imunitățile suveranității.

SECȚIUNEA II

Tractate

ARTICOLUL 217

Indată după punerea în vigoare a prezentului Tratat și sub rezerva dispozițiunilor pe cari le cuprinde numai tractatele, convențiunile și acordurile multilaterale, cu caracter economic sau tehnic încheiate de către fosta monarhie austro-ungară și enumerate mai jos și în articolele cari urmează, vor fi singurele aplicate între Ungaria și acelea dintre Puterile aliate și asociate cari figurează ca părți :

1° Convențiunile dela 14 Martie 1884, dela 1 Decembrie 1886 și dela 23 Martie 1887 și Protocolul de încheiere dela 7 Iulie 1887, relative la protecțiunea cablurilor submarine ;

2° Convențiunea dela 11 Octombrie 1909, relativă la circulația internațională a automobilelor ;

3° Acordul dela 15 Mai 1886, relativ la plumbirea vagoanelor supuse vămii, și Protocolul dela 18 Mai 1907 ;

4° Acordul dela 15 Mai 1886, relativ la unitatea tehnică a drumurilor de fier ;

5° Convențiunea dela 5 Iulie 1890, relativă la publicarea tarifelor vamale și la organizarea unei Uniuni internaționale pentru publicarea tarifelor vamale ;

6° Convențiunea dela 25 Aprilie 1907, relativă la urcarea tarifelor vamale otomane ;

7° Convențiunea dela 14 Martie 1857, relativă la răscumpărarea drepturilor de podărit (*droits de péage*) prin Sund și prin strâmtoarele Belt ;

8° Convențiunea dela 22 Iunie 1861, relativă la răscumpărarea drepturilor de podărit (*droits de péage*) pe Elba ;

9° Convențiunea din 16 Iulie 1863, relativă la răscumpărarea drepturilor de podărit (*droits de péage*) pe râul Escant ;

10° Convențiunea din 29 Octombrie 1888, relativă la stabilirea unui regim definitiv destinat a garanta libera întrebuintare a canalului de Suez ;

11° Condițiunile din 23 Septembrie 1910, relative la unificarea unor anumite reguli în materie de abordaj, de asistență și de salvare maritime ;

12° Convențiunea din 21 Decembrie 1904, relativă la scutirea pentru vasele spitale de drepturile și taxele din porturi ;

13° Convențiunea din 26 Septembrie 1906, relativă la suprimarea muncii de noapte pentru femei ;

14° Convențiunile din 18 Mai 1904, 4 Mai 1910, relative la represiunea comerțului de carne vie ;

5° Convențiunea din 4 Mai 1910, relativă la suprimarea publicațiilor pornografice ;

6° Convențiunea sanitară din 3 Decembrie 1903, precum și cele precedente semnate la 30 ianuarie 1892, la 15 Aprilie 1893, la 3 Aprilie 1894 și la 19 Martie 1897 ;

7° Convențiunea din 20 Mai 1875, relativă la unificarea și perfecționarea sistemului metric ;

8° Convențiunea din 29 Noembrie 1906, relativă la unificarea formulei medicamentelor francoise ;

9° Convențiunea din 16 și 19 Noembrie 1885, relativă la construirea unui diapason normal ;

10° Convențiunea din 7 Iunie 1905, relativă la crearea unui institut internațional agricol la Roma ;

11° Convențiunile din 3 Noembrie 1881, 15 Aprilie 1889, relative la măsurile de luat contra iloxerii ;

12° Convențiunea din 19 Martie 1902, relativă la protecțiunea păsărilor utile agriculturii ;

13° Convențiunea din 12 Iunie 1902, relativă la tutela minorilor.

ARTICOLUL 218

Indată după punerea în vigoare a Tractatului de față, Inaltele Părți Contractante vor aplica din nou convențiunile și învoirile arătate mai jos, atât cât îi privesc, Ungaria luându-și angajamentul să observe stipulațiunile particulare conținute în articolul de față :

Convențiunile postale

Convențiunile și înțelegerile uniunii postale universale, semnate la Viena, la 4 Iulie 1891 ;

Convențiunile și înțelegerea uniunii postale, semnate la Washington, la 15 Iunie 1897 ;

Convențiunile și înțelegerile uniunii postale, semnate la Roma, la 26 Mai 1906.

Convențiunile telegrafice

Convențiunile telegrafice internaționale, semnate la St. Petersburg, la 10/22 Iulie 1875 ;

Regulamentul și tarifele hotărâte de conferința telegrafică internațională dela Lisabona din 11 Iunie 1908.

Ungaria se obligă a nu refuza consimțământul sau la încheierea cu nouile State a înțelegerilor speciale prevăzute de convențiunile și înțelegerile relative la Uniunea postală universală și la Uniunea telegrafică internațională, din cari nouile State fac parte sau la cari aderă.

ARTICOLUL 219

Indată după punerea în vigoare a Tractatului de față, Inaltele Părți contractante vor aplica,

întrucât această le privește, convențiunea radio-telegrafică internațională din 5 Iulie 1912, Ungaria luându-și angajamentul să observe regulele provizorii, cari îi vor fi indicate de către Puterile aliate și asociate.

Dacă, în cursul celor cinci ani ce vor urma după punerea în vigoare a Tractatului de față, o nouă convențiune regulând relațiunile radio-telegrafice internaționale va fi încheiată, înlocuind convențiunea din 5 Iulie 1912, această nouă convențiune va lega Ungaria chiar în cazul când ea ar fi refuzat, fie să participe la întocmirea convențiunii, fie să o semneze.

Accastă nouă convențiune va înlocui deasemenea regulele provizorii în vigoare.

ARTICOLUL 220

Convențiunea internațională dela Paris din 20 Martie 1883, pentru protecțiunea proprietății industriale, revizuită la Washington la 2 Iunie 1911 și Aranjamentul din 14 Aprilie 1891 privitor la înregistrarea internațională a mărcilor de fabrică și de comerț, vor fi aplicate cu începere dela intrarea în vigoare a Tractatului de față, întrucât nu vor fi atinse și modificate de excepțiunile și restricțiunile rezultând din zisul tractat.

ARTICOLUL 221

Indată după punerea în vigoare a Tractatului de față, Inaltele Părți Contractante vor aplica, întrucât aceasta le privește, Convențiunea dela Haga din 17 Iulie 1905 privitoare la procedura civilă. Totuș, această punere din nou în vigoare rămâne și va rămâne fără efect față de Franța, Portugalia și România.

ARTICOLUL 222

Ungaria se obligă a aderă cu formele prescrise, și înaintea expirării unui termen de douăsprezece luni dela intrarea în vigoare a Tractatului de față, la Convențiunea internațională dela Berna din 9 Septembrie 1886 pentru protecțiunea operelor literare și artistice, revizuită la Berlin la 13 Noembrie 1908 și complectată cu Protocolul adițional, semnat la Berna la 20 Martie 1914.

Până ce nu va fi aderat la Convențiunea sus numită, Ungaria se obligă a recunoaște și a proteja operele literare și artistice ale supușilor (*ressortissants*) Puterile aliate sau asociate, prin dispozițiuni efective luate în conformitate cu principiile zisei Convențiuni internaționale.

În afară de aceasta și în mod independent de adesiunea sus arătate, Ungaria se obligă a asigura mai departe recunoașterea și protecțiunea tuturor operelor literare și artistice ale supușilor

iecăreia din Puterile aliate sau asociate. într'un mod cel puțin tot atât de larg ca și la data de 28 Iulie 1914 și în aceleași condițiuni.

ARTICOLUL 223

Ungaria își ia îndatorirea de a aderă la Convențiunile următoare :

1.º Convențiunea din 26 Septembrie 1906, privitoare la suprimarea întrebuințării fosforului alb și a fabricarea chibriturilor :

2.º Convențiunea din 31 Decembrie 1913, privitoare la unificarea statisticelor comerciale.

ARTICOLUL 224

Fiecare din Puterile aliate și asociate, călându-se după principiile generale sau după stipulațiunile particulare ale Tractatului de față, va notifică Ungariei convențiunile bilaterale de orice natură, încheiate cu fosta monarhie austro-ungară, a căror respectare o va cere.

Notificarea prevăzută la acest articol va fi făcută, fie direct, fie prin mijlocirea unei alte Puteri. Se va răspunde de primire de către Ungaria în scris : data punerii în vigoare va fi aceea a notificării.

Puterile aliate sau asociate se obligă între ele să nu aderă față de Ungaria decât convențiunile ce sunt conforme cu stipulațiunile Tractatului de față.

Notificarea va menționa eventual acele dispozițiuni din aceste convențiuni cari, nefiind în conformitate cu stipulațiunile prezentului Tractat, nu vor fi considerate ca aplicabile.

În caz de divergență de păreri, Societatea Națiunilor va fi chemată să se pronunțe.

În termen de șase luni, care va curge dela punerea în vigoare a Tractatului de față, este acordat Puterilor aliate sau asociate pentru a procedă la notificare.

Nu vor fi puse în vigoare între Puterile aliate și asociate de o parte și Ungaria de alta, decât numai convențiunile bilaterale, cari vor face obiectul unei asemenea notificări.

Regulele de mai sus sunt aplicabile tuturor convențiunilor bilaterale existente, între toate Puterile aliate și asociate semnatare ale Tractatului de față și Ungaria, chiar dacă zisele Puteri aliate și asociate n'au fost în stare de război cu ea.

ARTICOLUL 225

Ungaria declară că recunoaște ca lipsite de orice efect toate Tractatele, convențiunile sau înțelegerile încheiate de ea sau de fosta monarhie austro-ungară cu Germania, Austria, Bulgaria

sau Turcia dela 1 August 1914 și până la punerea în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 226

Ungaria se obligă a asigura de plin drept Puterilor aliate și asociate, precum și funcționarilor și supușilor ziselor Puteri, folosința tuturilor drepturilor și avantajelor de orice natură ar fi, pe cari ea sau fosta monarhie austro-ungară le-a putut concede Germaniei, Austriei, Bulgariei sau Turciei, sau funcționarilor și supușilor (*ressortissants*) acestor State, prin Tractate, convențiuni sau înțelegeri, încheiate înainte de 1 August 1914, atât timp cât aceste Tractate, convențiuni sau înțelegeri vor fi în vigoare.

Puterile aliate și asociate își rezervă dreptul de a primi sau nu folosința acestor drepturi și avantaje.

ARTICOLUL 227

Ungaria declară că recunoaște ca lipsite de orice efect toate Tractatele, convențiunile și înțelegerile pe cari ea sau fosta monarhie austro-ungară le-a încheiat cu Rusia sau orice Stat sau Guvern al cărui teritoriu constituia mai înainte o parte a Rusiei, cât și cu România înainte de 28 Iulie 1914, sau dela această dată până la punerea în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 228

În cazul când, dela 28 Iulie 1914, o Putere aliată sau asociată, Rusia, sau un Stat sau Guvern al cărui teritoriu constituia mai înainte o parte a Rusiei, ar fi fost constrâns în urma unei ocupațiuni militare, prin orice alt mijloc sau pentru orice altă cauză, să acorde sau să lase să se acorde printr'un act emanat dela o autoritate publică oarecare, concesiuni, privilegii și favoruri de orice natură ar fi, Ungarici, fostei monarhii austro-ungare sau unui supus (*ressortissant*) ungar, aceste concesiuni, privilegii și favoruri sunt anulate de plin drept prin Tractatul de față.

Toate sarcinile sau indemnizările ce ar putea eventual rezultă din această anulare nu vor fi, în nici un caz, suportate de către Puterile aliate și asociate, nici de Puterile, Statele, Guvernele sau autoritățile publice, pe cari acest articol le desleagă de angajamentele lor.

ARTICOLUL 229

Îndată după punerea în vigoare a Tractatului de față, Ungaria se obligă, în ceea ce privește, a face să beneficieze de plin drept atât Puterile aliate și asociate, cât și supușii (*ressortissants*) lor, de drepturile și de foloasele de orice natură concesionate, de ea sau de fosta monarhie austro-ungară,

de la 28 Iulie 1914 până la punerea în vigoare a Tractatului de față, prin Tractate, convențiuni sau înțelegeri, unor State nebeligerante sau supușilor (*ressortissants*) acestor State, atât timp cât aceste Tractate, convențiuni sau înțelegeri vor fi în vigoare pentru Ungaria.

ARTICOLUL 230

Acele din Inaltele Părți Contractante cari n'ar fi semnat încă sau cari, după ce au semnat, n'ar fi ratificat încă Convențiunea asupra Opiumului, semnată la Haga în 23 Ianuarie 1912, se învoiesc să pună această convențiune în vigoare, și, în acest scop, a face legislația necesară îndată ce va fi cu putință și, cel mai târziu, în cele 12 luni ce vor urma punerii în vigoare a Tractatului de față.

În afară de acestea, Inaltele Părți Contractante mai convin, ca acelea dintre ele cari n'au ratificat încă zisa Convențiune, ratificarea Tractatului de față să echivaleze, în toate privințele, cu această ratificare și cu semnarea Protocolului special decis la Haga, în conformitate cu hotărârile Conferinței a treia asupra Opium-ului, ținută în 1914, pentru punerea în vigoare a zisei Convențiuni.

Guvernul Republicii franceze va comunica Guvernului Țărilor-de-Jos o copie certificată conformă cu procesul-verbal de depunerea ratificărilor Tractatului de față și va invita Guvernul Țărilor-de-Jos să accepte și să primească acest document drept depunere a ratificărilor Convențiunii din 23 Ianuarie 1912 și drept semnare a Protocolului adițional din 1914.

SECȚIUNEA III

Datorii

ARTICOLUL 231

Se vor reglementa prin mijlocirea Oficiilor de verificare și compensare, ce vor fi constituite de fiecare dintre Inaltele Părți Contractante într'un termen de trei luni, cu începere dela data notificării prevăzută la alineatul e) de mai jos, următoarele categorii de obligațiuni pecuniare:

1° Datoriile exigibile înainte de război și datorite de supușii (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante, având reședința pe teritoriul acestei Puteri, către supușii unei Puteri adverse având reședința pe teritoriul acestei Puteri;

2° Datoriile devenite exigibile în cursul războiului și datorite supușilor (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante, având reședința pe teritoriul acestei Puteri, și rezultând din transacțiuni sau din contracte, încheiate cu supușii (*ressortissants*) unei Puteri adverse având reședința pe teri-

toriul acestei Puteri, a căror executare totală sau parțială a fost suspendată prin faptul stării de război;

3° Dobânzile exigibile înainte și în cursul războiului, și datorite unui supus (*ressortissants*) al uneia din Puterile Contractante, provenind din valorile emise sau retrase de către o Putere adversă, cu condiție ca plata acestor dobânzi către supușii (*ressortissants*) acestei Puteri sau către neutrii să nu fi fost suspendată în cursul războiului;

4° Capitalurile rambursabile înainte și în cursul războiului, plătibile supușilor (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante, reprezentând valori emise de o Putere adversă, cu condiție ca, plata acestui capital către supușii (*ressortissants*) acestei Puteri sau către neutrii, să nu fi fost suspendată în cursul războiului.

În cazul unor dobânzi sau capitalul plătibile pentru titluri emise sau retrase de Guvernul fostei monarhii austro-ungare, suma ce va fi creditată și plătită de Ungaria va fi numai aceea la care se ridică dobânzile și capitalurile corespunzătoare cu datoria ce revine Ungariei potrivit dispozițiilor Părții IX-a (Clauze financiare) din Tractatul de față și principiilor stabilite de Comisiunea reparațiilor.

Tot ce va rezulta din lichidările bunurilor, drepturilor și intereselor inamice arătate în Secțiunea IV și în Anexa sa, vor fi socotite în moneda și pe cursul prevăzut mai jos la alineatul d), de către Oficiile de verificare și compensare și vor fi întrebunțate de către aceste Oficii în condițiunile prevăzute de zisa Secțiune și Anexă.

Operațiunile de cari se vorbește în acest articol vor fi efectuate după următoarele principii și în conformitate cu Anexa Secțiunii de față:

a) Fiecare din Inaltele Părți Contractante va interzice, îndată după punerea în vigoare a prezentului Tractat, toate plățile, acceptările de plăți și în general toate comunicările dintre părțile interesate, relative la lichidarea ziselor datorii, altfel decât prin mijlocirea Oficiilor de verificare și de compensare arătate mai sus;

b) Fiecare din Inaltele Părți Contractante va fi respectiv răspunzătoare de plata ziselor datorii, ale naționalilor ei, afară de cazul când debitorul eră, înainte de război, în stare de faliment, în deconfitură sau în stare de insolvabilitate declarată sau dacă datoria eră în sarcina unei societăți, ale cărei afaceri au fost lichidate în cursul războiului conform legislației excepționale de război;

c) Sumele datorite supușilor (*ressortissants*) uneia din Puterile Contractante de către supușii (*ressortissants*) unei Puteri adverse vor fi puse în debitul Oficiului de verificare și de compensare al

ării debitorului și vărsate creditorului de către Oficiul țării careia aparține acesta din urmă ;

d) Datoriile vor fi plătite sau creditate în moneda aceleia dintre Puterile aliate sau asociate inclusiv coloniile și protectoratele Puterilor aliate («Dominion-urile» britanice și India) care va fi interesată. Dacă datoriile vor trebui să fie regulate în orice altă monedă, ele vor fi plătite sau creditate în moneda Puterii aliate sau asociate interesate (colonii, protectorat, «Dominion» britanic sau India). Conversiunea se va face pe cursul schimbului dinaintea războiului.

Pentru aplicarea acestei dispozițiuni, se consideră că cursul schimbului dinaintea războiului este egal cu media cursurilor transferurilor telegrafice ale Puterii aliate sau asociate interesate în cursul lunii ce a precedat imediat desăvârșirea ostilităților dintre zisa Putere interesată și Austro-Ungaria.

În cazul când un contract ar stipulă în mod expres un curs fix pentru conversiunea monedei în care obligațiunea este exprimată, în moneda Puterii aliate sau asociate interesate, dispozițiunea de mai sus, relativă la cursul schimbului nu va fi aplicabilă.

În ceea ce privește Polonia și Statul ceho-slovac, Puteri nou create, moneda de plată și cursul de schimb aplicabil la datoriile de plătit sau de creditat se vor fixa de către Comisiunea de reparațiuni, prevăzută în Partea VIII, afară numai dacă Statele interesate, nu au ajuns mai dinainte la o înțelegere regulând chestiunile în suspensie.

Prescripțiunile acestui articol și ale Anexei menționate nu se vor aplica între Ungaria de o parte, și oricare din Puterile aliate sau asociate, coloniile lor și țările de protectorat, sau vreunul din «Dominion-urile» britanice sau India, de altă parte, afară dacă într'un termen de o lună, cu începere dela depunerea ratificării Tratatului de pace de către Puterea respectivă sau a depunerii ratificării de seama acestui «Dominion» sau a Indiei, nu se va face notificarea în acest scop Ungariei de către Guvernele vreunei Puteri aliate sau asociate, «Dominion» britanic sau al Indiei, după cum va fi cazul :

1) Puterile aliate și asociate cari au aderat la acest articol și la Anexa aci alăturată, se vor putea înțelege între ele ca acestea să se aplice asupra supușilor (*ressortissants*) lor respectivi stabiliți pe teritoriul lor, în ceea ce privește raporturile între aceste supuși (*ressortissants*) și supușii (*ressortissants*) unguri. În acest caz plățile făcute prin aplicarea dispozițiunii de față vor face obiectul schimbului de plăți dintre Oficiile de verificare și compensare aliate și asociate interesate.

A n e x ă

§ 1

Fiecare din Înaltele Părți Contractante va crea într'un termen de trei luni, cu începere dela data notificării prevăzute la articolul 231 e) un «Oficiu de verificare și compensare» pentru plata și acoperirea datoriilor inamice.

Se vor putea crea Oficii locale pentru o parte din teritoriile Înaltelor Părți Contractante. Aceste Oficii vor lucra pe aceste teritorii ca și Oficiile centrale ; însă toate raporturile cu Oficiul stabilit în țara adversă vor avea loc prin mijlocirea Oficiului central.

§ 2

În Anexa de față se indică prin cuvintele «datorii inamice» obligațiunile pre-uniare arătate la întâiul paragraf al articolului 231 ; prin «debitori inamici» persoanele cari datoresc aceste sume ; prin «creditori inamici» persoanele cărora ele sunt datorite ; prin «Oficiu creditor» Oficiul de verificare și compensare ce funcționează în țara creditorului și prin «Oficiu debitor» Oficiul de verificare și compensare care funcționează în țara debitorului.

§ 3

Înaltele Părți Contractante vor sancționa infracțiunile la dispozițiunile paragrafului a) al articolului 231 cu pedepsele prevăzute actualmente în legislațiunea lor, pentru comerțul cu inamicul. Acelea cari nu ar fi interzis comerțul cu inamicul vor promulga legi pedepsind infracțiunile sus arătate prin pedepse riguroase. Înaltele Părți Contractante vor interzice asemenea pe teritoriul lor orice acțiune în justiție relativă la plata datoriilor inamice, în afară de cazurile prevăzute de Anexa de față.

§ 4

Garanția guvernamentală prevăzută la paragraful b) al articolului 231 se aplică, când acoperirea nu poate fi efectuată, pentru orice cauză ar fi, afară de cazul când, după legislația țării debitorului, datoria ar fi fost prescrisă în momentul declarării războiului sau dacă, în acest moment, debitorul ar fi fost în stare de faliment, în deconfitură sau în stare de insolvabilitate declarată sau dacă datoria era în sarcina unei societăți ale cărei afaceri au fost lichidate în conformitate cu legislația excepțională de război. În acest caz, procedura prevăzută de Anexa de față va fi aplicată la plata repartițiilor.

Termenele »în stare de faliment, în deconfitură« se referă la aplicarea legislațiunilor cari prevăd aceste situațiuni juridice. Expresiunea »în stare de insolvabilitate declarată« are aceeaș semnificație ca în dreptul englez.

§ 5

Creditorii vor notifică, Oficiului creditor, în termen de șase luni, dela data înfățișării sale, sumele ce-i sunt datorite și vor furniza acestui Oficiu toate documentele și informațiunile ce li se vor cere.

Ambele Părți Contractante vor lua toate măsurile utile pentru a urmări și pedepsi înțelegerile frauduloase (*collusions*) ce s'ar putea stabili între creditorii și debitorii inamici. Oficiile își vor comunica toate indicațiunile și informațiunile ce ar putea ajuta la descoperirea și pedepșirea unor asemenea înțelegeri frauduloase (*collusions*).

Ambele Părți Contractante vor înlesni, pe cât va fi posibil, comunicarea postală și telegrafică, pe cheltueala părților și prin mijlocirea Oficiilor, între debitorii și creditorii doritori de a ajunge la un acord asupra sumei datoriei lor.

Oficiul creditor va notifică Oficiului debitor toate datoriile cari li vor fi fost declarate. Oficiul debitor va face la timp cunoscut Oficiului creditor datoriile recunoscute și datoriile contestate. În acest din urmă caz, Oficiul debitor va menționa motivele nerecunoasterii datoriei.

§ 6

Când o datorie va fi fost recunoscută, în întregime sau în parte, Oficiul debitor va credită îndată, cu suma recunoscută, pe Oficiul creditor, care va fi, în acelaș timp, înștiințat despre acest credit.

§ 7

Datoria va fi considerată ca recunoscută pentru totalitatea ei și suma ei va fi imediat pusă în creditul Oficiului creditor, afară dacă, într'un termen de trei luni ca începere dela primirea notificării ce i-a fost făcută (afară de o prelungire a acestui termen acceptată de Oficiul creditor), Oficiul debitor n'ar înștiința că datoria nu este recunoscută.

§ 8

În cazul când datoria nu va fi recunoscută, în întregime sau în parte, ambele Oficii vor examina chestiunea, de comun acord, și vor încerca să împace părțile.

§ 9

Oficiul creditor va plăti particularilor creditori sumele puse în creditul său, utilizând în acest scop fondurile puse la dispoziția sa de către Guvernul țării sale, și în condițiunile fixate de acest Guvern, operând în special orice reținere socotită trebuincioasă pentru acoperirea riscurilor, a cheltuelilor sau drepturilor de comision.

§ 10

Orice persoană care va fi reclamat plata unei datorii inamice a cărei sumă nu va fi fost recunoscută în întregime sau în parte, va trebui să plătească Oficiului, drept amendă, o dobândă de 5 la sută asupra părții nerecunoscută a datoriei. Asemenea, orice persoană care va fi refuzat pe nedrept să recunoască în întregime sau în parte o datorie ce i se reclamă va trebui să plătească, drept amendă, o dobândă de 5 la sută asupra totalului pentru care refuzul său nu va fi fost recunoscut ca justificat.

Această dobândă se va datoră cu începere din ziua expirării termenului prevăzut la paragraful 7 până în ziua când reclamațiunea va fi fost recunoscută ca nejustificată sau datoria va fi fost plătită.

Oficiile, fiecare în ceea ce îl privește, vor urmări încassarea amenzilor arătate mai sus și vor fi răspunzătoare în cazul când aceste amenzi nu vor putea fi încassate.

Amenzile vor fi puse în creditul Oficiului advers, care le va conserva drept contribuțiune la cheltuelile de executare a dispozițiunilor prezente.

§ 11

Balanța operațiunilor între Oficii se va stabili la fiecare 3 luni, iar soldul va fi regulat de către Statul debitor într'un termen de o lună și printr'un vărsământ efectiv în numerar.

Totus, soldurile ce ar putea fi datorite de una sau mai multe Puteri aliate sau asociate vor fi reținute până la plata integrală a sumelor datorite Puterilor aliate sau asociate sau supușilor (*ressortissants*) lor în urma și din pricina războiului.

§ 12

În vederea înlesnirii discuțiunii între Oficii, fiecare din ele va avea un reprezentant în orașul unde va funcționa celălalt.

§ 13

Afară de o excepțiune motivată, afacerile se vor discuta pe cât va fi cu putință în biourourile Oficiului debitor.

§ 14

Prin aplicarea articolului 231, paragraful b. nălele Părți Contractante sunt răspunzătoare de plata datoriilor inamice ale supușilor (*ressortissants*) lor debitori.

Oficiul debitor va trebui deci să crediteze pe Oficiul creditor pentru toate datoriile recunoscute, chiar atunci când încassarea dela particularul debitor ar fi fost imposibilă. Guvernele vor trebui totuși să dea Oficiului lor toată puterea necesară pentru a urmări încassarea creanțelor recunoscute.

§ 15

Fiecare Guvern va garanta cheltuielile Oficiului instalat pe teritoriul său, inclusiv lefurile personalului.

§ 16

În caz de dezacord între cele două Oficii, asupra realității datoriei, sau în caz de conflict între debitorul și creditorul inamici sau între oficii, contestațiunea va fi sau supusă unui arbitraj, dacă părțile consimt la aceasta și în condițiunile fixate de ele de comun acord), sau adusă înaintea tribunalului arbitral mixt prevăzut în Secțiunea VI de mai jos.

Contestațiunea poate fi totuși, supusă jurisdicțiunii tribunalelor de drept comun ale domiciliului debitorului, în urma cererii Oficiului creditor.

§ 17

Sumele atribuite de tribunalul arbitral mixt, de tribunalele de drept comun sau de tribunalul de arbitraj, vor fi acoperite prin mijlocirea Oficiilor, ca și cum aceste sume ar fi fost recunoscute ca datorite de către Oficiul debitor.

§ 18

Guvernele interesate vor desemna, un agent însărcinat să introducă cererile la Tribunalul arbitral mixt în contul oficiului său. Acest agent va exercita un control general asupra mandatarilor sau avocatilor supușilor (*ressortissants*) țării sale.

Tribunalul judecă pe temeiul documentelor. El poate totuși să asculte părțile cari se vor înfățișa în persoană sau reprezentate, după voia lor, fie prin mandatarii agreeți de cele două guverne, fie prin agentul arătat mai sus, care are puterea de a interveni, asistând pe parte, precum și de a redeschide și susține cererea la care dânsa a renunțat.

§ 19

Oficiile interesate vor da Tribunalului arbitral mixt toate informațiunile și documentele ce le

vor avea în posesiunea lor, pentru a permite Tribunalului să decidă repede asupra afacerilor ce-i sunt supuse.

§ 20

Apelurile uneia din părți contra deciziunii întrunite a celor două oficii, atrag după sine, în sarcina apelantului, o consemnare care nu este restituită decât atunci când întâia deciziune este reformată în favoarea apelantului și pe măsura câștigului de cauză al acestuia din urmă, adversarul său trebuind, în acest caz, să fie într-o egală proporțiune, condamnat la daune și cheltuieli. Consemnațiunea poate fi înlocuită printr-o cautiune acceptată de Tribunal.

Un drept de 5 la sută, asupra sumei în litigiu, va fi perceput pentru toate afacerile asupra Tribunalului. Afară de o hotărâre contrară a Tribunalului, obligația de mai sus va fi în sarcina părții care pierde. Această obligațiune se va cumula cu consemnarea arătată mai sus. Ea este de asemenea independentă de cautiune.

Tribunalul poate atribui uneia din părți daune și interese până la suma la care se ridică cheltuielile procesului.

Orice sumă datorită prin aplicarea paragrafului de față, se va pune în creditul oficiului părții câștigătoare și va face obiectul unui cont separat.

§ 21

În vederea expedierii cât mai repede a afacerilor, se va ține socoteală, pentru alegerea personalului Oficiilor și Tribunalului arbitral mixt, de cunoștința limbii din țara adversă interesată.

Oficiile vor putea să corespundă în mod liber între ele și să-și transmită documente scrise în limba fiecăruia.

§ 22

Afară de un acord contrar între Guvernele interesate, datoriile vor produce dobânzi în condițiunile următoare:

Nu se va plăti nici o dobândă pentru sumele datorite ca dividende, dobânzi sau alte plăți periodice, reprezentând dobânda capitalului.

Cuantumul dobânzii va fi de 5 la sută pe an, afară dacă, în virtutea unui contract, a legii sau a obiceiului locului, creditorul ar trebui să primească o dobândă diferită. În acest caz se va aplica această dobândă.

Dobânzile vor curge din ziua deschiderii ostilităților sau din ziua scadenței, dacă datoria de încasat a devenit exigibilă în cursul războiului și până în ziua când suma datorită va fi trecută în contul Oficiului creditor.

Dobânzile, întrucât sunt datorite, vor fi consi-

derate ca datorii recunoscute de Oficii și vor fi trecute în aceleși condițiuni, în contul Oficiului creditor.

§ 23

Dacă, în urma hotărârii Oficiilor sau a Tribunalului arbitrar mixt, o reclamațiune nu e considerată ca intrând în cazurile prevăzute la articolul 231, creditorul va avea facultatea de a urmări acoperirea creanței sale înaintea tribunalelor de drept comun sau pe orice altă cale de drept.

Cererea adresată Oficiului întrerupe prescripțiunea.

§ 24

Ambele Părți Contractante consimt să considere hotărârile Tribunalului arbitrar mixt ca definitive și să le facă obligatorii pentru supușii lor.

§ 25

Dacă un Oficiu creditor refuză să notifice Oficiului debitor o reclamațiune, sau să îndeplinească un act de procedură prevăzut în Anexa de față, pentru a se ține seamă, pentru tot sau în parte, de o cerere ce-i va fi fost notificată în regulă, el va fi ținut să libereze creditorului un certificat indicând suma reclamată și zisul creditor va avea facultatea de a urmări acoperirea creanței înaintea tribunalelor de drept comun sau pe orice altă cale de drept.

SECȚIUNEA IV

Bunuri, Drepturi și Interese

ARTICOLUL 232

1. Chestiunea bunurilor, drepturilor și intereselor private în țară inamică va fi rezolvată conform principiilor stabilite în prezenta Secțiune și conform dispozițiilor Anexei aci alăturate.

a) Măsurile excepționale de război și măsurile de dispoziție luate în teritoriul fostului regat al Ungariei așa precum sunt definite în Anexa aci alăturată, paragraful 3, privitoare la bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, inclusiv Societățile și asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați, vor fi imediat ridicate sau oprite, aceasta în ipoteza când lichidarea lor nu va fi fost terminată, iar bunurile drepturile și interesele de cari este vorba vor fi restituite celor în drept.

b) Sub rezerva dispozițiilor contrarii cari ar putea să rezulte din prezentul Tractat, Puterile aliate sau asociate își rezervă dreptul de a reține și de a lichida toate bunurile, drepturile și inte-

resele cari aparțin, la data punerii în vigoare a prezentului Tractat, supușilor (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei sau unor societăți controlate de ei și cari se găsesc pe teritoriul lor, în coloniile, posesiunile și țările lor de protectorat, inclusiv în teritoriile cari le-au fost cedate în virtutea prezentului Tractat, sau cari sunt sub controlul ziselor puteri.

Lichidarea va avea loc conform legilor Statului aliat sau asociat interesat, iar proprietarul nu va putea să dispună de aceste bunuri, drepturi și interese, nici să le greveze cu vreo sarcină, fără consimțământul acestui Stat.

Nu vor fi considerați, în spiritul acestui paragraf, ca supuși (*ressortissants*) unguri persoanele cari în termen de șase luni dela intrarea în vigoare a Tractatului de față vor dovedi că au dobândit de plin drept, conform dispozițiilor acestui Tractat, naționalitatea unei Puteri aliate sau asociate, precum și acelea cari, în virtutea articolului 62, obțin această naționalitate cu consimțământul autorităților competente, sau cari, în virtutea unui indigenat (*pertinenza*) anterior.

c) Prețurile sau indemnizările rezultând din exercițiul dreptului arătat la paragraful b) vor fi fixate după modurile de evaluare și de lichidare determinate de legislația țării, în care bunurile au fost reținute sau lichidate;

d) În raporturile dintre Puterile aliate sau asociate, sau supușii (*ressortissants*) lor, de o parte, și supușii fostului regat al Ungariei de altă parte, precum și între Ungaria de o parte și Puterile aliate și asociate și supușii lor (*ressortissants*), de altă parte, vor fi considerate ca definitive și opozabile oricărei persoane, sub rezervele prevăzute în prezentul Tractat, orice măsuri excepționale de război sau de dispoziție sau acte îndeplinite sau cari vor fi de îndeplinit în virtutea acestor măsuri, așa precum sunt definite în paragrafele 1 și 3 ale Anexei aci alăturate.

e) Supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate vor avea dreptul la o indemnizare pentru pagubele sau prejudiciile cauzate bunurilor drepturilor sau intereselor lor, inclusiv Societățile sau asociațiunile în cari erau interesați pe teritoriul fostului regat al Ungariei prin aplicarea atât a măsurilor excepționale de război cât și a măsurilor de dispoziție cari fac obiectul paragrafelor 1 și 3 ale Anexei aci alăturate. Reclamațiunile formulate în această privință de acești supuși (*ressortissants*) vor fi examinate și valoarea indemnizațiilor va fi fixată de Tribunalul arbitrar mixt, prevăzut de Secțiunea VI, sau de un arbitru desemnat de zisul Tribunal; indemnizările vor fi în sarcina Ungariei și vor putea fi luate din bunurile supușilor fostului regat al Ungariei sau ale societăților asupra cărora ei au un control după

cum se arată la paragraful b) și cari se găsesc pe teritoriul Statului reclamant sau sub controlul său. Aceste bunuri vor putea fi constituite în gaj pentru îndeplinirea obligațiilor inamicilor, în condițiunile fixate de paragraful 4 al Anexei aici alăturate. Plata acestor îndemnizări va putea fi făcută de Puterea aliată sau asociată, iar valoarea recută în debitul Ungariei.

g) Ori de câte ori supusul (*ressortissant*) unei Puteri aliate sau asociate, proprietar al unui bun, drept sau interes, care a făcut obiectul unei măsuri de dispoziție pe teritoriul fostului regat al Ungariei, își va exprima dorința, va fi satisfăcut în reclamațiunea sa prevăzută la paragraful e), când bunul există încă în natură, prin restituirea acestui bun.

h) În acest caz, Ungaria va trebui să ia toate măsurile necesare pentru a repune pe proprietarul deposedat în posesiunea bunului său, liber de orice sarcini sau servituti, cu cari ar fi fost grevat după lichidare și să îndemneze pe orice tertiu păgubit prin restituire.

i) Dacă restituirea arătată în prezentul paragraf nu poate fi făcută, vor putea interveni înțelegeri particulare, negociate prin mijlocirea Puterilor interesate sau a Oficiilor de verificare și compensare arătate la Anexa alăturată la Secțiunea III, cari să asigure supusului (*ressortissant*) unei Puteri aliate sau asociate că va fi îndemnat pentru prejudiciul arătat la paragraful e), prin acordarea de avantagii sau de echivalente, pe cari el consimte să le primească în schimbul bunului, drepturilor sau intereselor de cari a fost deposedat (*évincé*).

j) În vederea restituirilor făcute conform prezentului articol, prețurile sau îndemnizările fixate prin aplicarea paragrafului e), vor fi scăzute cu valoarea actuală a bunului restituit, ținându-se seamă de îndemnizările convenite pentru lipsa de folosință sau pentru deteriorare.

k) Facultatea prevăzută la paragraful f) este rezervată proprietarilor supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate, pe teritoriul căror Puteri nu se aplicau, înainte de semnarea Armistițiului, măsuri legislative cari ordonau lichidarea generală a bunurilor, drepturilor sau intereselor inamicului.

l) Afară de cazul când, prin aplicarea paragrafului f), au fost făcute restituiri în natură, produsul net al lichidărilor de bunuri, drepturi și interese inamice, oriunde ar fi fost situate, făcute fie în virtutea legislațiunii excepționale de război, fie prin aplicarea prezentului articol, și în general toate averile în numerar ale inamicilor, altele decât produsul lichidării bunurilor sau avutul, în numerar, aparținând în țările aliate sau asociate

persoanelor arătate în ultimul alineat al paragrafului b), vor primi destinația următoare :

1° În ce privește Puterile cari adoptă Secțiunea III și Anexa alăturată, zisele produse și averi vor fi trecute în creditul Puterii al cărei supus (*ressortissant*) este proprietarul, prin mijlocirea Oficiului de verificare și compensare instituit prin sisa Secțiune și Anexă ; orice sold creditor ce rezultă în favoarea Ungariei va primi destinație conform articolului 173, partea VIII (Reparațiuni), a Tractatului de față.

2° În ceea ce privește Puterile cari nu ar adoptă Secțiunea III și Anexa alăturată, produsul bunurilor, drepturilor și intereselor și averile în numerar ale supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, deținute de Ungaria, vor fi plătite îndată celui în drept sau Guvernului său. Fiecare Putere aliată sau asociată va putea dispune, conform legilor și regulamentelor sale, de produsul bunurilor, drepturilor și intereselor și de averile în numerar cari aparțineau supușilor (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei sau unor societăți asupra cărora ei au controlul, după cum arată paragraful b) și pe cari ea le-a confiscat și le va putea destina la plata reclamațiilor și creanțelor definite în articolul de față sau în paragraful 4 al Anexei aici alăturate. Orice bunuri, drepturi și interese sau produsul lichidării bunurilor și orice avere în numerar, care nu se va fi întrebuințat după cum se arată mai sus, pot fi reținute de zisa Putere aliată sau asociată, și, în acest caz, valoarea lor în numerar va fi tratată conform articolului 173, Partea VIII (Reparațiuni) din Tractatul de față ;

m) Sub rezerva dispozițiilor articolului 250, în cazul lichidărilor făcute fie în nouile State semnatare ale Tractatului de față ca Puteri aliate și asociate, fie în Statele cari nu iau parte la reparațiunile ce trebuie să plătească Ungaria, produsul lichidărilor făcute de zisele State va trebui vărsat deadreptul proprietarilor, sub rezerva drepturilor Comisiunii reparațiilor în virtutea Tractatului de față și în special a articolului 165, Partea VIII, (Reparațiuni) și a articolului 194, Partea IX (Clauze financiare). Dacă proprietarul stabilește înaintea tribunalului arbitral mixt prevăzut la Secțiunea VI din această Parte, sau înaintea unui arbitru desemnat de acest Tribunal, că condițiunile vânzării sau că măsuri luate de Guvernul Statului în chestiune, în afară de legislațiunea sa generală, au prejudiciat pe nedrept prețul lui, Tribunalul sau arbitru va avea facultatea de a acorda celui în drept o despăgubire echitabilă, ce va trebui plătită de Statul în chestiune;

n) Ungaria se obligă să îndemneze pe supușii (*ressortissants*) ei pentru lichidarea sau reținerea

bunurilor, drepturilor sau intereselor lor în Țările aliate sau asociate:

c) Cuantumul total al taxelor și impozitelor asupra capitalului, cari au fost impuse sau ar fi trebuit impuse de Ungaria asupra bunurilor, drepturilor și intereselor supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, dela 3 Noembrie 1918 până la expirarea a trei luni după punerea în vigoare a prezentului Tractat, sau dacă e vorba de bunuri, drepturi și interese cari au fost supuse la măsuri excepționale de război, până la restituirea lor conform dispozițiilor prezentului Tractat, să li restituie persoanelor în drept.

II. Sub rezerva dispozițiilor ce preced, sunt declarate nule și neavenite toate măsurile afară de cele mai sus arătate, cari ar fi fost luate de către autoritățile de drept sau de fapt pe teritoriul fostului regat al Ungariei dela 3 Noembrie 1918 până la punerea în vigoare a Tractatului de față și cari ar prejudicia bunurilor, drepturilor și intereselor Puterilor aliate și asociate sau ale supușilor (*ressortissants*) lor, inclusiv societățile și asociațiunile în cari ei erau interesați.

Dispozițiunile paragrafelor *d)*, *e)*, *f)*, *h)* și *k)*, de mai sus sunt aplicabile bunurilor, drepturilor și intereselor cari aparțin supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, inclusiv societățile sau asociațiunile în cari ei erau interesați și cari au fost obiectul unor măsuri dăunătoare, precum expropriațiuni, confiscări, sechestrări, rechizițiuni, distrugerii sau deteriorări, cari au avut loc, fie din cauza legilor sau regulamentelor, fie din cauza actelor de violență ale autorităților de drept sau de fapt, cari au existat în Ungaria sau ale populațiunii ungare.

III. În societăți sau asociațiuni sunt cuprinse în special comunitățile greco-ortodoxă așezate la Buda-Pesta și în celelalte orașe ale Ungariei, precum și fundațiunile credincioase (*pieuses*) sau altele când supușii Puterilor aliate și asociate sunt interesați în aceste comunități sau fundațiuni.

IV. Nici o decădere (*véchéance*) nu va putea fi sau să fi fost opusă în mod valabil supușilor Puterilor aliate și asociate, inclusiv societăților sau asociațiunilor în cari ei erau interesați, în cazul când ei ar fi lipsit de a îndeplini formalitățile sau declarațiunile impuse prin vreo lege sau ordonanță ungară posteroare armistițiului și anterioare punerii în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 233

Ungaria se obligă, în ce privește bunurile, drepturile și interesele restituite, prin aplicarea articolului 232, supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, inclusiv societățile și asociațiunile în cari acești supuși erau interesați,

a) Să pună și să mențină, în afară de excepțiunile expres prevăzute în prezentul Tractat, bunurile, drepturile și interesele supușilor Puterilor aliate sau asociate, în situațiunea de drept în cari se găseau, conform legilor în vigoare înainte de război, bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei;

b) Să nu supună bunurile, drepturile sau interesele supușilor (*ressortissants*) Statelor aliate sau asociate la nici o măsură care să aducă atingere proprietății, care să nu fie aplicată deopotrivă bunurilor, drepturilor sau intereselor supușilor (*ressortissants*) ungari și să plătească indemnități potrivite în cazul când aceste măsuri ar fi luate.

A n e x ă

§ 1

În spiritul articolului 232, paragraful *d)* este confirmată validitatea oricăror măsuri atributive de proprietate, oricăror ordonanțe pentru lichidarea de întreprinderi sau de societăți sau a oricăror altor ordonanțe, regulamente, deciziuni sau instrucțiuni date de orice tribunal sau administrațiune a uneia din Inaltele Părți Contractante sau considerate ca fiind date prin aplicarea legislației de război, referitoare la bunurile, drepturile sau interesele inamicului.

Interesele oricăror persoane vor trebui să fie considerate că au făcut, în mod valabil, obiectul oricăror regulamente, ordonanțe, deciziuni sau instrucțiuni privitoare la bunurile în cari sunt cuprinse interesele de mai sus, fie că aceste interese au fost sau nu avute în vedere în mod expres în zisele ordonanțe, regulamente, deciziuni sau instrucțiuni. Nu se va ridica nici o contestație cu privire la regularitatea unui transfert de bunuri, drepturi sau interese, făcut în virtutea regulamentelor, ordonanțelor, deciziunilor sau instrucțiunilor sus arătate. Este de asemenea confirmată validitatea oricăror măsuri luate în privința unei proprietăți, unei întreprinderi sau societăți, fie că e vorba de acte de anchetă, de sechestrare, de administrațiune forțată, de utilizare, de rechiziție, de supraveghere sau de lichidare, de vânzare sau de administrarea bunurilor, drepturilor și intereselor, de acoperirea sau plata datoriilor, de plata cheltuelilor, sarcinilor sau a oricăror altor măsuri luate pentru executarea de ordonanțe, de regulamente, de deciziuni sau de instrucțiuni luate, date sau executate de orice tribunale sau administrațiune ale uneia din Inaltele Părți Contractante, sau considerate că au fost luate,

iate sau executate ca aplicare a legislației excepționale de război privitoare la bunurile, drepturile sau interesele inamicului, cu condițiune ca dispozițiunile acestui paragraf să nu aducă vătămare drepturilor de proprietate dobândite mai înainte (*précédemment*), de bună credință și cu un preț just, conform legii regiunii în care sunt situate bunurile, de către supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate.

Dispozițiunile prezentului paragraf nu se aplică acelorora dintre măsurile enumerate mai sus, cari au fost luate de către fostul guvern austro-ungar în teritoriile invadate sau ocupate și nici acelorora dintre măsurile menționate mai sus cari au fost luate de către Ungaria sau de autoritățile ungare, după 3 Noemvrie 1918, toate aceste măsuri rămânând nule.

§ 2

Nici o reclamațiune sau acțiune fie din partea Ungariei sau a supușilor (*ressortissants*) ei, fie din partea supușilor (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei sau în numele lor ori unde aceștia și-ar avea reședința, nu poate fi primită în contra unei Puteri aliate și asociate, sau contra unei persoane oarecare, lucrând în numele sau sub ordinele vreunei jurisdicțiuni sau administrațiuni a zisei Puteri aliate și asociate, relativă la orice act sau omisiune privitoare la bunurile, drepturile sau interesele supușilor (*ressortissants*) unguri și făcute în timpul războiului sau în vederea preparării războiului. De asemenea nu se primește nici o reclamațiune sau acțiune în contra vreunei persoane, cu privire la vreun act sau omisiune rezultând din măsurile excepționale de război, din legile și regulamentele vreunei Puteri aliate sau asociate.

§ 3

În articolul 232 și în prezenta Anexă, expresiunea «măsuri excepționale de război» cuprinde măsurile de orice natură, legislative, administrative, judiciare sau altele, luate sau cari vor fi luate în urmă, în privința bunurilor inamicului și cari au avut sau vor avea ca efect, fără a atinge proprietatea, să ridice proprietarilor dispozițiunea bunurilor lor, în special măsurile de supraveghere, de administrațiune forțată, de sechestru, sau măsuri cari au avut sau vor avea ca scop de a lua averile inamicului, de a le utiliza sau blocă, și aceasta pentru orice motiv, sub orice formă și în orice loc. Actele îndeplinite pentru executarea acestor măsuri sunt: toate hotărârile, instrucțiunile, ordinele sau ordonanțele administrațiilor sau tribunalelor cari aplică aceste

măsuri bunurilor inamicului, precum și toate actele îndeplinite de orice persoană însărcinată cu administrațiunea sau supravegherea bunurilor inamicului, ca: plăți de datorii, încassări de creanțe, plăți de cheltueli, de sarcini sau încassări de onorarii.

«Măsurile de dispozițiune» sunt acelea cari au atins sau vor atinge proprietatea bunurilor inamice, transferând-o în total sau în parte asupra unei alte persoane decât proprietarul inamic, dar fără consimțământul său, în special măsurile ordonând vânzarea, lichidarea, transmiterea de proprietate a bunurilor inamicului, anularea titlurilor sau a valorilor mobiliare.

§ 4

Bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) fostului Regat al Ungariei în teritoriile unei Puteri aliate sau asociate, precum și produsul net al vânzării, lichidării sau al altor măsuri de dispoziție, vor putea fi grevate de această Putere aliată sau asociată: în primul rând cu plata indemnizațiilor datorite cu ocazia reclamațiilor supușilor acestei Puteri, privitoare la bunurile, drepturile și interesele lor, inclusiv societățile sau asociațiunile în cari acești supuși erau interesați pe teritoriul fostului Regat al Ungariei, sau cu creanțele ce au asupra supușilor (*ressortissants*) unguri, precum și cu plata reclamațiilor făcute pentru acte comise de fostul guvern austro-ungar, sau de orice altă autoritate ungară, după 28 Iulie 1914 și înainte de participarea la război a acestei Puteri aliate sau asociate. Cuantumul total al acestor feluri de reclamațiuni va putea fi fixat de un arbitru desemnat de d. Gustav Ador, dacă acesta consimte, sau în caz contrariu, de Tribunalul arbitral mixt prevăzut la Secțiunea VI. Vor putea fi grevate, în al doilea rând, cu plata indemnizațiilor datorite cu ocazia reclamațiilor supușilor Puterii aliate sau asociate, privitoare la bunurile, drepturile și interesele lor pe teritoriul celorlalte Puteri inamice, întrucât aceste indemnizări nu au fost achitate într'alt mod.

§ 5

Cu toate dispozițiunile articolului 232, când, imediat înaintea începutului războiului, o societate autorizată într'un Stat aliat sau asociat are, în comun cu o societate controlată de ea și autorizată în Ungaria, dreptul să întrebuinteze în alte țări mărci de fabrică sau comerciale, sau când are folosința împreună cu această societate a unor procedee exclusive de fabricare de mărfuri sau de articole, pentru a fi vândute în alte țări, prima societate va avea singură dreptul să întrebuinteze aceste mărci de fabrică în alte țări, cu excluderea societății ungare; iar procedeele de

fabricare comune vor fi remise primei societăți, cu condiția că s'ar fi luat măsuri pentru aplicarea legislației de război în vigoare în monarhia austro-ungară în contra celei de-a doua societăți, sau a intereselor sale, proprietăților comerciale sau acțiunilor lor. Totuși, prima societate, dacă i s'a făcut cerere, va predă celei de-a doua Societăți moalele permițând continuarea fabricației de mărfuri, cari vor trebui să fie întrebuințate exclusiv în teritoriul ungar.

§ 6

Până în momentul în care restituirea va putea fi făcută conform articolului 232, Ungaria este responsabilă de conservarea bunurilor, drepturilor și intereselor supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliante sau asociate, inclusiv societățile și asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați și cari au fost supuse de ea unei măsuri excepționale de război.

§ 7

Puterile aliante sau asociate vor trebui să facă cunoscut, în termen de un an, cu începere dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat, bunurile, drepturile și interesele asupra cărora înțeleg să exercite dreptul prevăzut la articolul 232, paragraful f).

§ 8

Restituirile prevăzute de articolul 232 vor fi făcute după ordinul Guvernului ungar sau al autorității în cari vor fi fost substituite. Autoritățile ungare vor da persoanelor interesate deslușiri amănunțite asupra gestiunii administratorilor, în urma cererii care poate fi făcută din momentul punerii în vigoare a prezentului Tractat.

§ 9

Bunurile, drepturile și interesele persoanelor prevăzute la articolul 232, paragraful b), vor conțina până la terminarea lichidării, prevăzută la același paragraf, să fie supuse măsurilor excepționale de război luate sau cari vor fi luate în provinciile lor.

§ 10

Ungaria va remite, într'un termen de șase luni dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat, fiecărei Puteri aliante sau asociate, toate contractele, certificatele, actele și alte titluri de proprietate, cari se găsesc în mâinile supușilor (*ressortissants*) ei și cari se referă la bunuri, drepturi și interese situate pe teritoriul zisei Puteri aliante sau asociate, inclusiv acțiunile, obligațiunile sau alte

valori mobiliare ale oricăror societăți autorizate de legislația acestei Puteri.

Ungaria va da în orice moment, la cererea Puterilor aliante sau asociate interesate, orice lămuriri privitoare la bunurile, drepturile sau interesele naționaliilor ungari aflate pe teritoriul zisei Puteri aliante sau asociate, precum și asupra transacțiilor lor cari au putut fi făcute dela 1 Iulie 1914 și cari privesc zisele bunuri, drepturi sau interese.

§ 11

Prin termenul «avere în numerar» trebuie să se înțeleagă toate depozitele sau proviziunile constituite înainte sau după declararea războiului, precum și toate averile provenind din depozite, din venituri sau din beneficii încasate de administratori, secheștri sau alții, din proviziuni constituite în bancă sau din orice altă sursă cu excluderea oricărei sume de bani aparținând Puterilor aliante sau asociate sau Statelor lor particulare, provincii sau municipalități.

§ 12

Vor fi anulate plasamentele efectuate, ori unde ar fi, cu averile în numerar ale supușilor (*ressortissants*) Inaltelor Părți Contractante, inclusiv societățile și asociațiunile, în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați, de către persoanele responsabile de administrația bunurilor inamicului sau cari controlează această administrație, sau din ordinul acestor persoane sau al unei autorități oarecare; în dispozițiunile ce se vor lua asupra acestor averi nu se va ține seamă de aceste plasamente.

§ 13

Ungaria va remite respectiv fiecăreia din Puterile aliante sau asociate, în termen de o lună dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat sau după cerere, la orice dată ulterioară, toate conturile sau actele de contabilitate, arhivele, documentele și deslușirile de orice natură, cari pot să se găsească pe teritoriul ei și cari privesc bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) acestor Puteri, inclusiv societățile și asociațiunile în cari acești supuși (*ressortissants*) erau interesați, cari au făcut obiectul unei măsuri excepționale de război sau al unei măsuri de dispoziție, fie pe teritoriul fostului regat al Ungariei, fie în teritoriile cari au fost ocupate de ea sau de aliații ei.

Controlorii, supraveghetorii, garanții, administratorii, secheștrii, lichidatorii și curatorii vor fi, sub garanția Guvernului ungar, personal răspunzători de predarea imediată în întregime, cum și de exactitatea acestor conturi și documente.

§ 14

Dispozițiunile articolului 232 și ale prezentei anexe, relative la bunuri, drepturi și interese în țări inamice și la produsul lichidării lor, se vor aplica la datorii, credite și conturi, Secțiunea III reglementând decât mijloacele de plată.

Pentru reglementarea chestiunilor arătate la articolul 232, între Ungaria și Puterile aliate și asociate, coloniile sau protectoratele lor sau unul din Dominion-urile britanice sau India, în privința cărora nu va fi fost făcută declarația că se adoptă Secțiunea III, și între naționali lor respectivi, se vor aplica dispozițiunile Secțiunii III privitoare la moneda în care trebuie să fie făcută plata și la cursul schimbului și al dobânzilor, iară numai dacă Guvernul Puterii aliate sau asociate interesate nu notifică Ungariei, în cele șase luni dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat, că una sau mai multe din zisele clauze nu vor fi aplicabile.

§ 15

Dispozițiunile articolului 232 și ale prezentei anexe se aplică la drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, cari sunt sau vor fi cuprinse în lichidarea de bunuri, drepturi, interese, societăți sau întreprinderi, făcută prin aplicarea legislației excepționale de război, de către Puterile aliate sau asociate și prin aplicarea dispozițiunilor articolului 232, paragraful b).

SECȚIUNEA V

Contracte, Prescripții, Hotărâri

ARTICOLUL 234

a) Contractele încheiate între inamici vor fi considerate ca fiind anulate din momentul în care războiul dintre părți au devenit inamice, afară de ceea ce privește datoriile sau alte obligațiuni bănești rezultând din executarea unui act sau plăți prevăzute de aceste contracte și sub rezerva excepțiunilor și a regulilor cari sunt speciale unor anumite contracte sau categorii de contracte, prevăzute mai jos sau în Anexa aci alăturată :

b) Vor fi exceptate dela anulare, conform prezentului articol, contractele pentru cari, într'un interes general, Guvernele Puterilor aliate sau asociate, cărora una dintre Părțile Contractante le este supus (*ressortissants*), vor cere, într'un termen de șase luni dela data punerii în vigoare a prezentului Tractat, executarea.

Când executarea contractelor astfel menținute arage pentru una din părți, în urma schimbării condițiunilor comerțului, un prejudiciu conside-

rabil, Tribunalul arbitral mixt, prevăzut de secțiunea VI, va putea să acorde părții lezate o indemnizare echitabilă ;

c) Din cauza dispozițiunilor Constituției și a legislației Statelor-Unite ale Americii și a Japoniei, prezentul articol, precum și articolul 235 și Anexa aci alăturată, nu se aplică contractelor încheiate de către supușii (*ressortissants*) acestor State cu supuși (*ressortissants*) ai fostului regat al Ungariei și tot astfel, articolul 240 nu se aplică Statelor-Unite ale Americii sau supușilor (*ressortissants*) lor ;

d) Prezentul articol, precum și Anexa aci alăturată nu se aplică contractelor ale căror părți au devenit inamice prin faptul că una din ele locuiește un teritoriu care își schimbă suveranitatea, cât timp această parte va fi dobândit, prin aplicarea prezentului Tractat, naționalitatea, unei Puteri aliate sau asociate, nici contractelor încheiate între supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, între cari comerțul a fost împiedecat prin faptul că una din părți se găsește într'un teritoriu al unei Puteri aliate sau asociate ocupat de inamic ;

e) Nici o dispozițiune a prezentului articol și a Anexei aci alăturate nu poate fi privită ca invalidând o operațiune care a fost efectuată în mod legal, în virtutea unui contract încheiat între inamici cu autorizarea uneia din Puterile beligerante.

ARTICOLUL 235

a) Pe teritoriul Inaltelor Părți contractante, în raporturile dintre inamici, orice termene de prescripție, de perimare sau de limitare a dreptului de acțiune (*forclusion*), vor fi suspendate în timpul duratei războiului, fie că au început să curgă înaintea începutului războiului, fie în urmă ; ele vor reîncepe să curgă cel mai curând în trei luni dela punerea în vigoare a prezentului Tractat. Această dispozițiune se va aplica termenelor pentru prezentarea cupoanelor de dobânzi sau de dividende, și termenelor de prezentare, în vederea rambursării, a valorilor ieșite la sorți, sau rambursabile din orice alt motiv ;

b) Când, din cauza neîndeplinirii unui act sau unei formalități în timpul războiului, măsuri de executare au fost luate pe teritoriul fostului regat al Ungariei, aducând prejudiciu unui supus (*ressortissant*) al Puterilor aliate și asociate, reclamațiunea, formulată de supusul unei Puteri aliate sau asociate, va fi adusă înaintea Tribunalului arbitral mixt prevăzut de Secțiunea VI, afară numai dacă afacerea nu este de competența unui Tribunal al unei Puteri aliate sau asociate ;

Supliment/

2) După cererea supusului interesat al unei Puteri aliate sau asociate, Tribunalul arbitral mixt va pronunța restabilirea drepturilor lezate prin măsurile de execuție menționate la paragraful b), ori de câte ori față de împrejurările speciale ale afacerii aceasta va fi echitabilă și posibilă.

În cazul când această restabilire ar fi nedreaptă sau imposibilă, Tribunalul arbitral mixt va putea să acorde părții lezate o indemnizare care va fi în sarcina Guvernului ungar ;

a) Când un contract între inamici a fost invalidat, fie din cauza faptului că una din părți nu a executat o clauză, fie din cauza exercițiului unui drept stipulat în contract, partea lezată va putea să se adreseze Tribunalului arbitral mixt pentru a obține reparațiune. Tribunalul va avea, în acest caz, puterile prevăzute la paragraful c) ;

e) Dispozițiunile paragrafelor precedente ale prezentului articol se vor aplica supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate, cari au suferit un prejudiciu din cauza măsurilor prevăzute mai sus, luate de autoritățile fostului guvern ungar în teritoriul invadat sau ocupat, întrucât ei nu au fost indemnizați în alt mod ;

f) Ungaria va indemniza pe orice terțiu lezât prin restituiri sau restabiliri de drept pronunțate de Tribunalul arbitral mixt, conform dispozițiilor paragrafelor precedente ale prezentului articol ;

g) În ce privește efectele de comerț, termenul de trei luni, prevăzut la paragraful a), va începe din ziua în care vor lua sfârșit în mod definitiv măsurile excepționale aplicate în teritoriile Puterii interesate, cu privire la efectele de comerț.

ARTICOLUL 236

În raporturile dintre inamici, nici un efect de comerț, emis înaintea războiului, nu va fi considerat ca invalidat prin simplul fapt că nu a fost prezentat pentru acceptare sau pentru plată în termenele hotărâte, nici pentru faptul că nu s'a făcut înștiințare trașilor (*tireurs*), sau giranților de neacceptare sau de neplată, nici din cauza lipsei de protest, nici pentru lipsa de îndeplinire a vreunei formalități oarecare în timpul războiului.

Dacă perioada în care un efect de comerț ar fi trebuit să fie prezentat pentru acceptare sau pentru plată sau în timpul căreia perioada avizului de neacceptare sau de neplată ar fi trebuit să fie dat trașului (*tireur*) sau giranților, sau în cursul căreia efectul ar fi trebuit să fie protestat, a ajuns la scadență în timpul războiului, și dacă partea care ar fi trebuit să prezinte sau să protesteze efectul, sau să dea aviz de neacceptare sau de

neplată, nu a făcut aceasta în timpul războiului, i se va acorda cel puțin trei luni după punerea în vigoare a prezentului Tractat, pentru a prezenta efectul, a da avizul de neacceptare sau de neplată, sau pentru a face protest.

ARTICOLUL 237

Hotărârile date de tribunalele unei Puteri aliate sau asociate în cazul când aceste tribunale sunt competente după prezentul Tractat, vor fi considerate în Ungaria ca având autoritate de lucru judecat și vor fi executate acolo fără să fie nevoie de exequatur.

Dacă în timpul războiului s'a pronunțat o sentință sau s'a luat o măsură de execuție, în orice materie ar fi, de către o autoritate judecătorească a fostului regat al Ungariei împotriva unui supus (*ressortissant*) al Puterilor aliate sau asociate, sau împotriva unei societăți sau asociațiuni în care era interesat unul din acești supuși (*ressortissant*) într'o instanță în fața căreia supusul (*ressortissant*) în chestiune ori societatea sau asociațiunea nu s'au putut apăra, supusul (*ressortissant*) aliat sau asociat care va fi suferit din această cauză un prejudiciu, va putea obține o reparațiune, care va fi determinată de Tribunalul arbitral mixt prevăzut de Secțiunea VI.

După cererea supusului Puterii aliate sau asociate, reparațiunea de mai sus va putea fi efectuată în urma hotărârii Tribunalului arbitral mixt și când aceasta va fi posibil, repunându-se părțile în situația în care se găseau înaintea hotărârii date de tribunalul ungar.

Reparațiunea de mai sus va putea fi de asemenea obținută înaintea Tribunalului mixt, de supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate cari au suferit un prejudiciu din cauza măsurilor judiciare luate în teritoriile invadate sau ocupate, dacă nu au fost despăgubiți în alt mod.

ARTICOLUL 238

Prin expresiunea „în timpul războiului“ din Secțiunile III, IV, V și VII se înțelege, pentru fiecare Putere aliată sau asociată, perioada cuprinsă între momentul în care a existat starea de război dintre fosta monarhie austro-ungară și această Putere și punerea în vigoare a prezentului Tractat.

A n e x ă

I. Dispozițiuni generale

§ 1

În spiritul articolelor 234, 235 și 236, persoanele părtașe la un contract sunt considerate ca

namice, când comerțul dintre ele va fi fost interzis sau va fi devenit ilegal, în virtutea legilor, decretelor sau regulamentelor, cărora una din aceste părți eră supusă, și aceasta cu începere fie din ziua când acest comerț a fost interzis, fie din ziua când a devenit ilegal din orice împrejurare.

§ 2

Sunt exceptate dela anularea prevăzută la articolul 234, și rămân în vigoare, fără prejudiciu pentru drepturile prevăzute la articolul 232, paragraful b) și sub rezerva aplicării legilor, decretelor și regulamentelor interne, întocmite în timpul războiului de Puterile aliate sau asociate, precum și fără prejudiciu pentru clauzele contractelor :

1) Contractele având de scop transfertul proprietății, bunurilor și efectelor mobiliare sau imobiliare, când proprietatea va fi fost transferată sau obiectul predat înainte ca părțile să fi devenit namice ;

2) Arendările, închirierile și promisiunile de locațiune ;

3) Contractele de ipotecă, de gaj și de amanet (*nantissement*) ;

4) Concesiunile privitoare la mine, la mine în exploatare, cariere și zăcăminte ;

5) Contractele încheiate între particulari și State, provincii, municipalități sau alte persoane juridice administrative analoge și concesiunile date de zisele State, provincii, municipalități sau alte persoane juridice administrative analoge.

§ 3

Dacă dispozițiunile unui contract sunt în parte anulate, în conformitate cu articolul 234 și dacă se poate face disjuncțiunea, celelalte dispozițiuni ale acestui contract vor rămâne în ființă sub rezerva aplicării legilor, decretelor și regulamentelor interne, prevăzute la paragraful 2 de mai sus. Dacă disjuncțiunea nu se poate face, contractul se va considera anulat în întregime.

I. Dispozițiuni speciale unor anume categorii de contracte. Operațiunile de bursă de valori și de comerț. (Stock Exchange and Commercial Exchange Contracts)

§ 4

a) Operațiunile făcute în timpul războiului de bursele de valori sau de comerț recunoscute, stipulând lichidarea pozițiilor de bursă luate înainte războiului de un particular dușman, de asenenă și măsurile luate în vederea aplicării acestor operațiuni, sunt confirmate de către Inaltele Părți Contractante, sub următoarele rezerve :

1. Să fi fost prevăzut în mod expres că operațiunea va fi supusă competenței ziselor burse ;

2. Ca aceste operațiuni să fi fost obligatorii pentru toți ;

3. Ca condițiunile lichidării să fi fost juste și raționale ;

b) Paragraful precedent nu se aplică măsurilor luate în timpul ocupației în bursele din regiunile cari au fost ocupate de inamic ;

c) Lichidarea operațiunilor cu termen privitoare la bumbac, încheiate la data de 31 Iulie 1914, în urma hotărârii Asociațiunii bumbacurilor din Liverpool, este confirmată.

G a j

§ 5

În caz de neplată se va socoti ca valabilă vânzarea unui gaj constituit drept garanție a unei datorii contractate de un inamic, chiar atunci când proprietarul nu a putut fi avizat dacă creditorul a lucrat cu bună credință și a luat precauțiunile convenite, și, în acest caz, proprietarul nu va putea formula nici o reclamațiune pentru vânzarea gajului.

Această dispozițiune nu se aplică la vânzările obiectelor în gaj făcute de inamic în timpul ocupației în regiunile invadate sau ocupate de inamic.

Efecte de comerț

§ 6

În ceea ce privește Puterile cari au aderat la Secțiunea III și la Anexa alăturată, obligațiunile pecuniare existând între inamici și cari ar rezultă din emisiunea de efecte de comerț, vor fi regulate potrivit zisei Anexa, prin mijlocirea Oficiilor de verificare și de compensare cari sunt subrogate în drepturile purtătorului în ce privește diferitele căi de recurs de cari dispune acesta din urmă.

§ 7

Dacă o persoană s'a obligat, fie înainte, fie în timpul războiului, la plata unui efect de comerț ca urmare a unui angajament luat față de ea de către o altă persoană devenită inamică, aceasta din urmă este ținută, independent de începerea ostilităților, să fie garantă celei dintâiu pentru consecințele obligațiunii sale.

III. Contracte de asigurare

§ 8

Contractele de asigurare încheiate între o persoană și o alta devenită în urmă inamică vor fi regulate potrivit paragrafelor următoare :

Asigurări în contra incendiului

§ 9

Contractele de asigurare în contra incendiului, încheiate între o persoană având interese în această proprietate și o persoană devenită în urmă inamic, nu vor fi considerate anulate prin deschiderea ostilităților sau prin faptul că persoana a devenit inamică sau pentru că una din părți n'a îndeplinit o clauză a contractului, în timpul războiului, sau în o perioadă de trei luni după război; dar vor fi anulate cu începere dela cea dintâiu scadență de primă anuală, scadență care va veni după trei luni dela punerea în vigoare a Tractatului de față.

În regulament va fi întocmit pentru primele neachitate ajunse la scadență în timpul războiului, sau pentru reclamațiunile relative la pierderi suferite în timpul războiului.

§ 10

Dacă, în urma unui act administrativ sau legislativ, o asigurare contra incendiului făcută înainte războiului a fost transferată în timpul războiului dela primul asigurător la un altul, transferul va fi recunoscut, iar responsabilitatea primului asigurător va fi considerată ca încetată din ziua transferului. Cu toate acestea, primul asigurător va avea dreptul, la a sa cerere, să fie pe neplătin informat de condițiunile transferului, și dacă se va vedea că aceste condițiuni nu erau echitabile, ele vor fi modificate pe cât va fi nevoie spre a le face echitabile.

Pe lângă aceasta, asiguratul va avea dreptul ca, în înțelegere cu primul asigurător, să transfere contractul acestuia din urmă cu începere din ziua cererii.

Asigurări pe viață

§ 11

Contractele de asigurări pe viață încheiate între un asigurător și o persoană devenită în urmă inamică nu se vor considera anulate prin declaratia de război sau prin faptul că persoana a devenit inamică.

Orice sumă devenită exigibilă în timpul războiului pe baza unui contract care, în virtutea paragrafului precedent, nu se consideră anulat, va putea fi încasată după război. La această sumă se vor adăoga dobânzile de 5 la sută pe an dela data exigibilității ei până în ziua plății.

Dacă contractul a devenit caduc în timpul războiului în urma neachitării primelor sau dacă a devenit fără efect în urma neîndeplinirii clauzelor contractului, asiguratul sau reprezentanții săi, sau persoanele în drept, vor avea dreptul în orice mo-

ment, timp de douăsprezece luni, începând din ziua punerii în vigoare a Tractatului de față, să ceară asiguratorului valoarea poliței din ziua caducității sau anulării ei.

În cazul când contractul a devenit caduc în timpul războiului, ca urmare a neachitării primelor din cauză aplicării măsurilor de război, asiguratul sau reprezentanții săi, sau persoanele în drept, au dreptul în cele trei luni ce urmează după punerea în vigoare a Tractatului de față, de a pune din nou în vigoare contractul, achitând primele ajunse eventual la scadență, la cari se vor adăoga dobânzile de 5 la sută pe an.

§ 12

Dacă contractele de asigurare pe viață au fost încheiate de o sucursală a unei Societăți de Asigurare stabilită într-o țară devenită în urmă inamică, contractul va trebui ca, în lipsa vreunei stipulațiuni contrarii conținută în însuș contractul, să fie supus legii locale, iar asiguratorul va avea dreptul de a cere asiguratului sau reprezentanților săi rambursarea sumelor plătite în urma unor cereri făcute sau impuse, ca aplicare a măsurilor luate în timpul războiului, și contrare condițiunilor contractului însuș și a legilor sau Tractatelor existente la epoca în care a fost încheiat.

§ 13

În toate cazurile când, în virtutea legii aplicabile contractului, asiguratorul rămâne legat prin contract, cu toată neplata primelor, el va avea dreptul ca, atunci când din cauza războiului n'a putut face notificare asiguratului despre caducitatea contractului, să încasseze dela asigurat primele neplătite, sporite cu dobânzi de 5 la sută pe an; acest drept îl are asiguratorul până în momentul când a înștiințat pe asigurat de caducitatea contractului.

§ 14

Pentru aplicarea paragrafelor 11 până la 13 vor fi considerate ca contracte de asigurări pe viață contractele de asigurări cari se bazează pe probabilitățile vieții omenești, combinate cu anuitățile (*taux d'intérêt*), în ce privește calculul angajamentelor reciproce ale ambelor părți.

Asigurări maritime

§ 15

Contractele de asigurare maritimă, precum și polițele cu termen și polițele de călătorie, încheiate între un asigurător și o persoană devenită în urmă inamică, se vor considera anulate în mo-

mentul în care acea persoană a devenit inamică, afară de cazul în care anterior acestui moment riscul prevăzut în contract începuse să curgă :

În cazul când riscul nu a început să curgă, sumele plătite drept primă sau altfel vor putea fi încasate dela asigurător.

În cazul când riscul a început a curge, contractul se va considera ca valabil, chiar dacă una din părți ar fi devenit inamică, iar plățile sumelor datorite conform contractului, fie ca prime, fie în urma sinistrelor, vor fi exigibile după punerea în vigoare a Tractatului de față.

În cazul când se va încheia o convențiune pentru plata de dobânzi la sume datorite înainte de război, unuia sau de către unii supuși (*ressortissants*) ai Statelor beligerante, și acoperite după război, aceste dobânzi, în caz de pierderi susceptibile de a fi acoperite pe baza unui contract de asigurare maritimă, vor trebui să curgă dela expirarea unei perioade de un an dela ziua acestor pierderi.

§ 16

Nici un contract de asigurare maritimă încheiat cu un asigurat devenit în urmă inamic, nu va avea efect când este vorba de sinistre cauzate prin acte de război săvârșite de puterea al cărei supus (*ressortissant*) este asigurătorul, sau de aliații sau asociații acestei Puteri.

§ 17

Dacă este dovedit că o persoană care, înaintea războiului, încheiase un contract de asigurare maritimă cu un asigurător devenit în urmă inamic, a încheiat după deschiderea ostilităților, cu un asigurător ce nu e inamic, un nou contract pentru acoperirea aceiași risc, noul contract se va considera substituit celui dintâiu, cu începere din ziua în care va fi fost încheiat, iar primele scăzute se vor regla pe baza principiului că primul asigurător nu va rămâne legat prin contract decât până în momentul în care noul contract va fi fost încheiat.

Alte asigurări

§ 18

Contractele de asigurare încheiate înaintea războiului între un asigurător și o persoană devenită în urmă inamică, altele decât contractele de care este vorba în paragrafele 9 până la 17, vor fi tratate, în toate privințele, în același mod în care ar fi tratate, potrivit ziselor paragrafe, contractele de asigurări în contra incendiului între aceleași părți.

Reasigurări

§ 19

Toate contractele de reasigurare încheiate cu o persoană devenită inamică se vor considera abrogate, prin faptul că acea persoană a devenit inamică, însă fără prejudiciul dreptului de a redând după război plata sumelor datorite pentru risc pe viață, sau risc maritim, în cazul când aceste riscuri începuseră să se producă înaintea războiului.

Totuș, dacă partea reasigurată a fost pusă, din cauza invaziei, în imposibilitatea de a găsi un alt asigurător, contractul subsistă până la expirarea unei perioade de trei luni, după punerea în vigoare a Tractatului de față.

Dacă un contract de reasigurare este anulat în virtutea acestui articol, se va întocmi între părți un cont care ar cuprinde tot, deodată primele achitate și exigibile și responsabilitățile pentru pierderile suferite, în ceea ce privește riscurile pe viață sau maritime cari ar fi început să se producă înaintea războiului. În cazul altor riscuri decât cele menționate la paragrafele 11 până la 17, regularea socotelilor se va face pe ziua în care părțile au devenit inamice, fără a se ține seamă de reclamațiunile pentru pierderile suferite cu începere dela acea dată.

§ 20

Dispozițiunile paragrafului precedent se întind de asemenea și la reasigurările existente în ziua în care părțile au devenit inamice, pentru riscurile particulare acceptate de asigurător într'un contract de asigurare, altele decât cele pe viață și maritime.

§ 21

Reasigurarea unui contract de asigurare pe viață, făcută printr'un contract special și care nu ar fi cuprinsă într'un contract general de reasigurare, va rămâne în vigoare.

§ 22

În cazul unei reasigurări făcute înaintea războiului, a unui contract de asigurare maritimă, cesiunea riscului cedat reasigurătorului va rămâne valabilă dacă acest risc a început să curgă înaintea deschiderii ostilităților, iar contractul va rămâne valabil cu toată deschiderea ostilităților. Sumele datorite în virtutea contractului de reasigurare, privitoare fie la prime, fie la pierderi suferite, vor putea fi încasate după război.

Dispozițiunile paragrafelor 16 și 17 și ultimul alineat din paragraful 15 se vor aplica contractelor de reasigurări pentru riscuri maritime.

SECȚIUNEA VI

Tribunalul arbitral mixt

ARTICOLUL 231

a) Se va constitui un Tribunal arbitral mixt între fiecare din Puterile aliate sau asociate, de o parte, și Ungaria, de altă parte, într'un termen de trei luni, cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat. Fiecare din aceste Tribunale va fi compus din trei membri. Fiecare din Guvernele interesate va desemna pe unul din acești membri. Președintele va fi ales în urma unei înțelegeri între cele două Guverne interesate.

În cazul când acest acord nu ar putea interveni, Președintele Tribunalului și două alte persoane, în condițiune una și alta să-l înlocuească, în caz de nevoie, vor fi alese de Consiliul Societății Națiunilor, și până în momentul când va fi constituit, de d. Gustave Ador, dacă consimte. Aceste persoane vor aparține Puterilor cari au rămas neutre în cursul războiului.

Când un Guvern nu se va îngriji, într'un termen de o lună, de desemnarea prevăzută aci mai sus a unui membru al Tribunalului, în acest caz acest membru va fi ales de către Guvernul advers dintre cele două persoane menționate mai sus, atele decât Președintele.

Tribunalul hotărăște cu majoritatea de voturi a membrilor ce-l compun ;

b) Tribunalele arbitrale mixte create prin aplicarea paragrafului a) vor judeca diferendele ce sunt în competența lor, în înțelesul Secțiunilor III, IV, V și VII.

Afară de aceasta, toate diferendele, oricari ar fi ele, relative la contractele încheiate, înainte de punerea în vigoare a Tractatului de față, între supușii Puterilor aliate și asociate și supușii (*ressortissants*) unguri, vor fi regulate de Tribunalul arbitral mixt, cu excepțiunea diferendelor cari, prin aplicațiunea legilor Puterilor aliate, asociate sau neutre, sunt de competența tribunalelor naționale ale acestor din urmă Puteri. În acest caz, aceste diferende se vor regula de către aceste tribunale naționale cu excluderea Tribunalului arbitral mixt. Supusul (*ressortissant*) interesat al unei Puteri aliate sau asociate va putea totuși aduce afacerea înaintea Tribunalului arbitral mixt, afară numai dacă legea sa națională nu se opune la aceasta.

c) Dacă afacerile vor fi numeroase, va trebui să fie desemnați și alți membri, pentru ca fiecare Tribunal arbitral mixt să poată să se împartă în mai multe secțiuni. Fiecare din aceste secțiuni va trebui compusă după cum este arătat mai sus ;

d) Fiecare Tribunal arbitral mixt își va stabili el însuși procedura sa întrucât aceasta nu va fi stabilită prin dispozițiunile Anexei dela articolul de față. El va avea căderea de a fixa sumele pe cari partea care a pierdut va trebui să le plătească drept cheltueli și spese de procedură ;

e) Fiecare Guvern va plăti onorariile membrului Tribunalului arbitral mixt pe care îl numește și ale oricărui agent pe care îl va desemna pentru a-l reprezenta înaintea Tribunalului. Onorariile Președintelui se vor fixa prin acord special între Guvernele interesate, și aceste onorarii, precum și cheltuelile comune ale fiecărui Tribunal, se vor plăti pe jumătate de către cele două Guverne ;

f) Înaltele Părți Contractante se obligă ca Tribunalele și autoritățile lor să dea Tribunalelor arbitrale mixte orice ajutor ce stă în puterea lor, în special în ceea ce privește transmiterea notificărilor și strângerea dovezilor ;

g) Înaltele Părți Contractante consimt să considere hotărârile Tribunalului arbitral mixt ca definitive și să le facă obligatorii pentru supușii (*ressortissants*) lor.

A n e x ă

§ 1

În caz de deces sau de demisiune a unui membru al Tribunalului, sau dacă un membru al Tribunalului se găsește, pentru un motiv oarecare, în imposibilitate de a împlini funcțiunile sale, aceeași procedură, care a fost urmată la numirea sa, va fi observată și la înlocuire.

§ 2

Tribunalul va adopta pentru procedura sa reguli conforme cu dreptatea și cu echitatea. El va decide ordinea și termenele în cari fiecare parte va trebui să prezinte concluziunile sale și va regula formalitățile cerute pentru administrarea dovezilor.

§ 3

Advocații și consilierii celor două părți vor fi autorizați să prezinte în mod oral și în scris Tribunalului concluziunile pentru susținerea sau apărarea cauzei lor.

§ 4

Tribunalul va conserva arhivele proceselor și cauzelor ce-i vor fi supuse și ale actelor de procedură respective, cu mențiunea datelor.

§ 5

Fiecare dintre Puterile interesate va putea numi un secretar. Acești secretari vor constitui Secretariatul mixt al Tribunalului și vor fi sub ordinele sale. Tribunalul poate numi și întrebându-l unul sau mai mulți funcționari ce vor fi necesari pentru a-l asista în îndeplinirea sarcinilor sale.

§ 6

Tribunalul va decide asupra tuturor chestiunilor și materiilor ce-i vor fi supuse, după dovezile, mărturiile și informațiunile ce vor putea fi produse de către părțile interesate.

§ 7

Înaltele Părți Contractante se obligă să dea Tribunalului toate înlesnirile și informațiunile necesare pentru facerea anchetelor.

§ 8

Limba în care se va urma procedura va fi, în lipsa unei convențiuni contrare, engleza, franceza, italiana sau japoneza, după cum se va hotărî de către Puterea aliată sau asociată interesată.

§ 9

Locul și data ședințelor fiecărui Tribunal se vor determina de către președintele Tribunalului.

ARTICOLUL 240

Dacă un tribunal competent a dat sau dă o hotărîre într-o afacere prevăzută de secțiunile III, IV, V sau VII și dacă această hotărîre nu este conformă dispozițiilor ziselor Secțiuni, partea care va fi suferit, din această pricină, o pagubă va avea dreptul la o reparațiune care va fi determinată de Tribunalul arbitral mixt. După cererea supusului (*ressortissant*) unei Puteri aliate sau asociate, reparațiunea sus amintită va putea fi efectuată, când va fi posibil, către Tribunalul arbitral mixt, repunând părțile în situațiunea în care se găsesc înainte ca hotărîrea să fi fost dată de tribunalul fostului regat al Ungariei.

SECȚIUNEA VII

Proprietatea industrială

ARTICOLUL 241

Sub rezerva stipulațiunilor Tractatului de față, drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, astfel cum această proprietate este definită de Condițiunile internaționale din Paris și din Berna, arătate la articolele 220 și 222, vor fi res-

tabilite sau restaurate, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, pe teritoriile Înalțelor Părți Contractante, în favoarea persoanelor cari beneficiau de ele, în momentul când starea de război a început să existe, în favoarea celor în drept de a-i reprezenta. De asemenea, vor fi restabilite sau restaurate în folosul persoanelor, cari ar avea căderea de a beneficia de ele, drepturile cari, dacă războiul n'ar fi intervenit, le-ar fi putut fi consfințite în timpul acelei perioade pe baza unei cereri ce ar fi fost făcută în scopul protejării proprietății industriale sau a publicării unei opere literare sau artistice; această restabilire sau restaurare de drepturi va avea loc cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat.

Cu toate acestea, actele făcute în virtutea măsurilor speciale ce ar fi fost luate în cursul războiului de către o autoritate legislativă, executivă sau administrativă a unei Puteri aliate sau asociate cu privire la drepturile supușilor (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei, în materie de proprietate industrială, literară sau artistică, vor rămâne valabile și vor continua să aibă efectele lor depline.

Nu va da loc la nici o revendicare sau acțiune, fie din partea Ungariei, sau a supușilor (*ressortissants*) săi, fie din partea supușilor (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei sau în numele lor, contra utilizării ce ar fi fost făcută în cursul duratei războiului, de către Guvernul unei Puteri aliate sau asociate sau de către orice persoană, în contul acestui Guvern sau cu consimțământul său, a drepturilor de proprietate industrială, literară, sau artistică, nici contra vânzării, punerii în vânzare sau întrebuintării de produse, aparate, articole sau oricari obiecte, cărora aceste drepturi le erau aplicate.

Dacă legislația uneia din Puterile aliate sau asociate, în vigoare în momentul semnării Tractatului de față, nu a dispus altfel, sumele datorite sau plătite, cu privire la proprietatea persoanelor arătate la articolul 232 b), prin aplicarea oricărui act și oricărei operațiuni efectuate în executarea măsurilor speciale arătate la alineatul 2 al articolului de față, vor primi aceeași întrebuintare ca și celelalte creanțe ale ziselor persoane în conformitate cu dispozițiunile prezentului Tractat, iar sumele strânse ca urmare măsurilor speciale luate de Guvernul fostului regat al Ungariei în ce privește drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică a supușilor (*ressortissants*) Puterilor aliate sau asociate vor fi considerate și tratate întocmai ca toate celelalte datorii ale supușilor (*ressortissants*) unguri.

Fiecare din Puterile aliate sau asociate își rezervă facultatea de a aduce drepturilor de pro-

rietate industrială, literară sau artistică (excepând mărcile de fabrică sau de comerț) dobândite înainte de război, sau în cursul duratei lui, sau cari ar fi dobândite ulterior de către supușii (*ressortissants*) unguri, conform cu legislația ei, fie exprobatându-le, fie acordând licențe pentru exploatarea lor, fie conservând controlul acestei exploatare, fie în alt mod; toate acele limitări, condițiuni sau restricțiuni cari ar putea să fie considerate ca necesare pentru trebuințele apărării naționale, sau pentru interesul public, sau pentru a asigura un tratament echitabil din partea Ungariei a drepturilor de proprietate industrială, literară sau artistică, posedate pe teritoriul ungar de către supușii (*ressortissants*) săi, sau pentru a garanta în reaga îndeplinire a tuturor obligațiilor contractate de Ungaria în virtutea Tractatului de față. Pentru drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, cari ar fi dobândite după punerea în vigoare a Tractatului de față, facultatea de mai sus, rezervată Puterilor aliate și asociate, nu va putea fi exercitată decât în cazul când imitațiunile, condițiunile sau restricțiunile ar putea fi considerate ca necesare pentru trebuințele apărării naționale sau ale interesului public.

În cazul când s'ar aplică de către Puterile aliate și asociate dispozițiunile ce preced, se vor acordă indemnizări sau redevențe raționale, cari vor fi afectate întocmai ca și toate celelalte sume datorate supușilor (*ressortissants*) unguri potrivit dispozițiunilor Tractatului de față.

Fiecare din Puterile aliate sau asociate își rezervă facultatea de a considera ca nulă și de nulă să facă orice cesiune totală sau parțială, și orice concesiune de drepturi de proprietate industrială, literară sau artistică, cari ar fi fost efectuate dela 28 Iulie 1914 încoace sau cari vor fi efectuate pe viitor și cari ar avea ca rezultat de a pune piedică la aplicarea dispozițiunilor acestui articol.

Dispozițiunile articolului de față nu sunt aplicabile drepturilor de proprietate industrială, literară sau artistică cuprinse în societățile sau întreprinderile a căror lichidare a fost efectuată de către Puterile aliate sau asociate, în conformitate cu legislația excepțională de război, sau care va fi efectuată în virtutea articolului 232, paragraful b).

ARTICOLUL 242

În termen minim de un an, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, fără de nici un fel de suprataxă sau penalitate, se va acordă supușilor (*ressortissants*) fiecăreia din Inaltele Părți Contractante, pentru a îndeplini orice act, a îndeplini orice formalitate, a plăti orice taxă și în genere pentru a satisface orice obligațiune prescrisă de legile și regulamentele fiecărui Stat, pentru a

conservă sau obține drepturile de proprietate industrială deja dobândite la 28 Iulie 1914 sau cari, dacă războiul n'ar fi avut loc, ar fi putut fi dobândite dela această dată încoace, în urma unei cereri făcute, înainte de război sau în cursul duratei lui, cât și pentru a face opozițiune la aceste drepturi. Totuș acest articol nu va putea conferi nici un drept pentru a obține în Statele-Unite ale Americii redeschiderea unei proceduri de micșorare a drepturilor (*interference*), când această procedură a avut loc în ultima instanță (*l'audience finale*).

Drepturile de proprietate industrială cari ar fi fost lovite de decădere din lipsa de îndeplinire a unui act, a unei executări de formalitate sau de plata unei taxe, vor fi puse din nou în vigoare, sub rezerva că, în ceea ce privește brevetele și desaturile, fiecare Putere aliată sau asociată va putea lua măsurile pe cari ea le va socoti în mod echitabil necesare pentru salvarea drepturilor terțiilor, cari ar fi exploatat sau întrebuințat brevete și desaturile în timpul când acestea erau lovite de decădere. Pe lângă aceasta, brevetele de invențiune sau desaturile aparținând unor supuși (*ressortissants*) unguri și cari vor fi puse din nou în vigoare, vor rămâne supuse, în ceea ce privește acordarea licențelor, prescripțiunilor cari le-ar fi fost aplicabile în cursul războiului, precum și tuturor dispozițiunilor Tractatului de față.

Perioada cuprinsă între 28 Iulie 1914 și data punerii în vigoare a Tractatului de față nu va fi socotită în termenul prevăzut pentru punerea în exploatare a unui brevet sau pentru întrebuințarea mărcilor de fabrică sau de comerț sau desaturile, și este convenit că nici un brevet, marcă de fabrică sau comerț, sau desen care eră încă în vigoare la 28 Iulie 1914, nu vor putea fi lovite de decădere sau de anulare din simplul fapt al neexploatării sau neîntrebuințării lor, înainte de expirarea unui termen de doi ani cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față.

ARTICOLUL 243

Termenele de prioritate, prevăzute de articolul 4 al Convențiunii internaționale din Paris din 20 Martie 1883, revizuită la Washington în 1911, sau prin orice altă Convențiune sau lege în vigoare, pentru depunerea sau înregistrarea cererilor de brevete de invențiune sau modele de utilitate, de mărci de fabrică sau de comerț, de desaturile și modele, cari nu erau încă expirate la 28 Iulie 1914, precum și cele cari ar fi luat naștere în cursul războiului sau ar fi putut lua naștere dacă războiul n'ar fi avut loc, vor fi prelungite de către fiecare din Inaltele Părți Contractante în fa-

voarea tuturilor supușilor (*ressortissants*) celorlalte naționale Părți Contractante până la expirarea unui termen de șase luni cu începere dela punerea în vigoare a prezentului Tractat.

Totus această prelungire de termen nu va atinge drepturilor oricărei dintre Inaltele Părți Contractante și nici vreunei persoane care ar fi, în posesiune de bună credință, în momentul punerii în vigoare a Tractatului de față, a unor drepturi de proprietate industrială în opoziție cu drepturile cerute cari revendică termenul de prioritate, și vor conserva folosința drepturilor lor, fie personal, fie prin orice agenți sau titulari de licență cărora le-ar fi concedat aceste drepturi înainte de punerea în vigoare a Tractatului de față, fără a putea fi tulburați, nici urmăriți în nici un fel ca contrafăcători.

ARTICOLUL 244

Nici o acțiune nu va putea fi intentată și nici o revendicare nu va putea fi exercitată, pe de o parte, de către supușii (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei, sau de persoane locuind sau exercitând industria lor în teritoriile fostului regat al Ungariei și, de altă parte, de către supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate sau de persoane locuind sau exercitând industria lor pe teritoriul acestor Puteri, nici de către terții cărora aceste persoane le-ar fi cedat drepturile lor în cursul războiului, din cauza unor fapte ce s'ar fi produs pe teritoriul celeilalte Părți, între data declarării războiului și data punerii în vigoare a Tractatului de față și cari fapte ar fi putut fi considerate că le aduce o atingere drepturilor de proprietate industrială sau de proprietate literară sau artistică ce au existat într'un moment oarecare în cursul războiului și cari vor fi restabilite conform articolelor 242 și 243.

Nici o acțiune nu va putea fi de asemenea primită din partea aceluiași persoane, pentru infracțiune la drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică, la nici un moment, cu ocazia vânzării sau a punerii în vânzare, în curs de un an dela data semnării prezentului Tractat, pe teritoriile Puterilor aliate sau asociate, pe de o parte, sau ale Ungariei, pe de altă parte, a unor produse sau articole fabricate, sau a unor opere literare sau artistice publicate în perioada cuprinsă între data stării de război și aceea a semnării Tractatului de față, nici cu ocazia dobândirii lor și a înțrebuintării sau folosinței lor, înțelegându-se totuși că această dispozițiune nu se va aplica când posesorii drepturilor aveau domiciliul lor sau stabilimentele industriale sau comerciale situate în regiuni ocupate de armatele austro-ungare în cursul războiului.

Acest articol nu va fi aplicabil raporturilor dintre Statele-Unite ale Americii, pe de o parte, și Ungaria, de altă parte.

ARTICOLUL 245

Contractele de licență de exploatare de drepturi de proprietate industrială sau de reproducere de opere literare sau artistice, încheiate înainte de starea de război între supuși (*ressortissants*) ai Puterilor aliate sau asociate sau persoane locuind pe teritoriul lor, sau exercitând acolo industria lor, pe de o parte, și supuși (*ressortissants*) ai fostului regat al Ungariei, de altă parte, vor fi considerate ca reziliate, cu începere dela starea de război, între fosta monarhie austro-ungară și Puterea aliată sau asociată. Însă, în toate cazurile, beneficiarul primitiv al unui contract de acest fel va avea dreptul, într'un termen de șase luni dela punerea în vigoare a Tractatului de față, să ceară dela titularul drepturilor concesiunea unei noi licențe, ale cărei condițiuni, în lipsa unei înțelegeri între părți, se vor fixa de către tribunalul competent din țara sub a cărei legislațiune drepturile fuseseră dobândite, afară de cazul unor licențe obținute în virtutea drepturilor dobândite sub legislația fostului regat al Ungariei; în acest caz, condițiunile ar urma să se fixeze de Tribunalul arbitral mixt prevăzut de Secțiunea VI a părții de față. Tribunalul va putea, dacă va fi cazul, să fixeze cu acea ocaziune quantumul redevențelor ce i s'ar părea justificate, în vederea utilizării acelor drepturi în război.

Licențele relative la drepturi de proprietate industrială, literară sau artistică, cari vor fi fost concedate conform cu legislația specială de război a unei Puteri aliată sau asociată, nu vor putea să se găsească atinse prin continuarea unei licențe care există înainte de război, dar ele vor rămâne valabile și vor continua să aibă deplinele lor efecte în cazul când una din aceste licențe ar fi fost acordată beneficiarului primitiv al unui contract de licență încheiat înainte de război, ea va fi considerată ca înlocuind-o.

Când în timpul războiului vor fi fost plătite sume, relativ la proprietatea persoanelor arătate la articolul 232 b), în virtutea unui contract sau unei licențe oarecare intervenite înainte de război pentru exploatarea unor drepturi de proprietate industrială sau pentru reproducerea sau reprezentarea unor opere literare, dramatice sau artistice, aceste sume vor primi aceeași întrebuințare ca și celelalte datorii sau creanțe ale ziselor persoane potrivit Tractatului de față.

Acest articol nu va fi aplicabil raporturilor dintre Statele Unite ale Americii, pe de o parte, și Ungaria, pe de altă parte.

SECȚIUNEA VIII

Dispozițiuni speciale pentru teritoriile cedate

ARTICOLUL 246

Dintre persoanele fizice și morale, cari erau mai înainte supuse (*ressortissantes*) ale fostului regat al Ungariei, precum și dintre supușii (*ressortissants*) Bosniei-Herzegovinei, acelea cari dobândesc deplin drept, prin aplicarea Tractatului de față, naționalitatea unei puteri aliate sau asociate, sunt desemnate în stipulațiunile de mai jos prin expresiunea »supuși (*ressortissants*) ai fostului regat al Ungariei«; celelalte sunt desemnate prin expresiunea »supuși (*ressortissants*) unguri«.

ARTICOLUL 247

Locuitorii teritoriilor transferate în virtutea Tractatului de față, vor păstra, contrar acestei transferări și a schimbării naționalității ce decurge din ea, întreaga folosință în Ungaria a tuturor drepturilor de proprietate industrială, literară și artistică pe cari le aveau conform legislațiunii în vigoare la momentul transferării.

ARTICOLUL 248

Chestiunile privitoare la supușii (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei, precum și la supușii (*ressortissants*) unguri, la drepturile, privilegiile și bunurile lor, cari nu ar fi prevăzute, nici în Tractatul de față, nici în Tractatul care trebuie să reguleze unele raporturi imediate între Statele cărora li s'a transferat un teritoriu al fostei monarhii sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, vor face obiectul unor convențiuni speciale între Statele interesate, cuprinzându-se în acestea și Ungaria, rămânând bine stabilit că aceste convențiuni nu vor putea fi, în nici un caz, în contradicțiune cu dispozițiunile Tractatului de față.

În acest scop, s'a convenit că în termen de trei luni dela intrarea în vigoare a Tractatului de față va avea loc o conferință între Delegații Puterilor interesate.

ARTICOLUL 249

Guvernul Ungar va reintegră fără întârziere pe supușii (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei în posesiunea bunurilor, drepturilor și intereselor lor situate pe teritoriul ungar.

Suma taxelor și impozitelor pe capital cari au fost percepute sau mărite, asupra bunurilor, drepturilor și intereselor supușilor (*ressortissants*)

fostului regat al Ungariei dela 3 Noembrie 1918 sau cari ar putea fi percepute sau mărite până la restituțiune conform dispozițiunilor Tractatului de față, sau dacă este vorba de bunuri, de drepturi și interese cari nu au fost supuse la măsuri excepționale de război, până la expirarea unui termen de trei luni dela intrarea în vigoare a Tractatului de față, va fi restituită celor în drept.

Bunurile, drepturile și interesele restituite nu vor fi supuse la nici o taxă impusă oricărui alt bun sau întreprindere aparținând aceleiaș persoane, din momentul în care aceste bunuri vor fi fost retrase din Ungaria, sau aceste întreprinderi au încetat de a fi exploatate în Ungaria.

Dacă s'au plătit cu anticipație taxe de orice natură, pentru bunurile, drepturile și interesele retrase din Ungaria, proporția acestor taxe plătită pentru o perioadă de timp posterioară retragerii bunurilor, drepturilor și intereselor, va fi restituită celor în drept.

Dispozițiunile articolelor 231 d) și 254 din Tractatul de față privitoare la moneda în care trebuie făcută plata și la cursul schimbului, se vor aplica, în cazurile la cari se referă acele dispozițiuni, la restituirea averilor menționate în paragraful 1-ii din acest articol.

Legatele, donațiunile, bursele, fundațiunile de orice fel, înființate sau create în fostul regat al Ungariei și destinate supușilor (*ressortissants*) acestuia, vor fi puse de Ungaria, întrucât aceste fundațiuni se găsesc pe teritoriul său, la dispozițiunea Puterii aliate sau asociate ai cărei supuși (*ressortissants*) sunt acum zisele persoane sau vor deveni supuși în urma dispozițiunilor prezentului Tractat sau a Tractatelor încheiate în vederea regulării afacerilor actuale, în starea în care se găseau acele fundațiuni la data de 28 Iulie 1914, ținându-se seamă de plățile făcute în mod regulat pentru scopul fundațiunii.

În cazul când statutele fundațiunilor familiale cari vor continua să fie administrate de către Statul ungar, vor face să depindă folosința beneficiilor lor de naționalitatea ungară, beneficiarii prezumptivi vor conserva dreptul lor la pensii, indemnități de educațiune, zestre sau alte avantaje, chiar dacă au dobândit sau dacă vor dobândi mai târziu, în virtutea Tractatului de față sau ale Tractatelor încheiate în vederea regulării chestiunilor actuale, naționalitatea vreunuia din Statele cărora teritoriul din fostul regat al Ungariei i-au fost sau îi vor fi transferate prin zisele Tractate.

În cazul când în urma stingerii unei familii în favoarea căreia o astfel de fundațiune fusese făcută, fondurile trebuind să revină Statului ungar sau unei instituțiuni a Statului ungar, dreptul de succesiune va trece asupra Statului cărora aparține ultimul beneficiar.

ARTICOLUL 250

Contrar dispozițiilor articolului 232 și Anexei Secțiunii IV, bunurile, drepturile și interesele supușilor (*ressortissants*) unguri sau ale societăților asupra cărora ei au controlul, situate pe teritoriile fostei monarhii austro-ungare, nu vor putea fi confiscate sau lichidate în conformitate cu aceste dispozițiuni.

Aceste bunuri, drepturi și interese vor fi restituite celor în drept libere de orice măsuri de acest fel sau de orice altă măsură de dispozițiune, de administrațiune forțată sau de sechestru luate între 3 Noembrie 1918 până la intrarea în vigoare a Tratatului de față. Ele vor fi restituite în starea în care se găseau înainte de aplicarea măsurilor în chestiune.

Reclamațiunile cari ar putea fi făcute de către supușii unguri în virtutea prezentului articol vor fi supuse Tribunalului arbitral mixt prevăzut la art. 239.

Bunurile, drepturile și interesele prevăzute în acest articol nu cuprind bunurile supuse articolului 191, Partea IX (Clauze financiare).

Articolul de față nu schimbă întru nimic dispozițiunile Anexei III din Secțiunea I, Partea VIII (Reparațiuni), privitoare la proprietatea supușilor (*ressortissants*) unguri asupra năvilor și vapoarelor.

ARTICOLUL 251

Toate contractele pentru vânzarea mărfurilor ce trebuiau predate pe calea Mării înainte de 1 Ianuarie 1917, încheiate între supuși (*ressortissants*) ai fostului regat al Ungariei, de o parte, și administrațiunile fostei monarhii austro-ungare, ale Ungariei, ale Bosniei-Herzegovinei sau supuși (*ressortissants*) unguri, de altă parte, vor fi anulate, afară de ceea ce privește datoriile și alte obligațiuni pecuniare, rezultând din orice operațiune sau plăți prevăzute în contract. Toate celelalte contracte între părțile sus zise, încheiate înainte de 1 Noembrie 1918 și în vigoare la această dată, vor fi menținute.

ARTICOLUL 252

În materie de prescripțiune, de limitarea dreptului de acțiune (*forclusion*) și de pierderea unui drept (*déchéance*), vor fi aplicabile, în teritoriile transferate, dispozițiunile prevăzute în articolele 235 și 236, fiind stabilit că expresiunea „inceputul războiului” trebuie înlocuită cu expresiunea „data care va fi fixată pe cale administrativă de fiecare Putere aliată sau asociată, căreia raporturile între părți i-au devenit imposibile de fapt și de drept” și că expresiunea „durata războiului” trebuie înlocuită cu aceea de „perioada între data prevăzută mai sus și aceea a intrării în vigoare a Tratatului de față”.

ARTICOLUL 253

Ungaria își ia îndatorirea de a nu împiedică, în nici un mod, ca bunurile, drepturile și interesele aparținând unei societăți constituite conform legilor fostei monarhii austro-ungare și în cari sunt interesați supuși (*ressortissants*) aliați sau asociați, să fie transferate unei societăți constituite conform legilor oricărei alte Puteri, de a înlesni măsurile necesare pentru executarea acestei transferări și a da tot concursul care i-ar putea fi cerut pentru efectuarea restituțiunii către supușii (*ressortissants*) aliați sau asociați sau către societățile în cari aceștia sunt interesați, a bunurilor, drepturilor și intereselor lor situate, fie în Ungaria, fie în teritoriile transferate.

ARTICOLUL 254

Secțiunea III, afară de articolul 231 d), nu se va aplica datorilor contractate între supuși (*ressortissants*) unguri și supuși (*ressortissants*) ai fostului regat al Ungariei.

Sub rezerva dispozițiilor speciale prevăzute la articolul 231 d), pentru noile State create, datoriile menționate la alineatul 1 din acest articol se vor plăti în monedă având curs legal, la data plății, în Statul al cărui supus (*ressortissant*) a devenit supusul (*ressortissant*) fostului regat al Ungariei. Cursul schimbului aplicabil zilei regulamentei va fi cursul mijlociu cotelat la Bursa din Geneva în timpul celor două luni înainte de 1 Noembrie 1918.

ARTICOLUL 255

Societățile de asigurări cari își aveau principalul sediu comercial în teritoriile ce făceau parte din fosta monarhie austro-ungară, vor avea dreptul de a exercita industria lor în teritoriul ungar în timpul unei perioade de zece ani după intrarea în vigoare a Tratatului de față, fără ca schimbarea naționalității lor să atingă întru nimic situațiunea juridică de care se bucurau mai înainte.

În timpul aceleiaș perioade, operațiunile zilelor societăți nu vor putea fi supuse de Ungaria la nici o taxă sau sarcină mai mare decât acele impuse operațiunilor societăților naționale. Proprietatea lor nu va putea fi atinsă de nici o măsură care să nu fie de asemenea aplicată și bunurilor, drepturilor sau intereselor societăților de asigurare naționale; iar în cazul când s'ar lua

asemenea măsuri, se vor plăti indemnizările suvenite.

Aceste dispozițiuni se vor aplica numai intru cât și atâta timp cât societățile ungare de asigurare, cari înainte își exercitau afacerile în teritoriile transferate, vor fi admise pe bază de reciprocitate a se bucura de acelaș drept de a exercita industria lor în zisele teritorii, chiar dacă sediul lor principal eră în afară de aceste teritorii.

După termenul de zece ani arătat mai sus, societățile de asigurare în chestiune, aparținând Puterilor aliate și asociate, se vor bucura de regimul prevăzut la articolul 211 din Tractatul de față.

Dispozițiunile prezentului articol se vor aplica și societăților cooperative, numai dacă regimul legal al acestor societăți va implica o răspundere efectivă a aderentilor lor pentru toate operațiunile și contractele cari constituie obiectul ziselor societăți.

ARTICOLUL 256

Convențiuni speciale vor reguła repartițiunea bunurilor cari aparțin unor colectivități sau unor persoane morale publice exercitându-și activitatea asupra unor teritorii ce au fost împărțite prin Tractatul de față.

ARTICOLUL 257

Statele cărora li s'au transferat un teritoriu al fostei monarhii austro-ungare sau cari au luat nastere din desmembrarea acestei monarhii, vor recunoaste drepturile de proprietate industrială, literară sau artistică în vigoare în aceste teritorii în momentul în care acestea au trecut sub suveranitatea lor, sau cari vor fi restabilite sau restaurate prin aplicarea articolului 244 al Tractatului de față. Aceste drepturi vor rămâne în vigoare atâta timp cât le-ar fi fost acordat de legislația fostei monarhii austro-ungare.

Convențiune specială va reguła toate chestiunile privitoare la arhive, registre și planuri relative la serviciul proprietății industriale, literare și artistice, precum și eventuala lor transmisiune sau comunicare de către oficiile fostei monarhii austro-ungare oficiilor Statelor cesionare ale teritoriilor zisei monarhii sau oficiilor nouilor State create.

ARTICOLUL 258

Fără prejudiciul celorlalte stipulațiuni ale Tractatului de față, guvernul ungar își ia îndatorirea, în ceea ce îl privește, de a predă Puterii căreia i s'a incorporat teritorii ale fostei monarhii austro-ungare sau care s'a format din desmembrarea

acestei monarhii, partea din rezervele adunate de guvernele sau administrațiunile fostei monarhii austro-ungare sau de instituțiile publice ori private de sub controlul lor, destinată a face față la funcționarea în acele teritorii a tuturor asigurărilor sociale sau asigurărilor de Stat.

Puterile cărora li se vor predă aceste fonduri vor trebui neapărat să le întrebuinteze la executarea obligațiunilor rezultând din aceste asigurări.

Condițiunile predării vor fi stabilite prin convențiuni speciale, încheiate între guvernul ungar și guvernele interesate.

În cazul când aceste convențiuni speciale nu s'ar încheia conform alineatului precedent, în timp de trei luni dela intrarea în vigoare a Tractatului de față, condițiunile predării vor fi supuse, pentru fiecare caz în parte, unei comisiuni de cinci membrii, dintre cari unul va fi numit de guvernul ungar, unul de celălalt guvern interesat și ceilalți trei de Consiliul de Administrație al Biroului internațional al Muncii, aleși dintre cetățenii celorlalte State. Această Comisiune, hotărînd cu majoritate de voturi, va trebui, în termen de trei luni dela înființarea ei, să facă propuneri pe cari să le supună Consiliului Societății Națiunilor; hotărîrile Consiliului vor trebui să fie imediat considerate, de către Ungaria și de celălalt Stat interesat, ca definitive.

ARTICOLUL 259

Dispozițiunile prezentei secțiuni hotărînd raporturile dintre Ungaria sau supușii (*ressortissants*) unguri și supușii (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei, se aplică raporturilor de aceeaș natură între Ungaria sau supușii (*ressortissants*) unguri și supușii (*ressortissants*) fostului imperiu al Austriei, arătate la articolul 263 din Tractatul de Pace cu Austria.

În mod reciproc, dispozițiunile secțiunii VIII a părții X din zisul Tractat hotărînd raporturile între Austria sau supușii (*ressortissants*) austriaci și supușii (*ressortissants*) fostului imperiu al Austriei, se aplică raporturile de aceeaș natură între Austria sau supușii (*ressortissants*) austriaci și supușii (*ressortissants*) fostului regat al Ungariei arătate la articolul 246 din Tractatul de față.

PARTEA XI

NAVIGAȚIA AERIANĂ

ARTICOLUL 260

Aeronavele cari aparțin (*ressortissant*) Statelor aliate și asociate vor avea deplină libertate de a zbura deasupra teritoriului Ungariei și de a atea-

iză de acest teritoriu și ape și se vor bucura de aceleași avantaje ca și aeronavele ungare, mai cu seamă în caz de pericol.

ARTICOLUL 261

Aeronavele aparținând (*ressortissant*) Puterilor aliate și asociate, în transit spre o țară străină oarecare, se vor bucura de dreptul de a sbură fără a aterisa deasupra teritoriului Ungariei, totdeauna sub rezerva regulamentelor pe cari Ungaria le va putea stabili și cari de asemenea vor fi aplicabile aeronavelor Ungariei și acelorale țărilor aliate și asociate.

ARTICOLUL 262

Aerodromurile stabilite în Ungaria și deschise traficului public național vor fi deschise aeronavelor aparținând (*ressortissant*) Puterilor aliate și asociate, cari vor fi tratate pe picior de egalitate cu aeronavele ungare în ceea ce privește taxele de orice natură, inclusiv taxele de aterisaj și de acomodare (*aménagement*).

ARTICOLUL 263

Sub rezerva dispozițiilor de față, dreptul de trecere, de transit și de aterisaj prevăzut la articolele 260, 261 și 262, este subordonat îndeplinirii regulamentelor pe cari Ungaria le va putea totodată necesare ca să fie întocmite, rămânând stabilit că aceste regulamente vor fi aplicate fără distincțiune aeronavelor ungare și celor ale țărilor aliate și asociate.

ARTICOLUL 264

CertIFICATELE de nationalitate, de navigabilitate, brevetele de capacitate și licențele liberate sau recunoscute ca valabile de către vreuna dintre Puterile aliate și asociate, vor fi admise în Ungaria ca valabile și echivalente cu certificatele, brevetele și licențele date de Ungaria.

ARTICOLUL 265

Din punctul de vedere al traficului comercial aerian intern, aeronavele aparținând (*ressortissant*) Puterilor aliate și asociate se vor bucura în Ungaria de tratamentul națiunii celei mai favorizate.

ARTICOLUL 266

Ungaria se obligă să pue în vigoare măsurile necesare pentru a asigura că orice aeronavă ungară, care va sbură peste teritoriul său, să se conforme regulilor asupra focurilor și semnalelor, regulilor aerului și regulilor asupra traficului aerian de deasupra sau în vecinătatea aerodromurilor,

așa precum sunt fixate aceste reguli în convențiunea încheiată între Puterile aliate și asociate privitoare la navigația aeriană.

ARTICOLUL 267

Obligațiunile impuse prin dispozițiunile cari preced vor rămâne în vigoare până la 1 Ianuarie 1923, afară numai dacă Ungaria nu a fost admisă mai înainte în Societatea Națiunilor sau nu a fost autorizată, cu consimțământul Puterilor aliate și asociate, să adereze la convențiunea încheiată între zisele Puteri, privitoare la navigația aeriană.

PARTEA XII

PORTURI, CĂI PE APĂ ȘI CĂI FERATE

SECȚIUNEA I

Dispozițiuni generale

ARTICOLUL 268

Ungaria se obligă să acorde libertatea transitului prin teritoriul ei pe căile cele mai apropiate pentru transitul internațional, pe căi ferate, pe cursuri de apă navigabile sau pe canale, persoanelor, mărfurilor, năvilor, vapoarelor, vagoanelor și serviciilor postale venind din sau mergând spre teritoriile oricăreia din Puterile aliate și asociate, limitrofe sau nu.

Persoanele, mărfurile, năvile, vapoarele, trăsuri, vagoanele și serviciile postale nu vor fi supuse nici unui drept de transit, nici unui termen sau restricțiuni nefolositoare și vor avea dreptul, în Ungaria, la tratamentul național, în tot ce privește taxele și înlesnirile, precum și în orice altă privință.

Mărfurile în transit vor fi scutite de orice drepturi de vamă sau alte drepturi analoge.

Orice taxe sau sarcini, grevând transportul în transit, vor trebui să fie echitabile, ținându-se seamă de condițiunile traficului. Nici o redevență înlesnitoare sau restricție nu va trebui să depindă, direct sau indirect, de calitatea proprietarului sau de naționalitatea navei sau a altui mijloc de transport, care ar fi fost sau ar trebui să fie întrebuintat pe o parte oarecare a parcursului total.

ARTICOLUL 269

Ungaria se obligă să nu impună, nici să mențină vreun control asupra întreprinderilor de transport, în transit de dus și întors, ale emigran-

ilor, prin teritoriul ei, în afară de măsurile necesare pentru a constata dacă călătorii sunt în trevăr în transit; ea nu va permite nici unei companii de navigație și nici unei alte organizațiuni, societate sau persoană particulară interesată la trafic, să participe într'un mod oarecare a un serviciu administrativ organizat în acest scop, nici să exercite o influență directă sau indirectă în această privință.

ARTICOLUL 270

Ungaria nu va putea stabili nici o deosebire sau preferință, directă sau indirectă, în ce privește drepturile, taxele și prohibițiunile relative la importățiuni în teritoriul ei sau la exportățiuni din teritoriul ei și, sub rezerva stipulațiunilor particulare conținute în prezentul Tractat, în ce privește condițiunile și prețul transportului mărfurilor sau al persoanelor cu destinație sau provenind din teritoriul ei, fie din cauza frontariiei de intrare sau de ieșire, fie a naturii, a proprietății sau a pavilionului mijloacelor de transport întrebuințate (inclusiv transporturile aeriene), fie din cauza punctului de plecare inițial sau imediat al vasului sau bastimentului, vagonului, aeronavei sau al altui mijloc de transport, a destinației sale finale sau intermediare, a itinerarului urmat sau a punctelor de transbordare, fie din faptul că mărfurile sunt importate sau exportate direct printr'un port ungar sau indirect printr'un port străin oarecare, fie din faptul că mărfurile sunt importate sau exportate pe uscat sau pe cale aeriană.

În special Ungaria nu va putea înființa în preajuda porturilor, vaselor sau bastimentelor vreun fel de taxe sau de taxe suplimentare, nici o supra-taxă, nici o primă directă sau indirectă la exportul sau la importul prin porturile sau prin vasele sau bastimentele ungare, sau prin acelea ale unei alte Puteri, în special sub formă de tarife combinate, și nici să supună persoanele și mărfurile, trecând printr'un port sau întrebuințând un vas sau bastiment al vreunui din Puterile aliate și asociate, la formalități sau termene oarecare, iar dacă ar trece printr'un port ungar sau prin portul unei alte Puteri, sau dacă ar întrebuința un vas sau un bastiment ungar sau un vas sau bastiment al unei alte Puteri.

ARTICOLUL 271

Se vor lua toate dispozițiunile necesare, din punct de vedere administrativ și tehnic, pentru a micșora, pe cât va fi cu putință, pătrunderea mărfurilor prin frontariile Ungariei și pentru a asigura, începând dela zisele frontarii, expedierea și transportul acestor mărfuri, fără a se face deosebire dacă vin din sau merg spre teritoriile Puteri-

lor aliate și asociate, sau în transit din sau pentru aceste teritorii, în condițiuni materiale identice, mai ales din punctul de vedere al înțelegerii și al îngrijirilor în timpul drumului, cu acelea de cari ar beneficia mărfurile de același fel, călătorind pe teritoriul ungar în condițiuni asemănătoare de transport.

În special, transportul mărfurilor supuse stricteții se va face cu înțelegeră și regularitate, iar formalitățile vamale vor avea loc în așa fel în cât să permită continuarea directă a transportului mărfurilor cu trenurile de legătură.

ARTICOLUL 272

Porturile maritime ale Puterilor aliate și asociate vor beneficia de toate dispozițiunile favorabile și de toate tarifele reduse acordate, pe căile ferate sau pe căile navigabile ale Ungariei, în profitul vreunui port al unei alte Puteri.

ARTICOLUL 273

Ungaria nu va putea refuza de a participa la tarifele sau la combinațiunile de tarife cari ar avea ca obiect să asigure porturilor uneia din Puterile aliate și asociate avantaje analoage cu acelea ce ar fi acordat aceloră ale unei alte Puteri.

SECȚIUNEA II

Navigațiunea

CAPITOLUL I

Libertatea de navigațiune

ARTICOLUL 274

Supușii (*ressortissants*) Puterilor aliate și asociate, precum și bunurile lor, vasele și bastimentele lor se vor bucura, în toate porturile și pe toate căile de navigație internă a Ungariei de un tratament egal, în toate privințele, cu acela al supușilor (*ressortissants*), bunurilor, vaselor și bastimentelor ungare.

În special, vasele și bastimentele vreunui din Puterile aliate și asociate vor fi autorizate să transporte mărfuri de orice natură, precum și călători, mergând spre sau venind din porturi sau localități situate pe teritoriul Ungariei, în cari pot să ancoreze vasele și bastimentele ungare, în condițiuni cari nu vor fi mai oneroase decât cele aplicate vaselor și bastimentelor naționale; ele vor fi tratate pe un picior de egalitate cu vasele și bastimentele naționale, în ce privește înlesnirile și sarcinile de porturi și de cheu de orice fel, inclusiv înlesnirile de staționare, de încărcare și descărcare, drepturile și sarcinile de tonaj, de cheu, de pilotaj, de far, de carantină și orice drepturi și sarcini analoage, de orice natură ar fi, perce-

vute în numele și în profitul Guvernului, funcționarilor publici, particularilor, corporațiilor sau stabilimentelor de orice fel.

În cazul când Ungaria ar acorda vreun fel de Puteri aliate și asociate sau oricărei alte Puteri străine un tratament de favoare (*préférentiel*), acest regim se va extinde, fără termen și fără condițiuni, asupra tuturor Puterilor aliate și asociaate.

Nu se va aduce circulației persoanelor, vaselor și bastimentelor alte piedici decât cele rezultând din dispozițiile relative la vamă, la poliție, la prescripțiile sanitare, la emigrare sau la imigrare, precum și la importul sau exportul mărfurilor prohibite. Aceste dispozițiuni, raționale și uniforme, nu vor trebui să împiedice în mod inutil traficul.

CAPITOLUL II

Clauze relative la Dunăre

Dispozițiuni comune la rețelele fluviale declarate internaționale

ARTICOLUL 275

Se declară internațională: Dunărea dela Ulm împreună cu toată partea navigabilă a acestei rețele fluviale, servind în mod natural de ieșire la Marea Neagră mai multe State cu sau fără transbordare dela un vapor la altul, precum și canalele laterale și canalele cari ar fi stabilite, fie pentru a dubla sau ameliora secțiuni natural navigabile ale zisei rețele fluviale, fie pentru a reuni două secțiuni natural navigabile ale aceluiaș curs de apă.

În urma unui acord încheiat de Statele riverane, regimul internațional va putea fi întins la orice parte a rețelei fluviale sus numite, care nu va fi cuprinsă în definiția generală.

ARTICOLUL 276

Pe căile declarate internaționale la articolul precedent, supușii (*ressortissants*), bunurile și pavilionele tuturor Puterilor vor fi tratate pe piciorul unei perfecte egalități, astfel ca nici o deosebire să nu fie făcută în paguba supușilor (*ressortissants*), bunurilor și pavilionului uneia din aceste Puteri. Între aceștia și supușii (*ressortissants*), bunurile și pavilionul Statului riveran însuș sau al Statului ai cărui supuși (*ressortissants*), bunuri și pavilion se bucură de tratamentul cel mai favorabil.

ARTICOLUL 277

Favoarele ungare nu vor putea executa transportul, pe linii regulate de călători și de mărfuri, între porturile unei Puteri aliate și asociate, decât cu autorizarea specială a acesteia.

ARTICOLUL 278

Taxe, variabile după diversele secțiuni ale fluviului, vor putea fi percepute dela navele cari utilizează calea navigabilă și accesul sale, afară de dispozițiunile contrarii ale vreunei convențiuni în vigoare. Ele vor trebui să fie destinate exclusiv la acoperirea într'o măsură egală a cheltuelilor de întreținere a navigabilității sau de ameliorare a fluviului și a acceselor sale sau să facă față cheltuelilor făcute în interesul navigațiunii. Tariful va fi calculat pe baza acestor cheltueli și va fi afișat în porturi. Taxele vor fi stabilite în așa mod încât să nu fie nevoie de o examinare minuțioasă a încărcăturii, afară numai dacă nu ar fi bănuială de fraudă sau de contravențiune.

ARTICOLUL 279

Transitul călătorilor, năvilor și mărfurilor va avea loc conform condițiunilor stabilite în Secțiunea I.

Când cele două țări ale unui fluviu internațional fac parte din acelaș Stat, mărfurile în transit vor putea fi puse sub sigiliu și sub paza agenților vamali. Când fluviul formează frontaria, mărfurile și călătorii în transit vor trebui să fie scutiți de orice formalitate vamală. Încărcarea și descărcarea mărfurilor, imbarcarea și debarcarea călătorilor vor putea fi făcute numai în porturile desemnate de Statul riveran.

ARTICOLUL 280

Pe parcursul și la îmbrăcătura sus ziselor căi navigabile nu vor putea fi percepute drepturi de nici un fel, afară de acelea prevăzute în această parte a prezentului Tractat.

Această dispozițiune nu va împiedică impunerea de drepturi de vamă, taxe locale sau de consum din partea Statelor riverane, nici înființarea de taxe raționale și uniforme prelevate în porturi, după tarifele publice, pentru uzul macaralelor, elevatorilor, cheiurilor, magaziiilor și a altor asemenea instalațiuni.

ARTICOLUL 281

În lipsa unei organizațiuni speciale relative la executarea lucrărilor de întreținere și de ameliorare a părții internaționale a unei rețele navigabile, fiecare Stat riveran va fi obligat să ia, într'o măsură convenabilă, dispozițiunile necesare în scopul de a depărta obstacolele sau pericolele pentru navigațiune și să asigure menținerea navigațiunii în bune condițiuni.

Dacă un Stat nu se conformează acestei obligațiuni, orice Stat riveran sau reprezentat în Comisiunea internațională, va putea să apeleze la

jurisdicțiunea înființată în acest scop de Societatea Națiunilor.

ARTICOLUL 282

Se va proceda în acelaș mod în cazul în care în Stat riveran ar întreprinde lucrări de natură să aduce atingere navigațiunii în partea internațională. Jurisdicțiunea arătată în articolul precedent va putea prescri suspendarea sau suprimarea acestor lucrări, ținând socoteală în hotăririle sale de drepturile relative la irigație, la forța hidro-raulică, la pescării și la alte interese naționale, cari, în caz de acord al tuturilor Statelor riverane sau ai tuturilor Statelor reprezentate în Comisiunea internațională, vor avea prioritatea asupra trebuințelor navigațiunii.

Recursul la jurisdicțiunea Societății Națiunilor nu va fi suspensiv.

ARTICOLUL 283

Regimul formulat de articolele 276 și 278 până la 282 de mai sus va fi înlocuit de acela care ar fi instituit într'o Convenție generală stabilită de Puterile aliate și asociate și aprobată de Societatea Națiunilor, relativ la căile navigabile cu caracter internațional s'ar recunoaște de năsa Convențiune. Această Convențiune va putea să se aplice mai ales la toată sau la o parte din rețeaua fluvială a Dunărei menționată mai sus, precum și la celelalte elemente ale acestei rețele fluviale, cari ar putea să fie cuprinse într'o definiție generală.

Ungaria se obligă, conform dispozițiunilor articolului 314, să adere la zisa Convenție generală.

ARTICOLUL 284

Ungaria va cedă Puterilor aliate și asociate interesate, în termen de maximum trei luni după notificarea ce li se va face, o parte din remorche-rele și vapoarele cari vor rămâne imatriculate în porturile rețelelor fluviale arătate la articolul 275 după prelevările de operat ca restituire sau reparație. Ungaria va cedă de asemenea materialul de orice fel necesar Puterilor aliate și asociate interesate pentru utilizarea acestor rețele.

Numărul remorcherelor și vapoarelor și importanța materialului cedat, precum și repartitia lor vor fi determinate de unul sau mai mulți arbitri desemnați de Statele-Unite ale Americii, ținându-se socoteală de trebuințele legitime ale părților în cauză și bazându-se mai ales pe traficul navigațiunii în cei cinci ani cari au precedat războiul.

Toate navele cedate vor trebui să fie prevă-

zute cu toate accesoriile și aparatele lor, să fie în bună stare, capabile de a transporta mărfuri și alese dintre cele mai de curând construite.

Când cesiunile prevăzute în prezentul articol vor cere transferturi de proprietate, arbitrul sau arbitrii vor fixa drepturile foștilor proprietari la 15 Octombrie 1918 și indemnizarea ce li se datorește, precum și modul de plată al acestei indemnizări în fiecare caz particular. Dacă arbitrul sau arbitrii recunosc că toată sau o parte din această indemnizare trebuie să revină direct sau indirect Statelor obligate la reparațiuni, ei vor trebui să determine suma ce va trebui să fie pusă în creditul ziselor State.

În ce privește Dunărea, sunt de asemenea supuse la arbitrajul arbitrilor sau arbitrilor sus menționați, chestiunile privitoare la repartitia permanentă a năvilor, a căror proprietate sau naționalitate ar da loc la un diferend între State, și la condițiile zisei repartitii.

O comisiune formată din reprezentanții Statelor-Unite ale Americii, Imperiului britanic, Franței și Italiei este însărcinată, până la repartitia definitivă, cu controlul acestor nave. Această Comisiune va face, în mod provizoriu, tot ce va trebui pentru a asigura exploatarea acestor nave în interesul general de un organism local oarecare sau, dacă nu, va întreprinde ea însăși aceasta fără ca totuș să aducă vreo atingere repartitiei definitive.

Această exploatare provizorie va fi stabilită, pe cât posibil, pe baze comerciale și veniturile nete percepute de zisa Comisiune pentru locația năvilor vor fi întrebuințate în modul ce se va arăta de Comisiunea de reparațiuni.

2. Dispozițiuni speciale Dunărei

ARTICOLUL 285

Comisiunea Europeană a Dunărei își va exercita din nou puterile ce avea înainte războiului. Cu toate acestea și în mod provizoriu, numai singurii reprezentanți ai Mării Britanii, Franței, Italiei și României vor face singuri parte din această Comisiune.

ARTICOLUL 286

Cu începere dela punctul unde încetează competența Comisiunii Europene, rețeaua Dunărei la care se referă articolul 275 va fi pusă sub administrația unei Comisiuni internaționale compusă precum urmează :

2 reprezentanți ai Statelor germane riverane ;
1 reprezentant de fiecare din celelalte State riverane ;

reprezentant de fiecare din Statele nerivene, reprezentate pe viitor în Comisiunea Europeană a Dunărei.

Dacă vreunii din acești reprezentanți nu pot fi desemnați în momentul punerii în vigoare a Tractatului de față, hotărârile Comisiunii vor fi cu oate acestea valabile.

ARTICOLUL 287

Comisiunea internațională prevăzută la articolul precedent se va întruni cât mai curând posibil după punerea în vigoare a Tractatului de față și va lua asupra ei în mod provizoriu administrarea fluviului în conformitate cu dispozițiunile articolelor 276 și 278 până la 282, până când se va stabili un statut definitiv al Dunărei de către Puterile desemnate de către Puterile aliate și asociate.

Deciziunile acestei Comisiuni internaționale vor fi luate cu majoritate de voturi. Remunerațiunile comisarilor vor fi fixate și plătite de țările lor respective.

În mod provizoriu orice deficit care s'ar produce în cheltuelile de administrație ale Comisiunii internaționale va fi suportat în părți egale de Statele reprezentate în Comisiune.

Comisiunea va fi însărcinată mai ales să reglementeze atribuțiunea licențelor piloților, cheltuelile de pilotaj și să supravegheze serviciile piloților.

ARTICOLUL 288

Ungaria se obligă să primească regimul ce se va stabili pentru Dunăre de către o Conferință a Puterilor desemnate de către Puterile aliate și asociate; această Conferință, la care vor putea fi de față reprezentanți ai Ungariei, se va întruni în termen de un an după punerea în vigoare a Tractatului de față.

Până în momentul când se va stabili un statut definitiv în ceea ce privește Dunărea, Comisiunea internațională prevăzută la articolul 206 va avea sub controlul său provizoriu întrebuințarea echipamentului, a edificiilor și a instalațiunilor întrebuințate pentru executarea și întreținerea lucrărilor pe secțiunea Dunărei între Turnu-Severin și Moldava. Destinațiunea definitivă a acestor echipamente, edificii și instalațiuni va fi determinată de către conferința prevăzută la alineatul precedent. Ungaria declară că renunță la toate drepturile, titlurile și interesele sale asupra ziselor echipamente, edificii și instalațiuni.

ARTICOLUL 289

Mandatul dat prin articolul 57 al Tractatului din Berlin din 13 Iulie 1878 Austro-Ungariei, și acordat de către aceasta Ungariei, pentru execu-

rea lucrărilor dela Porțile de Fier, încetează. Comisiunea însărcinată cu administrarea acestei părți a râului va statornici asupra lichidării socotelilor, sub rezerva dispozițiunilor financiare ale Tractatului de față. Taxele ce ar putea fi necesare nu vor fi, în nici un caz, percepute de Ungaria.

ARTICOLUL 290

În cazul când Statul ceho-slovac, Statul serbo-croato-sloven sau România ar întreprinde, cu autorizarea sau pe temeiul unui mandat al Comisiunii internaționale, lucrări de amenajament, de îmbunătățire, de baraj sau altele, pe o secțiune a rețelei fluviale ce ar forma fruntaria, aceste State se vor bucura pe malul opus, cât și pe partea albiei situată în afară de teritoriul lor, de toate înlesnirile necesare pentru a proceda la studiile, la executarea și întreținerea acestor lucrări.

ARTICOLUL 291

Ungaria va fi ținută, față de Comisiunea Europeană a Dunărei, la toate restituiriile, reparațiunile și indemnizările pentru pagubele suferite în timpul războiului de către această Comisiune.

CAPITOLUL III

Regimul Apelor

ARTICOLUL 292

Afară de dispozițiuni contrarii, când, în urma trasării unei noi fruntarii, regimul apelor (canalizări, inundațiuni, irigațiuni, drenaj sau lucrări analoge), dintr'un Stat, depinde de lucrări executate pe teritoriul unui alt Stat, sau când se întrebuințează pe teritoriul unui Stat, în virtutea unor uzuri anterioare războiului, ape sau energie hidraulică născute pe teritoriul unui alt Stat, trebuie să se stabilească o înțelegere între Statele interesate, așa încât să se păstreze interesele și drepturile dobândite de fiecare din ele.

Afară de dispozițiuni contrarii, când se întrebuințează de către un Stat, pentru nevoi municipale sau domestice, electricitate sau apă, cari în urma traseului noii fruntarii sursa se găsește pe teritoriul unui alt Stat, trebuie să se stabilească o înțelegere între Statele interesate spre a apăra interesele și drepturile dobândite de fiecare din ele. Până la înfăptuirea acestei înțelegeri stațiunile centrale electrice și instalațiunile cari furnizează apa, vor fi ținute să continue furnitura pe baze corespunzătoare condițiunilor și contractelor în vigoare la 3 Noembrie 1918.

În lipsă de înțelegere, în cazul unuia sau celui-

(Supliment)

alt din alineatele cari preced și sub rezerva stipulațiilor articolului 293 se va hotărî de un arbitru desemnat de Consiliul Societății Națiunilor.

ARTICOLUL 293

În vederea aplicării art. 292, pe teritoriile fostului regat al Ungariei, formând bazinul Dunărei, afară de bazinul Oltului, precum și pentru exercitarea atribuțiilor prevăzute mai jos, se instituie, în interesul comun al Statelor având suveranitatea asupra ziselor teritorii, o comisiune tehnică permanentă a regimului apelor, cuprinzând un reprezentant al fiecăruia din Statele interesate în punct de vedere al teritoriului și un prezident numit de către Consiliul Societății Națiunilor.

Această Comisiune va trebui să hotărască încheierea, supravegherea și, în caz de urgență, să asigure exercitarea înțelegerilor prevăzute la art. 292: ea va trebui să menție și să îmbunătățească, în special în ceea ce privește împădurirea și despădurirea, unitatea regimului apelor, precum și serviciile relative la ea, precum serviciul hidro-metric și anunțarea creșterilor de apă. Ea va procedea la studiul chestiunilor conexe navigațiunii, exceptând pe acelea cari ar fi de resortul Comisiunii de navigațiune competentă pentru Dunărea de sus, pentru care va trebui să înștiințeze zisa Comisiune, și va ține seamă mai ales de interesul pescărilor. În afară de aceasta, Comisiunea va întreprinde orice lucrări sau studii și va crea orice servicii cari i-ar fi încredințate prin înțelegerea unanimă a Statelor interesate.

Comisiunea Regimului Apelor va trebui să se întrunească într'un termen de trei luni după punerea în vigoare; ea va elabora regulamentul relativ la atribuțiunile sale și la funcționarea sa, regulamentul care va fi supus aprobării Statelor interesate.

Toate neînțelegerile cari se vor ridica asupra chestiunilor, cari fac obiectul prezentului articol, vor fi regulate după cum va decide Societatea Națiunilor.

SECȚIUNEA III

Căi ferate

CAPITOLUL I

Libertatea de transit pentru Ungaria către Adriatică

ARTICOLUL 294

Se acordă Ungariei liberă ieșire la marea Adriatică și, în acest scop, i se recunoaște libertatea de transit pe teritoriile și în porturile deslupite de Țosta monarhie austro-ungară.

Libertatea de transit este cea definită la arti-

colul 268, până în momentul când o Convenție generală va fi încheiată în această privință între Puterile aliate și asociate, după care dispozițiunile noiei Convențiuni îi vor fi substituite.

Convențiuni particulare încheiate între Statele sau administrațiunile interesate vor determina condițiunile exercitării facultății acordate mai sus și vor regula mai ales modul de utilizare a porturilor și zonelor libere cari există acolo, precum și a căilor ferate cari au ieșire normală acolo, stabilirea de servicii și tarife internaționale (comune) cari admit bilete și scrisori de trăsură directe și menținerea dispozițiunilor Convenției dela Berna dela 14 Octombrie 1890 și a condițiunilor complementare până la înlocuirea ei cu o nouă Convențiune.

Libertatea de transit se va întinde la serviciile postale, telegrafice și telefonice.

CAPITOLUL II

Clauze relative la transporturile internaționale

ARTICOLUL 295

Mărfurile de proveniență din teritoriile Puterilor aliate și asociate și cu destinațiune pentru Ungaria, precum și mărfurile în transit prin Ungaria, și de proveniență din sau cu destinațiunea pentru teritoriile Puterilor aliate și asociate, vor beneficia de plin drept pe căile ferate ungare, din punct de vedere al taxelor de perceput, ținându-se seamă de toate refacțiunile și primele (*ristournes et primes*), al înlesnirilor și, în toate privințele, de regimul cel mai favorabil aplicat mărfurilor de aceeaș natură transportate pe oricare din liniile ungare, fie în trafic interior, fie în exportare, importare sau transit, în condițiuni asemănătoare de transport; în special din punctul de vedere al lungimii drumului. Aceeaș regulă se va aplica, la cererea uneia sau mai multor Puteri aliate sau asociate, mărfurilor desemnate nominal de către aceste Puteri, provenind din Ungaria și cu destinație pentru teritoriile lor.

Tarifuri internaționale, stabilite după taxele prevăzute la alineatul precedent și privind scrisori de trăsură directe, vor trebui să se creeze când una din Puterile aliate și asociate le va cere Ungariei.

Totuș, fără a se atinge de dispozițiunile articolelor 272 și 273, Ungaria se obligă să mențină pe propriile sale linii regimul tarifelor existente înainte de război pentru traficul porturilor Adriatice și ale Mării-Negre, din punct de vedere al concurenței lor cu porturile germane dela Nord.

ARTICOLUL 296

Cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față, Inaltele Părți Contractante vor re-

noi, în ceea ce privește și sub rezervele indicate la paragraful al doilea al articolului de față, convențiunile și înțelegerile semnate la Berna la 4 Octombrie 1890, 20 Septembrie 1893, 16 Iunie 1895, 16 Iunie 1898 și la 19 Septembrie 1906, privitoare la transportul mărfurilor pe căile ferate.

Dacă într'un termen de cinci ani după punerea în vigoare a Tractatului de față se va încheia o nouă convențiune pentru transportul pe căile ferate a călătorilor, bagajelor și mărfurilor pentru a înlocui Convențiunea dela Berna din 14 Octombrie 1890 și adăugirile subsecvente menționate mai sus, această nouă convențiune, precum și condițiunile complementare regulând transportul internațional pe căile ferate ce s'ar putea întemeia pe ea, vor lega Ungaria chiar dacă această Putere va refuza să ia parte la pregătirea convențiunii sau să adere la ea. Până la încheierea unei noi convențiuni, Ungaria se va conforma dispozițiunilor convențiunii dela Berna și adăugirilor subsecvente indicate mai sus, cât și condițiunilor complementare.

ARTICOLUL 297

Ungaria va fi ținută să coopereze la stabilirea serviciilor cu bilete directe pentru călători și bagajele lor cari i se vor cere de una sau mai multe Puteri aliate și asociate pentru a asigura, prin drumul de fier, relațiunile acestor Puteri între ele sau cu orice altă țară, în transit prin teritoriul ungar; Ungaria va trebui în special să primească, în acest scop, trenurile și vagoanele de proveniență din teritoriile Puterilor aliate și asociate și să le îndrumeze cu o iuteală cel puțin egală celei a celor mai bune trenuri de lung parcurs de pe aceleași linii. În nici un caz, prețurile aplicabile acestor servicii directe nu vor fi superioare prețurilor percepute pe aceleași parcursuri pentru serviciile interne ungare efectuate în aceleași condițiuni de viteză și de confort.

Tarifele aplicabile, în aceleași condițiuni de viteză și de confort, transportului de emigranți pe căile ferate ungare cu destinațiunea pentru sau cu proveniența din porturile Puterilor aliate și asociate, nu vor putea trece nici odată peste o axă kilometrică superioară celei a tarifelor celor mai favorabile, ținându-se seamă de orice prime sau reiații (*primes ou ristournes*) de cari ar beneficia, pe zisele căi ferate, emigranții mergând spre sau venind din orice alte porturi.

ARTICOLUL 298

Ungaria se obligă să nu adopte nici o măsură tehnică, fiscală sau administrativă, precum ar fi vizita vamală, măsuri de poliție generală, de poliție sanitară sau de control, cari ar fi speciale

pentru serviciile directe prevăzute la articolul precedent, sau la transporturile de emigranți, cu destinațiunea pentru sau de proveniență din porturile Puterilor aliate și asociate, și cari ar avea ca efect de a împiedica sau întârziă aceste servicii.

ARTICOLUL 299

În caz de transport, parte pe cale ferată și parte pe cale de navigațiune interioară, cu sau fără scrisoare de trăsură directă, stipulațiunile ce preced vor fi aplicabile părții drumului efectuat pe cale ferată.

CAPITOLUL III

Material rulant

ARTICOLUL 300

Ungaria se obligă ca vagoanele ungare să fie înzestrate cu dispozitive, permițând:

1° A le introduce în trenurile de mărfuri circulând pe liniile aceloră din Puterile aliate și asociate cari au făcut parte din Convențiunea dela Berna din 15 Mai 1886, modificată la 18 Mai 1907, fără a împiedica funcționarea frânei continue ce ar putea, în cei zece ani ce vor urma punerii în vigoare a Tractatului de față, să fie adoptată în aceste țări;

2° A introduce vagoanele acestor Puteri în toate trenurile de mărfuri ce circulă pe liniile ungare.

Materialul rulant al Puterilor aliate și asociate se va bucura pe liniile ungare de același tratament ca și materialul ungar în ce privește circularea, întreținerea și reparațiunile.

CAPITOLUL IV

Cesiune de linii de căi ferate

ARTICOLUL 301

Sub rezervă de stipulațiuni particulare, relative la transfertul porturilor, căilor pe apă și căilor ferate situate pe teritoriile transferate în virtutea prezentului Tractat, precum și a dispozițiunilor financiare privitoare la concesionari și la serviciul pensiunilor de retragere ale personalului, transferul căilor ferate va avea loc în condițiunile următoare:

1° Lucrările și instalațiunile de orice cale ferată vor fi predate complet și în bună stare;

2° Când o rețea, având un material rulant al ei propriu, va fi cedată în întregime de Ungaria unei Puteri aliate sau asociate, acest material va fi remis complet, după ultimul inventar din 3 Noiembrie 1918, și în stare normală de întreținere;

3° Pentru liniile ce n'au material rulant spe-

nal, repartitia materialului existent pe rețeaua căreia aceste linii aparțin, va fi făcută prin Comisiuni de experți desemnați de Puterile aliate și asociate, și în cari Ungaria va fi reprezentată. Aceste Comisiuni vor trebui să ia în considerațiune importanța materialului imatriculat pe aceste linii, după cel din urmă inventar din 1° Noiembrie 1918, lungimea căilor, inclusiv căile de serviciu, natura și importanța traficului. Ele vor desemna, deasemenea locomotivele, trăsurile și vagoanele ce sunt de transferat în fiecare caz, vor fixa condițiunile recepțiilor și vor regula aranjamentele provizorii necesare pentru a asigura repararea lor în atelierile ungare;

1° Aprovizionările, mobilierul și tot ce servă ca instalație (*outillage*), vor fi predate în aceleași condițiuni ca și materialul rulant.

Dispozițiunile paragrafelor 3° și 4° de mai sus vor fi aplicate liniilor vechei Poloniei rusești, refăcute de autoritățile austro-ungare pe lărgimea căii ferate normale, aceste linii fiind asimilate părților detașate ale rețelei Statului austriac și ungar.

CAPITOLUL V

Dispozițiuni relative la anumite linii de căi ferate

ARTICOLUL 302

Sub rezerva stipulațiunilor speciale conținute în Tratatul de față, când, ca urmare a fixării nouilor graniți, o linie legând două părți ale aceleiași țări, va trece printr'altă țară, sau când o linie de ramificație (*d'embranchement*) plecând dintr'altă țară se va termina în altă țară, condițiunile de exploatare vor fi regulate printr'un aranjament încheiat între Administrațiunile căilor ferate interesate. În cazul când aceste Administrațiuni nu vor ajunge la o înțelegere asupra condițiunilor acestui aranjament, conflictele vor fi tranșate de Comisiuni de experți constituite precum este spus la articolul precedent.

În special angajamentul pentru exploatarea liniei Csata-Losoncz va garanta trecerea directă în fiecare sens prin teritoriile ungare a trenurilor ceho-slovice având o tracțiune și echipe cehoslovace. Totuși, numai de nu se va decide altfel, acest drept de trecere va fi sfârșit, fie după terminarea unei linii directe Csata-Losoncz situată în întregime pe teritoriul ceho-slovac, fie, cel mai târziu la expirarea unui termen de 15 ani dela punerea în vigoare a Tratatului de față.

Deasemenea aranjamentul pentru exploatarea secțiunii situată în teritoriul ungar a liniei legând Nagyszalonta cu Arad și cu Kisjenő prin Békéscsaba va garanta trecerea directă în fiecare sens prin teritoriul ungar a trenurilor românești, având

o tracțiune și echipe române. Totuși, numai de nu se va decide altfel, acest drept de trecere va fi sfârșit, fie prin racordarea unei linii directe, situată în întregime pe teritoriul român, între liniile Nagyszalonta-Békéscsaba și Kisjenő-Békéscsaba, fie la expirarea unui termen de zece ani dela punerea în vigoare a Tratatului de față.

Infinitarea nouilor graniți frontari între Ungaria și Statele aliate și asociate limitrofe, precum și exploatarea liniilor dintre aceste graniți, vor fi reglementate prin aranjamente încheiate în aceleași condițiuni.

ARTICOLUL 303

Pentru a se asigura orașului și districtului Gola, din teritoriul serbo-croato-sloven, întrebuințarea gării Gola din teritoriul ungar, precum și a drumurilor de fier deservind aceste linii și acest district, și pentru a asigura traficului serbo-croato-sloven libera întrebuințare a unei comunicațiuni directe pe cale ferată între linia Csáktornya-Nagy-Kanisza și linia Zágráb-Gyékenyész pentru timpul necesar până la terminarea unei căi ferate directe în teritoriul serbo-croato-sloven între liniile de mai sus, condițiunile exploatarei gării Gola și a căii ferate Kotor-Barcz, vor fi fixate într'una convențiune ce se va încheia între administrațiunile interesate a căilor ferate ungare și serbo-croato-slovene. Dacă aceste administrațiuni nu pot cădea de acord asupra termenelor acestei Convențiuni, punctele de divergență vor fi regulate de către Comisiunea de experți competentă, prevăzută la articolul 301 a Tratatului de față.

ARTICOLUL 304

Pentru a asigura regularitatea exploatareii rețelelor ferate ale fostei monarhii austro-ungare, concesionate la companii private, și care, în urma executării stipulațiunilor prezentului Tratat, ar fi situate pe teritoriul mai multor State, reorganizarea administrativă și tehnică a ziselor rețele va fi reglementată, pentru fiecare rețea, printr'un acord încheiat între Compania concesionară și Statele interesate din punctul de vedere teritorial.

Diferențele în privința cărora nu s'ar putea ajunge la o învoială, în care se cuprind și chestiunile privitoare la interpretarea contractelor relative la rescumpărarea liniilor, vor fi supuse unor arbitri desemnați de Consiliul Societății Națiunilor.

În ce privește Compania drumului de fier de sud din Austria, acest arbitraj va putea fi cerut, fie de Consiliul de administrație al Companiei, fie de Comitetul care reprezintă pe purtătorii de obligațiuni.

ARTICOLUL 305

Într'un termen de 5 ani, socotit dela punerea în vigoare a Tractatului de față, Statul ceho-slovac va putea cere îmbunătățirea căii ferate legând pe teritoriul ungar stațiunile Bratislava (Presburg) și Nagy-Kanisza.

Repartițiunea cheltuelilor va fi proporțională cu avantajile pe cari Puterile interesate le vor avea. În caz de neînțelegere repartițiunea va fi făcută de un arbitru desemnat de Societatea Națiunilor.

ARTICOLUL 306

Având în vedere importanța ce o prezintă pentru Statul ceho-slovac libera comunicație cu Adriatica. Ungaria recunoaște Statului ceho-slovac dreptul de a face să treacă trenurile sale pe secțiunile, cuprinse pe teritoriul ungar, ale liniilor următoare :

1° dela Bratislava (Presbourg) către Fiume, prin Sopron Szombathely și Mura-Keresztur și ramificația dela Mura-Keresztur la Pragerhof ;

2° dela Bratislava (Presbourg) către Fiume via Hegyeshalon-Csorna-Hegyfalu - Zalabor-Zalaszentiván-Mura-Keresztur și ramificațiile dela Hegyfalu la Szombathely și dela Mura-Keresztur la Pragerhof.

În urma cererii uneia sau celeilalte părți, liniile asupra carora se va exercita dreptul de trecere vor putea fi modificate în mod temporar sau definitiv printr'un acord între administrația drumurilor de fier ceho-slovace și aceea a drumurilor de fier asupra cărora se va exercita dreptul de trecere.

ARTICOLUL 307

Trenurile pentru cari se va face uz de dreptul de trecere nu vor putea deservi traficul local decât în virtutea unui acord dintre Statul traversat și Statul ceho-slovac.

Acest drept de trecere va cuprinde mai ales dreptul de a stabili depozite de mașini și ateliere pentru mică întreținere pentru materialul rulant și aceea de a desemna reprezentanți pentru a supraveghea serviciul trenurilor ceho-slovace.

Condițiunile tehnice, administrative și financiare în care dreptul de trecere va fi exercitat de Statul ceho-slovac vor fi determinate de o convenție între administrația drumurilor de fier a acestui Stat și aceea a căilor întrebunțate în Ungaria. Dacă aceste administrațiuni nu pot să ajungă la o înțelegere asupra termenelor acestei Convențiuni, se va hotărî asupra punctelor cari fac obiectul neînțelegerii de un arbitru numit de Guvernul britanic; deciziunile

acestui arbitru vor fi obligatorii pentru ambele Părți.

În caz de neînțelegere asupra interpretării Convențiunii sau de dificultăți cari nu vor fi fost prevăzute de această Convențiune, se va hotărî printr'un arbitraj în aceleași forme, cât timp Societatea Națiunilor nu va fi stabilit o altă procedură.

CAPITOLUL VI

Dispozițiuni transitorii

ARTICOLUL 308

Ungaria va executa instrucțiunile ce i se vor da în materie de transport printr'o autoritate lucrând în numele Puterilor aliate și asociate :

1° Pentru transporturile de trupe efectuate în executarea Tractatului de față, precum și pentru transportul materialului, munițiilor și aprovizionărilor pentru trebuințele armatelor ;

2° Si în mod provizoriu pentru transportul aprovizionării unor anumite ținuturi, pentru restabilirea cât mai grabnică a condițiunilor normale de transporturi și pentru organizarea serviciilor postale și telegrafice.

CAPITOLUL VII

Telegrafe și telefoane

ARTICOLUL 309

Cu toate stipulațiunile contrarii convențiunilor existente, Ungaria se obligă să acorde pe liniile cele mai potrivite transitului internațional și conform tarifelor în vigoare, libertate de transit corespondențelor telegrafice și comunicațiunilor telefonice cari provin sau sunt destinate vreunuia din puterile aliate și asociate, limitrofe sau nu. Aceste corespondențe și comunicațiuni nu vor fi supuse nici unui termen sau restricțiune; ele se vor bucura în Ungaria de tratamentul național în tot ce privește înlesnirile și mai ales iuțea transmisiunilor. Nici o plată, înlesnire sau restricțiune nu va trebui să depindă direct sau indirect de naționalitatea expeditorului sau destinatarului.

ARTICOLUL 310

Ca urmare a pozițiunii geografice a Statului ceho-slovac, Ungaria primește modificările următoare ale Convențiunii internaționale asupra telegrafelor și telefoanelor, arătate la articolul 218, Partea X (Clauze economice) a prezentului Tractat :

1° După cererea Statului ceho-slovac, Ungaria va stabili și menține linii telegrafice directe pe teritoriul ungar ;

2° Subvenția anuală ce va plăti Statul ceho-

slovac pentru fiecare din zisele linii va fi calculată conform dispozițiilor din convențiunile sus menționate, și, afară de vreo convenție contrarie, nu va fi inferioară sumei ce s'ar plăti în virtutea uneia din convențiuni pentru numărul de mesaje prevăzut în aceste convențiuni ca fiind suficient să asigure nașterea dreptului de a se cere înființarea unei noi linii directe, luându-se ca bază tariful redus prevăzut la articolul 23, § 5 al Convenției telegrafice internaționale (revizuirea dela Lisabona);

3° Atât timp cât Statul ceho-slovac va plăti subvenția minimă anuală de mai sus prevăzută pentru o linie directă :

1/ Linia va fi exclusiv rezervată traficului cu destinație și provenind din Statul ceho-slovac ;

2/ Dreptul dobândit de Ungaria prin articolul 8 al Convenției telegrafice internaționale dela 22 iulie 1875, de a suspenda serviciile telegrafice internaționale, nu va fi aplicabil acestei linii ;

4° Dispozițiuni analoage se vor aplica la stabilirea și la menținerea de circuituri telefonice directe, și subvenția datorită de Statul ceho-slovac pentru un circuit telefonic direct va fi, afară de convenție contrară, dublul subvenției datorită pentru o linie telegrafică directă ;

5° Linile particulare de stabilit, și condițiunile administrative, tehnice și financiare necesare neprevăzute în convențiunile internaționale existente sau în prezentul articol, vor fi determinate de o convenție ulterioară ce se va încheia de Statele interesate. În lipsă de înțelegere, ele vor fi determinate de un arbitru desemnat de Consiliul Societății Națiunilor ;

6° Stipulațiunile prezentului articol vor putea fi modificate la orice epocă printr'un acord încheiat între Ungaria și Statul ceho-slovac. La expirarea unui termen de zece ani, dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, condițiunile în care Statul ceho-slovac se va bucura de drepturile conferite de prezentul articol vor putea, în lipsă de înțelegere între părți, să fie modificate după cererea uneia sau alteia dintre ele de un arbitru desemnat de Consiliul Societății Națiunilor ;

7° Dacă s'ar ivi vreun diferend între părți relativ la interpretarea fie a prezentului articol, fie a convențiunii arătate la paragraful 5, acest diferend va fi supus deciziei Curții permanente de Justiție internațională ce se va institui de Societatea Națiunilor.

SECȚIUNEA IV

Rezolvarea litigiilor și revizuirea clauzelor permanente

ARTICOLUL 311

Diferendele ce s'ar putea ivi între Puterile interesate cu privire la interpretarea și la aplicarea

dispozițiilor prezentei Părți a Tractatului de față, se vor regla așa cum se va prevedea de către Societatea Națiunilor.

ARTICOLUL 312

În orice moment, Societatea Națiunilor, va putea propune revizuirea acelor articole de mai sus, cari se referă la un regim administrativ permanent.

ARTICOLUL 313

La expirarea unui termen de trei ani, începând dela punerea în vigoare a Tractatului de față, dispozițiunile articolelor 268 până la 274, 277, 295, 297 până la 299 și 309 vor putea, în orice moment, să fie revizuite de Consiliul Societății Națiunilor.

În lipsă de revizuire, folosirea uneia din stipulațiunile conținute în articolele enumerate mai sus nu va putea fi reclamată, la expirarea termenului prevăzut la paragraful precedent, de către vreuna din Puterile aliate și asociate în favoarea unei porțiuni oarecare din teritoriile sale pentru care reciprocitatea n'ar fi acordată. Termenul de trei ani, în cursul căruia reciprocitatea nu va putea fi cerută, va putea fi prelungit de Consiliul Societății Națiunilor.

Beneficiul nici uneia din stipulațiunile sus arătate nu va putea fi invocat de Statele cărora li s'a transferat vreun teritoriu din fosta monarhie austro-ungară sau cari s'au născut din desmembrarea acestei monarhii, decât cu sarcina pentru ele de a asigura, pe teritoriul trecut sub suveranitatea lor în virtutea prezentului Tractat, un tratament reciproc Ungariei.

SECȚIUNEA V

Dispozițiune particulară

ARTICOLUL 314

Fără a aduce vreo atingere obligațiilor speciale ce sunt impuse de Tractatul de față, în profitul Puterilor aliate și asociate, Ungaria își ia îndatorirea de a aderă la orice Convențiune generală privitoare la regimul internațional al transitului, al căilor navigabile, al porturilor și al căilor ferate, ce ar putea fi încheiat între Puterile aliate și asociate, cu aprobarea Societății Națiunilor, într'un termen de cinci ani, cu începere dela punerea în vigoare a Tractatului de față.

PARTEA XIII

MUNCA

SECȚIUNEA I

Organizarea Muncii

Ținând seamă că Societatea Națiunilor are de scop de a stabili pacea universală, și că o astfel de pace nu poate fi întemeiată decât pe baza justiției sociale;

Ținând seamă că există condițiuni de muncă, care implică pentru un mare număr de persoane necreșterea, mizeria și privațiunile, ceea ce dă naștere la o astfel de nemulțumire, încât pacea și armonia universală sunt puse în pericol, și ținând seamă, că este de nevoie urgentă de a se îmbunătăți aceste condițiuni: de exemplu, în ceea ce privește reglementarea orelor de lucru, fixarea duratei maxime a zilei și a săptămânii de muncă, recrutarea lucrătorilor, lupta în contra încetării de lucru (*chômage*), garanția unui salariu asigurând condițiile unei existențe potrivite, protecția lucrătorilor contra boalelor generale sau profesionale și accidentele rezultând din muncă, protecția copiilor, adolescenților și a femeilor, pensiunile pentru bătrânețe și invaliditate, apărarea intereselor lucrătorilor ocupați în străinătate, afirmarea principiului libertății sindicale, organizarea învățământului profesional și tehnic și alte măsuri analoge;

Ținând seamă că neadoptarea de către o națiune oarecare a unui regim de muncă cu adevărat uman, pune piedică silințelor celorlalte națiuni doritoare de a îmbunătăți soarta lucrătorilor în propriile lor țări,

NALTELE PĂRȚI CONTRACTANTE, insufletețite atât de simțimintele de justiție și de umanitate, cât și de dorința de a asigura o pace mondială durabilă, s'au înțeles asupra următoarelor:

CAPITOLUL I

Organizare

ARTICOLUL 315

Se întemeiază o organizare permanentă însărmnată de a lucra la realizarea programului arătat în preambulul de mai sus.

Membrii originari ai Societății Națiunilor vor fi Membrii originari ai acestei organizări, și, prin aceasta, calitatea de Membru al Societății Națiunilor va atrage după sine pe aceea de membru al zisei organizări.

ARTICOLUL 316

Organizarea permanentă va cuprinde:

1° O conferință generală ai reprezentanților Membrilor;

2° Un birou internațional al Muncii sub direcția Consiliului de administrație prevăzut la articolul 321.

ARTICOLUL 317

Conferința generală a reprezentanților Membriilor va ține sesiuni ori de câte ori va fi nevoie, și, cel puțin, odată pe an. Ea va fi compusă din patru reprezentanți ai fiecăruia din Membrii, din cari doi vor fi Delegații Guvernului, și ceilalți doi vor reprezenta respectiv pe patronii și pe lucrătorii cari aparțin fiecăruia din Membrii.

Fiecare delegat va putea fi însoțit de consilieri tehnici, ai căror număr va putea fi de doi cel mult pentru fiecare din materiile înscrise la ordinea zilei a sesiunii. Când chestiuni cari interesează în special pe femei vor veni în discuțiunea Conferinței, una cel puțin dintre persoanele desemnate ca consilieri tehnici va trebui să fie o femeie.

Membrii se obligă să desemneze delegații și consilierii tehnici neguvernamentali, în înțelegere cu organizațiunile profesionale cele mai reprezentative, fie ale patronilor, fie ale lucrătorilor țării considerate, sub rezerva existenței unor asemenea organizațiuni.

Consilierii tehnici nu vor fi autorizați să ia cuvântul decât după cererea făcută de delegatul pe care îl însoțesc și cu autorizarea specială a Președintelui Conferinței; dânsii nu vor putea lua parte la vot.

Un delegat poate, printr'o notă scrisă adresată Președintelui, să desemneze pe unul din consilierii săi tehnici ca locțiitor al său, și zisul locțiitor, în această calitate, va putea să ia parte la deliberări și la vot.

Numele delegaților și ale consilierilor tehnici vor fi comunicate Biroului internațional al Muncii, de Guvernul fiecăruia din Membrii.

Puterile delegaților și ale consilierilor lor tehnici vor fi supuse la verificarea Conferinței, care va putea, printr'o majoritate de două treimi a voturilor exprimate de delegații prezenți, să refuze de a admite orice delegat sau consilier tehnic, pe care îl va socoti că nu a fost desemnat conform dispozițiunilor prezentului articol.

ARTICOLUL 318

Fiecare delegat va avea dreptul să voteze individual asupra tuturor chestiunilor supuse deliberărilor Conferinței.

În cazul în care unul din membrii nu ar fi desemnat pe unul din delegații neguvernamentali la

care are dreptul, celălalt delegat neguvernamental va avea dreptul să ia parte la discuțiunile Conferinței, dar nu va avea dreptul de vot.

În cazul când Conferința, în virtutea puterilor ce-i conferă articolul 317, ar refuza să admită pe unul din delegații vreunui din Membrii, stipulațiunile prezentului articol vor fi aplicate ca și cum celui delegat nu ar fi fost desemnat.

ARTICOLUL 319

Sesiunile Conferinței se vor ține la sediul Societății Națiunilor sau în orice alt loc care ar fi putut fi stabilit de Conferință, într'o sesiune anterioară, cu o majoritate de două treimi din vourile exprimate de delegații prezenți.

ARTICOLUL 320

Biuroul internațional al Muncii va fi stabilit la sediul Societății Națiunilor și va face parte din totalitatea instituțiilor Societății.

ARTICOLUL 321

Biuroul internațional al Muncii va fi pus sub direcțiunea unui Consiliu de administrație, compus din douăzeci și patru de persoane, cari vor fi desemnate conform dispozițiilor următoare :

Consiliul de administrație al Biuroului internațional al Muncii va fi compus după cum urmează : Douăsprezece persoane reprezentând guvernele :

Case persoane alese de delegații la Conferință reprezentând pe patroni ;

Case persoane alese de delegații la Conferință reprezentând pe impiegați și pe lucrători.

Din cele douăsprezece persoane cari reprezintă Guvernele, opt vor fi numite de Membrii cari au importanța industrială cea mai însemnată și patru vor fi numiți de Membrii desemnați în acest scop de delegații Guvernelor la Conferință, fiind excluși delegații celor opt membri sus amintiți.

Contestațiunile eventuale asupra chestiunii de a ști cari sunt Membrii având importanța industrială cea mai însemnată vor fi hotărâte de Consiliul Societății Națiunilor.

Durata mandatului membrilor Consiliului de administrație va fi de trei ani. Modul de a completa locurile vacante și celelalte chestiuni de aceeași natură vor putea fi regulate de Consiliul de administrație sub rezerva aprobării Conferinței.

Consiliul de administrație va alege pe unul din membrii săi ca Președinte și va stabili regulamentul său. El se va întruni la epocile ce el însuși va stabili. O sesiune specială va trebui să fie ținută ori de câte ori zece membri cel puțin

din Consiliu vor face o cerere în scris în această privință.

ARTICOLUL 322

Un director va fi pus în capul Biuroului internațional al Muncii ; el va fi desemnat de Consiliul de administrație, dela care va primi instrucțiunile necesare și față de care el va fi răspunzător de bunul mers al Biuroului, precum și de executarea oricăror altor însărcinări cari ar fi putut să-i fie încredințate.

Directorul sau supleantul său vor asista la toate ședințele Consiliului de administrație.

ARTICOLUL 323

Personalul Biuroului internațional al Muncii va fi ales de Director. În vederea obținerii celui mai bun rezultat, alegerea va trebui, pe cât va fi cu putință, să fie făcută dintre persoane de naționalități deosebite. Un număr oarecare din aceste persoane vor trebui să fie femei.

ARTICOLUL 324

Funcțiunile Biuroului internațional al Muncii vor cuprinde centralizarea și împărțirea tuturor informațiilor privitoare la reglementarea internațională a condițiilor lucrătorilor și a regimului muncii și, în particular, studiul chestiunilor ce urmează a fi supuse discuțiilor Conferinței, în vederea încheierii convențiilor internaționale precum și executarea oricăror anchete speciale prescrise de Conferință.

El va fi însărcinat de a pregăti ordinea de zi a sesiunilor Conferinței.

El se va achita, conform stipulațiilor din prezenta Parte din Tractatul de față, de îndatoririle ce cad în sarcina sa în ceea ce privește orice diferende internaționale.

El va redacta și publică în limba franceză, engleză și în oricare altă limbă ce Consiliul de administrație va judeca potrivit, un buletin periodic destinat studiului chestiunilor privitoare la industrie și la muncă prezentând un interes internațional.

În mod general el va avea, în afară de atribuțiunile arătate în prezentul articol, orice alte puteri și însărcinări pe cari Conferința va crede potrivit a i le atribui.

ARTICOLUL 325

Departamentele fiecăruia din Membrii cari se ocupă de chestiunile lucrătorilor vor putea comunica de drept cu Directorul, prin mijlocirea reprezentantului Guvernului lor în Consiliul de ad-

ministratie al Biuroului internațional al Muncii, sau, în lipsa acestui reprezentant, prin mijlocirea oricărui alt funcționar calificat în regulă și desemnat în acest scop de Guvernul interesat.

ARTICOLUL 326

Biurul internațional al Muncii va putea cere concursul Secretariatului General al Societății Națiunilor în toate chestiunile pentru cari acest concurs va putea fi dat.

ARTICOLUL 327

Fiecare din Membrii va plăti cheltuelile de călătorie și de reședință ale delegaților săi și ale consilierilor tehnici, precum și ale reprezentanților cari iau parte la sesiunile Conferinței și, după caz, ale Consiliului de administrație.

Orice alte cheltueli ale Biuroului internațional al Muncii, ale sesiunilor Conferinței sau ale Consiliului de administrație vor fi rambursate Directorului de către Secretarul general al Societății Națiunilor, din bugetul general al Societății.

Directorul va fi răspunzător, față de Secretarul general al Societății Națiunilor, de întrebuițarea tuturor fondurilor ce i-au fost vărsate, conform stipulațiunilor prezentului articol.

CAPITOLUL II

Funcționarea

ARTICOLUL 328

Consiliul de administrație va stabili ordinea de zi a sesiunilor Conferinței, după ce va fi examinat toate propunerile făcute de Guvernul vreunuia din Membrii sau de oricare altă organizație arătată la articolul 317, cu privire la chestiunile de înscris a această ordine de zi.

ARTICOLUL 329

Directorul va îndeplini funcțiunea de Secretar al Conferinței, și va trebui a face să parvie ordinea de zi a fiecărei sesiuni, cu patru luni înainte de deschiderea acestei sesiuni, fiecăruia dintre Membrii, și, prin mijlocirea acestora, delegaților cari nu fac parte din organizarea de guvern, când aceștia din urmă vor fi fost desemnați.

ARTICOLUL 330

Fiecare din Guvernele Membrilor va avea dreptul să conteste înscierea, în ordinea de zi a sesiunii, a unuia sau mai multora din subiectele prevăzute. Motivele cari justifică această opozițiune vor trebui expuse într'un memoriu expli-

cativ adresat Directorului, care va trebui să-l comunice Membrilor Organizațiunii permanente.

Subiectele asupra cărora s'ar fi făcut opozițiune vor rămâne cu toate acestea cuprinse în ordinea de zi, dacă Conferința decide astfel cu majoritatea de două treimi din voturile exprimate de către delegații prezenți.

Orice chestiune în privința căreia Conferința decide, cu aceeaș majoritate de două treimi, că trebuie examinată (în alt chip de cum s'a arătat în alineatul precedent), va trebui pusă la ordinea de zi a sesiunii următoare.

ARTICOLUL 331

Conferința va formulă reguli asupra funcționării sale; ea își va alege președintele; va putea numi comisiuni însărcinate să prezinte rapoarte asupra oricărui chestiuni ce va crede de cuviință că trebuie să fie studiate.

Simpla majoritate a voturilor exprimate de către Membrii prezenți ai Conferinței va decide în toate cazurile în cari o majoritate mai mare nu este prevăzută în mod special de alte articole ale prezentei Părți din prezentul Tractat.

Nici un vot nu este considerat valabil dacă numărul sufragiilor exprimate este mai mic decât jumătatea numărului Delegaților prezenți la sesiune.

ARTICOLUL 332

Conferința va putea alipi, pe lângă Comisiunile pe cari și le formează, consilieri tehnici, cari vor avea vot consultativ, iar nu deliberativ.

ARTICOLUL 333

Dacă Conferința se pronunță pentru adoptarea propunerilor referitoare la un obiect care este la ordinea zilei, ea va trebui să determine dacă aceste propuneri vor trebui să ia forma: a) unei »recomandări«, care trebuie supusă examinării Membrilor, pentru a face ca să obție tăria de lege națională sau altfel; b) sau a unui proiect de convențiune internațională care trebuie ratificat de către Membrii.

În amândouă cazurile, pentru ca o recomandare sau un proiect de Convențiune să fie admise la votul final de către Conferință, se cere o majoritate de două treimi din voturile delegaților prezenți.

Formând o recomandare sau un proiect de convențiune cu aplicare generală, Conferința va trebui să fie seamă de țările în cari clima, dezvoltarea necompletă a organizării industriale sau alte împrejurări particulare fac condițiunile industriei cu totul diferite și va sugera, modificările pe cari le va socoti ca putând fi trebuin-

uoase pentru a corespunde condițiilor proprii acestor țări.

În exemplar al recomandării sau al proiectului convențiunii va fi semnat de către Președintele Conferinței și de Director și va fi depus în mâinile Secretarului general al Societății Națiunilor. Acesta va comunica fiecărui Membru o copie certificată după recomandarea sau după proiectul de convențiune.

Fiecare dintre membrii se obligă a supune în termen de un an dela închiderea sesiunii Conferinței (sau dacă din împrejurări excepționale este cu neputință a proceda în termen de un an, inițială ce va fi posibil, niciodată însă mai târziu decât 18 luni după închiderea sesiunii Conferinței), recomandarea sau proiectul de convențiune autorității sau autorităților în a căror competență intră chestiunea, spre a fi transformată în lege sau pentru a se lua măsuri de alt ordin.

Dacă este vorba de o recomandare, Membrii vor informa pe Secretarul general de măsurile luate.

Dacă este vorba de un proiect de convențiune, Membrul care va fi obținut consimțământul autorității sau autorităților competente, va comunica ratificarea formală a convențiunii Secretarului general și va lua măsurile necesare pentru a face efective dispozițiunile zisei convențiuni.

Dacă o recomandare nu este urmată de un act legislativ sau de alte măsuri de natură a face efectivă această recomandare, sau dacă un proiect de convențiune nu are aprobarea autorității sau autorităților de competența căroră este chestiunea, Membrul nu va fi supus nici unei alte obligațiuni.

În cazul când este vorba de un Stat federativ a cărui latitudine de a aderă la o convențiune asupra obiectelor cari privesc munca este supusă la oarecari restricțiuni, Guvernul va avea dreptul de a considera un proiect de convențiune, căruia i se aplică aceste restricțiuni, ca o simplă recomandare și în acest caz se vor aplica dispozițiunile prezentului articol în ceea ce privește recomandările.

Articolul de mai sus va fi interpretat conform principiului următor :

În nici un caz nu se va pretinde vreunui Membru, ca urmare a adopțiunii de către Conferință a vreunei recomandări sau vreunui proiect de convențiune, să micșoreze protecțiunea deja acordată de legislația sa muncitorilor despre cari este vorba.

ARTICOLUL 334

Orice convențiune astfel ratificată va fi înregistrată de Secretarul general al Societății Națiunii-

lor, dar nu va fi obligatorie decât pentru Membrii cari au ratificat-o.

ARTICOLUL 335

Orice proiect, care la ultimul scrutin al totalității voturilor nu va obține majoritatea de două treimi a voturilor exprimate de Membrii prezenți, poate face obiectul unei convențiuni particulare pentru acei dintre Membrii Organizațiunii permanente cari ar dori aceasta.

Orice convențiune particulară de acest fel va trebui comunicată de către Guvernele interesate Secretarului general al Societății Națiunilor, care o va înregistra.

ARTICOLUL 336

Fiecare din Membrii se obligă să prezinte Biuroului internațional al Muncii un raport anual asupra măsurilor luate de el pentru executarea convențiunilor la cari a aderat. Aceste rapoarte vor fi redactate în forma arătată de Consiliul de administrațiune și vor trebui să cuprindă datele cerute de acesta. Directorul va prezenta un rezumat al acestor rapoarte în cea mai apropiată sesiune a conferinței.

ARTICOLUL 337

Orice reclamațiune adresată Biuroului internațional al Muncii de către o organizare profesională de muncitori sau de patroni, din care ar rezulta că vreunul din Membrii n'ar fi asigurat într'un mod satisfăcător executarea unei convențiuni la care zisul Membru a aderat, va putea fi transmisă de către Consiliul de administrație Guvernului respectiv și acest Guvern va putea fi invitat să facă declarația ce va crede de cuviință asupra chestiunii.

ARTICOLUL 338

Dacă nici o declarațiune nu este primită de Guvernul respectiv într'un termen potrivit, sau dacă declarațiunea primită nu pare satisfăcătoare Consiliului de administrație, acesta va avea dreptul să publice reclamațiunea primită și, la nevoie, răspunsul dat.

ARTICOLUL 339

Fiecare din Membrii va putea depune o plângere la Biurul internațional al Muncii, contra unui alt Membru, care, după părerea lui, n'ar asigura într'un mod satisfăcător executarea unei convențiuni, pe care și unul și altul ar fi ratificat-o în virtutea articolelor precedente.

Consiliul de administrație poate, dacă găsește

cu care, și mai înainte de a sesiza o Comisiune de anchetă după procedura arătată mai jos, să întreprindă raporturi cu Guvernul respectiv în modul arătat la articolul 337.

Dacă Consiliul de administrație nu crede de cuviință să comunice plângerea acestui Guvern, sau dacă această comunicare fiind făcută, Consiliul de administrație n'a primit într'un termen potrivit un răspuns care să-l satisfacă, Consiliul va putea provoca formarea unei comisii de anchetă care va avea misiunea să studieze chestiunea ridicată și să depună un raport în această privință.

Această procedură va putea fi urmată de Consiliu, fie din oficiu, fie în urma plângerii unui delegat la Conferință.

Când se va ridica o chestiune prin aplicarea articolelor 338 sau 339 înaintea Consiliului de administrație, Guvernul în cauză, dacă n'are pe lângă un reprezentant în sânul Consiliului de administrație, va avea dreptul să numească un delegat care să ia parte la deliberările Consiliului referative la această atacare. Data când trebuie să aibă loc aceste discuțiuni va fi notificată în timpul Guvernului în cauză.

ARTICOLUL 340

Comisiunea de anchetă va fi alcătuită în modul următor :

Fiecare din Membrii se obligă să desemneze în cele șase luni care vor urma dela punerea în vigoare a prezentului Tractat, trei persoane competente în materie industrială, prima reprezentând pe patroni, a doua reprezentând pe lucrători și a treia independentă și de unii și de ceilalți. Toate aceste persoane vor forma o listă de pe care vor fi aleși Membrii Comisiunii de anchetă.

Consiliul de administrație va avea dreptul să verifice titlurile ziselor persoane și să refuze cu majoritate de două treimi din voturile exprimate de reprezentanții prezenți numirea acelor ale căror titluri n'ar satisface prescripțiunile prezentului articol.

La cererea consiliului de administrație, Secretarul general al Societății Națiunilor va desemna trei persoane aiese respectiv din fiecare din cele trei categorii ale listei, pentru a alcătui Comisiunea de anchetă, și va mai desemna pe una din aceste trei persoane care să prezideze asupra Comisiune. Nici una din cele trei persoane astfel desemnate nu va putea depinde de unul din Membrii interesați direct în acea plângere.

ARTICOLUL 341

În cazul când o plângere ar fi trimisă, în virtutea articolului 339, înaintea unei Comisiuni de anchetă, fiecare din membrii, fie că este sau nu

direct interesat în acea plângere, se obligă să pună la dispozițiunea Comisiunii orice informațiune ce ar posedă, privitoare la obiectul plângerii.

ARTICOLUL 342

Comisiunea de anchetă, după o amănunțită studiere a plângerii, va redacta un raport în care va consemna constatările sale asupra tuturor punctelor de fapt cari permit să se precizeze însemnătatea contestațiunii, ca și recomandările ce va crede că trebuie să formuleze privitor la măsurile de luat pentru a da satisfacțiune Guvernului reclamant și privitor la termenele în cari aceste măsuri ar trebui să fie luate.

Acest raport va arăta, de asemenea, la nevoie sancțiunile de ordin economic ce Comisiunea va crede de cuviință să se ia contra Guvernului pus în cauză și a căror aplicare de către celelalte Guverne o crede justificată.

ARTICOLUL 343

Secretarul general al Societății Națiunilor va comunica raportul Comisiunii de anchetă fiecăruia din Guvernele interesate în pricină și va avea grijă de publicare.

Fiecare din Guvernele interesate va trebui să notifice Secretarului general al Societății Națiunilor, în termenul de o lună, dacă primește sau nu recomandările cuprinse în raportul Comisiunii, și, în cazul când nu le primește, dacă dorește să supună diferendul Curții permanente de justiție internațională a Societății Națiunilor.

ARTICOLUL 344

În cazul când unul din membrii nu ar lua, relativ la o recomandare sau la un proiect de Convențiune, măsurile prescrise de articolul 333, orice alt membru va avea dreptul să refere Curții permanente de justiție internațională.

ARTICOLUL 345

Decizia Curții permanente de justiție internațională privitoare la o plângere sau la o chestiune care i-ar fi fost supusă conform articolelor 343 sau 344, nu va fi susceptibilă de apel.

ARTICOLUL 346

Concluziunile sau recomandările eventuale ale Comisiunii de anchetă vor putea fi confirmate, amendate sau anulate de Curtea permanentă de justiție internațională, care va trebui, la nevoie, să indice sancțiunile de ordin economic ce va crede de cuviință să ia contra unui Guvern vinovat, și a căror aplicare de către celelalte Guverne o crede justificată.

ARTICOLUL 347

Dacă vreun Membru oarecare nu se conformează în termenul prescris recomandărilor eventuale, conținute fie în raportul Comisiunii de anchetă, fie în decizia Curții permanente de justiție internațională, orice alt Membru va putea să aplice zisului Membru sancțiunile de ordin economic, declarate aplicabile în speță prin raportul Comisiunii sau prin decizia Curții.

ARTICOLUL 348

Guvernul vinovat poate, în orice moment, să informeze Consiliul de administrație că a luat măsurile necesare pentru a se conforma, fie recomandărilor Comisiunii de anchetă, fie acelor conținute în decizia Curții permanente de justiție internațională și poate cere Consiliului să binevoiască să iace, prin mijlocirea Secretarului general al Societății Națiunilor, să se alcătuiască o Comisiune de anchetă cu însărcinarea de a verifica spusele sale. În acest caz se vor aplica stipulațiunile delarticolele 340, 341, 342, 343, 345 și 346, și dacă raportul Comisiunii de anchetă sau decizia Curții permanente de justiție internațională sunt favorabile Guvernului vinovat, celelalte Guverne vor trebui numai decât să ridice măsurile de ordin economic ce ar fi luat în contra zisului Stat.

CAPITOLUL III

Prescripțiuni generale

ARTICOLUL 349

Membrii își iau îndatorirea să aplice convențiunile la cari ei ar fi aderat, conform stipulațiunilor prezentei Părți a prezentului Tractat, aceloră dintre coloniile sau posesiunile lor și aceloră dintre protectoratele lor cari nu au proprii lor Guvern independent, sub următoarele rezerve :

1° Ca convențiunea să nu poată fi aplicabilă în cauza condițiunilor locale ;

2° Ca modificările, cari ar fi trebuincioase pentru adaptarea convențiunii la condițiunile locale, să poată fi introduse în această convențiune.

Fiecare Membru va trebui să notifice Biuroului internațional al Muncii hotărîrea ce își propune să ia în ceea ce privește fiecare din coloniile sau posesiunile sale sau fiecare dintre protectoratele sale, cari nu se guvernează prin ele înșile.

ARTICOLUL 350

Amendamentele cari vor fi adoptate de Conferință cu majoritatea de două treimi a voturilor exprimate de delegații prezenți pentru prezenta

Parte a Tractatului de față, vor deveni executorii îndată ce vor fi fost ratificate de Statele ai căror reprezentanți alcătuiesc Consiliul Societății Națiunilor și de trei sferturi din Membrii.

ARTICOLUL 351

Orice chestiune sau dificultate cu privire la interpretarea prezentei Părți a prezentului Tractat și a convențiunilor încheiate ulterior de către Membrii, în virtutea zisei Părți, vor fi supuse aprecierii Curții permanente de justiție internațională.

CAPITOLUL IV

Măsuri tranzitorii

prevăzute în Tractatul de Pace încheiat cu Germania la 28 Iunie 1919

ARTICOLUL 352

Prima sesiune a Conferinței va avea loc în luna Octombrie 1919. Locul și ordinea de zi a sesiunii sunt hotărîte în anexa aci alăturată.

Convocarea și organizarea acestei prime sesiuni se vor face sub îngrijirea Guvernului desemnat în acest scop în zisa anexă. Guvernul va fi asistat, în ceea ce privește prepararea documentelor, de o Comisiune internațională, ai cărei membrii vor fi desemnați în aceeaș anexă.

Cheltuelile acestei prime sesiuni și ale oricărei sesiuni ulterioare, până când creditele necesare vor putea fi înscrise în bugetul Societății Națiunilor, exceptând cheltuelile de deplasare ale delegațiilor și ale consilierilor tehnici, vor fi repartizate între Membrii în proporțiunile stabilite pentru Biurul internațional al Uniunii postale universale.

ARTICOLUL 353

Până când Societatea Națiunilor va fi întocmit toate comunicările cari vor trebui adresate, în virtutea articolelor precedente, Secretarului general al Societății, ele vor fi păstrate de Directorul Biuroului internațional al Muncii, care va încuștiința despre aceasta pe Secretarul general.

ARTICOLUL 354

Până la crearea Curții permanente de justiție internațională, diferendele cari trebuiesc să-i fie supuse ei în virtutea prezentei Părți a prezentului Tractat, vor fi deferite unui tribunal compus din trei persoane desemnate de Consiliul Societății Națiunilor.

anexă:

Prima sesiune a Conferinței Muncii, 1919

Locul Conferinței va fi Washington.

Guvernul Statelor-Unite ale Americii va fi rugat să convoace Conferința.

Comitetul internațional de organizare va fi compus din șapte persoane desemnate respectiv de Guvernele Statelor-Unite, Marii Britanii, Franței, Italiei, Japoniei, Belgiei și Elveției. Comitetul va putea, dacă găsește cu cale, să invite și pe alți Membrii ca să trimită reprezentanți în sânul ior.

Ordinea de zi va fi următoarea:

1° Aplicarea principiului zilei de opt ore sau săptămânei de 48 ore;

2° Chestiuni relative la mijloacele de a preveni întreruperea lucrului (*chômage*) și de a-i remedia consecințele;

3° Intrebuițarea femeilor:

1) Înainte sau după ce a născut (inclusiv chestiunea indemnizării pentru maternitate);

2) În timpul nopții;

3) La muncile insalubre.

4° Intrebuițarea copiilor:

1) Etatea cerută pentru a fi admiși la muncă;

2) Munca de noapte;

3) Muncile insalubre;

5° Extensiunea și aplicarea convențiilor internaționale adoptate la Berna în 1906 asupra interzicerii lucrului de noapte pentru femeile care lucrează în industrie și interzicerea întrebuițării osorului alb (galben) în industria chibriturilor

SECȚIUNEA II

Principii generale

ARTICOLUL 355

Inaltele Părți Contractante, recunoscând că buna stare fizică, morală și intelectuală a muncitorilor salariați este de o importanță esențială în punct de vedere internațional au stabilit, pentru atingerea acestui înalt scop, organismul permanent prevăzut la Secțiunea I și asociat organismului Societății Națiunilor.

Ele recunosc că deosebirea de climă, de moravuri și de obiceiuri, de oportunitate economică și de tradițiune industrială, face să fie greu de atins, în mod imediat, uniformitatea absolută a condițiilor de muncă. Însă, fiind convinse că munca nu trebuie considerată numai ca un articol de comerț, ele cred că există metode și principii pentru reglementarea condițiilor de muncă ce ar trebui să caute să asigure toate comunitățile industriale pe cât le permit împrejurările speciale în cari ele ar putea să se găsească.

Printre aceste metode și principii, Inaltele Părți Contractante consideră că următoarele sunt de o importanță deosebită și urgentă:

1° Principiul diriguitor expus mai sus afirmă că munca nu trebuie considerată numai ca o marfă sau ca un articol de comerț;

2° Dreptul de asociațiune privitor la toate chestiunile cari nu sunt contrarii legilor, atât în ce privește pe salariați cât și pe patroni (*employeurs*);

3° Plata făcând muncitorilor a unui salariu care să le asigure o existență convenabilă conform trebuințelor și împrejurărilor din țara lor;

4° Adoptarea zilei de 8 ore sau a săptămânei de 48 de ore ca scop ce trebuie atins pretutindeni unde n'a fost încă obținut;

5° Adoptarea unui repauz săptămânal de cel puțin 24 de ore, care va trebui să cuprindă Duminica ori de câte ori va fi cu putință;

6° Suprimarea muncii copiilor și obligațiunea de a se aduce muncii tinerilor de ambele sexe limitările necesare pentru a le permite să-și continue educațiunea și să-și asigure dezvoltarea fizică;

7° Principiul salariului egal, fără distincțiune de sex, pentru o muncă de valoare egală;

8° Regulele stabilite în fiecare țară cu privire la condițiunile de muncă vor trebui să asigure un tratament economic echitabil tuturor muncitorilor cari își au reședința în mod legal în acea țară.

9° Fiecare Stat va trebui să organizeze un serviciu de inspecțiune, care va avea în sânul său și femei, în scop de a asigura aplicarea legilor și a regulamentelor pentru protecțiunea muncitorilor.

Fără a proclama că aceste principii și metode sunt complete sau definitive, Inaltele Părți Contractante cred că ele pot conduce politica Societății Națiunilor; și că, dacă vor fi adoptate de către comunitățile industriale cari sunt membrii ai Societății Națiunilor și dacă vor fi păstrate intacte în practică de către un corp de inspectori potrivit, ele vor răspândi binefaceri permanente asupra salariaților din lumea întreagă.

PARTEA XIV

CLAUZE DIVERSE

ARTICOLUL 356

Ungaria se obligă să recunoască și să agreeze convențiunile încheiate sau ce se vor încheia de către Puterile aliate și asociate sau de unele din

de cu oricare altă Putere cu privire la comerțul de arme și de spirtoase, precum și la alte materii tratate în Actele generale din Berlin cu data de 26 Februarie 1885 și din Bruxelles cu data de 22 Iulie 1890, și Convențiunile cari le-au completat sau modificat.

ARTICOLUL 357

Inaltele Părți Contractante recunosc că au luat cunoștință și au dat act despre Tractatul semnat de Guvernul Republicii Franceze la 17 Iulie 1918 cu Alteța Sa Principele de Monaco și care definește raporturile Franței cu Principatul.

ARTICOLUL 358

Inaltele Părți contractante, deși recunosc garanțiile stipulate în favoarea Elveției prin Tractatele din 1815 și în special prin Actul dela 20 Noembrie 1815, garanții cari constituiesc niște angajamente internaționale pentru păstrarea păcii, constată totuși că stipulațiunile acestor Tractate și convențiuni și declarațiunile și celelalte acte complementare relative la zona neutralizată a Savoiei, așa cum a fost ea determinată prin alineatul 1 din art. 92 al Actului final dela Congresul din Viena și prin alineatul 2 din art. 3 al Tractatului dela Paris din 20 Noembrie 1815, nu mai corespund cu împrejurările actuale. În consecință, Inaltele Părți Contractante iau act de acordul ce a intervenit între Guvernul francez și Guvernul elvețian pentru abrogarea stipulațiunilor relative la această zonă, cari sunt și rămân abrogate.

Inaltele Părți Contractante recunosc tot astfel că stipulațiunile Tractatelor din 1815 și ale celorlalte acte complementare relative la zonele libere din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și în regiunea Gex (*Pays de Gex*) nu mai corespund cu împrejurările actuale și că Franța și Elveția vor putea regula între ele, de comun acord, regiunii acestor teritorii în condițiunile pe cari ambele Părți le vor socoti mai nemerit.

A N E X Ă

Consiliul federal elvețian a făcut cunoscut Guvernului francez, în ziua de 5 Mai 1919, că, după ce a examinat dispozițiunile articolului 435 din condițiunile de pace prezentate Germaniei, de către Puterile aliate și asociate cu acelaș spirit de sinceră prietenie, a fost destul de fericit să ajungă la concluziunea pe care o poate accepta cu următoarele considerațiuni și rezerve :

1° Pentru zona neutralizată din Savoia de Sus (*Haute Savoie*):

a) Rămâne înțeles că, atât timp Camerele fede-

rale nu vor fi ratificat acordul încheiat între cele două guverne cu privire la abrogarea stipulațiunilor relative la zona de neutralitate din Savoia, nimic definitiv nu va mai avea loc în această privință dintr'o parte sau din cealaltă :

b) Consimțământul dat de Guvernul elvețian la abrogarea stipulațiunilor de mai sus, implică, conform textului adoptat, recunoașterea garanțiilor formulate în favoarea Elveției în Tractatele dela 1815 și mai ales în Declarațiunea din 20 Noembrie 1815 ;

c) Acordul dintre Guvernele francez și elvețian pentru abrogarea sus ziselor stipulațiuni nu va fi considerat ca fiind valabil decât dacă Tractatul de pace va conține articolul așa cum a fost redactat. În afară de aceasta, Părțile Contractante ale Tractatului de pace vor trebui să caute a obține consimțământul Puterilor semnatare ale Tractatelor din 1815 și ale Declarațiunii din 20 Noembrie 1815, cari n'ar fi semnatare ale actualului Tractat de pace.

2° Pentru zona liberă din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*):

a) Consiliul federal declară că face rezervele cele mai categorice în ce privește interpretarea ce trebuie să se dea declarațiunii menționate în ultimul alineat al articolului de mai sus, care va trebui să fie inserat în Tractatul de pace și care zice că : »stipulațiunile Tractatelor din 1815 și ale celorlalte acte complementare, privitoare la zonele libere din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*) nu mai corespund cu împrejurările actuale«. Într'adevăr, Consiliul federal n'ar voi ca, din azeziunea sa la această redactare, să se poată deduce că el ar accepta suprimarea unei instituțiuni ce are de scop să dea regiunilor vecine beneficiul unui regim special, potrivit situațiunii lor geografice și economice și care s'a dovedit a fi bun. În intențiunea Consiliului federal n'ar fi vorba să se modifice organizarea vamală a zonelor, după cum a fost organizată prin sus zisele Tractate, ci numai să se reguleze, mai în conformitate cu condițiunile economice actuale, modalitățile de schimb între regiunile interesate. Observațiunile ce preced au fost inspirate Consiliului federal prin cetirea Proiectului de Convențiune, relativ la constituirea viitoare a zonelor, care e anexat la nota Guvernului francez cu data de 26 Aprilie. Cu toate că face zisele rezerve, Consiliul federal declară a fi gata să examineze în chipul cel mai amical toate propozițiunile ce Guvernul francez ar crede nemerit să-i facă în această privință ;

b) Se admite ca stipulațiunile Tractatelor din 1815 și ale altor acte complementare, cu privire la zonele libere, să rămâie în vigoare până în momentul când va fi intervenit între Elveția și

Franta un nou aranjament care să reglementeze regimul acestor teritorii.

I

Gvernul francez a adresat, la 18 Mai 1919, guvernului elvețian următoarea notă, ca răspuns la comunicarea reprodusă în precedentul paragraf:

Printr-o notă, cu data de 5 Mai trecut, Legațiunea Elveției din Paris a binevoit să aducă la cunoștința Guvernului Republicii Franceze adeziunea guvernului federal la proiectul articolului ce trebuie inserat în Tratatul de pace dintre Guvernele aliate și asociate, de o parte, și Germania, de cealaltă.

Gvernul francez a luat cu plăcere act de acordul astfel încheiat și, după a sa cerere, proiectul articolului în chestiune, acceptat de Guvernele aliate și asociate, a fost inserat sub No. 435 în Condițiunile de pace prezentate Plenipotențiarilor germani.

Gvernul elvețian a formulat în această privință, prin nota sa din 5 Mai, diferite considerațiuni și rezerve.

În ce privește observațiunile relative la zonele libere din Savoia de Sus (*Haute Savoie*) și din regiunea Gex (*Pays de Gex*), Guvernul francez are onoarea să arate că stipulațiunea din ultimul alineat al articolului 435 este atât de limpede, încât nici o îndoială nu poate naște asupra sensului ei, mai ales în ce privește dezinteresarea ce trebuie să aibă de azi înainte Puterile în această chestiune, arară de Franta și de Elveția.

Întrucât îl privește, Guvernul Republicii, dornic să păzească interesele teritoriilor franceze de care este vorba, și inspirându-se în această privință de situațiunea lor particulară, nu pierde din vedere nevoia de a le asigura un regim vamal potrivit și de a regulă, cât mai în conformitate cu împrejurările actuale, modalitățile de schimb între aceste teritorii și teritoriile elvețiene vecine, ținând socoteală de interesele reciproce.

Se înțelege dela sine că aceasta n'ar putea atinge întru nimic dreptul Franței de a stabili în această regiune linia sa vamală pe fruntaria politică, așa cum există în celelalte părți ale frontierelor sale și precum a făcut chiar Elveția de multă vreme în această regiune pe propriile sale frontarii.

Gvernul Republicii ia cu plăcere act în această privință de dispozițiunile amicale în cari Guvernul elvețian declară a fi gata să examineze toate propozițiunile franceze, făcute în vederea aranjamentului ce trebuie să înlocuească regimul actual al ziselor zone libere, pe cari Guvernul francez înțelege să le formuleze în același spirit amical.

De de altă parte, Guvernul Republicii nu se

îndoiește că păstrarea provizorie a regimului din 1815, privitor la zonele libere și prevăzut în acest alineat al notei Legațiunii Elveției din 5 Mai și care are de sigur de scop să ușureze trecerea dela regimul actual la cel convențional, nu va constitui în nici un chip o cauză de întârziere în stabilirea noiei stări de lucruri, recunoscută necesară de către ambele Guverne.

Aceeași observațiune se aplică ratificării de către Camerele federale prevăzute la alineatul a) din »primo« al notei elvețiene din 5 Mai, sub rubrica: »zona neutralizată din Savoia de Sus (*Haute Savoie*)«.

ARTICOLUL 359

Puterile aliate și asociate convin că, în cazul când misiuni religioase creștine erau întreținute de societăți sau de persoane ungare pe teritorii ce le aparțineau, sau erau încredințate Guvernului lor în conformitate cu Tratatul de față, proprietățile acestor misiuni sau societăți de misiuni, împreună cu proprietățile societăților de comerț al căror câștig este destinat la întreținerea misiunilor, vor trebui și de aci înainte să fie întrebuințate în folosul acestor misiuni. Spre a se asigura buna executare a acestui angajament, Guvernele aliate și asociate vor da zisele proprietăți în primirea unor consilii de administrație, numite sau aprobate de aceste Guverne și alcătuite din persoane având credința religioasă a misiunii a cărei proprietate este în cauză.

Guvernele aliate și asociate, exercitând mai departe un control deplin asupra persoanelor cari conduc aceste misiuni, vor îngriji ca interesele acestor misiuni să fie salvate.

Ungaria, luând act de angajamentele ce preced, declară că primește toate aranjamentele încheiate sau cari urmează a fi încheiate de către Guvernele aliate și asociate interesate pentru aducerea la îndeplinire a lucrărilor ziselor misiuni sau societăți de comerț, și renunță la orice reclamațiuni în privința lor.

ARTICOLUL 360

Sub rezerva dispozițiunilor Tratatului de față, Ungaria își ia îndatorirea de a nu prezintă, nici direct, nici indirect, vreo reclamațiune pecuniară, pentru nici un fapt anterior punerii în vigoare a Tratatului de față, în contra nici uneia din Puterile aliate sau asociate semnatare ale Tratatului de față.

Stipulațiunea de față va avea valoarea unei renunțări complete și definitive la toate reclamațiunile de acest fel, ce vor fi stinse de acum înainte, oricari ar fi interesele.

ARTICOLUL 361

Ungaria primește și recunoaște valabile și obligatorii toate deciziunile și toate ordinele privitoare la vasele austro-ungare și la mărfurile ungare, precum și toate deciziunile și ordinele privitoare la plata cheltuelilor cari vor fi fost date de oricare din jurisdicțiunile de prize ale Puterilor aliate și asociate, și își ia îndatorirea de a nu prezenta în numele naționalilor săi nici o reclamațiune privitoare la aceste deciziuni și ordine.

Puterile aliate și asociate își rezervă dreptul de a examina, în anumite condițiuni pe cari ele le vor determina, deciziunile și ordinele jurisdicțiunilor austro-ungare în materie de prize, fie că aceste deciziuni și ordine ar atinge atât drepturile de proprietate ale supușilor (*ressortissants*) ziselor Puteri, cât și pe cele ale supușilor (*ressortissants*) neutri. Ungaria își ia îndatorirea de a procura copii de pe toate documentele ce constituie dosarul afacerilor, inclusiv deciziunile și ordinele date, precum și să accepte și să execute recomandățiile prezentate în urmă examinării afacerilor.

ARTICOLUL 362

Inaltele Părți contractante convin că, în lipsă de stipulațiuni ulterioare contrare, Președintele oricărei Comisiuni instituită prin prezentul Tractat, va avea dreptul, în caz de paritate de voturi, să emită un al doilea vot.

ARTICOLUL 363

În afară de vreo dispoziție contrară a prezentului Tractat, în toate cazurile în cari zisul Tractat prevede rezolvarea unei chestiuni particulare pentru unele State printr-o convenție specială de încheiat între Statele interesate, este și rămâne stabilit între Inaltele Părți contractante că dificultățile ce s'ar ivi în această privință se vor rezolva fie către Principalele Puteri aliate și asociate până când Ungaria va fi admisă ca membru al Societății Națiunilor.

ARTICOLUL 364

Expresinnea din prezentul Tractat „fostul regat al Ungariei” cuprinde Bosnia și Herzegovina, iară numai dacă textul ar arăta contrariul. Această stipulațiune nu a luce atingere drepturilor și obligațiunilor Austriei cu privire la aceste două teritorii.

TRACTATUL DE FAȚĂ, redactat în limba franceză, engleză și italiană, va fi ratificat.

În caz de divergență, textul francez va face deplină credință, exceptându-se în partea I (Pactul Societății Națiunilor) și partea XIII (Muncă), în

cari textele franceze și engleze vor avea aceeași valoare.

Depunerea ratificărilor se va face la Paris, în cel mai scurt timp posibil.

Puterile, al căror Guvern își are reședința în afară de Europa, vor avea facultatea de a se margina să facă cunoscut Guvernului Republicii franceze, prin reprezentantul lor diplomatic la Paris, că ratificarea lor a fost dată și, în acest caz, vor trebui să transmită, cât mai curând posibil, instrumentul ratificării.

Un prim proces-verbal de depunerea ratificărilor se va întocmi îndată ce Tractatul va fi fost ratificat de Ungaria, de o parte, și de trei din Principalele Puteri aliate și asociate, de altă parte.

Îndată după încheierea acestui prim proces-verbal, Tractatul va intra în vigoare între Inaltele Părți Contractante, cari în acest mod îl vor fi ratificat. Pentru calcularea tuturor termenelor prevăzute prin Tractatul de față, această dată va fi data punerii în vigoare.

În toate celelalte privințe, Tractatul va intra în vigoare pentru fiecare Putere, la data depunerii ratificării sale.

Guvernul francez va remite tuturor Puterilor semnatare o copie certificată ca fiind conformă, de pe procesele-verbale ale depunerii ratificărilor.

SPRE CREDINȚA CELOR CE PRECED, Plenipotențiarii sus numiți au semnat Tractatul de față.

Făcut la Trianon la patru Iunie una mie nouă sute douăzeci, într'un singur exemplar, care va rămâne depus în arhivele Guvernului Republicii franceze și de pe care se vor predă copii autentice fiecăreia din Puterile semnatare.

(L. S.) HUGH C. WALLACE.

(L. S.) DERBY.

(L. S.) GEORGE H. PERLEY.

(L. S.) ANDREW FISHER.

(L. S.) THOMAS MACKENZIE.

(L. S.) R. A. BLANKENBERG.

(L. S.) DERBY.

(L. S.) A. MILLERAND,

(L. S.) F. FRANÇOIS-MARSAL.

(L. S.) AUG. ISAAC.

(L. S.) JULES CAMBON.	(L. S.) ERASME PILZ.
(L. S.) PALEOLOGUE.	(L. S.) ALFONSO COSTA.
(L. S.) BONIN.	(L. S.) JOÃO CHAGAS.
(L. S.) M. GRASSI.	(L. S.) DR. I. CANTACUZINO.
(L. S.) K. MATSUI.	(L. S.) N. TITULESCU.
(L. S.) J. VAN DEN HEUVEL.	(L. S.) NIK. P. PACHITCH.
(L. S.) ROLIN-JAEQUEMYS.	(L. S.) DR. ANTE TRUMBIC.
(L. S.) VIKYIUN WELLINGTON KOO.	(L. S.) DR. IVAN ZOLGER.
(L. S.) RAFAEL MARTINEZ ORTIZ.	(L. S.) CHAROON.
(L. S.) A. ROMANOS.	(L. S.) DR. EDWARD BENES.
(L. S.) CARLOS A. VILLANUEVA.	(L. S.) ȘTEFAN OSUSKY.
(L. S.) R. A. AMADOR.	(L. S.) A. BENÁRD.
(L. S.) E. SAPIEHA.	(L. S.) DRASCHE LÁZÁR.

PROTOCOL

Pentru a preciza condițiunile în cari vor trebui executate anumite clauze din Tractatul semnat cu data de astăzi, Inaltele Părți Contractante s'au înțelese ca :

1° Lista persoanelor pe cari Ungaria, potrivit articolului 157, alineatul 2, va trebui să le prezente Puterilor aliate și asociate, va fi comunicată guvernului ungar în luna ce va urma după punerea în vigoare a Tractatului ;

2° Comisiunea reparațiilor prevăzută la articolul 170 și la paragrafele 2, 3 și 4 din Anexa V. precum și secțiunea specială care este prevăzută la art. 163. nu vor putea cere divulgarea secretelor de fabricațiune sau alte informațiuni confidentiale ;

3° Indată după semnarea Tractatului și în cele patru luni următoare, Ungaria va putea supune Puterilor aliate și asociate spre a fi examinate documente și propuneri pentru a grăbi lucrările privitoare la reparațiuni, a scurta astfel cercetările și a accelera hotărârile ;

4° Se va proceda la urmărirea persoanelor cari ar fi comis acte delictuoase, în legătură cu lichidarea bunurilor ungare, iar Puterile aliate și asociate vor primi informațiunile și probele pe

cari Guvernul ungar le va putea procura în această privință.

Făcut în franțuzește, în englezește și în italienește, textul francez făcând deplină credință în caz de divergență la Trianon, la patru Iunie una mie nouă sute douăzeci.

DECLARAȚIUNE

Pentru a reduce la minimum pierderile rezultate din scufundările vaselor și a încărcăturilor în cursul războiului și spre a ușura redobândirea vaselor și a încărcăturilor cari pot fi salvate, precum și reglementarea reclamațiilor particulare cari se raportează la ele, Guvernul ungar se obligă să procure toate informațiile ce are, cari ar putea fi de folos Guvernelor puterilor aliate și asociate sau supușilor (*ressortissants*) lor, în ceea ce privește vasele scufundate sau păgubite de forțele navale ungare în timpul ostilităților.

Prezenta declarațiune făcută în franțuzește și italienește—textul francez făcând credință în caz de divergență — și semnată la Trianon, la patru Iunie. una mie nouă sute douăzeci.